

Zdigitalizowano w ramach projektu „OCHRONA I KONSERWACJA CIESZYŃSKIEGO DZIEDZICTWA PIŚMIENNICZEGO”

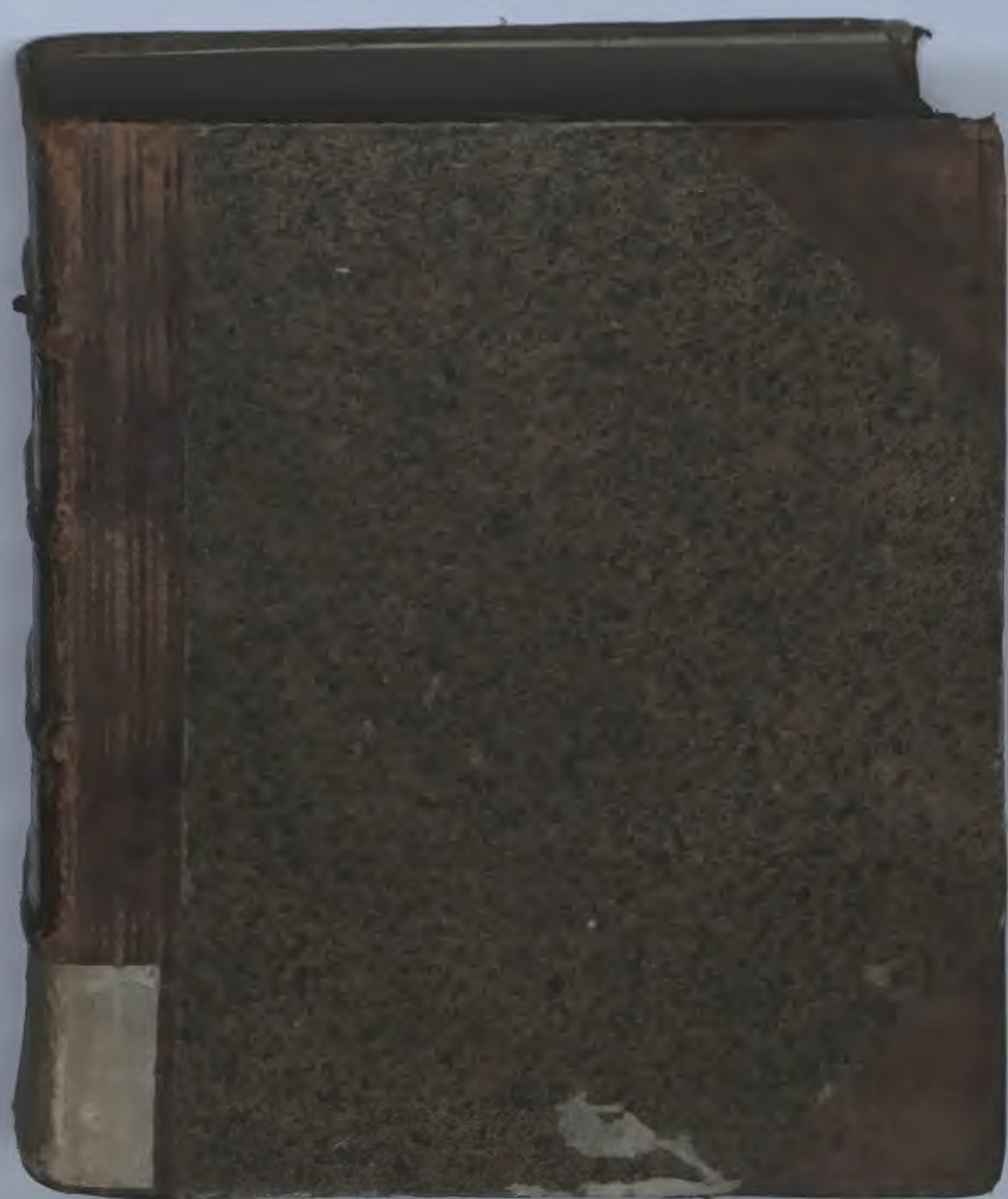

2007-2010

Wsparcie udzielone przez
Islandię, Liechtenstein oraz Norwegię
poprzez dofinansowanie
ze środków Mechanizmu Finansowego
Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Zrealizowano
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

991 W 16b

Sicquid est de Jure, et possit voluntatem
 suam quoque modo declarare propter
 scripturam: tunc ita, quia ea, quae
 sunt facti si tollent ea, quae sunt Jure,
 atqui qd si am si esset capax de Jure,
 tunc si possit fidei committere, quia
 deest Substantiale requisitum. L. 1. de
Test. qui testam. facere pos. —

Hic Quæritur Quibus possit relinqui fidei-³
 commissum? Et his, qui possunt ca-
 pere ex testamento — sed Quæritur Quibus
 possit gravari fideicommissum? Et ille,
 qui est honoratus, nisi sit mutus, surdus
 absens, ignorans L. 49. § 3 de legat. ult.
 uti v. g. c. heres, legatarius, fideicommiss-
 sarius, mortis causa donatarius et d.
L. 77 § 1 — Item conjuges in re sibi in vita
 donata, quae morte confirmatur, L. 32
§ 1 in f. virum et uxorem — Et denique

Omnis ille, ad quem aliquid à testatore
pervenit, siue ei detur p. id v. siue insti-
tuatur hæres et si siue n. adimatur, /
id e. siue ab intestato succedat: quia ta-
lis censetur per hoc honoratus, quod pa-
ter alium n. instituerit, aut saltem
n. coinstitutuerit heredem — Imò et de-
bitor, cui legata e. liberatio: / fideicom-
misso potest gravari, quia n. e. hono-
ratus per liberationem l. 99 et l. 108
§ 13 de legat. i. — Non debet autem ista
restitutio dirigi ad ineptiam, quia
hoc alias auferretur fidei, sed ad epta-
cem, sicut iam supra in l. 10 de his, qui
ut indigni aufer. dictum e. —

4. Hic quaeritur An fideicommissum pos-
sit relinqui ineptum, ut ultimus
debetur eptaci, v. g. fidei commissum

Christianum, id illud de Christiano?
¶ Videtur, quod n, quia n fil tran-
: situs per medium habile. Fecit tñ
¶ Consultus quod ita juxta l. 40 de la-
: gab. si ubi expresse dicit, quod quam-
: vis legatarius rei sibi legatus n habe-
: at commercium, quod tñ talem rem
teneatur proflare alteri capaei: ubi
rogatus e: seu ei, cui possidendi e
Jus: qd supponitur valere. — Sed ob-
: jicit tñ in lege dicit, quod debeat
dare ei, cui Jus possidendi n e: qd ma-
: la e nostra resolutio, quod debeat
dari equum. — ¶ Textus e mendosus
quia l.ij Non debet omitti, alia,
Sequebatur absurdum. — vñ potest
dici, quod haec Verba appellant ad
primum legatarium — probat

Hoc n^o per leg 49 de legat. 2^a et l. in
de v. o ubi dicitur quod valeat stipu-
latio, quamvis promittens n^o habeat
rei promissa commercium, modo illu-
stipulans habeat, q^o est Textus expressus.
An aut^{em} incapax rei, debeat q^{ui} est
matio, distinguimus in Justitibus, scilicet
eque ob defectum, tunc ita, si ob de-
lictum, tunc n^o est

5^a Hic dicitur: quod fideicommissa possunt
relinqui et in Testamento, et in Con-
stitutis n^o ab intestato relictis, uti ante
dictum est — sed Obijci^t Iⁿ Justitibus
ubi dicitur, quod ad valorem fidei-
commissi debeat hares recto ordine
institutui, q^o per Constitutos v^{el} ab intes-
tato n^o potest relinqui fidei commissi-
sum Iⁿ s^umo in hypothese, quod

Relinquens velis testari & servus N.

Et ratio si relinquatur ab eo, qui non potest
testi ab intestato succedere & servus N.

Et ratio Transcat, quod hoc hinc dicitur,
quia alibi dicitur contrarium, et sic
argumentum à tacito non valet, ubi
contrarium est expressum alibi.

Hinc dicitur, quod per fideicommissum
possit relinqui res quælibet, siue sit
nostra seu Testatoris siue heredis siue
aliena ad instar legatorum, et hinc
debet redimi et tradi fideicommissario.

Ratio — Hinc haeres tali casu tenetur
rem suam dare, quia ad eundem con-
setur contraxisse — Item tenetur
servum suum manumittere, si ro-
gatus vel alienum redimere et — Et
non tamen ad dandum haeres potest obligari.

Sed in ad faciendum aliquod opus,
vg ut faciat monumentum, vel stru-
at insulam v alius quod faciat et
Et tali casu heres v legatarius tenetur
provisi quod instruere, et si liberat se
volens prestare interesse, quia se ad
factum et si ad dandum obligavit l. 15
de legat. 3 — Et ratio est quia alius pro
alio invito creditori non obtrahitur.
Et hoc in alijs facienti obligati-
onibus obtinet, uti sequetur —

4
Ita dicitur: quod si honoratus non pos-
sit gravari — Immo nec honoratus de-
bet ultra gravari quam honoratus
fil. l. 9. de fideicommissis — Quia nemo
in plus est gravandus quam ab hono-
rante accepit l. 1. §. h. t. l. Et ratio est

Quia de alieno nemo potest esse libe-
ralis — Et hoc verum est, quando quan-
titas cum quantitate confertur l. 70
§ i de legat. 2 — si autem de re agatur,
tunc servus est, ut lego alicui 1000, ut do-
mum suam debet alienari, tunc si ac-
cepit 1000: / domum dare debet, quia
eum si censetur canonem estimasse,
quamvis canonem constet l. 36 § i ad
Leg. falcid. — Hoc autem intelligitur
de domo legatarum propria, servus
esset, si aliena — Disparitas est, quia
rei suae improbaliter ignorat pretium,
probabiliter vero aliena l. 6. de fi-
deium. libertat. et l. 32. de inoff.
testam. — Idem est in casu inverso,
si cui legatur domus, ut debet 1000 al-
ter ex eadem ratione — Idem est

§. Nominē usufructuarius post certum tem-
pus plus dare debet. — Idem ē, si
plures res primo legentur, ut earum
melioŕem debet alteri, et si is elegit vili-
oŕem —

8. Hic dicitur, quod fideicommissum
relinquendum nulla sit sollemnitas,
id ē nō tanta, possunt enī fideicommissa
relinqui per epistolam nō per libellum.
Pūno, nō nūta l. 2. i. Cod. de fideicom.
Quod ē speciale, quia hoc nō licet in legat-
is — Ratiō dari potest, quia fideicom-
missa relinquuntur verbis rogativis,
rogari enī potest quisque et quomodo
voluerit. — Testes tri debent
adesse saltem quinque, quia hi in
omni ultima voluntate requiruntur
ad evitandam subornationem l. f. enī

§ fin. Cod. de Codicil. — Et mi isti testes de-
bent esse presentes in regula — Excipi-
t Caput contagionis, ubi illis simultane-
itas remittitur juxta l. 4 Cod. de testa-
mentis ubi id ipsum dicitur — Et hoc pro-
pter periculum contagionis, aliis
ex imperfectura scriptura nititur debetur,
nisi honoratus eam sponte implere vel.
l. 1 lege 23 Cod. de fideicom. uti seque-
tur —

Fideicommissum definitum est Nu. 9
mero simo — hic dividitur fideicom-
missum, quod aliud sit universale,
aliud singulare — Hic agitur de U-
niversali, et est illud, quo tota heredi-
tas v. portio quota alicui est restitu-
enda — Singulare seu particu-
lare est, quo res singularis v. portio quanta

Aliud relinquitur — Et hoc in pleniss.
Sequitur naturam legatorum —
Aliud iterum est expressum, quod fit
expresse — Aliud tacitum, quod fit taci-
te v. g. si pater instituat filium et fili-
am, et si unum eorum roget, casu
quo sine liberis decesserit, ne testetur,
tunc censetur illum tacite rogasse,
ut tali casu hereditatem restituat
alteri superstiti et L. 102. de condition
et demonst. — Aliud iterum est
pervenim, quod fit pure — Aliud con-
ditionatum, quod fit sub conditione.
Potest mi fieri ex die, aut aut diem et
sed Obijciat: directa heredis institu-
tio non potest fieri ex die, quia nec fidei-
commissum. Disparitas est, quia hoc

Si filius ideo, ne testator decedat par-
tim testatus partim intestatus, qua-
rao huius bonum si habet, quia haeres
directus supponit jam hereditatem
adivisse, et sic manet haeres, quia qui
semel haeres, semper manet haeres l. 48.
de haer. institut. —

Hic dicitur: quod si pater filium l. 10
institutum rogat, ut post mortem
suam hereditatem restituat extra-
neo, quod eam ei si tenetur resti-
tuere, nisi in casu, quando sine
liberis decessit — Hinc si relinqueret
liberos, tunc eam si tenetur resti-
tuere juxta legem cum aru. l. 102
de condit. et demonstrat. — Et hoc
in Justinianis probatur in l. 30

Cod. de fideicom. Simo ne externus
preferatur suis — 2to quia nemo
presumitur voluntatem suam pos-
ponere velle alteri si de liberis cogitat
Del. l. 6 §. i de justibus et substitutis, sed
haec presumptio tria est paria, et si ju-
ris et de jure, atque admittit probato-
rem in contrarium ad — Ullery
dicitur quod ad maiorem dicta le-
gis §. cum antiprimi 30. explicatio-
nem tria sint notanda, ut sequis-
Simo in quo gravato locum habeat
haec dispositio — 2to quales liberi
excludant fideicommissarium
Et 3to quales substituti seu fidei-
commissarii per supernascentiam
liberorum excludantur —

Quantum ad Amum hūc deditur, quōd 11
hac dispositio tūc locum habeat in
liberis, et quidem vocatis, et rogatis,
nō verō in extraneis — Et rāō ē, quia
hac decipio fundatur in sanguine
et in pietate, quae rāō nō obtinet
in posteritate aliena go — Hinc ex-
traneus extraneo eam nō tenetur
restituere, quamvis ei nascantur liberi
liberorum nomine aīn nō tūc intelligi-
tur nequos aut neptis, sed nō pro nequos
pro neptis, et sic ulterius, sive sint
ex filio sive ex filia — Et rāō ē, quia
omnes sunt dependentes — Et hoc
procedit tam respectu patris gra-
vantis, quam respectu matris gra-
vantis, quia obtinet eadem rāō,

Sanguinis et pietatis — Hinc hoc in
in emancipatis procedit, quia hi in
sunt liberi et de sanguine et —

12 Hic dicitur, quod in hoc dispositio
in obtineat in liberis gravatis natura
libus in juxta d. l. b. Si cod. de Justit.
et substitutis ubi id ipsum expresse
dicitur — Et ratio est, quia et illi sunt
de sanguine, et in sunt veri descen
dentes, et in illis debetur pietas —

13 Hic dicitur, quod hoc multo magis
procedat in legitimatis per subse
quens matrimonium, quia tales per
omnia comparantur legitimis na
tis, et sunt liberi, et qui go — Et hoc
in procedit in liberis ex putativo
matrimonio natis, sive uterque ig
: noret

Impedimentum, sive unus tri, quia
bona fides parentum n̄ debet obesse
partui juxta cap. penult. & qui filij sunt
legitimi, ubi id ipsum dicitur — Et
hoc procedit, nisi testator tali capite utje-
cisset clausulam, si talis filius sine
liberis decesserit, ut tunc eam restitua-
at, tunc eam tri n̄ tenetur restituere,
quia n̄ conjetur sine liberis deces-
sisse, qui ex matrimonio putativo re-
linquit — Excipitur Nisi testator
dixisset, si sine liberis ex vero matri-
monio natis decesserit, tunc tales li-
beri n̄ admitterentur, quia constaret
de voluntate —

Hic' Quaerit An haec decisio in proce-
dat in filio arrogato & Mancipia
quidem dicit, quod n̄, quia in illum

si censeatur esse talis affectus naturalis,
nec in e de sanguine. — Menochius
tri dicit, quod ita. — 1° quia in illum
cadit affectus p. alia; illum testator n
arrogasset — 2° quia talis in subiectis
patris potestati go. — 3° quia civilis
liber habetur, ac si esset de sanguine,
que questio potest pro et contra dispu
tari; prior tri e verior —

150^a Hic Quæritur An hæc decisio in locum
habeat in filiis adoptatis in specie?
Et si concurrat duplex vinculum, unum
scilicet naturale sanguinis, et alte
rum civile adoptionis, tunc n e dubi
um, quia sunt et liberi et de sanguine
Sed tri Quæritur Quid fueris si n con
currat duplex vinculum? Et Meno
chius quidem dicit idem obtinere

Propter affectum e sententia Man-
tica quod non — Et ratio e, quia quamvis
in illum cadat aliquis affectus, solus
affectus aut n sufficit, sed debet adde-
re ratio sanguinis, et patrie potestatis, quod
in illo deficit go — Ullonius dicit
quod hac conditio respectu filiorum spi-
ritualium n subintelligatur, quia hic
in cessant dictae rationes —

Casus: pater instituit filium cum extra-
neo, utrumque gravat fideicommissis, ut
hereditatem post mortem restituant
tertio, et Quaesit an in hoc casu locum
habeat dicta decisio respectu filij — Erat
aut ratio dubitandi hae, quia heredes
debent eodem jure censer, go si hoc n
procedit in extraneo nec debet pro-
cedere in liberis, aut utrumque deberet

Idem procedere. Sed hæc ratio n̄ suffi-
cit, quia n̄ habet locum, quando u-
triusque heredis alia et alia est ratio,
uti hîc gō —

Nunc Ideo quod habet locum dicta de-
cisio respectu filij, n̄ verò extranei p̄br
Nunc quia adjuncta persona extranei
n̄ facit cessare pietatem patris in sua
posteritatem gō — probat n̄to quia n̄
implicat conjunctos diverso jure cen-
:sen — quod probat Nunc argumento
legis Titius 48 infra de fideicommissis
ubi dicitur, quod mulier cum viro
fidei jubens utatur. Consulto Vollejo
:no, quamvis sit viro conjuncta, et qua-
vis vir eo n̄ utatur, gō possunt con-
juncti diverso jure censi, quando
eorum est dispar ratio, gō et hîc —

Item si minor cum majore se obliget,
et cadatur, tunc minor potest resti-
tui quamvis major n̄ restituatur, q̄
idem hūc dicendum — probat m̄ per
l. 4 ad Sponsulum Vellejanum libi
Cajus: filia et filij fidejusserunt pro
patre, et dicuntur filiae gaudere
Vellejano n̄ vero filij, q̄ et hūc, et
sic m̄ tenet Menochius —

Hūc Quamvis an hae decisio in locum ¹⁹
habeat in uxore à marito institu-
ta? hoc c̄ an liberi ex uxore nati, N
si uxor è instituta et gravata: pro-
ferantur extraneo? Et quod n̄, Sive
ex diverso matrimonio proles nas-
cantur, de quo n̄ è dubium, sive ex
eodem, quia Textus id statuente, tñ

Loquens de liberis, quod si sunt extenden-
di ad uxorem, sed si tales liberi sint
proteriti, tunc habent actionem nulli-
tatis, & si sunt iniuste exheredati, tunc
habent querelam —

18 Hic dicitur, quod ista decisio nec in pa-
tre & filio, instituto locum habeat,
quia decisio fundatur in descendenti-
bus et in posteritate, nati autem ex meo
patre, si sunt mea posteritas, nec mei
descendentes quod —

19 Hic dicitur, quod nec in fratre obtineat
haec decisio, immo quia frater fratri
non tenetur ad pietatem — 2do quia
posteritas unius fratris non est posteritas
alterius fratris —

20 Videmus, in quibus personis locum ha-
—

Hæc dispositio Jam sequitur quales
liberi s: instituto super-nati: excludant
fideicommissarium? Et omnes sive sibi
primi gradus sive secundi, sive tertij,
sive sint mares, sive foeminae, quia
in omnibus obtinet ratio pietatis et des-
cendentie: —

Hic Quaerit an in filiis jam nati ante 22
testamentum: excludant talem sub-
stitutum? Et videretur, quod ita
non quia par in illos cadit affectus,
et par pietas et par amor, quod mi de-
bet eadem obtinere decisio — Et hoc
potest defendi, si testator nescivit ei
eos esse natos, ex ratione, quia si sci-
visset, tunc non presumitur id fuisse faci-
turus — si autem scivit, eos ei esse super-
natos, tunc hoc de rigore juris non
procedit — quod probatur per leg. etiam

§ i Cod. de institutis et substitutis: ubi

dicatur, quod tunc excludatur sub-
stitutus, quando institutus postea
efficitur pater, atque hoc hic nō fit gō
quia jam antea fuit pater gō - 2da
quia quod alijs liberi excludant
substitutum, hoc fit ideo, quia avus
nō presumitur id fuisse facturus, si
de liberis cogitasset, atque hoc casu
hæc ratio locum habere nō potest: quia
cum viveret illos esse natos: si nō
potuit de illis nō cogitare, gō hoc in-
talibus nō procedit De æquitate tñ
potest defendi contrarium - sed
Obijciunt: tñ dicta lex 30 Cod. de fidei-
commis: loquitur generaliter de libe-
ris, gō et per tales liberos talis sub-
stitutus

debet excludi & dicitur id ibi gene-
raliter, et tñ id in d. leg. ior. de con-
dition. et demonstrat. distinguitur.
Semi's N. — Hinc lex 30 debet intel-
ligi juxta legem portam, cujus e de-
clarativa —

Hic dicitur: ut liberi postea Suier. 22
nati excludant Substitutum, quod
debeant esse liberi just, id e naturales
et legitimi simul, si vero natura-
les tñ, quia in Suier. am. dicta le-
gis ior. fit mentio liberorum justo-
rum — probatur n̄ per leg. 5. Cod.
de inoff. testam. ubi dicitur, quod si
pater extraneo tñ donet, ut liberis
si maneat Salva Legitima, quod hanc
donationem possint revocare libe-
ri just, si vero naturales tñ, qd et

In nostro casu - probatur in ex eo, quia
testator censetur tñi sensisse de liberis
legitimis et naturalibus simul - Et
nec potuit cogitare de naturalibus
tñi, quia alias invitaret ad delinquen-
dum - Et hoc in regula - Excipitur
Nisi forte ex circumstantiis aliud
teat, vñ si testator duceret, et sine omni
et qualicunque prole decederet, vel
restituat hereditatem tertio, tunc in
naturales tñi excluderent substituta
justa l. iij § si quis rogatus C. h. tñi
ubi id affirmat Iulianus - Ul-
pianus autem dicit esse questionem
voluntatis, et esse id ipsum ex con-
ditione et dignitate dependenti-
um deducendum - Inferitur qd

Inferitur qd saltem aliquando id de-
bet posse fieri —

Hic dicitur: quod filij legitimi tñ n 23
excludant substitutum, quia posset fa-
cile illud legi juxta leg. 78 de consuet.
et demonstrat et l. 53 de legel.

Hic dicitur: quia legitimati per sub- 24
sequens matrimonium excludant sub-
stitutum, quod de hoc n sit dubium,
quia hi habentur pro legitimis natis
juxta capis tanta x qui filij sint le-
gitimi: ubi dicitur, quod tanta sel
vis matrimonij, ul omnem omnino
maculam deleat — Eb hoc procedit,
nisi in articulo mortis: hoc e in pe-
riculo vite: iniretur matrimonium,
quia in tale matrimonium e volu-
ndum — Eb quia posita causa necessaria,

Necessarius quoque debet sequi
seculum — sed Officiis: talis hoc confere
tur favore in fraudem substituti, qd
hoc n licet — & N. Ant., quia qui iure
suo utitur, nemini injuriam facit,
atque qd — Et ratio aucti potest, quia
tale matrimonium iure e' validum,
qd in suos debet producere effectus
25 Hic dicitur, quod in alijs legitimis
ty s: v: per Rescriptum Prin episc,
ista dispositio n procedat, quia aucti
esset in potestate instituti illudere
legi — sed Quorundam ultenit: An lib
n naturales tm postea per subsequen
matrimonium legitimati, n tunc
excludant substitutionem, quando e'
v: v: addidit istam clausulam, ut p
ter

1. Respective filius: / restituit hære-
ditatem tertio: / si sine liberis ex iusto
matrimonio natis decesserit? Respondet
ita, quia subsequens matrimoni-
um facit, ac si tales liberi essent ab
initio legitime nati. / d. Cuius tanta,
atqui go —

Hic dicitur, ut liberi supernati excludantur. 26
dant substitutum, quod si filii satii,
quod nascentur, sed in debent esse
superstites — Et ratio est, quia ista con-
ditio, si sine liberis decesserit, est per-
manens go — 27 quia tales liberi,
si moriantur, habentur, ac si non fuissent
nati, atqui go —

Hic Quæritur: / si filius gravatus res-
tituere hereditatem tertio, ingre-
ditur. 27
dicitur

Religionem: an per hoc conceatur
excludi Substitutus, et an ei monasteri-
um preferatur? Et aliqui indistin-
cte dicunt, quod excludatur substitu-
tus — Quod probare volunt per Aus-
thenticam Nisi rogati: ubi dicitur,
quod si pater filium gravavit: Non
conditione expressa, si sine liberis de-
cesserit: et si talis filius ingrediatur
Monasterium, quod tale monasterium
preferatur Substituto, quod ei semper
debet preferri, dum sit Religiosus.
Et nota quia si testator cogitasset de in-
gregu, tunc ille non presumitur fuisse
facturus, et non presumitur Substi-
tutum preferaturus fuisse monas-
terio — Item quia per naturam
tem

Verorum liberorum excluditur sub-
stitutus, qđ n̄ debet excludi per
Monasterium, quod ē loco liberorū,
et tanto magis, quia matrimoni-
um spirituale ē fortius et favora-
bilius carnali, atque qđ — probare
hoc n̄ valent per causā in praesentia
§ x de probatione. Ubi dicitur, quod
si gravatus sub expressa conditione
ingrediatur Monasterium, et si
se suāq. monasterio offerat, quod
cesset restitutionis gravamen, et
additur ratio, quia n̄ censetur sine
herede decedere, qui monasteri-
um relinquit heredem, qđ illud
praesertim —

Excipiunt tñ abinde eorum, si n̄ tali

Gravato aequè aliè pia causa sub-
= stituta sit, tunc ista pia causa efficitur
fortior et potior eo monasterio, quod
talis gravatus ingressus est. — Et ratio est,
quia cum utrimque par sit proba-
tis causa, sic preferenda est ista, quæ
expressè per testatorem è vocata, quæ
expressa solent prevalere tacitis, et ex-
pressa voluntas prevaleat presumptis.
Breviter quia privilegiatus contra
privilegium non gaudet privilegio
atque gō. Quod non probatur per
Novel. 123 Cap. 34 ex qua extracta
est Authentica Nisi rogati. Ubi in
fine dicitur: si tui in redemptionem
captivorum, aut egentium alimen-
ta, sub predictis conditionibus sub-
stitutis.

Aut restitutio fiat, et nullo memora-
torum modo eam excludi permitti-
mus, qđ pia causa expresse Substitu-
ta praesertim tali monasterio —

Gravenius has exceptiones in extendit 29

ad dotem et donationem propter nup-
tias, sed quoad hoc dicta Authentica
ca. vi. e. Authentica, quia in Novella,
unde haec Authentica e. extracta,
nulla istorum verborum fit mentio —

Ullenius dicit Authorem, quod dicta
Sententia s. quod denique Monasteri-
um excludat Substitutum: / trin

fit intelligenda in casu, ubi testa-
tor expresse istam conditionem ad-
jicit, ut filius s. si sine liberis de-
cesserit: / haec illi liberum restitueat

Tertio, tunc si filius ingreditur Mo-
nasterium, tunc inquam Monasteri-
um preferatur substituto, quia No-
vella, unde haec authentica est de pur-
gatione, expressè loquitur de conditione
expressa — Hinc hoc nō est extendendum
ad casum alterum, ubi ista conditio
nō est expressa — Et ratio est, quia quae sunt
generaliter statuta sunt, nō debent ex-
tendi ad casum alium — Et ratio pro-
terea est, quia si in altero casu debe-
ret preferri Monasterium, tunc
admitterentur duo Singulana. Sed
duae fictiones in uno casu, quod juris
nō admittunt, quō nec hoc est admittere-
dum — Essent autem haec duo Singula-
ria — Unum, quod talis nō censetur

Decessisse sine liberis seu quod Monas-
terium sit loco liberorum — alterum,
— quod ista conditio subintelligatur —
Hic jam loquitur Author in hypothese! 30
Si prior opinio admittatur, hoc est, ubi
haec conditio non fuit expressa, si enim fuit ex-
pressa, tunc nullum est dubium: quod hoc
tunc procedat in casu, ubi imo talis ingres-
sus jam est professus, ante professionem
enim id non procederet, quia adhuc non posset
sibi civiliter mortuus esse, et quis adhuc
posset exire — ratio quoniam professio debeat
esse valida — tunc si esset invalida, tunc
hoc non procederet, ut si metu cogeretur,
et si nondum haberet sufficientem eta-
tem — Et praeterea Religio sit appro-
bata, alia professio talis habere pro
nulla, et sic succederet regula: quod
quae nulliter fiunt, pro infectis habe-
antur.

4to ut Religio sit bonorum capax, nō tñ de
Jure, sed nō juxta consuetudinem locorum
sicut Religio esset bonorum incapax, tum
cessat questio, quia nō prestat impedim-
entum, quod de Jure nō sortitur effec-
tum atque go —

3i

Hic dicitur ut dicta de visio locum ha-
beat, et procedat, quod ingressio nō debet
fieri in fraudem substituti — Et ratio e-
st, quia Ecclesia nō debet locupletari
in fraudem alterius — recte quia fraus
sua nec sibi debet prodesse nec alteri
obesse, quod probatur per leg. elegantes
et man. §. si de dolo : Ubi casus : servus
domino minori persuasit dolo, ut se ven-
dat Titio et cum Titio convenit, ut se
manumittat, ille fecit, et dicitur, quod
minor possit restituere ut acquirat
Jus Patronatus, si ne fraus Titij Titio

gō et in nostro casu — probas hoc in per
Leg. 59. Solut. matrim. Ubi casus: maritus
stipulatus ē sibi manere dotem, si matri-
monium solutum fuerit per divor-
tium, et dolo fecit, ut solveretur per divor-
tium, et dicitur, id ei in prodesse: et quod
mulier habeat actionem utilem ex sti-
pulatione pro dote, gō et in nostro casu —
Sed Obijciunt Quando talis filius gravatus
ducit uxorem, tunc nunquam presumi-
tur id dolo facere, gō in hūc nunquam
debet presumi — & disparitate tima,
quia in casu matrimonij carnalis pro-
les inde nata venit ex presumpta men-
te testatoris, et sic nō fit fraus testatori,
altero casu am. Monasterium venit
tūc ex interpretatione legis; et sic fa-
cilius potest capi presumptio fraudis —
2do quia ē in matrimonio spirituali se

Liberare saltem per dispensationem,
n' verò a matrimonio carnaligo.

32

Hic dicitur: quod si de fraude expresse
n' constet, quod debeat probari ex circum-
stantiis, v' si fuit minatus substituti-
o. Hinc fraus n' presumitur, quia e-
facti, sed e' probanda. Ulteriori-
us. An ex hoc solo presumatur fraus, quod
talis in articulo mortis ingrediatur Reli-
gionem? — Et quod n', quia propter eam
quod ad meliorem statum apparet, n' p-
test dici esse in dolo, si aliud n' constet
q' — Imò potius censetur excludi fraus,
quia talis hoc censetur facere tanquam
memor sui salutis —

33

Hic dicitur, An Monasterium expresse
possit excludi per Testatorem? v' si
filius fuerit Monachus, nolo, ut mo-
nasterium succedat? — Et quod ita

Quia quod Monasterium tali casto ad-
mittatur, hoc in se ideo, quia lex presu-
mit, quod testator si sit contrarius, hic
am apparet de contraria voluntate
testatoris, go succedit Regulari presump-
tio adveniente veritate cessat — 2do
quia unusquisque debet esse liberum de re-
bus suis disponere sicut vult go l. i. f. d.
de sacros. Eccl. — 3tio quia Ecclesia
nihil juris habet ad talia bona, nisi ex
voluntate relinquentis, go potest per
eum excludi — 4to quia nemo inori-
tate tenetur alibi benefacere, go et hic,
et quia favor Religionis si debet mani-
festam Testatoris voluntatem impe-
dire — Sed Obijciunt: Tali modo avoca-
bitur filius a monasterio, atque hoc si li-
cet, go hoc pater facere si potest. Sp

Directi N. per indirectum Transcat,
directe enim n. impeditur, quia ei na-
lus inhihet, nec in id fit in poenam, sed
ob justam causam v. g. propter cognato-
rum propter splendorem familiae etc. — Et
ista indirecta averfio n. curatur, quia
ista e. levis causa, quia talis absque ho-
nihil potest conservare proprium, sed om-
nia deferret monasterio juxta cap. 2. x.
de statu Monach. Ubi ut ipsum dicitur
Et si tunc expressi testator potest tale mo-
nasterium excludere, sed in tacito, quan-
do id ex circumstantiis apparet, v. g. si
diceret: si sine justis et ex te procreatis
liberis deceperis, volo, ut haec redib. a te
restituas tertio, tunc in censeretur mo-
nasterium esse tacite exclusum, ex ra-
tione, quia eadem e. vis expressi et taciti.

Quando pro tacito nō contrarium ex-
pressum atque go —

Videmus in quo gravato habeat locum haec 34
dispositio — Item qui liberi excludant
Substitutum — Jam sequitur, qui Substi-
tuti excludantur? & Quicumque et
qualescunque Nō extraneis — Hinc et
uxor tali filio Substituta habetur pro ex-
tranea et Substit. poss. ponit liberis — Et
hoc procedit, nisi frater fratri suus sit sub-
stitutus ex ratione, quia quā ratione pa-
ter dilexit filium institutum, eadem
ratione conjeturari dicitur dilexisse quoslibet,
Imō in pia causa Substituta habetur
pro extranea juxta Can. quicumque
C. 9, c. 8 — ubi Sanctus Augustinus
dicit: si quis proterito v. exheredato
filio Ecclēgiam instituerit heredem

Alium querat, qui suscipiat, in me-
gustinum, et deo propitio neminem in-
-nich — sed Obijit de Authentica Nisi so-
gati: Ubi dicitur, quod Monasterium
seu pia causa sit loco liberorum, go n de-
bet excludi per liberos. Q. dist. in casu ex-
presso. Lewis. M. —

35 diximus quod liberi instituto filio super-
:nati preferantur substituto — Hic
Quorij de quali substitutione hoc sit in-
telligendum? Q. de qualibet sive p. fide-
commissaria, v. substituto aduocato, sive
pignoratitia sive exemplaris. Sola vulga-
exco.: et ratio hujus e, quia substituto
vulgaris sit in casum, si institutus
hæres nent, qui si n sit hæres, tunc in
nullum jus transmittit ad hæredes, se-
lus liberos, go tales n possunt excludi

Substitutum — Et ratio est, quia illi ad-
mittuntur, nisi jure transmissionis, aut
representationis, quod hic utrumque
deficit go — si tñ talis filius intra tem-
pora deliberandi moreret, tunc adhuc li-
beri preferrentur substituto, et qui-
dem sui jure substitis, emancipati vero
jure sanguinis go —

Pro Exemplari casus est: si v. g. pater institu-
at filium furiosum et eum ita gravet,
et si ei nascentur liberi, v. g. tempore dilu-
endi intervalli et —

Pro pupillari casus est: si pater filium im-
puberem instituat, et eum ita gravet,
et si is p. malitiā aetatem supponentes puta
juxta Jus Canonicum: / ducat uxorem
et liberos suscipiat, et morietur in
impubertate — Pro fideicommissaria

Casus communis: v.g. filius heres esto:
volo a mi, ut hereditatem restituas Tertio
36 Hic dicitur: quod ista decisio legis cum a
vivo locum habeat in in mortis causa do
nationibus, v.g. si testator ab intestato
est, filius heres esto, quia mortalis sum.
volo a mi, ut ea restituas Tertio et tunc
in liberi preferuntur substituto ex ea
dem ratione pietatis, quia id pater in pro
prium fuisse facturus, si de liberis cogi
tasset —

39 Hic dicitur: quod in ista decisio locum
habet in donatione inter vivos, in casu
ubi bona donata post mortem sunt res
tituenda alteri, v.g. pater donat omnia
filio in vivo, hac lege, ut ea post suam
mortem restituat Titio, tunc si filio mor
eantur liberi, tunc in excluduntur hec
substitutus

Ex eadem ratione — Aliud juris est in con-
tractibus onerosis, v.g. pater vendit filio
fundum, ut cum vendat tertio, tunc
eum debet vendere isti Tertio — Dispo-
nitur ei, quia hic filius recipit pretium,
ibi aut nihil —

Viximus, quod hoc bene intelligatur de do-
natione post mortem restituenda — Tunc
si mortuus in vivis talis filius talia bona de-
bet restituere alteri, tunc dicta decisio
Regis cum avus non procederet, hoc est quod
donatarius proferatur liberi ex ratione,
quia jam esset restitutio consummata:
et sic succedit Regula: facilius aliquid
impeditur fieri, quam factum tolli
— 2do quia tunc pater tacite su-
pervenientiam liberorum exclusit, 3o
3tio, quia tunc ipse pater actu est

In vita sua facere censebatur, atqui, 30
38 Hic dicitur: quod effectus fideicommissi
olim exiguus fuerit, quia pro illo exi-
gendo non dabatur actio, sed praestatio
eius in solo pudore consistebat. Augu-
stinus autem, mediante Magistratu inde co-
cessit implorationem. Postea est specialis
Praetor creatus, qui de fideicommissis
iuris dicebat. Ratio additur, quia iustum
et popolare est fidem liberare juxta In-
stitutum in principis de fideicommissis hoc est, ut fides
revertatur et. Hinc hodie haeres cogi potest
ad adeundum, et fideicommissum re-
stituendum h. tit. et tit. Cod. de fi-
dei com.

39 Hic narrat Auctor Constitutionem
Belgii; quod denique ibi pro exigendo

Fideicommissum si datur Actio, Nisi tale fi-
dei commissum fuerit relatum ad acta,
coram eo Judice, sub quo talia bona sita
sunt juxta Edictum 16^{ti} Art 13° si de praxi
Fideicommissum perpetuum debet fieri
cum consensu Principis. / De Coetero
Cauda Loegius antedictam Constitutio-
nem ex ratione, ne quid in aliorum de-
trimentum fingatur —

Hic dicitur si haeres volentati legato-
ris non velit parere, et patiatur se cogi
adire, quod gravetur omni commodo
si tamen quoad legata / si quid ei erat pro-
legatum, et aut fideicommissa / puta
particularia, v.g. legatarius rogatus
erat ei quid vicissim restituere, sed
non quoad ipsam hereditatem, relicto

In p. siquid competat: natura debita
hoc e exceptis alimentis Authent. hæc
amplius Cod. d. tit. Quod e speciale favo
re alimentorum — Non statim autem
hæres privatur talibus commodis, sed
primò tunc, quando intra annum ad
monitionis non adeat juxta Novel. i § i et

§ 4 ubi id ipsum dicitur — Et hoc pro
cedit, nisi tñ partem restituere fuisse
gravatus, v.g. vel semissem restituat, et
si nolit et pñr cogatur, tunc privatur
toto affe, quia se recidit hereditate in
dignum est —

4d Hic Quæst. sui tali casu: ubi hæres gra
vatus adire cogitur, obveniet ista he
reditas? & dist. si erat institutus in
toto affe, et nulli ei adjunctus coher

Nec Legatarius, tunc admittetur fidei-
commissarius — Imò quia beneficium ejus
testator n̄ decessit intestatus — recto quia
si servatur voluntas testatoris — si
am̄ habeat adjunctionem heredem n̄
gravatum, tunc admittetur heres, et
potest ex isto semisse gravato sibi accres-
cente detrachere solidam Trebellian-
cam pro rata ꝑ. Et imò tunc n̄ esset
quis coactione, quia tunc alter heres
supponitur actore — si am̄ nullus erat
adjunctus cohæres, sed tñ erat alius
ei directè substitutus, tunc ille admit-
tetur, n̄ am̄ jure substitutionis ꝑ. quia
n̄ per coactionem jam coactus factus
fuit heres! Sed jure Constitutionis juxta
d. Novel. d. Sigitur ubi est ipsum
dicit.

Si nullus sit directè substitutus, tunc
admittuntur legatarij: aut in fidei-
commissarij particulares: imò et ser-
vilibus donati, præstita tñ cautione
de implendis his, quæ Testator impleri
voluit d. § his igitur l. d. Novel. l. mod.
Si autem tales nulli sint aut nolint, tunc
admittuntur hæredes ab intestato,
imò et quiscunque extraneus. Imò
et quiscunque servus, licet ei libertas
fuisse legata, ut aliquod onus im-
ponatur: ab — Quod si nullus eorum adfit, aut
nolit, tunc ultimo loco admittitur fi-
scus, præstita tñ: ab omnibus: cau-
tione, quod velit servanda servare, et
tunc fiscus dicitur pie agere — Et
ut servetur voluntas Testatoris —
Quod si nullus plane velit, nequidem

Nequidem si quis, tunc primo admitteretur
 ipse fideicommissarius univer-
 :salis — Quod autem si admittatur fidei-
 commissarius universalis, nisi ultimo
 loco, alias autem admittitur primo loco,
 Ratio est, quia prior casu eierat restitu-
 enda hereditas tota, huius autem tunc semis
 : detrahenda insuper ex eo Trebelliani-
 ca pro rata. Ideo si potuit prior admitti,
 donec omnes deficiant, ne agatur
 contra voluntatem Testatoris — Et lex
 hereditas filius si quis erat: hic om-
 : nibus casibus excluditur et Novell. i
de exheredatōe et ubi id ipsum dicitur —
Sed Obijciunt: haec lex 12 Si de bonis liberis
et lex 20 versa cum ex testamento de bo-
nonum possessio contra talē. Ubi dicitur,
 quod quando institutus si vult ducere

Quod tuas admittoendus sit filius
heredatus ab intestato / qđ n̄ poterit
cogi fiduciarius, qđ male diximus, qđ
possit cogi. Et dictū in casu, ubi fide-
arius n̄ erat gravatus, nec sibi alium
coheredem sibi habuit adjuventem
aut quemcunque alium substit-
utum C. secus N. —

42

Hic dicitur, quod si fiduciarius noster
adiret quod s. fideicommissario potest
possit cogi per Praetorem, ut adeat
hereditatem ei restituat L. 2 h. tit.
hoc tñ intelligitur de fideicommissario
sano universalis s. quod denique illi
possit cogere, n̄ vero de particulari
L. 14 § 5 h. tit. Disparitatis ratio ē,
in fideicommissarium universale

Transit omne onus et ideo si habet fi-
ducianus, quod ^{vera} ~~conferatur~~ In par-
ticulari vero si transit, et sic iuste
fiducianus posset conqueri d. l. iij §.
si omnis h. l. iij — Particularis go fidei-
commissarius v. legatarius heredem
cogere si potest. — Et hoc procedit, nisi
caveat de eo indemnitate servando. Et
ratio est, quia ista cautio esset privata et
sic per eam si potest prejudicari credi-
toribus, sed illi possent opponere ex-
ceptionem hereditatis: res inter alios acta
alijs nec prodest nec nocet d. l. iij §. 6.
go — et tunc possent illum conve-
nire, go —

Effectus restitutionis est, quod fideicom- 43
missarium sequentem commodum et
incommodum

Pro rata restituta sibi hereditatis
Sed debuit olim haeres italicaque in
ponere stipulationem empta et veno
ta hereditatis Super in omnitate ip
: us restituentis — Et hoc fiebat per im
ginariam quandam venditionem
uno nummo per aes et libram: ffo
tam Instilul de fideicommissis heredi
§ 3tio —

Costei aut displicebant legi ista stip
lationes, et sic statutum fuit, ut po
: Sa stipulatione: / yis. Jure onera in
deicommissarium transeant pro ra
restitu^{ti} hereditatis, et pro rata
tente hereditatis manebant penes
deiciarium — Notanter in causa, ubi
Sponte audiverat — si aut fuit coact

Tunc sicut omnia commoda transi-
bant in fideicommissarium ita in
illicem transibant omnia incommoda
Hic dicitur: Quod si fideicommissis relictis 44
etiam praescripta juris dicta procedant,
hoc est si tale fideicommissum relinquitur
v. in testamento v. in codicillis testa-
mento confirmatis v. saltem in codi-
cillis ab intestato coram 8 testibus facto.

Hinc si aliter relinqueretur quam
praedictis modis s. v. g. in testamento
n. solenni: tunc inde nihil debetur,
quia tale testamentum habetur pro
nullo, qd. n. proies s. per quas fidei-
commissum relinquitur s. habens
pro nullis, et precibus nullis an
nihil debetur qd. l. 23 et ig. l. ad. de fideicom.

45^r Ex testamento n^o solenni g^o nihil d^o
betur - Excipit Nisi: hares ab intestato
voluntatem depuncti imperfectam
agnoscent pro perfecta, quod fieri
test^{is} dupliciter expresse v^o tacite -
Scilicet ad hoc per stipulationem oblig^{is}
v^o leg. fin. Cod. ad leg. falcidianam e
dixi per stipulationem, n^o vero nudo
pacto, quia inde n^o datur Actio - Tam
v^o tacite: si illud solvit ex conscientia
relictis, tunc illud n^o potest regere
si fuit test^{is} testamentum esse imper
fectum: quia censetur voluntatem
imperfectam agnosisse pro perfecta.
46^r Hic Querit: si hares ex testamento imper
fecto praestet unum legatum, an teneat
solvere reliqua? Et quod n^o - probat immo

Authentate Glosse - probas utō per l.
finj. Cod. ne uxor pro marito: Ubi dicitur,
quod pater pro filio aliquid solvens,
nō possit cogi ad amplius solvendum, qd
nec haeres - probas istis ratione, quia in
tantum censetur agnovisse volente
item in quantum solvit l. ib. de testam.
qd ultra solvere nō tenet -

Sed Obijciat l. yma d. penult. ad Consul. 47
tum Macedon: Ubi Casus: filius accepit
mutuum sine patris consensu, et pater
solvit illius partem, et dicitur agno-
visse totum debitum et debere solvere
totum, qd et in nostro casu - R. digne-
ritas ē Amo quia hic ē verum debitum,
in nostro casu am ē tm̄ quasi debitum
qd - Sed Obijciat d. lex ib. Cod. de testam.
ubi dicitur, quod cogatur implere vo-
luntatem, qui eam agnovit, atque qd

Q. dicto in quantum illam agnovi-
C. Senus N. — Et ratio e', quia potest quod
erga unum esse liberalis, et erga alteru-
m esse g'o — Sub Officij Lex 38 de fidei-
libertas: Ubi casus: pater in testamen-
to Solemni instituit liberos et alumnos
suos reliquit libertatem et alia legata
et dicitur, quod liberi ei teneantur de
et libertatem et legata, g'o et in nostro
casu. Quia hoc esse speciale favore libe-
ratis et favore parentis affectus, quo tes-
tator in hanc alumnam forebatur,
hoc si e' extendendum — probat a-
lii huc relata sententiam. Quod hoc
ex Jure veteri a pari: Si quisvis
olim hares, si salva Trebellianica so-
visset unum alterumve legatum
tagnum, tñ adhuc illam potuit de-
herere

Ab alijs: Inde fit argumentum: libera-
lis erga unum, si tenetur esse liberalis
erga alterum, qd' in nostris casalibe-
ralis erga unum, si tenetur esse libera-
lis erga alterum — Dixi ex Jure veteri:
quia hoc postea Justinianus in Novel.
l. (cap. 3. immutavit et Statuit, ut tota
reliqua legata Solvantur —

Hic Quæritur An hæres unius Legati n° 48
Solemniter relictæ partem Solvens tene-
atur residuum Solvere? Et videretur
quod ita juxta l. Simam § 3 infra de
pollicitatib: Ubi dicitur: Quod si quis Rei-
publ: aliquid polliceatur et incipiat
facere, quod teneatur complere, qd' et
hic — Item juxta l. et Spenult. ad
Solum Macedoni Ubi dicitur: quod pa-
ter incipiens partem debiti sine suo
consensu per filium suum accipit:

Solvere quod teneatur ad totum, go et
in nostro casu —

Verius tñ e', quod n̄ teneas. — Imò quia
Sicut quis potest esse liberalis erga unum
n̄ verò erga alterum, sic n̄ erga eum
potest esse liberalis quoad partem, n̄ verò
quoad totum — Itē quia talis legat
rius a nihil Jus habuit, go n̄ potest
agere ad ultra — Sed Obijç d Lex. Imò
§ capite de pollicitat. Ubi dicitur: quod
promittens Reipubl. aliquid et incipi
ens teneatur complere, go et in nostro
casu. ¶ Disparitas e': quia hoc e' speciatim
favore Reipubl., n̄ opus cogita degen
erantur, per quod deformaretur assen
sus civitatis, go hoc n̄ extendendum —
Sed Obijç d Lex. § penult. Ubi dicitur
quod si pater incipiatolvere mulierem

Per filiumfamil sine suo consensu ac-
ceptum, quod teneatur totum Solvere,
quod et in nostro casu. Et dignitas est quia
hor casu vera obligatio subfruit, et tunc
exceptio non solum censetur per hanc
solutionem esse remota. In nostro autem
casu nullum subest debitum, quod —
vidimus quod iuris sit circa res semel 49
prestandas — tunc Quod sit iuris sit
circa res menstruas aut annuas relic-
tas in Testamento non Solenni, an denique
in his aliquoties soluta sint deinceps
necessario solvenda — Et Aliqui dicunt
indistincte, quod ita juxta L. i. (sol. de
Legat. et fideicom.) ubi dicitur, quod
si quis aliquoties / v. g. ter. / solvet ali-
menta / in Testamento imperfecto
relicta / quod illa teneat deinceps solvere

gò idem in alijs annis v. mensibus
legatis e' dicendum —

Venijs trijs quod n', uti sequetur, sed
ritur Iualis sit ratio v. disparitas. Alij
dicunt, quod ista lex loquatur de testa-
mento perfecto, sed hoc dici n' potest,
quia n' esset opus, ut her. Solverit — Im-
nunquam, et tri potest. cogi, gò lex in-
:ligenda de testamento imperfecto —

L. 1. am. distinguit: v. talis heres sciv-
testamentum esse imperfectum, vel
scivit — si n' scivit, tunc n' tenetur
:inceps Solvere, quia errantis nullus
e' consensus lege 8. Cod. de Jur. et po-
ignor. Imò solutum potest repetere
Cod. ad L. falius — si am. scivit, tunc
tenetur deinceps Solvere, quia alijs
:tijs Solvere censetur voluntatem

Imperfectam agnovisse pro perfecta, quia
Aliqui dant hanc rationem, quod hoc
fiat ideo, quia ter solvit, sed haec ratio
non sufficit quia sequestris, quod debitum
pacto promissum et ter solutum dein-
ceps sit solvendum, quod tamen non est verum,
quia ex pacto de jure Romano non datur
actio § 1. 28 de pact et l. 4 Cod. de usur-
is. —

Aliqui dant hanc rationem, quod hoc de-
nique fiat favore ultima volun-
tatis et alimentorum, quibus com-
parantur annua legata, sed hoc mi-
dici non potest, quia usurae et longo
tempore id est 10 annis per patrem
ratione mutui a filio sine consensu
patris accepti per heredem sunt sol-
venda l. 6 de usuris, quae tamen sunt
odiosae, § 1. hoc non est fundatum in alimentis,

Nec in ultima voluntate. Hinc
melior e prima ratio, quod hoc denique
fiat ideo, quia talis voluntatem imper-
fectam censetur agnovisse pro perfecta
quod ter continuo sine protesta-
tione Solverit Sciens ob—

Hoc am intelligitur quatenus ⁿet
hauritur lucrum perceptum, hoc e
quod heres ⁿteneatur de suo addere
ad talia legata persolvenda—

Diximus: quod si heres scivit voluntate
tem esse imperfectam, et si ter conti-
nuo sine protestatione Solverit, quod
teneatur deincepsolvere. — Contra
hoc Obijciunt l. 28 de pact. et l. 17 de
usufructu: Ubi dicitur, quod quamvis
quis aliquoties solvat usuras nullo mo-
do

Promissas quod eas tñ n̄ teneatur deinceps
solvere, qđ et in nostro casu. ¶ Sed
disparitas ē, quia ex nudo pacto nec
quam datur actio — si am̄ heres
voluntatem imperfectam agnoscat
pro perfecta, tunc inde datur actio
qđ — Sed Obijit L. 32 de operis libert.
ubi casus: libertus aliquot annis con-
tinuo suo patrono præstitit operas
artificiales: v. g. omni anno imac-
ginem: et dicitur tñ deinceps
n̄ obligari, qđ nec in nostro casu. ¶
disparitas ē, quia Oblatio istarum
operarum fuit mere liberalita-
tis, et sic inde n̄ potest induci ob-
ligatio in futurum, hic am̄ agnos-
citur voluntas pro perfecta — pro-
batur n̄ ex eo, quia propterea n̄ labe-
latur

Voluntas liberti — quod probat argu-
mento legis et de Veter. Succi. ubi
dicitur, quod quamvis milites Veterani
qui alias non tenentur subire munera
civilia: ea aliquoties suscipiant, quod
non teneantur deinceps ad ea suscipi-
enda, quia per hoc non labefactatur con-
junctio legum, quod nec in nostro casu non
labefactatur voluntas liberti —

50 Diximus: quod si heres ex testamento
imperfecto per continuas scienter sol-
vat annua v mensura legata, quod illa
teneatur deinceps solvere — Contra
hoc Objicit l. 6 de usur. ubi dicitur,
ut usura deinceps debeantur: quod
debeat deinceps longo tempore: id
decennio: fuisse soluta: in casu
tunc per filium fam. sine consensu
trif

Accepti: / qd triennium n sufficit, qd
male diximus, quod ita & disparitas
e, quia hoc casu movebatur questio,
an mutuum sit verum in utilita-
tem patris v n, et ideo Jura noluerunt
obligare patrem ad debitum et ugi-
:ras, nisi per 10 annos continuis u-
:suras solvisset, hic am agitur de ag-
nita voluntate et qd —

Sed Obijci lex 15 § 2. ad leg. falcidiam
ubi dicit: quod quamvis haeres primo
v secundo v primo et secundo anno
solvat tota legata n deducta falcid-
:cia quod tñ illam possit deducere
respectu aliorum p v reliquorum
annorum: / et n tenetur illam reli-
:quis relinquere, qd n in nostro casu
talis haeres n tenetur reliqua sol-
:vere

Et disparitate, quia hoc casu haeres
voluntatem imperfectam si agnovit
pro perfecta, sed solvit ex pura libera-
litate huic v illi, hoc v illo anno, qd
quoad reliquos si obligatur — In nos-
tro casu aut agnovit voluntatem im-
perfectam pro perfecta, qd tenetur
solvere omnia —

In regula qd haeres sibi potest detrahere
salutariam — Et hoc olim procedebat
indistincte, hoc e, nisi testator dixisset
ne eam detrahat, tñ potuit detra-
here, quia eam testator si potuit pro-
hibere — Jure aut novo potest prohibere
~~ulterioris disceptatio~~ — Quod bene sicut in Titulo
ad legem salutariam dictum fuit —
Ad finem Numeri dicit, quod ipse

Sciſſio /: quod denique hæres ter con-
tinuo ſcienter ſolvens, deinceps ſol-
vere teneatur. / In procedat in caſu,
quatenus voluntas non continet deſe-
ctum conſenſus, ſed ſin ſolemnitatibus,
hoc eſt ſi hæres fuit ſane mentis, ſi enim
eſſet furioſus, tunc licet 20 annis ſol-
viſſet, tunc tamen deinceps ſolvere non tene-
retur, quia hoc caſu tamen eſſet nuda et
ſtulta voluntas præſtantis. — ſtulta
autem voluntas eſt nulla voluntas, et non
debet tendere in præjudicium præſ-
tantis quod — Poſſent in hæc verba
applicari teſtatori ſtulto —

Diximus, quod hæres ter continuo
ſine proteſtatione ſcienter ſolvens
teneatur deinceps ſolvere — Contra
hoc Obijciſ. l. 36. Regr. de ſuſtitijs

Ubi dicitur: Quod Judicium nō possit
esse in pendentē, hoc ē, quod nō possit fi-
eri super rebus talibus, quae nondum
debentur, sed quae primum in futurum
debeantur, qđ per d. l. l. haec nō po-
test teneri ad deinceps solvendum. Et
explico: nō potest esse in pendentē et
hoc ē, ut res futura actu debeantur
C. ut earum competituram ius
in futurum declaratur. N. quia in-
paysen debitor potest condemnari, ut
in futurum solvat per terminos,
qđ et hic —

52

diximus: quod ex testamento nō solent
nihil debeatur, si haeres nō scilicet, hoc
esse voluntatem defuncti. Et dicitur
: ritur: si haeres certus sit de voluntate

defuncti / v.g. si e testatore auditus /
an tunc saltem teneatur huic volun-
tati satisfacere? Saltem an in compri-
entia teneatur? — Aliter questio
solet proponi, an Solemnitate, testa-
mentaria Sint de forma substanti-
ali v. tm de probationa? — Et tunc
Idet Auctor, quod ut videretur
esse negandum, quia testamentum
n. Solenne habetur pro nullo, ex nullo
aut nihil debetur go — Postea tñ
resolvit, quod ita juxta Leg. fin. Cor.
de fideicom. Ubi dicit: quod quam-
vis relictum n. possit probari per
testes / v.g. si sint absentes / quod tñ
heres rogatus dare, teneatur dare /
Si certo sciat Voluntatem defuncti

Et ratio additur, quia habito fine n^o qua-
ritur de medijs, atqui go — Et hoc in
Sententia Joësi potest defendi, quia
Joësius Solemnitates testamentaria
dicit tñ esse de forma probatoria,
quod mi probare vult Auth^r per L. tñ
Cod. de fideicom. Ubi dicit: quid teneat
solvere, go tñ sunt de forma probato-
ria — Qui aut^m dicunt, illas esse de
forma Substantiali /: uti et Nos tene-
mus: / hi consequenter mi debent dicere
quod denique talis haeres nequidem
in conscientia ad quidquam teneatur
Nim^o quia qui pro se habet legem justam
disponentem ei securus in conscientia
atqui go — ut^o quia n^o sufficit ad
Sola Voluntas, Sed mi debeat adesse p^o
: testas

3tio: quia quod voluit, si potuit et quod
potuit, si voluit — Et ad cl. l. final
Cost. de fideicom. Adendum est, quod
ibi fuerit casus specialis et quidem
iste: ubi heres imprimis negabat quid=
quam esse relictum, et primum fide=
lato sibi juramento: conjugiebat
ad exceptionem in Solemnis testamenti,
et ideo non fuit Auditus et hoc in pe=
nam mendacii, quia hoc non est regulare —
Ubi dicit Auctor, quod tunc effec=
tus erat, quod teneatur Solvere — et
ratum in effectus. Sed fideicommissi get
res fideicommissis obnoxia neque
ant alienari: quia propter cauti=
onem testamentariam tales res
afficiuntur onere reati: cum illa

In differentia an heres rogatus to-
tam hereditatem s: v in rem certam
restituere v tmi id, quod ex hereditate
superent, -

53 Si tmi rogatus restituere id, quod ex her-
editate superent, tunc adhuc olim valebat
ab alienatio, et quidem in totum, quia
hoc n erat contra voluntatem defuncti
Et hoc in regula - Exigebatur Casus
Nisi hoc fieret animo intervertendi
fideicommissum est - Et ratio erat, quia
fraudibus n e indulgendum leg. 54. h.
tit - Jure novo autem per Novel. 108
Cap. i ista potestas e restricta usque ad
dotrantem, hoc e; quod tmi dotrans pot
sit alienari, vel saltem aliquod fideicom-
missario maneat - Et teli casu m' talis
heres

Hæres debuit prestare cautionem, hunc 539
quadrantem saluum fore — Debet g'o iure
novo tali casu saltem tali casu quadrans
manere fideicommissario, et hoc in re-
gula: Exigebatur aut' tibi nec quadrans
ei maneat: ubi denique plus do drante
licet alienare: si ul' specialis r'ao exi-
gat, v' causa dotis, v' sponsalitia largi-
taty, v' redemptionis captivorum, &c. — Et
r'ao e' quia hæc cause sunt favorabiles
dicta Novellâ 108 Cap. i —

Si aut' hæres rogatus erat a partem hæ- 54
reditaty alicui restituere, tunc hanc
partem si potuit alienare. — Et si roga-
tus erat totam restituere, tunc planè
nihil audebat alienare, donec qua-
drans e' do drante. Squaracher — Et si
quis alienavit tunc ul' potuit ab ipso
emptore repeti actione reali, quia talis
fideicommissarius factus e' dominus civilis,

Et contra heredem potuit agere in ac-
tione personali ex testamento — Hoc autem
intelligitur, si tale fidei commissum fuit
prium — si autem fuit conditionatum,
tunc adhuc potest alienari, quia ante ex-
tremam conditionis heres adhuc illius mar-
itis dominus est: et nondum habetur pro
debitore. / ergo adhuc potest dominium
transferre in alium, sed revocabiliter
tamen — Hoc est, quod si postea conditio ex-
veniat, quod iterum dominium resolvatur
ex ratione, quia resoluta jure dantis, resti-
tuitur in jus accipientis, atque ergo —
55 Hinc nec usquequo tali fidei commissario
obest, ut si per 10 annos conditio non ex-
veniat, tunc postea potest petere fidei com-
missum — Et ratio est, quia non valenti op-
ponere non currit prescriptio, atque ergo de hoc

Epitho si Cod. de legat — Quia am dictale,
finalis loquitur de prescriptione longi
temporis, ideo Quæris an ei saltem ob-
sit prescriptio longissimi temporis id est
30 v 40 annorum? ¶ Videres quod ita,
ex ratione, quia inclusio unius e' exclu-
sio alterius, atqui go —

Verius tñ e', quod nec hoc ei obfit iuxta
L. 9 § 4 Cod. de prescription 30 v 40 an-
norum: Ubi dicitur, quod ei n̄ cūctur-
rat prescriptio nisi a' diē, quo agere
potuit, atqui go — Et ad d. l. finalem
¶ debet, quod tñ loquatur exemplifi-
cative — Et ratio generalis decisionis e',
quia n̄ valenti agere n̄ currit prescrip-
tio, atqui go —

Hic Quæris An emptor fideicommissi sub 56
conditione relictus possit repetere preti-
um. Simpliciter: aut duplicem vi conventi
parti

In casu, ubi postea conditio evenit, et
res ei evincitur? Et dicitur: si scivit rem
esse fideicommissum obnoxiam, tunc qui
dem potest repetere pretium. Si licet
a venditore. Sed tunc simpliciter ex ratione
quia eo tempore res nondum fuit ali-
ena, et sic ei non potest impulari. Si autem
negavit esse rem fideicommissum obnox-
iam, tunc plane potest petere duplam
quia ei non potest impulari juxta l. fin.
§ fin. l. ord. communis de legat. —

57 Hic dicitur: quod Trebellianica non sit
obnoxia prohibitioni de non alienando.
hoc est, quod heres eam possit alienare
quia plenus jure sit heredis. —

58 Hic dicitur: quid causa dotis et donatio-
nis propter nuptias faciat quandoque
imminui fideicommissum, si vult filius.

Sit institutus v filia, et si sint fidei-
commisso gravati, et si quā rans in
casu bona partis: pro dote v pro do-
natione propter nuptias et si sufficiat,
tunc potest imminui fidei commissum,
et hoc ex praesumpta mente testato-
ris — quod probatur per leg. 22 de do-
ti. ubi dicitur, quod ratio iudicis et
favor matrimonij id exigat, ut con-
grua dos v donatio relinquatur lib-
eris, quod quandoque potest esse major,
quandoque minor —

diximus: quod si filius v filia sit fi- 59
dei commissio gravatus, et si legitima
s: aut Trebellianica: si sufficiat pro
dote aut donatione propter nup-
tias, sibi, aut suis liberis prius ha-
bitis assignanda, quod bene possit

Imminui fidei commissum — Hoc
Numero Queris si extraneo institute
gravato adsint liberi, an in tunc propter
illos s: v in propter istum extraneum
ducentem possit imminui fidei com-
missum? Et juxta Authenticam res que
Cod. commun. de legat. res si habet de-
rum, quia ibi fit mentio liberorum
quod denique liberi instituentis
possint facere et tale fidei commissum
Sum imminuere go hoc si e extenden-
dum ad extraneos, quia am ista Au-
thentica tui Summarium continet
in Novella am 39 s: ex qua hanc Au-
thenticam extracta e: id generaliter
statuitur respectu cujuscunque
gravati, hinc propter hanc generalitatem
tate m

Novellæ oritur dubium, an denique
hoc in extraneo procedat? — Et vi-
deretur dicendum, quod ita, quia ratio
Novellæ e' generalis s: quæ sonat, quæ
ea quæ communis en omnibus profunt,
quod sint ijs s: quæ specialiter qui-
busdam sunt relicta, præponenda.

Explicant Adversarij, quod utilitas
generalis sit præponenda utilitati
speciali, atqui hæc e' utilitas gene-
ralior, ut id in profut extraneo, quia
ut in debet prodesse extraneo —

Veniens tñ e', quod hoc in profut extra-
neo, quia ista allata ratio n' e' adeq-
quata, sed adæquata ratio e' favor
liberorum, quibus congrua legi-
tima debetur, quod hoc in e' intelligen-
dum de extraneo — Id Obijetur

Tamen ratio Novellæ e generalis in
verbis sequens ea, quæ communiter
omnibus profuerit, quod sint pro
nenda ijs, quæ quibusdam Specie
liber sunt utilia, atque hoc e utile
extraneis qd. si nio ut ante, quod ho
ratio n. si. adæquata, sed adæquata
ratio e favor liberorum — Et ut o
tri huius generalitas debet restringi jux
ta subjuncta verba Specialia. p. ex
liberorum, dotis, donationis propter
nuptias, legitima C. seuq. N. — Et
= sunt in verba generalia Novellæ
sic explicari, hoc e quamvis Specie
liber sit utile fideicommissarijs v.
legatarijs, quod tri generaliter p. u
tile in euntibus matrimonium — Et
obijci tri Novella loquitur de viro

Et muliere, atqui in extraneus est
vir aut mulier, quod in extraneo deb-
et ut prodesse & dictum loquitur de
viro et muliere descendente & de
extraneo N. sicut jam antea dictum
est — Et sic in reliqua Verba / quod
in Novella addunt / quod nuptijs
nichil sit utilius / debent juxta
alia verba particularia intelligi
et restringi —

Hic dicitur quod Verba restituenda ⁸⁰
di fidei commissi sint accipienda
strictè, ne verba testatoris excedan-
tur — Hinc si quis rogatus sit res-
tituere hereditatem & portionem
illius, tunc tamen hoc tenetur restitu-
ere, quod ad illum jure heredita-
rio pervenit — Et ratio est, quia res-
titutio continet gravamen, gravamen

Oidium, odia am' sunt restringenda
gō ed — Hinc legato v pro legato
restituere si tenetur, quia illa in ha-
bel ut haeres, sed ut legatarius l. gō
de legat. 3 — Hoc am' si ut dixi: si in-
telligitur, si rogatus erat totam ha-
reditatem v portionem ejus resti-
tuere si am' rogetur restituere
portionem suam, bene in debet
restituere legato pro rata, quia le-
gata in sub portione continentur
leg 3. § 4 h. tit — Idem est si Testa-
tor diceret, ut totum restituat,
quidquid ad eum ex hereditate leg-
tatoris perveniet, bene in debet
restituere legato, quia sub Cy Quia
: quid continetur totum, quod a tes-
tatore ad heredem pervenit leg 3.

Con. de fideicom; tibi ut ipsum dicitur
Hic Inquis: Quid juris sit circa fidei- ubi
commissarios, an in hos restituere teneatur?
Et dictum qui usque ad aditionem per-
cipiuntur, hos tenetur restituere
pro rata, quia sunt pars heredita-
tis jacentis, qui ante post aditionem
percipiuntur, hos si tenetur reddere,
quia tunc hoc tenetur reddere, quod
est in hereditate tempore mortis, si
fuerit ante si sunt in hereditate tem-
poris mortis l. vis h. t. b. — Exigitur
Nisi et hos Testator jubeat restituere
leg. 8. i. de legal. h. i. g. t. i. o., quia tunc
constaret de voluntate testatoris —
Exigitur ratio: si sit in mora ut si tar-
dus hereditatem restituat, quia
mora nocet moroso, culpa culpa

d. l. 98 in princip —

62

Hic dicitur: quod in hunc haeres tenetur restituere fructus Superstites, quando testator generaliter dicit, ut restituat quicquid ex hereditate Supererit, hinc, inquam, in tenetur restituere fructus Superstites Lex 5.
§ 2to supra de ugun — Ratio quia scilicet quicquid continetur in fructu 2to quia tali casu haeres potest mittere hereditatem usque ad quadragesimam. Item, quod viceversa si plus reliquit, ut favendum est fidei commissario, quia quem iura gravant in uno, illam relevant in altero et viceversa —

63

Sed Obijciunt: contrahitur: Lex 58 § 1o Item in tel: ubi dicitur contrarium, quod

Haec si teneatur ad restituendos
fructus /: nisi per particulam Quid-
: quid supererit, grave tur, qđ male dix-
: imus quod ita — Ad hoc Godeb Zoëpius
quod sit textus mendosus; quod deni-
: que debeat deleri l. y Non: quod pro-
: bat ex subjuncta legis ratione, quae so-
: nat: Quod fructuum aditamen-
: tum ea verba si recipiant, hoc quod
fructus tali casu si cedant haeredi, qđ
sequitur, quod eos debeat restituere,
qđ patet, quod Textus sit men-
: dosus —

Hic dicitur: quod si testator dicat:
ut restituat totum, quid quid ad il-
lum ex hereditate pervenit, quod
tunc in regula fructus restituere
si teneatur postea percipere juxta l. 83

et 59 in princ. h. tit. — Et ratio est, Armo
quia tunc haeres non audet plus doctran-
te imminuere, in quo gravatur, go-
ni non tenetur ad fructus postea per-
tos, ut releveretur — 2do quia tales
fructus non sunt pars hereditatis d. l.
is h. tit. — Et hoc in regula:

Exijit tñ, ubi et tunc tales fructus te-
neatur restituere, si aliter de mente
testatoris constaret — Et tale exem-
:plum est in lege Ballista 32. h. tit.
ubi Casus: Testator dixit: filius me-
:us haeres esto, volo am, ut omnem pe-
:cuniam / quantacunque ad eum
ex hereditate pervenerit / restituet
Colonis Philippensium, et dicunt
hic non venire fructus, partem ideo,
quia testator fuit usus Verbo omnem

Partim ideo, quia constabat, quod testator speciali favore erga hanc Coloniam ferebatur — partim ideo, quia testator usus e' verbo quantumcumque et
Partim ideo, quia usus e' verbo pen- curiam, sub qua laxè sumptum con-
tinentur fructus &c. — Optima am- e' ratio —

In fine dicis: quod dicta prohibito de n' alienando fideicommissum tñ. habeat locum in hered. fiduciario, n' verò in fideicommissario, quia hoc in favorem ejus fit, q' ei n' de-
bet retorqueri in odium. — Et hoc in regula — Exijit tñ, ubi nec fidei-
commissarius possit alienare, si ipse n' rem ulterius tertio testu-
ere sit gravatus, tunc illam alienare

si posset, quia hunc favorem tertij respi-
= ceretur —

65 Hic dicitur: quod si quandoque pos-
= sit legator expressè alienationem
alicujus rei inhibere, licet neminem
substituatur, quando subest aliqua cau-
= sa rationalis, sed hæc causa debet
simul exprimi, alias sola prohibitio
nihil operaretur juxta L. 114 § dicitur
de legat. 1 Ubi et ipsum dicitur —
Causa justa esse potest v. g. propter con-
servandum splendorem familiae, et
hæc est causa corporis — potest et esse
justa causa personæ v. g. si habeat fi-
lium prodigum, et si eum ita grave-
tur si am causa non exprimeretur, tunc ipsa
prohibitio nullius esset roboris jux-
ta L. 38 § 4 et L. 93 de legat. 3tio

Ubi Cæsar: Julius Agrippa instituit
filiam et eam gravavit, ut nequid-
quam alienet, et causam n̄ expres-
sit, illa quoddam alienavit, imò ex-
traneum heredem instituit, et di-
citur, et alienatio et institutio va-
luisse, et additur ratio, quia causa de
n̄ alienando n̄ fuit expressa, gō requi-
ritur ejus expressio —

Hic dicitur: quod effectus istius pro-
hibitionis: quod sit ex causa iusta
eā expressa sit iste / quod impediat
domini translationem — Hinc si
forte res de facto alienaretur, tunc
propterea dominium iuris n̄ amit-
titur, ex ratione, quia propter assis-
tentiā legis Voluntas testatoris trans-
lationem domini impedit Leg. Anvā

de fundo dotali. l. fin Cod. de rebus alien.
n' alienand. ubi id ipsum dicitur
Hinc proximus de familia talem rem
extra familiam alienare possit re
vocare leg. 69 § 3 et leg. 77 § 27 de leg. 2
ubi id ipsum dicitur. Et ratio additur,
quia perinde est ac si legator proxima
personam vocasset in casum aliena
tionis. — Dixi proximus, si diversi gra
dus sunt; hinc si sint pares gradus
hunc omnes admittuntur, prohibita tñ cau
tione de re in familia relinquenda
l. § 3 —

69
Hic dicitur: quod si plures sint scripti
haeredes de una familia, et forte om
nes rogati rem n' alienare, quod ista
prohibitio tñ sit intelligenda de pri
mo seu immediata alienatione, non

De secunda seu ^{de} mediata — Hinc si forte
unus haereditum deficiat, tunc reliqui, ad
quos pars de mortui ^{per} ~~de~~ venit, has par-
tes alienare poterunt, quia tali casu
testator huius censetur de prima aliena-
tione sensisse l. 39 § 5 de legat. 3.

Et hoc in regula — Exigis tibi nec tunc
liceret eam alienare, si prohibitio
concerneret totam familiam, quia
tunc testator censetur omnem aliena-
tionem tam mediam quam im-
mediatam prohibuisse —

Hic dicitur: quod dicta sint intelli-
genda de alienatione voluntaria, hoc
est quod voluntarie fideicommissum
nō liceat alienare — Hinc necessaria
alienatio excipitur, qualis esset si ex
facto defuncti esset causata v. g. si de-
functus

Contraxit debita est Animò quia prohi-
bens n̄ potuit. sensisse de tali aliena-
tione juxta d. §. Divi et l. 48 de leg. al.
2do — 2do quia causa vetustior
necessariam habens alienationem
n̄ potest venire in prohibitionem et
3tio ne alteri per alterum infera-
tur injuria —

69 Hic dicitur, quod juxta prohibitio n̄ no-
ceat fisco, si defunctus delictum
confiscatione dignum commiserit, qui
testator suo facto se n̄ debet eximere
a confiscatione et poena d. §. Divi —
ut teneat Quod si quis se prohi-
bitus causam dederit? Et tunc fisco
pro vita gravati delinquentis talibus
rebus utitur et n̄ ultra, ne alteri per
alterum fiat injuria leg. 48 de
Jure fisci —

70
Hic dicitur: quod in ista prohibitio
n̄ obstat doti aut donationi propter
nuptias, hoc ē; quod propter dotem pos-
sit imminui fideicommissum, v. g. si
filius & filia gravati n̄ haberent suffi-
cientem dotem ab juxta Authent.
res quae Cod. commun. de Legat. Ubi di-
citur, quod prohibita alienatio im-
pedimentum n̄ faciat, quominus dos
ex fideicommissis constitutionibus, qd̄
ē Textus expressus — Et hoc proce-
dit n̄ tñ in prohibitione generali,
Sed m̄ in speciali, v. g. si pater expressi-
t diceret, nē m̄ propter dotem & do-
nationem propter nuptias fideicom-
missum minueretur — Et ratio ē; quia
dos debetur jure communi, &
sic per hominem prohiberi n̄ potest.

Idem e' de donatione e' d. Et ratio e' quia
nemo potest facere, quominus leges in
testamento locum habeant e' d. —

71
— Hic queris si gravatus v. gravata in-
grediatur Religionem, et si ab eo v. ea
Monasterium plus petat quam dot
efferat, an tunc in possit minus fidei
commissum? Et Aliqui dicunt, qd
ita, ex ratione quia id, quod concessum
e' matrimonio carnali, n. debet dere-
gari spirituali s. cum spirituali ad-
huc sit fortius carnali: s. atqui, go —

Veniunt tñ e' quod n. imo quia jam sa-
piens dictum est, quod testator possit
excludere Monasterium s. n. tñ appo-
se. Id mi tantu. s. uti hic fecisse censetur
go — re quia Monasterium n. e' de
familia — Quod in probas ex eo, quia

Quia jam supra diximus, quod si tes-
tator faciat fundationem, ut ioo den-
tur nubentibus, 50 ingredientibus,
tunc ingredientibus n debentur ioo,
qo Monasterium nihil potest petere
ex bonis defuncti, ultra, quam sibi re-
lictum sit — Seco Obijciat: Tale Monas-
terium potest esse pauper, qo potest
plus petere, si dos & donatio n suffi-
ciant. Et simo potest petere ab ingredi-
ente Transcat, ex bonis testatoris N.
dixi Transcat: quia pro ingressu nihil
potest peti citra labem simoniae, et si
Monasterium e pauper, tunc n debet ul-
tra competentem numerum, ultra
suscipere —

Hic Quaeritur an prohibitio facta he-
redi n tangat heredis heredem? hoc e

An heres heredis prohibiti possit alienare? & Aliqui dicunt, quod ita, quod probant per l. 8 § 19 quib. mod. pign. & hypoth. Solvantur: ubi dicitur, quod licentia luendi vendendi pignoris creditori quoad debitorem concessa, in hereditatem ad heredem, et heredis heredi quoque et in isto casu — Sed hoc argumentum parum probat, quia hic agitur de liberando; in nostro casu agitur de onerando seu obligando. Priora sunt ad liberandum, quam ad obligandum quoque — Sed fortiter argumentum pro hoc possit deduci ex l. 65 de V. S. et ex l. 7 de Acquis. heredit. ubi dicitur, quod heredis heres: res in censetur esse testatoris heres, atque quoque — Verum tri è, quod hoc non tangat hereditatem

540
Hæredis hæredem ex dicta ratione — imò
quia hoc est odiosum, go restringen-
dum est. — Quod in probat per leg 2.
Siquis a parente manumissus: ubi di-
citur: quod libertus non possit alienare
portionem Patrono debitam, in frau-
dem illius: alia talis alienatio po-
test revocari, & per actionem Fabianam,
si hoc libertus fecit in testamento — &
per Calvisianam, si hoc fecit ab intest-
ato: & et tunc filius a patre emancipa-
tus potest, quantum vult alienare;
et pater emancipator: ei succe-
dens non potest alienationem revo-
care, quamvis non habeat in tali fi-
lio Ius quasi Patronatus à instar veri
Patroni — Inde argumentum: pro-
hibitum manumisso non potest extendi

Ad emancipatum, qđ in in nostro
casu prohibitio heredi facta n̄ ē exten-
denda ad heredem heredem — probatur
hoc in argumento legis igne de lib.
et posthum. hered. instis: Ubi dicitur
quod institutus ex semisse censetur
esse institutus ex asse, quia hoc ē fa-
vabile — exheredatus veni ex semisse
n̄ censetur esse exheredatus ex asse,
quia hoc ē odiosum, qđ ē in nostro
casu — probatur in per l. 38 § 2. de
legat 3: Ubi Casus Testator dixit, si
lii heres esto, volo am, ut edificium
n̄ exeat ex familia Vernarum, id
volo, ut pertineat ad Vernas meos
usque ad dies vite illorum, ita ut illi
nequeant alienare / Verum dicitur

Isti liberti, qui in utero matris sunt
manumissi: postea Vernarum
aliqui sunt mortui, et Querebas
ad quem de mortuorum portiones
hujus aedificij debeant pertinere,
an ad superstites Vernas, an vero ad
filiam? Et dicitur, quod debeant
pertinere ad filiam, et illa illas pro-
test alienare — Inde Argumentū:
huius prohibitio facta Vernis ratione hu-
jus aedificij si extenditur ad filiam,
ergo in nostro casu si debet exten-
di ad heredem heredem, quia odia
sunt restringenda — Et hoc in re-
gula — Excijs nisi ex adiunctis pa-
teat contrarium; quod hoc denique
testator ideo faciat, ut res maneat
perpetua familiam, tunc in heredem

Hæres censetur esse prohibitus, et
hoc favore familiae —

93

Hic dicitur: quod prohibitio de n. ali-
enando facta filiis n. sit extendenda
ad nepotes, quia nomine filiorum
s. in odiosis: n. veniunt. Nepotes. Ar-
gumento leg. 5^a de testam. Tuf. Ubi
dicitur: quod tutor datus filiis n.
censetur datus nepotibus s. quia quod
vix hoc sit favorabile negoti, n. e. in
favorabile tutori, go idem in nos-
tro capite — quod in probat per Ho-
vel. i. 5^a § 1 ubi id ipsum dicitur

94

Hic dicitur: quod si prohibitio tñ. fit
in gratiam certarum personarum
et si omnes isti s. in quorum gra-
tiam prohibitio facta est consenti-
ant expresse v. tacite, quod tunc

Alienatio sit valida leg. ii post. de
fideicom; ex ratione, quia favori pro
se introducto quilibet renunciare
potest, sed postea eos amplius pre-
venire non potest, quia renunciatio-
nibus suis actiones nullas amplius
ad illas datur regressus juxta l. ii
§ q. de Edilib. Edicto: ubi dicitur, quod
si venditor emptori p. rei quae ven-
ditur: delegat vitium, quod tunc
cessat actio redhibitoria v. quanti
minoris, quia censetur ab illa
recepisse, qd et in nostro casu.
Hic dicitur: quod tacite consensit. 75
Se videatur in isto, qui ipse partem
suam alienavit d. l. ii. Et ratio est
Anno quod quis in se probat, non de-
bet reprobare in alio — uto quia

absurdum est, ut is aliquid petat
ex voluntate Testatoris, qui ipse ei
non paruit — probat in per leg. 97 § 2
de legat. ulto: ubi dicitur, quod ista po-
testas possit aliorum partes alienatas
possit revocare, qui voluntati Testa-
toris paruit § 6 — ~~Et si~~ alij qui
non paruerunt non possunt — Et hoc
mihi conjectur fieri, quando omnes
ad semel talem rem vendunt & sin-
guli seorsim, quia mihi tunc consentit
huius substitutioni facile renunciat
— esse — Hoc autem intelligitur, si pro-
hibitio eos solos concernat — Si enim
ista prohibitio concerneret totam
familiam, tunc hoc non procedit,
quia tunc sequentibus fieret ini-
uria, § 6 id non est admittere

Nisi forte omnes viri consentiant, et
nullus nasciturus speraretur, ex
ratione, quia tunc nulli fieret inju-
ria —

Hic dicitur: quod si nullus de fami- 96
lia supersit præter possessorem s.
v.g. si est ultimus: / quod tunc pos-
sit fieri fideicommissi alienatio,
ex ratione, quia tunc deest et per-
sona, cui fiat restitutio, et causa,
propter quam ^{fiat} restitutio, ubi
ipsa familia, et quia ^{tunc} ista prohibi-
tio esset sine effectu —

Hic dicitur: quod nec Princeps possit da- 99
re licentiam, ut fideicommissam
familia alienetur — immo quia
familia fieret injuria — ideo quia
nec Princeps s. sine causa / nec potest.

auferre Jus alteri quæsitum, &
Exiguis: Nisi subsit causa publica
quia publica privatis sunt antefe-
renda bonis — Et hoc Princeps possit
facere ex dominio eminenti et alteri
jure Josephi Imperatoris factum
e' seu contigit —

98 Hic Quamvis Quousque prohibitio de-
re extra familiam si alienanda
an denique duret perpetuo v. nov.
& Aliqui dicunt, quod tui duret us-
que ad quartam generationem, Quod
probare volunt per Novel. 159 § 2.
ubi dicitur: quod post quartam gener-
tionem si sit locus prohibitioni, &
ista prohibitio tui duret usque ad
quartam generationem — sed Alij dicunt

Casum Novella et Specialem, necesse
extendendum ad alios casus — Casus
enim Novella fuit iste: Teglator, no-
mine Hierius, habuit 4 filios sci-
licet Constantinum Seniorem, An-
terium, Calpurnium, et Alexandrum;
Hos omnes instituit heredes, et primo
prelegavit quosdam fundos et do-
mos, et in Suburbium Antioche-
num, Secundo in prelegavit quas-
dam domos et fundos, tertio in
quasdam, 4to in quasdam, et eos
gravavit, ne portiones suas alienent
extra familiam, et adulteris, si sine
liberis decesserint, ut res prelegatas
restituant Superstitibus, et adulteris
ulterior, ut nemo ab altero cautionem
exigat,

Postea Teptator fecit Codicillos, et Con-
stantino prolegatum Suburbium
Anlioherum ademit, et illud cum
cum domo Constantinopolitana le-
gavit ejus Negoti Hierio juniori dicto.
hic nepos seu Hierius junior fecit tes-
tamentum et instituit filium su-
um Constantium juniorem dic-
tum. Aliqua autem iste Hierius minor
alienavit in extraneos, et in reliqui-
os scilicet Anterius, Calpurnius et Alex-
ander quaedam res alienavit. et
ideo hi tres huic alienationi si contra-
dixerunt. Hic Constantinus junior
relictus uxore pregnantem. scilicet matrem
Maria Superstite. instituit hunc
proptrium, qui nasciturus spera-
batur.

Et hunc posthumum substituit matrem
et aviam, postea natus est posthumus,
Sed erat mortuus et orta est questio
Inter matrem et aviam: istius mor-
tui posthumi: ex una parte et inter
remanentem Alexandrum: Ante-
rius enim et Calpurnius iam dudum
deceperant sine omni herede: ex
altera parte, cui debeat portio Con-
stantini minoris mortui aulica
ri, an matri aut avis? An verò su-
perstiti Alexandro? — Alexander
posuit hoc argumentum, quod si
deicommissum debeat manere pe-
nès familiam, mater aut avia
non est de familia, quò non debet pertinere
ad eas — Advocati matris posuerunt

Hoc argumentum — 1mo quod fidei
commissum fuerit conceptum in ca
sum, si deceperint sine liberis — Con
stantinus Senior am reliquit liberis,
quod censetur effirasse fidei commissum
— 2do quia mi ipse Alexander
multa alienarat et contravenit volun
tati patris, quod id non debet improbare
in alio — 3^{tio} quia mater mi non cen
setur esse extra familiam — 4to quia
jam lapsi erant quatuor generationum
gradus — Et revera mi Justinianus
resolvit pro matre, quod denique a
pud illam debet suburbium danti
ochenum manere et addidit ratio
nem, quia jam lapsi erant quatuor ge
nerationes, quod sic ponitur in quatuor
generationibus, quod fidei commissam

n̄ debet durare, nisi ad istam generati-
onem — sed ad istam Novellam res-
pondetur, quod hic sit Casus Specialis,
quia vis decedenti n̄ fundatur in sola
quaterna successione, sed in omnibus
simul; hoc ē partim ideo, quia jam
fluxerant quatuor generationes, partim
ideo, quia m̄ Alexander et alij quid-
am alienābant, partim in alijs —
Hinc Venius cōsō fideicommissum respu-
ciat favorem familiae, quod debeat
durare perpetuo, sed negative, hoc ē;
quam diu durat denique familia —
Et ratio ē, quia favor familiae ē perpe-
tuum, q̄ m̄ perpetua debet esse prohibi-
tio — probatur m̄ ex eo, quia ē legi-
bus veteribus n̄ ē recedendum, nec ē
inducenda correctio, nisi de illa per le-
gem

Novam constat, quod hic n. fil. g. —
In Belgio a. m. p. iuxta Edictum Anno
1611 Art. 16 Latum ista dispositio tm
se extendit usque ad 3tium gradum inde
: Sive — Ab Ama generatio fuit in Con
stantino Seniore — 2ta fuit in Hiero
juniore — 3ta fuit in Constantino ju
: niore — 4ta fuit in Iusthumo Constantino
junioris —

79

Hic Quæritur Quid veniat nomine familiarit.
Et quod hoc ex voluntate Testatoris, et
pro Subjecta materia Sit desumendum
quandoque enim per familiam intel
liguntur descendentes tam mares,
quam foeminae — Quandoque tm
masculi — Quandoque agnati — Quan
doque cognati — Quandoque affines
vy generum, et — Quandoque

liberti et liberta - Quandoque in ser-
vi, respectu quorum dominus in voca-
tur paterfamilias -

Hic Quamvis Iuris Alienationis nomine 80
veniat? - Quomodo datus, per quem res
exit extra familiam v egreditur per-
sonam, in cuius gratiam prohibitio
facta fuit, uti v.g. e venditio, permu-
tatio, servitutis constitutio - In ser-
vum v in emphiteusin datio est -
Item donatio, quia in per illam trans-
fertur dominium in donatarium,
Imo quandoque in hypotheca
venit nomine alienationis, quia per
illam via sternitur ad alienationem,
et sic prohibitum in fine, censetur
in esse prohibitum in via - sed
Obijciunt: l. ubi Cod. de fideicom. ubi Capus

Aliquis, qui fuit prohibitus rem alienare extra familiam, donavit istam rem sorori, et dicitur donatio valuisse, quia donatio non continetur sub prohibitione alienandi. Et valuit simpliciter ut donatio non ut sorori facta. Et quia non soror est de familia —

82

Hic dicitur: quod locatio non veniat nomine alienationis, quia per eam res non exit ex dominio — quod probatur per leg. 48 § 13 et 15 de legatis 2to: ubi dicitur: quod prohibitus alienare, non contravenit prohibitioni, elocando, quia est scriptus expressus — Et hoc procedit indistincte sive locatio sit ad tempus longum sive ad breve, quia per hoc res nunquam exit extra dominium locantis — Sed Obijci Titulus decretali

de rebus Ecclesie n̄ alienandis: Ubi dicitur,
quod res Ecclesie n̄ possint ad longum tem-
pus locari: in verbis: Res Ecclesie, quia
n̄ possunt alienari, ideo nec ad tempus lon-
gum possunt locari, q̄ locatio videtur sa-
pere speciem alienationis. - Felicitur hoc
ibi ideo, quia per locationem revera res ex-
iit extra dominium N. dicitur hoc ibi ex
speciali ratione, ne bona Ecclesie forte den-
tur oblivioni. - Et ratio rationis est, quia
Praelati solent esse senes, et sic possent
brevis mori v̄ in quandoque solent mu-
tari -

Hic Quæritur an institutio heredis conti- 82
neatur sub prohibitione alienationis?
hoc est an prohibitus alienare possit insti-
tuere heredem? - Videtur dicendum,
quod ita, quia suppositi dein aditione
dominium transferitur in heredem

L. i Cod. de fundo dotali atque go — Melius
am sic distinguitur, si haeres extraneus
tunc ita — Imo ex dicta ratione —
quia contraveniretur voluntati testa-
toris L. 63 § 3 de legat. 2: ubi dicitur:
quod si tali casu haeres extraneus insti-
tueretur, quod omnes, qui sunt de familia
fideicommissum ab illo possint potere,
go e Textus expressus — si autem haeres sit u-
nus de familia, tunc nō, quia tunc regi-
exit extra familiam — Hoc autem intelli-
gitur: si Testator tū simpliciter volu-
it rem manere in familia — si autem Tes-
tator voluit servari ordinem Successio-
nis, hoc ē, ut semper proximior Succes-
sor, tunc hoc nō liceret, sed deberet
proximus institui, quia aliā ei fieri
injuria, et quia tunc possessori est

Adempta libertas rem in remotiorem trans-
ferendi —

Ad finem Numeri dicitur: si agnati n-
sint ejusdem ordinis, quod tunc proximus
preferatur remotiori —

Diximus: quod si quis sit prohibitus alie — ⁸³

:nare rem extra familiam, quod illam
n possit extra familiam alienare — tunc

Jam Aulhor dicit; quod ista prohibitio

patiatur aliquam difficultatem prop-
ter legem patet 38. § duobus 2. de leges 3

cujus casus e: Patronus instituit suos

duos libertos et addidit in Testamento

hæc Verba: fundum Cornelianum de

nomine meorum exire volo: Unus ho-

:rum libertorum sua ancilla alumna

que quam moriens manumissit. reliquit

suaam partem hujus fundi, et mota e

questio, an alter libertus hanc partem

Huius fundi ab hac liberta possit revo-
care? — Et Respondit Consultus: de
hac questione interrogatus: hoc modo:
Ad ea, quae proponuntur, respondeo si con-
tineri — Et jam ex his verbis oritur dubi-
um; Quid Consultus per haec verba res-
pondeo si contineri? intellexerit, an per
illa intellexerit, quod sub nomine meorum
si contineatur liberti v. liberte, an vero
intellexerit, quod sub hac prohibitione si
contineas ancilla? Et resolvit Auctor
quod per haec verba resolvatur haec ques-
tio, quae mota fuit, si fuit an mota ques-
tio, an hac liberta contineatur sub li-
bertis, sed fuit mota, an fideicommissum
ab illa possit resecti, et resolvit fuisse
Consultus, quod si possit resecti. Unde
sequitur, quod liberta si intelligatur

Sub nomine meorum, Quod in probatur
per L. 44 § 29 de Legat. 2. ubi per Ca-
sus: Patronus instituit libertos et li-
bertas et in eam, ut quodam res ma-
neant in familia, et ne exeant de nomi-
ne suorum, una liberta cum suam par-
tem reliquit suo filio, et dicuntur col-
liberti id ab illa in posse regere. Infer-
go si testator utatur genitivo, tunc in cen-
sentur comprehendendi liberti libertorum
et in liberi libertorum. Sicut et si testa-
tor uteretur ablativo, tunc in enim non
tinerentur liberti libertorum.

Sed hujus contra hoc dicta lex patet 38 84
§ filiam 2do: de Legat. 3: ubi Casus. Tes-
tator instituit filiam et prohibuit
certum aedificium alienari: hic Ver-
bis: Veto aedificium A de nomine meo
exire, Sed ad Vernas meos §: quos hoc

Hoc Testamento nominari. Illud perti-
nere volo; itaque his Vernis hoc & disfi-
cium debebatur jure fideicommissi,
postea mortui sunt aliqui Verna, et m-
mortua est filia, et tui mansit unus
superstes Verna, et dicitur, quod iste su-
perstes verna n' gaudeat jure aureo
di hoc e; quod n' habeat solus hoc & disfi-
cium. Sed tui portionem ejus virilem
et portionem de mortuorum Vernarum
habent heredes de mortuorum Vernarum
rumo — Infertur atque hic testator e-
ius ablativo, qd' quamvis testator a-
tatur ablativo, tunc tui m' intelligun-
tur heredes libertorum seu Vernarum,
qd' male diximus, quod n' intelligantur
& disparitas e; quia hic sola filia fuit
gravata n' vero Verna, et sic omnino

Portiones de mortuorum Vernarum de-
bebant pertinere ad eorum haeredes,
et hoc in regula — Excipitur tñ, ubi so-
lus Superstes Verna totum habet, si ita
testator vellet, vñ si exprimat, ut Superstes
solus totum habeat: Argumento legis
Lucius 22 de legat 2. Tibi Casus: Lucius
Titius instituit complures haeredes, Pub-
lio Manio am' prelegavit militiam v
ejus pretium si vendideretur: et pos-
tea ille ipsam vendidit, et dicitur soli
Publico Manio deberi totum pretium
militiae, quia ita testator voluit, qd
in nostro casu soli Superstiti Verna
deberetur totum adificium, si ita
testator vellet —

85
diximus: quod haeres prohibitus aliena-
re n' possit instituere haerem extrane-
um — Contra hoc Objicit L. 38 § 3 de legat 2

Ubi casus: Aliquis prohibitus fuerit alie-
nare, et dicitur tñ posse instituere hoc
redem extraneum, qđ n' e' verum, quod n'
possit & dicit si tñ prohibeatur rem alie-
nare per actus inter vivos: uti in casu
legis: / C. si simul prohiberetur alienare
per ultimam voluntatem. N. Et ratio
e' quia a' disparatis n' procedit argumen-
tum — Et talis casus n' e' in lege ex hoc
Edicto 8 § 2 supra de alienat. iudiciorum
mutand. causā fact: Ubi dicitur: quod si
quis ob meliorem movendam sibi litis pro-
hibeatur rem alienare, quod illam n' pos-
sit alienare per actum inter vivos, et
tñ tatis talem rem potest alienare per ac-
tum ultimae voluntatis, quia tñ fuit
prohibitus alienare per actus inter vi-
vos, qđ et in nostro casu — sed obijciat
adhuc lex 4 § penult de legal. 2. ubi

Capitulum: Aliquis fuit prohibitus rem ali-
 enare extra familiam, ille scripsit extra-
 neum heredem, et dicitur instituere va-
 luisse, qd' male diximus, quod prohibitus
 alienare n' possit scribere heredem extra-
 neum. Et dicto in casu legis: si sit ul-
 timus de familia (Secus N. — Et quod
 tali casu possit scribere quemcumque
 velit heredem, Ratio e', quia tunc nulli
 fit injuria, qd' —

86

Iti' item Aulhor Testis ad Voluptates
 : quod jam ante fuit dictum: / dicens:
 quod fideicommissarius: recipiens here-
 ditatem: / quandoque fuerit habitus
 pro emptore familiae, quandoque ha-
 bebatur loco heredis, quandoque loco
 legatarii partiarj — Pro emptore fa-
 miliae habebatur tunc, quando ei ex
 3tio (sive) Consulti Regasiani: resti-
 tuebatur

Hereditas, hoc est, quando ei nummo in
genario vendebatur, interpositis Stip
ulationibus empta et vendita heredita
tis —

87 Hereditas loco habebatur tunc, quando
ei ex Consulato Trebelliano restituebat
hereditas, in cuius omnes actiones utiles
tam actives quam passivas transibant in
fideicommissarium ipso iure —

88 loco legatarii partiarum habebatur tunc
quando ei ex secundo equite Consulati
Pegassiani restituebatur hereditas, hoc
est, quando fiduciarius ^{fidei} commissario res
tituebat hereditatem pro rata, et in
terpositis Stipulationes partis et pro por
te, ut pro qua parte fideicommissarius
est heres, ut in pro hac parte in se susci
piat onera, et vicissim in ei heres

Promittebat commodum si scilicet obventurum
pro rata — si autem ei heres totam hereditatem
restituit, tunc nec habebat commodum nec incommodum, sed
omne emolumentum et damnum
transibat in fideicommissarium,
interpositis tamen stipulationibus empta
et vendita hereditatis — Erant
autem formulae harum stipulationum
solemnēs et — Et quidem ex parte
fideicommissarii usitata fuit haec for-
mula: Quanta pecunia ad te ex hereditate
illa pervenerit, vel dolo malo
tuo factum est, eundem quominus per-
veniat, tui prestare spondes? — Ex
parte emptoris vero usitata fuit haec
formula: Quantam pecuniam hereditario
nomine tibi dederim, solverim,

Prostiterim, tantam te mihi prostitu-
turum promittis? et sic uterque serua-
batur indemnis pro rata —

Ulpianus dicitur: quod et C. (C. de Testi-
bus) Legasiani cautum fuerit, quod
si heres nolle adire hereditatem /: v. g.
putans illam esse suspectam /: ut p. /:
sit cogi /: et tunc in fideicommissario
omnia commoda et incommoda tra-
sibant in solidum, ac si ei ex Consul-
to Trebelliano restituta fuisset heredi-
tas, et sic fideicommissarius nulla
subibat commoda nec incommoda

89 Hic dicitur: Quod ista stipulationes
f. v. g. partis et pro parte v. emptae et
venditae hereditatis /: fuerint capiti-
: se, quia fiduciarius tunc poterat con-
: nisi

Siquidem Actiones directae quae illum
remanebant ex regula. Qui semel ha-
res semper haeres, et primo ei litigan-
dum erat contra fideicommissarium
aut vicissim: Hinc postea incoe-
perunt legibus displicere, et ideo Justin-
ianus Consultum Pegasianum sus-
tulit et statuit, ut ex Consulto Tre-
belliano fiat restitutio, et ut Actiones
omnes praeter omnem stipulationem:
transcant in fideicommissarium
pro rata restituta sibi hereditatis
L. 7 de fideicom. hereditat. — Et ratio est
quia qui sentit commodum, aequum
est, ut in sentiat onus — Hoc autem intel-
ligitur, si rogatus fuerit restituere
totam hereditatem. si autem ei sit aliqua

Res singularis prolegata in vicem Tre-
bellianica, tunc tñ in hanc re haberetur
loco legataris; per consequens nulla te-
neretur subire onera — Et ipse est un-
casus in toto iure notabilis, ubi heres
habet commodum, et tñ nullum sen-
tit onus juxta Tit. Institut. de fideicom-
modatibus § 9 —

Ex dictis patet, quod secundum et ter-
tium Quod Consulti Pegasiani sit
sublatum, et tñ mansit primum
et quartum, quod insuper transfu-
sum est in Consultum Trebellianum

90 Hic dicitur: quod Solus fidei-
commissarius sponte adiens ex fideicommissis uni-
versali possit debrakere Trebellianicam
scilicet ad similitudinem Falcidiam

Qua debrabitur ex fideicommissis par-
ticularibus et ex legatis — Et ratio est, ne
haeres omittat additionem, per quod de-
cedit testator intestatus — dixi sponte
adiens, quia ejus beneficio adita sunt
hereditaria —

9. i.

diximus: quod haeres si gravatus: pos-
sit debrachere utram, si sponte adierit —
si enim fuit ad adendum compellus,
tunc nihil habebit, sed totum habet
fideicommissarius, quia utitur jure
heredis lege 2. et 3. § i. h. tis — Et haec
est una exceptio est — Excipitur etiam
ubi eam habet fideicommissarius,
si eam haeres in gratiam ejus non de-
trahit, tunc enim fideicommissarius
haberet totum juxta l. i. § i. h. tis
ubi id ipsum dicitur — Et ratio est, quia

Gratia facta uni, si debet prodigere
iteri — Nisi forte fideicommissarius
ulterius eventualiter fuisset grava-
tus quoad totum —

Ad finem Numeri dicitur: quod ista
4ta olim vocabatur Pegasianica —
Hodie autem vocabatur Trebellianica
quia Pegasianum transfusum est
Trebellianum —

92 Casus: pater instituit filium suum
et eum gravat fideicommissis univer-
sali, et Quiritibus aut aliis filiis pos-
sit detrachere utramque portionem
Trebellianicam quod gravatus est le-
gitimam quod filius? Q. Aliqui in-
distingue dicunt, quod ita sed hoc
non est verum de Jure canonico juxta

Casus Rayntrius b. et Raynaldus extra
de testam: Ubi id ipsum dicitur — Ju-
re civili an id n. procedat — Anno
quia Jure civili pro hoc n. e. Textus —
2do Imo Jure Digestorum s. juxta l. 8
§ 4 de inoffi. testam. clare dicitur,
quod n. possit movere querelam, qui
habet ytam falcidiam s. seu Trebelli-
anicam s. Salvam, quae in legitimam
impulatur go n. potest debrakere u-
tramque — 3to Item in l. 4 § 1
§ 3 de Vulg. et p. uel Substitutis dicitur,
quod reseruat falcidia seu yta resi-
duum debeat restituere fideicom-
missario go utramque debrakere n.
potest — 4to probatur adhuc
clare per leg. quibemus b. p. h. t. f.

Ubi clarè dicitur: quòd relento qua-
drante debeat restituere dotrantem
gò est — 5to probatur in per leg 10
Cord. ad leg. falcid. ubi dicitur, si talis
filius moriatur ab intestato, quòd
tunc etiam transmittat ad heredem ab
intestato, gò tunc potest deducere etiam
alias transmitters utramque —
6to: probatur in per leg 24 Cord. famul
Eriuse: ubi ut in zigum dicitur, quòd
denique pars deducenda in etiam de-
beat imputari, gò est —

Aliqui quidem ad has leges respon-
dent quòd tunc possit deducere etiam
proposita deductione legitima
Cedant seius. Nam: — Sed hoc è contra
Textus. Saltem contra legem 6^{am}, ubi

Expressè dicitur: quod dodrangi ei de-
beat restitui — Hinc veniunt quod tñ
possit de trahere unam — Sed Obijciat

Fachineus Nov 39 Si de restitutione
ubi dicitur, quod filius v filia possit
de trahere legitimam, si aut id pro
dote v donatione propter nuptias n̄
sufficiat, quod possit de trahere plus
viam personarum qualitatem, q̄
potest plus de trahere quam v̄tam
Et in regula N. hoc casu specialiter
Hinc ista Novella n̄ e contra nos,
sed potius pro nobis, quia casus ex-
ceptus firmat regulam in casibus
n̄ exceptis et Jus vetus n̄ correctionem
n̄ e prohibendum stare — Sed Obijciat
Jus Canonici admittere de trahere =
nem

Utique, gō id m̄ debet procedere
Jure civili & Negatur eō, quia in a-
phoriz utrumque Jus in suo foro eſſe
sequendum — In alijs aut, quae sunt
contra Jus naturae & divinum: sequen-
dum ē Jus canonicum — probatur
m̄ ex eo, quia detractio Trebellianica
conceditur ideo, ut quis alliciatur ad
adendum, qui aut detraxit in legitimi-
mam, in illo ista ratio cessat, quia jam
legitimam habet, ut haeres gō n̄ potest
detrahere utramque — Quod aut illam
habeat ut haeres, hoc probatur ex eo,
quia detractā legitimā n̄ potest respuere
aut hereditatem respuere ex ratione,
quia Jus hereditatis ē indivisibile
et nemo potest pro parte testatur

Pro parte intestatus decedere — Potest
q̄o detrachere, quam vult — Melius tri fa-
cies detrahendo legitimam, quia legi-
tima aucta ē ad trientem & semissem —

q̄mo probatur hoc adhuc per l. leg 8

§ 1 de inoff testam: ubi dicitur: quon̄

arrogatus ideo n̄ habeat querelam,

quia aliunde habet conditionem

ad istam p̄nam, q̄o nec filius debet

habere Trebellianicam, quia in ali-

unde habet legitimam et — Et hoc

sententia in puncto juris ē venior —

De consuetudine trius canonici

ubique ferme observatur —

Hic jam ponuntur casus: Quibus cess-

sat deductio Trebellianica — Amo si

hæres adire nolit et si rogatur et — Et

ratio quia talis adivit alieno periculo

Et sic e ab omni commodo arcendus
Leg. 4 h. tit. Ubi id ipsum dicitur — Et hoc
quandoque in procedit in fideicom-
missario; hoc e, quod denique in illo
in possit detrudere Trebellianicam in
casu, ubi in ille fuit gravatus eam even-
tualiter restituere totam tertio, casu,
quo primus adire cogeretur, et ea pri-
varetur — Et ratio e, quia satis e, quod
fuerit adita hereditas — A legatis
in et fideicommissis particularibus
fideicommissarius possit detrudere
Falcidiam, nisi heredem adire cogeret-
ur, in casu, ubi ipse fiduciarius fuit
gravatus talibus fideicommissis u le-
gatis — scilicet e, si ab ipso fideicommissa-
rio relicta fuissent. — Et ratio e, quia
iniquum e, ut legatarij plus habe-
ant

Ideo, quod heres sit coactus, quam alius
haberent, si non esset coactus l. 2 et 3 h. t. f.
Ubi id ipsum dicitur — Et ratio additur:
quia legatarij fiduciarium cogere
non potuissent; — Trebellianicam ergo
deducere non possent — sed contra Obji-
citur: tunc per primum fideicommissari-
um salva est hereditas posteriori fidei-
commissario, quod deberet habere Trebel-
lianicam. ¶ Negatur Anteced: quia
eque iste ratio fideicommissarius
ac primus potuisset cogere heredem.
lege Patroni § 2. h. t. f. quod non per illum
est salva — sed Obijungitur: se d. lex Patroni
§ 2 h. t. f. ubi dicitur: quod Trebellianica
tali casu, ubi denique ipse fideicom-
missarius gravatus erat legatis v. fidei-
commissis particularibus non possit de-
trahi;

quod falcidia potest detrahi, nisi fidei-
deicommissarius suus et gravatus. Ideo
disto. si relicta legata erant ab herede.
Si autem fideicommissario. — Et ratio est quia
relicta a fideicommissario consentur esse
relicta a legatario, atque legatarius ni-
hil potest detrahere, quod nec ille. L. 63 § ii.
h. t. ubi id ipsum dicitur. — Et ratio
additur, quia aliud est conveniri ex per-
sona heredis, et aliud est conveniri ex per-
sona propria. —

Ad finem Numeri dicitur. quod heres
fiduciarius videtur adire si tui amicitia
est etiam, sed in fideicommissum sibi
versum a fideicommissario relictum
seu prostandum. Idem est de legatis
seu prolegatis. — Et ratio est, quia se omni-
bus redidit indignam, quia voluit

Uel testator decedat intestatus et —
Hic Quaeritur: An heredes semel adire. 94
recusantem possit praesentare et si
quod in jura l. iij § 4 h. t. f. ubi dicitur
sum dicitur, quod denique injuria de-
functo illata per praesentiam non ab-
oleatur, quod est Textus expressus. Quod
mi probatur per leg. § 5. de furtis: ubi
dicitur, quod licet furem praesentat
furti, et licet rem ei reponat, unde
abstulit, quod tamen liberetur a pe-
na furti, quod est in nostro casu. Sed
objicitur lex § 5. § 3 h. t. f. ubi dicitur,
quod haeres praesentans adhuc possit
destrahere falcidiam, quod est Trebelli-
anicam, quod male diximus, quod in
§ dicto in casu legis, si tamen fuit sub
conditione institutus. Et si ante conditionem,

Requiritur (Sedus N. — Elrao e; quia
sunt ante conditionem hereditas nul-
liter adituer, ita in nulliter recuperatur.
Ad finem Numeri dicitur, quod ip-
dem fere modis cessat falcidia, quibus
cessat Trebellianica, sunt supra ad legem
Falcidiam dictum est in testamento
militis & si eam testator prohibuerit est
vixi ipdem fere modis. — Est enim
modus, ubi cessat falcidia, non cessat ve-
ro Trebellianica. Scilicet in causa omni-
si Inventarij est. ibi enim cessat falcidia
non vero Trebellianica — Elrao e;
quia falcidia non detrahatur, nisi ex
rebus certis, ut est ex hereditate depura-
ta, de quo non constat, nisi per Inven-
tarium igitur debet fieri Trebellianica
Trebellianica vero detrahatur a tota

Hæc ilate, quatenus adhuc in illa
continentur commoda et in commo-
da go n' e' quæ Inventario -
Hic dicitur: Quod Trebellianica & fali. 95
dia olim n' potuerit prohiberi per tes-
tatores. Amo quia detractio ejus e'
Juris publici, cui facto privatorum
contraveniri n' potest leg. i. §. i. ad
L. fali. - Item quia nemo potest
facere, quominus leges in testamento
loquem habeant - Hodie am po-
test prohiberi falcidia - Hinc qua-
ritur an n' hodie possit prohiberi
Trebellianica? - Et videretur dicen-
dum, quod n', quia Jus vetus n' corree-
tum n' e' prohibendum stare, atque
go - reto quia dicta Novella i. cap. 2. §. 2.

In loquitur de falcidia, go n' e' exten-
denda ad Trebellianicam - Etia' quia
alia e' ratio falcidis et alia Trebelliani-
ca - Quod probatur, quia gravatus
fideicommissio universalis potest cogi
ad adiacendum, si vero gravatus lega-
tis & fideicommissis particularibus,
go quamvis possit prohiberi una, si
tamen potest prohiberi altera -

Veneris tamen e' et eam posse prohiberi
juxta Novel. l. cap. 2. Ver. 82. Ver. 84.
si vero expressum: Et ratio e' quia utro-
bique subest identitas rationis, go ad
decisio sit licet, ut servetur voluntas
testatoris: Argumento legis l. 4. ad
Consularem Macedonianum: ubi
Casus: Agros accepit matrem, et di-
citur in aro competere Consularem

Macedonianum, quia alia lex suam
finem non consequeretur, go et in res-
tro casu — Et ratio adhuc in fine Mu-
meri adit, quia salientia et Trebelli-
anica sogle confunduntur: praecipue
in detractionibus, go in his censentur
confundi —

Hic dicitur: Sicut a legatis pijs po- 96
test detrahi salientia, sic in ab illis po-
test detrahi Trebellianica si licet de
rigore, non vero de aequitate seu con-
suetudine — Ulpianus dicitur quod
non faciant cessare detractionem frue-
tus percipiti ante aditionem, quia
augent hereditatem. Idem efficit
quod sit prolegatum hac lege, ut illud
imputetur eis — sed Quoniam An hoc
non procedat in fructibus post ad-
itionem

Percepiſſis? & dictū. ſi fideicommiſſum
erat conditionatum v ex die, tunc
veniunt impulandi, quia hoc ho-
res percepiſſit, ut interim dominus, al-
= qui gō — ſi am fuit puerum, tunc
n veniunt impulandi juxta l. 22
§ 2. h. t. ubi ut ipſum dicitur — et
diſparitas ē, quia quando fides
commiſſum ē conditionatum, tunc
hæres habet fructus ex ſententia tes-
tatoris, gō illos debet impulare, quia
tales fructus retrahuntur, ac ſi
tempore mortis in hereditate fuiſ-
ſent, atqui gō — ſi am fuit puerum,
tunc illos n percepiſſit ex voluntate
testatoris, ſed ex negligentia fideicom-
miſſarii rem n receperunt, gō illos

si teneatur imputare — Sed obijciatur
Lex 18. h. tit. et l. 22 § 2. h. tit. ubi dicitur
tur, quod heres si teneatur restituere
fructus, nisi sit in mora, go eos nun-
quam imputare teneatur. Id. C. Anb.
et N. uam quia sequeretur, quod eos
teneatur imputare si sit in mora, quod
e absurdum —

Diximus: quod heres teneatur imputare
fructus in quantum scilicet ante adi-
tione percipit — Et hoc in regula:
Casus exceptus e: ubi illos si teneatur
imputare, si sit unus de liberis primi
gradus juxta l. 6. Cod. h. tit. ubi dicitur:
quod ille pro uis ex rebus hereditariis
eam detrahere possit, quam disposi-
tione Justinianus prohibet ad om-
nes alias extendi — Hinc hoc non obtinet

In Negotibus — Et ratio est, quia favora-
biliores sunt liberi primi gradus,
quam remotioris — Quia cum dicta
Lex ista tunc loquitur de restitutione
fructuum a liberis¹³ liberis facienda

Atque Quamvis An hoc in procedat de res-
titutione extraneis^{is} a liberis faci-

+ Seu an liberi
amici gradus in fine
immune ab impu-
tatione hominis frui-
tuum in Trebell.
dum extraneos de-
bent idem res. quod ita simo quia eadem et major
tollere.

enda? Et posset videri quod non, ex ra-
tione quia inclusio unius est exclusio
alterius atque igitur — Venimus tunc
ratio est, ut hoc procedat respectu extrane-
orum quam respectu liberorum, imo
quia major affectus cadit in liberis
quam extraneos — ratio quia ista dis-
positio non est facta odio eorum, quibus de-
bet fieri restitutio, sed facta est in fa-
vorem liberorum primi gradus, ergo

Ergo hoc in omni alio procedit —

Controversum est, an legata, fideicom-
missa particularia & implendas con-
ditionis causa accipita in istam Trebel-
lianicam & falcidiam sint imputanda?

Primo dicit Auctor, quod talia in
falcidiam non imputentur, quia in fal-
cidiam tria imputantur hæc, quæ he-
res accipit jure hereditario, atque ta-
lia non accipiuntur jure hereditario, quod
videntur non esse imputanda in falcidi-
am, sed in Trebellianicam imputari

hæc omnia, communis est opinio —

Quod probatur per leg. 3^a ad legem
falcidiam ubi postquam Martia-
nus dixisset, hæc in falcidiam non im-
putari, tandem subiungit, sed in fi-
deicommissaria hereditate resti-
tuenda

Sive legatum & fidei commissum
datum sit heredi, sive procreare, sive
deducere & retinere iussus ē, in qua
tam id ei imputatur, qđ ē Textus
expressus — Sed hi: qui dicunt con-
:trarium, dicunt Textum esse mendo-
:sum, et ad particulam Adversativam
Sed dicunt addendum esse Et, qđ
denique debeat legi Sed et — Alij
dicunt addendum esse Et non —

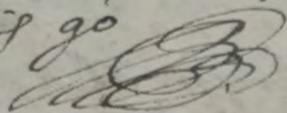
98 Quia autem ista lex in omnibus textibus
legitur affirmativē; hinc nō ē facile
inducendus mendus, sed danda erit
dissimulatio — Et ideo Iudicij: Quales
sūt dissimulatio — Et Cajacius putat,
quod quoad ea s: quae implendas con-
ditionis causā accipiuntur, quod

Omnia si differentia: qui in pu-
tat, quod delendum esse, Id est quod im-
plendus est — si vero quod legata et pro-
legata —

Verum tri e, quod si tri quod legata
et prolegata si differentia, Sed in quo-
ad ea, quae implendus conditionis cau-
sa accipiuntur, si differentia, quia
quamvis diceretur, quod dicta
lex g.ima si mendosa, si e tri mendosa
lex Mulier 22 § si heres: et h. t. f. Ubi
clare dicitur, quod omnia in ytam
Trebellianicam sunt impubando,
uti sunt legata et prolegata fidei-
commissa particularia Item ea,
quae implendus conditionis causa ac-
cipiuntur, si vero in falcidiam,
go e Textus expressus — Hinc

Quid? Qualis sit disparitas? R.
Aliqui dant hanc rationem, quod
lex salidia velit, ne imputetur — Je-
natu Consultum Trebellianicum vero,
quod id n. appetat, sed quod sufficiat,
quomodo eumque habere utam. Je-
hac disparitas nulla e. disparitas,
quia iterum patitur principium,
quare id velit una lex, et quare n. al-
tera — Alij dant hanc rationem,
quod heres sit favorabilior Legatarij
et ideo n. tenetur legata in quartam
imputare: / fideicommissi. ^{us} ~~sanctus~~ ^{venit}
quod sit favorabilior herede, et ideo
heres talia tenetur in quartam impu-
tare — Je nec hoc sufficit, quia iterum
patitur principium, Quare? ^{recte}
quia potius dicendum e. contrarium.

Hinc breviter dat. hanc diffinitionem,
quod hoc denique fiat ideo, quia
is, qui legatis gravatur, solus subit
omnia onera hereditaria, qd̄ e rele-
vatus, is vero qui fidei commissio u-
niv ~~et~~ soli gravatur, is n̄ subit onere,
sed portio onerum aequē ac com-
modum transit in fidei commissi-
onem pro rata restituta sibi her-
editatis qd̄

Titulus 26us

Quando dies legatorum v
fidei commissonem cedat

Connexio: Equum de legatis et fidei-
commissis, quomodo illa consti-
antur v̄ dimantur v̄ diminuan-
tur. Jam sequitur, quando in ei-
us

Reberi, seu quando dies illorum ce-
dat?

II

Hic dicitur: quod legata ante mortem
testatoris non debeantur: id est, quod dies
eorum non cedat, quia ambulatoria est
hominis voluntas usque ad extremum
vita. Spiribum l. 4 de adm. legatij
Imo olim nec post mortem cedebat dies.
Hodie autem statim eorum cedit dies
a morte testatoris — in ante ipsam a-
pertura tabularum et ante ipsam
aditionem hereditatis — Et hoc fac-
tum est propter commodum trans-
mittendi legati ad heredem — Et ut
occurratur fraudibus leg § in prin.
h. tit. — Et ratio est, quia heres possit
facile differre aditionem, donec lega-
tarius moreretur / si forte esset heres

Et ita nihil transmitteret ad hore-
dem suum — sed hoc tñ obtinet in ijs,
ad quos jus e quaesitum, n. in queren-
dum; hoc e si legatarius supervixit
mortem testatoris, tunc jus suum
transmittit ad heredem, nisi mori-
die cedente, ante aditionem heredis
l. 5. h. tit. et leg. 3. Cod. eod. — Et hoc n.
tñ procedit in legatij & fideicom-
missis particularibus, sed n. in uni-
versalibus — quod probat per leg.
3. Cod. de fideicom. Ubi casus: Testa-
tor dixit: Titius et Mævius hore-
des optate, volo am, ut ancillam
Chrysidem manumittatis, postea
eidem hereditatem restituantis; illi
illam post aditionem manumi-
tarent, sed illa e mortua antea res-
titutam

Sibi hereditatem, et dicitur tñ
Jus suum transmittere ad manu-
missores — Infertur gò fideicom-
missum è transmissibile, nisi fi-
dei commissarius moriatur ante
restitutionem —

- 2 Diximus: quòd dies legatorum ce-
: dat a morte legatoris, nō ante ip-
: sam additionem — Et hoc nō tñ pro-
: cedis in legatis puris, sed in in leg-
: atis ex die certo relictis — Et ratio e-
: quia quamvis inter legatum pu-
: rum et ex die relictum sit differen-
: tia quoad executionem, nō tñ diffe-
: rentia quoad cessionem L. iij de V.
oblig

- 3 In conditionalis verò nec cedat.

Multo minus venit. / die, nisi ab
eventu conditionis, quia conditio
tunc ponit spem debitum in — obli-
gationem ante sui eventum
non parit, sed eam differt usque ad
sui eventum — Et hoc procedit,
sive sit conditio casualis sive po-
testativa de l. 5 § 2 h. t. f. — Immo hoc
in conditione certae eventura pro-
cedit juxta leg. ib. h. t. f. ubi d. p.
sum dicitur — Casus hujus legis est:
Testator dixit: Titio lego mille,
sive casus ducat uxorem sive non,
et dicit huius Iohannis tale legatum
esse conditionatum, quia ante in
Titulo de condition. Numero 8vo
contrarium dixit, illos conditionatus

+ et de deter-
minati

Est hoc modo, quod ibi fuerit locu-
tus de conditione certo eventura,
nunc am loquitur de conditione certo
quidem, eventura, sed ²in distincto,
et ideo ei testator si conjetur velle de-
beri legatum, donec legatarius u-
num ~~horum~~ ^{horum} determinati seve-
rit, quod primo fil post mortem
istius adjecti v post ejus nuptias,
atque neutrum certum est — Con-
ditio go in regula suspendit ac-
tum —

Sunt tri inde quidam Casus excep-
ti, ubi illum si suspendit — Amo
si sit conditio falsi, quam Sutor
remittit, v. g. Titius haerepto, si ju-
raverit, se soluturum legata

¶ Titio lego 1000, si juraverit, se al-
teri datum 100 est. leg 8. de con-
dition. Institutus — Et ratio est, ne pro-
ni ad jurandum, sint melioris
conditionis, quam viri probi, qui
si libenter jurant — Excepit 2do
si sit impossibilis, quia habetur
pro si adjecta d. l. 5 § 44 v. g. Titio
lego 1000 si per aëra volaveris est
Excepit 3tio: si sit talis, quam leg-
atarius voluit implere, et si illam
hæres vel alius /: in cuius persona
implenda erat: /: impedierit est
ex regula: Condicio pro impleta
habetur, quoties per eum, per
quem implenda fuisse debet, n. tal
quominus impleat. d. l. 5 § 5

4 Hic dicitur, quod conditio expres-
sa, talis scilicet: quae ex natura rei in op-
tationem, seu transmissio-
nem, nec facit actum condicio-
natum v.g. lego fructus, si natus
L. 22 h. t. f. — Item L. 99 de conditio-
et demonstrat — Et hoc procedit
nisi exprimeretur, quia ea quae
cite inveniuntur, expressa nihil operan-
tur — Quod probatur per Leg. 3:
Cor. de fidej. et mandal. Ubi sa-
lus: duo fidej.asserunt pro uno,
et quique se obligavit in solidum,
et dicitur expressio istonem verbo-
rum Lij in solidum, nihil ope-
rari, quia absque hoc scilicet: hoc in
expresso obligantur in solidum.

gò idem dicendum in nostro casu —
probatum in per leg. q. d. penult. h. t. l.
ubi casus: filius fuit à matre institu-
tus vulgariter, et alius ei pupilla-
riter, et gravatus erat iste pupilla-
riter substitutus, ut tertio del ali-
quid v. i. o. sub conditione, si filius
intra impubertatem decesserit. —

Iste tertius mortuus est post filij im-
mixtionem ante filium, postea
filius mortuus est in impubertate,
et dicitur in iste tertius trans-
mittere hoc legatum ad suum
heredem, quamvis si suerigeris
conditionem, quia ista conditio
inest ex natura rei, gò si facit ac-
tum conditionatum —

Hic dicitur: quod legatum sub
 hac conditione relictum, sub qua he-
 res fuit institutus, habeatur pro
 quo juxta L. 109 de condic. et dem.
onstrat et L. 21 Si h. tit. ubi id ip-
 sum dicitur — Hinc talis legatari-
 us transmittit legatum, nisi ante
 eventum conditionis moriatur,
 modo postea conditio eveniat L. 21
§. 1 — Et ratio est, quia ista conditio
 retrahitur ad tempus mortis leg-
 tarius ut Titius heres esto si navi-
 ex Asia venerit — Merito legatarius
 si navi ex Asia venerit Idem
 si heres fuit sub conditione insti-
 tutus, legatum ante suam perven-

Et eadem ratione — Idem in efi
primo legatario aliquid legatur sub
conditione, et ab eodem rito aliquid
legatur pure; tunc quamvis iste rous
moriatur ante eventum conditio-
nis, tunc tri suum legatum trans-
mittit ad suum heredem, modo
postea conditio eveniat ex eadem
ratione — Contra vero in lega-
tum puerum potest fieri conditio-
nale, si sub conditione adinatur
legatario v. g. in Codicillis iuxta
leg 109 et l. b. h. tis: ubi id ipsum
dicitur: v. g. Testator in Testamento
Titio legat 1000 pure; in Codicil-
lis vero illi illos legat sub con-
ditione, tunc si iste Titius moriatur

Antequam Imperator Pragam
veniret, tunc nihil transmittit,
quia in defectum conditionis adve-
nientis Imperatoris Pragam ei hoc
legatum fuit ademptum. Legis de
adim. legat.

6. Hic dicitur, quod in legatis dies in-
certus quandoq. sit loco conditionis,
si personarum Testatori v. tertio legat
de conditione et demonstratio: v. si
titio lego 100, cum haeres morietur.
Atque si iste legatarius morietur
ante heredem tunc nihil trans-
mittit ad heredem. L. 4. et d. l. 5.
h. tit. — Et ratio est quia quamvis
haeres sit certo moriturus, incer-
tum tamen est quid sit utrum morietur.

An heres an legatarius — si an iste
dies adjiciatur ipsi legatario / v.g.
Titio lego 1000, cum morietur, tunc
legatum transmittit ad heredem,
quia certum est quod morietur, et
ideo mi statim cedit dies d. l. 4

Diximus: Quod in testamentis lega- 7
tum ex die incerto relictum / her-
edi v. tertia adjectum: faciat
legatum conditionatum. In
Contractibus an talis dies si faciat
actum conditionatum v.g. promitto
tibi 100, cum moriar v. promitto
tibi 100, cum moriatur Titius 8
Sed talis promissio est pura, per con-
sequens ad transmittitur ad here-
des, quia spes debiti mi est

Transmissibilis, sed tñ solutio censetur
esse dilata — si tñ citius solveretur,
tunc solutum n̄ potest repeti tanquam
indebiti solutum, quia cessat dict. l. 1.
de undict. indet. —

Et quod ut fiat in contractibus non
vero in ultimis voluntatibus. Dispa-
ritas ē, quia testator tñ censetur
benefacere velle ipsi legatario et n̄
alteri, qđ debet supervivere diem le-
gati — In contractibus aut̄ in he-
reditatibus contrahimus: ex regula:
n̄ nobis tñ, sed et heredibus nostris
contrahimus, n̄ nos tñ, sed et he-
redes nostros obligamus —

8 Actum fuit de die incerto, quon-
do — Hic agitur de die incerto an-

Quia in loco conditionis, et tale
datum in e conditionale, v.g. Titio
lego 1000, cum erit annorum 14,
quia perinde e, ac si Testator dix:
ipse, si fuerit annorum 14 d. l. 22.
h. tit. — Hoc aut intelligitur si
iste dies dirigatur ad Legatarium,
v.g. Titio lego mille, cum erit anno-
rum 14 — si aut dirigere ad lex:
actionem, v.g. Titio lego 1000, quod
ei dein volo, cum erit annorum 14,
tunc legatum e purum, sed tñ
executio censerebatur esse dilata
l. ex his penult l. ad. h. tit. — et si
portio transmitteretur ad heredem
leg. 26 §. i. h. tit. ubi id ipsum di-
citur — Aliter dicitur censeri

in tempus solvendi: Non subintelligitur
esse dilatum, quando quis dari vult
quingenta ex rebus prediorum
futuri anni: hoc est, quod si testator
alium legat certum quid ex rebus
anni futuri: ut ipsi debent, postquam
ad certam aetatem pervenerint: tunc
in tunc solutio censerebatur esse dilata
d. l. 26 in prine: — Tale Exem-
plum dicitur in leg. 46 ad Plonfulb:
Trebellian. Ubi Casus: Testator
instituit extraneum, et eum gra-
varit, ut hereditatem restitueret
filio Testatoris, si ante vitas, sed
tunc cum iste filius fuerit anno-
us: filius ante mortem e ante an-
num ibi tunc

Et tñ dicitur: heres debere restituere
hereditatem hereditibus istius filij -
Et ratio addit, quia iste dies n̄ sapit
conditionem, sed tñ prorogationem
temporis, quia jam tali filio à mor-
te Testatoris cessabat dies, per an-
sequens tale fidei commissum è trans-
missibile —

Hic dicitur: quod annui legati sit ²
earius et conditio, quod n̄ sit unum
legatum, sed plura: v.g. si Testator
dicat: Titio lego annuos 100: et
quidem tot sunt legata, quot anni —
Hinc singulis annis: et quidem
à initium anni: in ipsis cedere dies
sequentis legati leg 10 et 12. Si h̄tis
Hinc sufficit, si legatarius saltem

Primum diem & primam horam anni
Sequentis supervivat, et tunc legatum
transmittit ad heredem, quia cessat
dies leg. i. Cod. h. tit. — Et hoc in pro-
centis, si Testator quos annis p. id est sin-
gulis annis alicui aliquid legaret
ex eadem ratione: v. g. si Testator diceret
Titio lego aliquot annis 1000 — Exem-
piter tunc nisi alia mens Testatoris
appareat: v. g. si cui legaret certam
summam quos annis per annos
distribuendam, tunc residuum
tunc transmitteretur ad heredem d. l.
i. § 4 h. tit. — Ex ratione, quia heres
tunc censet testator divisisse sum-
mam legatam. —

Ad

Alio dicitur, quod si Principii

Sub conditione aliquid relictum sit, & si
in Princeps tale legatum transmittit
ad suum Successorem L. 5. de le-
gati 2 — nisi moriatur ante condicio-
nem — Et ratio est quia quod Principi sub
appellatione Principis relinquitur, cen-
setur ipsi Imperio esse relictum, quod
nunquam moritur — Idem est si in ali-
cui alteri sub nomine dignitatis, aut
administrationis aliquid relinquere-
tur ut Archiepiscopo Pragensi et
tunc in legatum debetur Successori,
nisi iste ante conditionem moreretur,
quia dignitas non moritur L. 10. de an-
nuis legatis —
Ulpianus dicitur; quod si Augustus quid
esset relictum sub conditione, et si illa
moriatur ante ejus eventum, tunc hoc
non debetur ei, quam postea conjux

Superstes ducit — Et ratio e, quia Augustus
n̄ habet Imperij administrationem in
regula — si tñ Regina haberet admini-
strationem /: v.g. forte dum e vidua.
uti v.g. e Regina Anglie, Socia /: v. pluri
si Regnum esse ejus, uti illud habet Au-
gustissima Bohemia moderna nostra Re-
gina, tunc id in procederet, quia esset
instar Regis, et in administraret Imperi-
um —

11. Posuimus Numero decimo exceptionem,
ubi legatum conditionale transmittitur
ad Successorem, quamvis is n̄ superviveret
eventum conditionis, si legatur Principi,
quamvis conditionem n̄ superviveret. Hic
ponitur contraria exceptio, ubi quæsi-
t: vis legatarius diem v. conditionem super-
viveret, tñ legatum n̄ transmittit ad he-
redem, si ei sit legata res personalis per se

Personalissima, quæ denique personale J 43
galarij coheres, uti v.g. eius fructus ha-
bitatio, hæc enim ad heredem non transmittun-
tur, quia personam non egrediuntur, sed
cum illa extinguuntur. Et ratio est quia
quod dies cedat hodie mox à morte testa-
toris ante ipsam aditionem. Ratio inquam,
et ut legatum possit transmitti ad here-
dem legatarij, si res est transmissibilis, hæc
hoc, cum non est transmissibile, ergo ante aditio-
nem diei illorum non cessat.

Titulus 3us

De legatorum et fideicommissorum
servandorum causâ caveatur

Connexio: Egimus de legatis et fideicom-
missis tum pueris, tum conditionalibus et
jam sequitur de eorum cautione.

Hic dicitur: quod legatarius ante even-
tum conditionis vel dicti legatum petere

si possit, sed potest ab heredem petere cau-
tionem et, casu quo forte heres vellet rem
destruere, si fieret insolvens, ut sibi
salvum sit legatum — Et haec cautio in
quandoque locum habet potest in in-
legato puro, si nonnullae morae exerce-
antur iudicii patiantur. l. ii. de iis h. tit.

hoc est, si forte heres vellet legatario de-
re legatum purum, dicens: illud esse
revocatum propter inimicitias cum
testatore et legatario intervenias, quae
se assensu probaturum; tunc in tali ca-
su possit legatarius petere dictam cau-
tionem, casu quo heres in probatione de-
fecerit, ut sibi salvum sit legatum.
Idem est si testamentum arguatur
falsum —
2 Hic dicitur: quod ista cautio continetur

Hor, quod denique heres cavere deb-
eat, quod velit id s. quod testator dari,
v. fieri voluit, his diebus dare v. facere,
quibus diebus id testator dari fieri vo-
luit d. l. i. h. t. i. si heres dicat, se his die-
bus cavendum, tunc debet cavere in-
tra b. d. u. m. v. t. r. i. d. u. m. Item quod do-
lum malum circa hoc si committet. Et
hanc cautionem si t. m. debet prestare
heres s. si sit heres per se, si per ali-
um v. g. dominus per servum si per m.
si heres ex testamento si per ab intestato,
v. g. si sit codicillis gravatus, cuiusvis
ille sit dignitatis aut facultatum.
Id in heredibus heres cavere debet. Item
substitutus, legatarius gravatus, fidei-
commisarius gravatus. Denique om-
nis ille illam debet prestare qui e.

Gravatus, à quo denique aliquid e re-
lictum d. l. i § 7 h. tis —

3 Exejus tri fideus, sive sit institutus, sive
auferat hanc illatam, sive succedat
in bona vacantia, nisi relictus sint co-
diilli, qui eam n tenetur prestare, quod
fideus semper presumitur idoneus
esse, et semper esse solvendo, si ei euit
: Cui d. l. i § 18 et l. 3 § 9 si cui plus, quam
per leg. salid. — Ex eadem ratio
ni hac cautio remittitur. Rebus pub-
: liis, quia hoc n presumuntur esse
solvendo — Potest tri ab illis peti re
promissio l. 6. h. tis: hoc e si talis Res
= publica esset obarata, et si jam ali-
: cui cautionem prestiterat ratione
debiti, tunc illam n petere potest. l. 1.
= gulari

U. reddatur tutior v. in hoc potest
intelligi de simplici re promissione
Ad finem Numen dicitur: quod hoc
cautio in remittatur plebibus plebem
et de clarissimis. / Leg. penult. de dig-
nif, quibus satis est jurare, et ideo non te-
nentur dare pignora v. fidejussores,
et hoc ob illorum dignitatem est.
Et hoc in Aliqui trahunt ad pauper-
es, si jurent, se voluntati testatoris
satisfacturos, sed simul debent jurare
se quassisse fidejussorem, sed eum
invenire non potuisse -
Hic dicitur: quod ista cautio prem. 4
Legatam Salvam fore: / debet praestari
Legatariis, fideicommissariis eorumque
Successoribus v. Procuratoribus,

venique omnibus, quorum interest
d. l. i § 3 et sequent. h. tit. — — — — —
ruij diuis, quod quandoque duobus
ratione unius legati hanc cautio debe
at praestari, v. g. si quis sit legatum Ti
tio, et si sint duo Titij, et si quisque
velit probare, testatorem de se sensisse
se et l. ibi h. tit. — Et ratio e, ne forte eo
rum victori n. sit cautum —

5ª Hic diuis: Quod ista cautio debeat
se idonea, id e. per fideiussores, quia ha
cautio olim erat certior — Sufficit
am semel carisse — Hinc si fideiussor
refacto suo fiant n. solvendo, tñ n.
e opus denuo cavere leg. 3. h. tit. ^{Minus}
quia legatarijs imputatur, quod
eos n. monuerint —

Excipis: Nisi fidei jussores ex casu ino-
pinato substantiam amitterent
leg 4 Tit. leg. — v. si eis incendium
omnia consumpsit, tunc esset de novo
cavendum — rto quia tunc legata-
rijs si potest impulsari, quod eos si
monuerint —

6
diximus: quod hanc teneatur cavere
Excipis. Nisi testator cautionem re-
mitteret, saltem in casu, ubi si esset
magnum periculum dissipationis
v. eam exigere prohiberet leg. fin. h.
quia favori prope introducto quili-
bet renunciare potest d. l. 2 et leg.
penult. Cod. de pact. — Et hanc cau-
tionem in ob multo magis: ipse
legatarius remittere potest, quia de
ejus commodo agitur — Et hoc

Potest facere expresse u taute, expresse
v^o verbis, taute v^o eam n^o exigendo
ulteriori dicitur: quod cautionis remissio
: Id fit causis, quod amplius peti n^o potest
: sic, nisi hæres substantiam dissipet
: vel quia semel ab illa fuit legitimè
liberatus leg. fin. h. tit.

9 Sed Obijciunt: lex penult cod. de impulsi
legat. et lex una cod. de usufructu
ubi dicitur: quod legator cautionem
n^o possit remittere usufructuario, q^o
nec eam remittere potest hæredi? Et
Aliqui dant hanc disparitatem,
dicentes: quod in casu harum legu
agatur de cautione de ulendo ar
bitrio boni viri; hoc est quod talis usu
fructuario n^o possit remitti hæc cau
tio, ut n^o teneatur uti juxta arbitrium

Boni viri, quia talis remissio invita-
ret ad delinquendum — Hic autem, quod
tibi agatur de legato prostando, quod
nō vides invitare ad delinquendum —
Sed haec disparitas nō ē bona, quia
hic aequē heres possit invitari ad de-
linquendum bona prodigendo qđ —
Quod autem heres possit bona prodigere
hoc apparet ex leg. fin. in princ. h. l.
Ubi dicitur: quod heres a cautio =
ne semel absolutus nō teneatur ca-
vere, nisi bona dissipet, qđ possit
delinquere — Hinc melior ē ista
disparitas; quod cautio de utendo
iuxta arbitrium boni viri s. quam
prostat usufructuarius: s. sit in-
ducta in favorem heredis, ut reddat
securus, et ideo haec cautio nō potest

Remitti — Altera autem est inducitur in
gravamen heredis, et ideo potest re-
mittere — Ulpianus dicit: Quod si illi
cui fuit remissa cautio: moriatur,
et si legatarius eam ab heredis here-
de exigat, et is illam: neguens illam
fuisse remissam: praestet, quod eam
possit condicere: tanquam indebi-
te solutam: conditione indebiti,
quia illam indebite praestitit — si
amiserit illam esse remissam, tunc
eam non potest condicere, quia se
sponte obligavit, et si e contra regu-
las iuris per errorem dati repetitio
est, cuius consulto dati donatio est —
Ulpianus dicit: Quod si heres heredis
crediderit, non posse remitti cautionem

Et si eam praestet, quod eam si ius-
sit condicere, nisi requireret illam
esse remissam. supposito quod sit
remissa. — Et ratio est, quia errat in
Jure, error Juris autem non excusat. —

Ad finem dicitur: quod in capite cau-
tio, si manifestum sit non deberi leg-
atum, v. g. si legatarius sit de quor-
tury v. in testamento imperfecto, immo
quia iniquum est superuacua cau-
tione aliquem gravari. Leg. ii. Si-
cota quia ubi non potest haberi finis,
frustra queritur, atque igitur v. g. si res le-
gata daretur a defuncto. consecra-
tioni.

Tibulus utus
ut in possessione legatorum
v. fidei commissorum sentan-
donum causam esse liceat.

Connexio: Egimus de cautione; Jam
Sequitur Quid juris, si heres cavere
nolit?

i Et jam Numero primo Adhuc: Quid
si heres cavere nolit, et si noster perij-
sum legatarium & fideicommissarium
quominus caveatur, quod Praetor
salem s: cui aliquid e legatum: mis-
sit in bonorum possessionem ipsius
hereditatis leg. i. §. i: Tib praecedenti
Et hoc ideo, ut heres tacito affectus ca-
vere cogatur — Et haec missio olim
fuit necessaria — Hodie autem haec
missio non e necessaria, quia absque
hoc legatarius habens tacitam hypo-
thecam in bonis heredis, quam an-
te non habebant — Dixi si per lega-
tarium noster, quominus caveatur

Quod bene possit peti ^{imp} bona heredis mis-
sio v.g. si heres latitet, et siue latitet
sine dolo, siue dolo, aut uisâ latâ: Sem-
per tñ potest peti missio — Et hñ in
in heredi herede obtinet; hoc si ille
faceret, quominus a se cautio petatur,
tunc tñ potest peti missio, ut legatarius
reddat secum d. l. i. §. si heres et leg.
Si autem per ipsum legatarium sit,
quominus caveatur, tunc n̄ potest
peti missio — 1mo quia hoc impu-
tatur ejus negligentia — 2to quia
creditor mittit in bona, nisi alter cau-
tionem temore prestare reus, quod
hic dici n̄ potest qđ — 3tio quia he-
res n̄ tenetur se ipsum offerre —
Hic dicitur: Quod hæc missio olim ²
potuerit fieri in omnia bona, quæ in

In ea hereditate sunt leg is h tis. ubi
ipsum dicitur — Ino in in hae / qua h
res dolo deijit possidere: / potuit fieri
leg & h tis, ubi id ipsum dicit: de quo
olim n fuit dubium — Sed Quenif
an hoc in adhuc hodie procedat, an de
nique hodie debeat missio fieri in om
nia bona v tm pro rata debiti? — A
Aliqui dicunt, quod tm hodie debeat
fieri pro rata debiti — Quod probare
volunt per Novel. 53 § 4 versu
tur: ubi dicitur, quod missio debeat
fieri pro modo debiti, qd n potest in
omnia bona fieri —

Veneriam e': quod et hodie fiat in om
nia bona, quia Novella loquitur de
debito ex contractu proveniente, qd
n e extendenda — v n potest sic dis
tingui

Vita Noella §. 3. n. potest fieri pro mo-
do pretij totius consequendi. §. pro mo-
do debiti conservandi N. — hoc est mis-
sio fit in omnia bona, sed venditis
bonis n. totum pretium accipient
Legatarij, sed tñ pro modo rei relie-
ta —

Ad finem Numeri dicitur: quod
hæc missio in bona heredij propria, ab
initio fieri n. possit, nisi forte talis
hæres per sex menses Legatarijs not-
et satisfecit v. satisfacere §. d. l. b. (cod. h. l.)
postea am. potest fieri, quod est specia-
le in poenam contumacie —

Hujus missionis n. est effectus, ut missus
statim fiat Dominus, sed iste est effectus,
quod tñ per hoc iste Legatarius con-
sequatur Jus pignoris — Et ratio est

Quia tñ censetur iusto die causa missus — Et quamvis hares talia bona venderet, tunc tñ missus conservat suum ius pignoris leg 3 et 5 Cod. h. ti §. l. h. in ipsum dicitur

LIBER 37mus

Titulus 1mus

De Bonorum possessionibus

Notandum e hñ: quod hñ iuxta divisionem Justinianeam incipit ab sexta pars Digestorum et ab ea sequitur —

Connexio: Eginus de Successione

Civili ex testamento, jam agendum
est de successione civili ab intestato
scilicet legitima — Quia cum bonorum
possessio Pretoria partim sit ex tes-
tamento, partim ab intestato, ideo
de illa prius agitur antequam
ad successiones legitimas perveniamus —
Quod cum citius actum fuerit de suc-
cessionem civili ex testamento, quam
ab intestato — Ratio est una, quia Lex
in tabularum prius agit de successione
ex testamento qd, et loquens id obser-
vab — ratio quia dispositio homi-
nis facit cessare dispositionem legis —
Bonorum possessio definit: Quod sit et
Jus persequendi, retinendi, patri-
monij sive rei, quod cujusque: cum

Noneretur, fuit leg 3. § 1 h. t. — Dic-
citur ius persequendi seu imploran-
di, quia pnus debet implorari Notari-
le officium Protonis, antequam quis
Bonorum possessionem acquirat. Et
per hoc Bonorum possessio protonia
differt a Successione civili, quia succe-
ssio civilis consistit in voluntate, et so-
lo animo acquiritur citra omnem
interpellationem Magistratus leg 20.
de acquir. hered.: hic am debet inter-
pellari Proton — Dicitur in retinen-
dis patrimonij: et heredes, quia Pro-
ton eum debet defendere, si proher ab
alio herbaretur — Potes in talis
Casus formari, vy si fuisse proher
: mag proberit, et alij scriptis, et

Si posthumus nascatur et moriatur, tunc
scriptus heres bonorum possessionem,
quam petiti. Jure civili retinere non
potest, potest vero Jure Praetorio —
dicitur Quod cujusque, cum moreretur,
fuit et per hoc bonorum possessor Prae-
torius convenit cum heredi civili, quia
tam ad unum quam ad alterum per-
tinent omnia incommoda et commo-
da ex ratione, quia bonorum possessio
hic non accipitur pro bonis deprivatis,
quatenus haec deducto ore alieno su-
perant, sed accipitur pro toto patri-
monio defuncti, quod fuit tempore mor-
tis — Aliqui ad datam definitionem
addunt haec Verba: Jure praetorio
hoc est, quod debeat dici, quod sit Jus

Persequendi retinendiq; patrimonij
Jure pretorio — Et hoc addunt idcirco,
ut bonorum possessio distingatur ab hereditate — Id nō est quia additione horum
verborum, quia una ab altera differat
pro rata verba persequendi retinendiq;
hōc, quod pretoria agnoscat eorū
Curatorem, hāc sine Curatore — Differunt
itaque quia Jus civile facit hereditatem, Praetor
autē tūc dū facere bonorum possessionem,
sorem, quamvis hāc in effectu nō differant —
Clarius differentia adhuc ostenditur
signat Mudaeus ex Tit. Sol. qui admittit
ad bonorum possessionem, ut quod Curator in
statuto det bonorum possessionem, licet
forte testis dicat fuisse coactus, modo
tale Testamentum vitio sensibili Amittitur.

Facile careat, lex civilis autem tali casu sub-
pendit Successionem et —

Atque dicis: quod bonorum possessio differat²
et possessione bonorum, de qua sequetur —
Sed quia bonorum possessio est magis ju-
ris possessio bonorum vero est magis cor-
poralis et facti — hoc est, quod bonorum
possessio acquiratur per solam assistenti-
am praetoriam et sine omni facto
corporali ipsius acquirentis — posses-
sio bonorum vero si acquiratur sine
corporali traditione et sine facto ipsius
acquirentis — Item quod bonorum
possessio sit modus acquirendi per
universitatem, possessio bonorum
vero est modus acquirendi rerum sin-
gularium — Uttenius dicit, quod
bonorum possessio sit inducta ad iuris

Civili rigorem mitigandum — Quia
Prætor aliquando Jus civile emendat
aliquando illud corrigit — Aliquando
in illud confirmat — Exemplum ubi
illud emendat seu supplet, e in liberis
emancipatis præteritis, quos Jus civile
nec admittit ab intestato — Prætor tamen
illis succurrit dando eis bonorum posses-
sionem v contra tabulæ, dum alius
e institutus — v perinde liberi si
ab intestato succedunt — Exemplum
ubi illud impugnat seu corrigit, e
in posthumo alieno instituto v in præterito
quem Jus civile non admittit — Prætor
tamen illi dat bonam possessionem in idem
tabulæ, quia Prætor respexit sanguinem
nem — Exemplum ubi illud confirmat
magis e

In quibusdam heredibus scilicet quibus Prae-
tor mi dat bonorum possessionem
etiam tabulas si sunt instituti - si
am non sint instituti, tunc Praetor illos
vocat ad successionem ab intestato,
si sint sui aut agnati - Et quidem
suos vocat per unde liberi - agnatos vero
vocat per unde legitimii - Extranei
am ab intestato non admittuntur - Et
quod illos Praetor mi vocat, ratio est quia
iustius possidet, qui auctore Praetore
possidet Leg ii de acquir posses. Et
hac possio talibus institutis prodest
a Interdictum Quorum Bonorum
hoc est si talis hereditas ab alio possidetur,
tunc Praetor hunc instituto scilicet qui co-
ram se agnovit bonorum possessionem,

De Intestamentum Quorum Bonorum,
quo hereditatem possessionis consequantur
Ad finem Numeri. Auctor dicit: quod
bonorum possessiones in hodie sint ut
leg, et quod nullum sit casus huius ma-
teris, quod si alium saltem proficit, et
plane sit necessarium. Et ratio e quia
dantur multi casus: ubi quis si admit-
titur jure civili, admittitur vero jure
probatorio, quorum hic obiter poni
possunt: extra Auctorem in versa-
limus post hanc agnatis tabulis, de pro-
2. posteritatis monitis, si filius ante parentem
3. vel si uisens patri se prostereunti
4. Exilione redux testatus, qui fuit ante
5. frustratus prima tabula in a se
6. Conditio tabulae civili jure referenda

quoniam casus addi potest, ut Sequitur 544
in versu—

9: Si sint unius duo testamenta dici
Stricto Jure carens, Praetoris Jure vocatur

Item plures possunt recipere harum
possessionum utilitates, v.g. quod talis
habeat possessionem hereditatis peti-
tionem. et — Item quia in Interdic-
tis rursus possessionis competentibus,
summarie proceditur, et difficultio-
res executiones remittuntur ad Reito-
rium, et possessio tunc in seculum uni ad-
judicatur, ne partes veniant ad
arma —

Hic dicitur: Quod bonorum possessio — 3
alio sit ex testamento et — Et alia ab
intestato et — Ex testamento sunt duae

Ima contra tabul: quod dabatur libe-
 ris presentis contra scriptum heredem
 et ad idem tabul: quod dabatur scrip-
 to heredi — ab intestato olim erat
 8 — Ima per unde liberi, quod da-
 batur liberis in primo patris potes-
 tatis gradu existentibus — etiam unde
 legitimi, quod dabatur agnatis — etiam
 unde io personis: quod huius locum in
 casu emancipationis, quos Probror
 serebat patri fiduciario seu extraneo
 manumissori: quod erant sequentes:
 scilicet pater, mater avus: sive pa-
 ternus sive maternus: / avia / sive pa-
 terna sive materna: / filius, filia
 Neus, neptis, frater, soror, sive sine

Germani, sive consanguinei sive u-
terini — ita unde cognati, quod de-
betur cognatis — ita tanquam s. vel
ut alij legunt, tum quem s. ex familia,
quod dabatur Patroni agnatis in bona
liberti, sine prole ab intestato deceden-
tis —

Ad hic Auctor e erroneus dicens a pri-
mo —

ita unde Patronus patronag, ut e. ux
Patroni, sed ipsa domina manumit-
tens et illorum liberi et parentes s. oc-
casione hujus ita et ita bonorum
possessionis. Notandum e, quod Justi-
nianus in collatione harum posses-
sionum n. observet ordinem successio-
nis s. certum em e Patronum pro-
prie suis cognatis in bonis sui liberti.

Qui tri hic proponit: Sed observavit
hui ordinem Edicti perpetui, ubi ha
possessiones sunt ita collocatae. —
gma: unde Vir et uxor, quae dabatur
conjugi superstiti ad bona defuncti,
in casu ubi nulli erant liberi, nulli
agnati, nulli cognati —
8ta: unde cognati manu missoris;
quae dabatur consanguineis ipsius fidei
comissarij — Justinianus autem exinde se
cib 6 ordinarias Bonorum possessioni
um species scilicet dictas duas ex testam
mento, et 4 ab intestato — Et quidem
has: unde liberi — Unde Legitimi —
unde cognati — unde vir et uxor —
et reliquas 4 tuor superstiti, scilicet
has — unde 10 persons — tanquam
ex familia

Patroni patroniq; — Cognati ma-
=nemisoris —

Hic dicitur: quod dicta possessio: unde 7
io persona, sit ides sublata, quia
olim propter terram imaginariam
venditionem in filiis, talis filius eman-
cipandus religebatur quasi in ser-
vilitatem, et sic iste pater fiduciarius/
cui talis filius ter dabatur et reci-
piebatur: consequabatur in tali
filiis quasi ius patronatus, et pro-
scribatur in ejus successione pa-
tri naturali s. Nisi pater natura-
lis eum contracta fiducia: eman-
ciparet — Praetor aut postea ex ob-
=quitate tali patri fiduciario pro-
=tulit dictas io personas s. in so

Patet contracti fiduciā n̄ emanare
: sed, quia fingitur, eum semper contra
: tā fiduciā emanare. / et ideo hodie
propter istam fictionem n̄ est amplius
opus hac probatione, quia hodie fide
ciā n̄s nunquam admittitur — Et
ex eadem ratione contracti fiduciā,
quā hodie fingitur, in sublatā ē hā
nēque cognati manumissoris, quia
si ipse n̄ admittitur, nec admittantur
illi —

5^a Hic dicitur quod in hoc duo sint subla
: ta: una tanquam ex familia, quae
dabatur agnatis Patroni — ita
Patrono patronis, quae dabatur Pa
troni v. eorum liberis — Quod autem
hō duo bonorum possessiones sint

Sublata; ratio est, quia liberorum successio
hodie ferme redacta est ad similitudi-
nem Successionis Ingenuorum, quia
hodie Patroni possunt ad bona liberto-
rum venire per Unde legitimi, ceteri
cognati vero possunt ad ea venire per
Unde cognati — dixi ferme: quia ad-
huc manet differentia quoad gradum,
quia agnati succedunt usque ad gra-
dum primum ab Cognati ad quintum,
si vero terti ad quintum —
Hic dicitur: Quod bonorum possessio tam —
patrisfam quam filijfam debetur.
hoc est, quod bonorum possessio possit
peti tum in bonis patrumfamil, tum
in bonis filiorumfamil, modo terti
tali filius possit separari, id est, si habe-
at peculium castrense vel quasi

de l. i § 5 h. tit. — Item ejus, quod quid
hostes decepsit de l. 3 § 9 Et hoc fictione
legis Cornelie, et hoc desertor volenti
hui de l. 3 § 2 — Hinc volenti si desertor
ex ratione, quia invito si datur benefici-
cium — Hinc nemo cogitur petere
Legem Cor. Unde legitimus — Potest
in bonorum possessionem petere
universitas seu corpus aliquod mo-
rale, uti v. g. sunt Cives, Municipia
Et hi illam petere possunt per legi-
dicum — Possunt in illam petere
Socij — Item Collegia decurionum
Et denique quatuorunque corpus
morale de l. 3 § 4 — Potest illam in
petere quicumque privatay postea
agnosci v. per se v. per alium, quia
si e. actus legitimus de l. 3 § 7 morali

Ad id speciale mandatum, aut saltem
rati habitio sequatur — N si possit fieri
rati habitio — si autem fieri non possit, tunc
illam lex supplet l. fin. h. l. v. g. si ille
cujus absentis nomine petita sunt bo-
norum possessio: post eam agnitam
fiat furiosus — Et ratio est quia lex ad
impossibile non obligat, et tunc fingitur
rati haberi ista agnitio —

Hic dicitur: Quod si is qui petuit petere 7.
bonorum possessionem moriatur
ea non petita, quod ius eam petendi
non transmittat ad heredem, quia sicut
hereditas non adita non transmittitur;
sic non bonorum possessio non agnita
non transmittitur l. 3. §. acquirere
et l. 4. §. qui admitti ad bonor. posses.
possint — Et hoc in regula — Ex ^{un} ciptur

In Casus aliqui Anno infilio suo, qui
forte intra annum e mortuus, cā n
petitā, tunc residuum temporis tran
mittit ad suum heredem, et hoc jure su
patij — 2to Exejis: si quis fuit injust
impeditus eam petere juxta l. 4 § ult.
et l. 5 de bonor. possessione contra
Tabul. ubi id ipsum dicit — Casus legi
erat: Testator reliquit uxorem pro
nantem et instituit extraneum v
Titium — Ille aut n petijt bonorum
possessionem: quia nescivit, an no
cetur posthumus v n: postea e mort
uus, postea uxor passa e abortum
et dicitur Titij² hāc² eam posse pe
tere, quia Titio n potuit impulari
quod eam n petierit — Talis Casus
n e in leg. viz de Carbon. Elicto

Testator carens liberis instituit Titium,
postea se aliquis dixit esse filium suum.
et postea apparuit, eum esse suppositum.
prokintum et filius excepit, quod
sit suppositus, ille voluit probare, quod
nō sit, fuit autem impubes, hinc questio
ē suspensa usque ad annos puberta-
tis, Titius ē mortuus, nō petita bono-
rum possessione, et dicitur illam tñ
posse petere ejus heres, quia defuncto
nō potuit insulari, quod eam nō petie-
rit.

Hic dicitur: Quod bonorum possessi- 8
onem possit agnoscere qui libet, qui
habet iudicium animi. — Hinc in
solius famul eam agnoscere potest no-
mine patris, nō petre inscio, et
acquirit eam patri, nō tñ citius.

Quam si sequas rationabilis L. i. Cod. de h. h.
quod in aditione sufficit agnitione bonorum
num possessionis sufficit — In aditione
vero non sufficit, sed debet accedere iura
vires jussus — Disparitas est Amo quia a
ditio est perpetua, haec est temporalis — ideo
quia aditio fit extra iudicium, haec autem
in iudicio fit, —

9 h. i. de iur. Quod in Tutor bonorum poss.
possessionem possit agnoscere pro pupillis.
Et in pater nomine infantis L. y. de
Qui admitti ad bonor. posses. possint
et l. Infantis Cod. de iur. — ubi id ipsum
dictum — ubi etiam dictum: Quod in ab-
senti et in presenti, bonorum possessio
dari possit, modo Praetor non ignoret eum
esse absentem — Potest in servo dari
nomine Domini, modo Praetor sciat illam

Esse servum leg. q. h. tit. — Potest in eam
petere foemina in pro alio — Item ma-
ter pro filia in impubere, cui tñ illam
n̄ prius acquirat, quam si fiat pubes,
v. si Praetor illam impuberem esse
scivit — Quyllus aut̄ eam sine Tutoris
auctoritate petere n̄ potest — Exijit
Nisi Praetor eum sciat esse pupillum
tunc eam ei deferre potest l. l. y.
Potest in bonorum possessionem peti
nomine infantis, qui si in moritur,
antequam loquas, tunc tñ illam trans-
mittit ad suum heredem leg. 3 Cod. unde
liberi —

Hic dicitur: quod bonorum possessio — ¹⁰
possit peti, quam quocunque iudice
competente leg. fin. Cod. d. tit. de
lib. am. peti. intro. profinitum

Tempus — Et quidem liberi et paren-
tes eam petere debent intra annum,
Extraneiam eam debent petere intra
ios dies, ex quo sciverunt, de latam sibi
esse possessionem — Disparitas est: quia
filij et parentes quasi ad propria bona
vocantur, et hi non erant ita arceendi,
sed habent tempus longius, Reliqui vero
vocantur ad aliena —

Ubi oritur dubium: quod post hoc tempus pe-
ter institutus excludatur, nisi requirit,
sibi illam esse de latam, modo filius sci-
vit, quia illum potuit interrogare,
absentia patris si nocet filio hoc est,
illam in absente patre possit filius pe-
tere, ne tempus claudatur leg. fin. §. si

Atis

Hic dicitur: quod tempus petendi

Bonorum possessionem si uerret im-
pedito propter justam causam leg 5.
et 8 Col. d. tit. vy si quis Reipubl. causā
abesse, quia si valenti agere si uerret
prescriptio — Ignorantia Juris am-
hic si exueat, quia talis ignorantia
e improbabilis vy negari, quod debeat
intro certum tempus peti bonorum
possessio — Et hoc in in Muliere pro-
cedit, quod denique in in illa error Ju-
ris si admittatur — Et ratio e quia agit
de luera captando — Et hoc procedit,
nisi de successione filij agatur —
Ad finem Numeri ponit differentia
inter aditionem et possessionem, quia
tempus possessionis e temporale, tem-
pus aditionis uero e perpetuum, ne-
mine

Instante, alia, si quis instaret, tunc
in certum tempus prefigebatur, de
quo jam supra dictum est.

12

Hic dicitur: Quod in bonorum pos-
sessione petenda, locum habeat fas ac-
= crescendi, ut si essent plures, qui eam
petere possunt, et si aliqui eorum eam
petere negligant, tunc portio eorum
accrescat alijs leg. unius, quando petent
partes accrescunt in petentibus, id est, quando in
petentibus partes accrescunt in petentibus
— et leg. 3. et leg. 4. Cod. de test. qui
admitti: ubi id ipsum dicitur — Hoc
autem intelligitur, quando tales pari fun-
veniunt, ut si ambo sint instituti,
et ambo potuerunt petere bonorum
possessionem secundum tabulas — si autem
unus bonorum possessionem possidet

Petere dum tabulas, et alter contra ta-
bulas, tuncⁿ esset locus juri accrescendi
juxta leg. 6. in primo h. tit. ubi Casus
Liberty præterit Patronum, instituit
primum et secundum extraneum,
Patronus petijt suum tricenarium h. die,
p. o. lim petuit petere semissem per bo-
norum possessionem contra tabulas;
postea unus scriptus requirit, et dies
pars accrescere alteri, et Patrono
nihil, quia diverso jure veniunt y o -
Exijt Nisi Protor in partem ei ex
juxta causa adjudicaret d. l. 6. h. tit
Ubi id ipsum dicitur — vy si sit bene
de Republ. meritis of.

Tibulus 2tus
Si tabula Testamenti exstabit

Connexio & gemmae de bonorum posses-
-onibus in genere, sequitur de bonorum
possessione dum tabulae —

1 Hic dicitur: quod bonorum possessio
prius non decernatur, quam si constet,
an tabulae existant, vel non — Et hoc ideo,
ut sciatur, an possessio petatur ex tes-
tamento vel ab intestato, quia in iure
civilis iste ordo observatur —

2 Si existant tabulae, tum Doctor heredi
scripto decernit bonorum possessionem
dum tabulae, nisi et non proferantur,
modo certum sit, eas existere per legem
leg. 1 § 2 de bonor. poss. dum tabulae

Si existant tabulae, sed si nomen heredis
legi non possit, tunc possessio peti non po-
-test ex ratione, quia paria sunt non posse

Et si appareat legi i h. tit. —
Si autem semel existant tabulae, tunc tri 3
decerni potest possessio, nisi ea postea
intererant, quia satis est, illas existisse

Tribulus Titius

De Bonorum possessione
furiis, infanti, muto, surdo
coco competente

Connexio: Diximus: quod tempus pro
petenda bonorum possessione sit an-
nus v 100 dies — Hinc quaeritur: an hoc
tempus in aetate furiois, infanti,
muto, surdo, coco est — Et. dicis. Na- i
mero primo, quod tempus petendae
bonorum possessionis sit utile, per
consequens si aetate ignorantia mor-
tem testatoris, nec furiois, nec infanti,

Ex ratione, quia infans & furiosus habe-
tur pro ignorante. Tutor eam tri po-
test petere. Idem e de Curatore. Si ho-
vi officij — si am eam petere negligat
/ Scilicet Tutor, Curator, & pater nomine
infantis, tunc id tri puerillo, infanti, aut
furioso & minori si nocet, quia non valen-
ti agere, si uerit prescriptio — Hoc am
intelligitur, si eam tri tacite omisit,
si em diceret se eam nolle habere, tunc
puerillus. Idem e de alijs. Excluditur,
Tutor haberet contra illum regressum, si
e solvendo — si am non e solvendo, tunc
posset repetitur, et possessio interea de-
beret deferri proximo, ne jaceat otiosa
leg. i. h. tit. —

Ad finem dicitur: si mutus, Surdus

Cecus ab. intelligant, quid agant, qd
illam in possint petere per se. si in
n. intelligant, tunc illam Provera-
tor eorum debet petere, quia hoc
impedimentum tui est facti, ea in,
que sunt facti, n. tollunt ea, que
sunt facti, et possunt per alium
expediri qd

Titulus 4us

De Bonorum possessione
contra tabulas

Connexio: Eginus de Bonorum
possessione adum tabulas, sequitur
de Bonorum possessione contra ta-
bular —

Hic dicitur: Quod Bonorum possessio ⁱ

Alia sit ex testamento, alia ab integ-
tato - Ex testamento alia e contra ta-
bular - Et alia secundum tabulas - Ab-
intestato autem olim erant 8, quas jam
ante enumeravimus - Justinianus
autem quatuor earum sustulit, sicut in jam
ante dictum est - Et sic universim ho-
die tamen manent sex bonorum possessio-
nes, et haec vocantur ordinariae, quia
in aliqua Edicti partem Praetoris ex-
presse continentur - His adjungi
adhuc potest alia species scilicet bo-
norum possessio extraordinaria, quae
nulli Edicti Praetoris parte conti-
netur, sed aliqua nova lege, vel aliqua
nova Constitutione alium deferatur
Exemplum est veteris militis ex delicto

Militari, capite damnato, cuius bo-
norum possessio datur illius agnatis
usque ad 3tium gradum, et hoc ex
Constitutione Adriani, qui alias jure
communi si admittuntur —

Hic dicitur: quod prius agatur de bo- 2
norum possessione contra tabulas, quia
haec est fortior altera, quia veniens
per bonorum possessionem contra ta-
bularum vineis scriptum heredem, et
haec possessio aliter vocatur contra
lignum. seu contra testamentum,
quia Testamentum aliter vocatur
lignum seu tabulae — Et hoc ideo,
quia olim testamenta / scilicet et alia
instrumenta / scribebantur in
ligno seu in tabulis, sicut ex illo.

Juvenalis apparet, in versu —
Vana Supervacui dicens chirographa

^{Ligni}
Ulsenius dicit: quod bonorum possessio
contra tabulas habeat locum tribus
casibus — Ima, quae datur liberis —
altera, quae datur Patronis, cujus huius
in fit mentio — Stia, quae datur patri
contra testamentum filij emancipati
ad exemplum Patroni —

3
Hic dicit: Quod isti liberi / quibus bon
: orum possessio contra tabulas deferatur,
debeant esse naturales et legitimi
simul, Emancipati prouti, in alie
: no familia n existentes, Et Insuper
debeant esse tales, qui si emancipati
n fuissent, futuri fuissent in primo
gradus potestatis gradu — Hinc
notibus

Negotibus /: ex filio emancipato super-
 stite / post emancipationem conceps-
 tit / hac possessio n̄ competit - Et ratio
 ē, quia quamvis n̄ essent emancipa-
 ti, n̄ essent tñ sui — Hoc aut̄ intelli-
 gitur si pater communis vivat — si aut̄
 pater premoriatur & decesserit, v
 alteri ab avo daretur in adoptione,
 tunc n̄ illis daretur, quia n̄ essent
 sui — si tñ ^{existens} avus ex filio emancipato /
 post emancipationem / susceperit ad-
 optare, tunc Pretor utrumque ad-
 mitteret per Edictum de conjungen-
 diis cum Emancipato liberis ejus, de
 quo sequetur alibi d. l. 3 § 3 —

Diximus: quod isti emancipati liberi 4
 debeant esse naturales — Hinc si
 essent arrogati, tunc illis n̄ daretur,

Quamvis sint emanisati, quia n
sunt naturales, ne sui, nec de sang
-vine - durante tñ Adoptione essent
admittendi, quia essent sui, et ha
bentur ejusdem juris, utius sunt iur
ti liberi naturales § 4 Institut de ex
-hered lib - Et hoc olim procedebat
indistinctè tum in arrogatione, tum
in adoptione in specie - Hodie
quod adoptionem Specificam è cor
-rectum, quod si amplius tribuit pot
-am potestatem, Nisi in casibus,
ubi concurrat duplex vinculum, scilicet
vel naturale sanguinis, et civile ad
-optionis -
si Diximus, quod hoc bonorum possessio
datur posteritis - Hinc exhereda
tis

si datur d. leg. penult. Si - Et ratio
e Amo: ne contingat temere testam-
entum exorti, casu, quo iuste fuit
sed exheredatus - recto quia talis ha-
bet querelam. -

Diximus: quod tales liberi si debeant 6
existere in aliena familia, hinc si ex-
isterent, ut si essent arrogati, tunc eis haec
possessio si daretur, quia sunt per mo-
dum extraneorum. Notanter quo-
usque durat arrogatio - Hinc si iterum
cessaret arrogatio, tunc iterum re-
sponderent prioram potestatem extraneis,
quia tunc cessaret dicta ratio, ergo non
debet cessare effectus -

Diximus: quod arrogatus ab alio / du-
rante arrogatione / si habet hanc
bonorum possessionem contra bona

Petrus - Et hoc in regula - Ex his ubi
ubi illam tñ et tunc haberes, si simul
sit institutus, et si per alium committatur
tamen Electum leg. 8. §. 1. h. t. f. ubi in
isum dicitur - Casus talis: pater habet
et duos filios, utrumque emancipat,
unus sedat in arrogationem, alter in
pater hunc emancipatum et ab alio
arrogatum instituit in modico, in reliquo
vero instituit extraneum, ille in
vult adire, extraneus vult, sed alter fra-
ter posteritatis in arrogatus eventus te-
lamentum per bonorum possessio-
nem contra tabulas, et hoc eventus in
quod est alteri fratri, partem quia filius
institutus, partem quia de sanguine
et sic habet bonam regulam sequi quis

Consequi per alium, quod non potest con-
sequi per se —

Hic dicitur: Quod hae bonorum posses- 7

sio mi debetur suis posteritis, quamvis
illa necessario negant, quia absque
hoc possunt dicere testamentum nul-
lum — Et ratio est quia tales liberi dicunt
venerandius agere cum testamento pa-
teris, si illud non annullent, sed si ever-
tant h. i. h. et leg. i. Tit. seq. — Hinc

mi solet dici, iustius possidet, qui auctor
Pratore possidet, et mi illi est hoc utilius —
Utilitas autem consistit in hoc — Sic
quod filius dicas venerandius agere —
2do quod pater per hoc non decedat in-
testatus — Ita hoc mi prodest, si si ha-
redes, quia si non annullat testamentum
et morietur, tunc Prator ei dabit

Bonorum possessionem dum tabulas
Unde Inferitur, quod tale testamentum
valeat Jure pretorio — Quod probatur
ex eo, quia si illud talis filius exheredat, tunc
illi Praetor dat bonorum possessionem contra
tabulas — Inferitur igitur Rationis tale testam-
entum valuisse, quia contra non ens non datur
exhereditio — Et iste potest dici esse Divus La-
lius, ubi testamentum non valet Jure civili,
valet tamen Jure pretorio, et potest exprimi
hoc versu:

Si filius praesentis contentus filius est hoc
Hoc autem intelligitur, si tale testamentum
habeat solemnitates Juris pretorii, hoc
est, si adsint 4 Testes, subscriptiones, Sub-
signationes etc. Aliis si Praetor non daret
bonorum possessionem contra tabulas,
quia esset contra se ipsum — Ulterius

Dicitur: quod hoc bonum possessionis non debet
posthumum alienum praterito, si ipsi ita
placeat, quamvis ille hoc remedium nega-
ret, quia potest rumpere testamentum,
si nascatur —

Hic dicitur: quod instituto non debet bonum ⁸
possessionis succedere contra tabulas:
quia habet bonum possessionem se-
cundum tabulas — Exejus tri, ubi illi
compararet, si alter frater emancipa-
tus esset prateritus: casus est: pater ha-
bet duos filios emancipatos, unum
praterit, alterum instituit, Sed tri
in legitima, et tertium extraneum
instituit in residuo, prateritus evertit
testamentum per bonum possessionem
contra tabulas, et sic hoc eversio
prodest in alteri fratri, et quisque

Habet semissem - Et quod plus est tali
casu cum potest ipse institutus petere
ex persona alterius fratris, casu quo
hereditatem regundaret, et hic habet
locum regula: scilicet quis consequitur per
aliud, quod per se consequi non potest
modo nondum adierit leg. in h. aliter
censeres Voluntatem patris agnovisse
Ita ita quod testamentum patris,
huius est quod tunc a patre v. aro paterno
pudenti habeant hanc bonorum
possessionem - a matre vero v. ab
avia v. ab aro materno pudenti il-
lam non habent. Imo quia nascantur sui
nec fulant sui - ideo quia pudenti-
tio matris est loco exheredationis, et
hereditas aui hanc possessionem compe-

quod nec ita, sed illi debent querelare

Fidulius ita

De legatis prostandis contra
tabulas bonorum possessione
petita

Connezio: Legimus de bonorum posses-
sione contra tabulas - Hic Inquiratur,
an ex tali testamento / quod per bono-
rum possessionem contra tabulas
evertitur / debeantur legata? Ca-
sus Tituli et talis: pater filium eman-
cipatum praterit, extraneum institu-
it, et eum gravat. legatis, emanci-
patus evertit testamentum et In-
quitur an inde debeantur legata? et
Q. de Auth. Numero uno, quod si
tale testamentum cassetur ad similitudi-
nem

Igitur per querelam testamenti
in totum olim, unde nihil debebatur,
per consequens dicitur inde nihil deberi
leg. 8. § penult. de in offi testam., et hoc
de rigore juris - Praetor tamen ex aequitate
naturali: scilicet prosumptam in-
tentioem patris: saltem aliqua
legata inde praestari voluit scilicet
parentibus, liberis, uxori, nequique, dotis
nomine relicta et leg. 1. in prin. h. tit.
Et hoc intelligitur de parentibus et
liberis in infinitum, quia Praetor
de illis generaliter loquitur, ergo ge-
neraliter est intelligendus et leg. 1. § si
quatenus tamen inter illos sunt iura
cognitionis, hoc est, si sint naturales
et legitimi simul, hinc hoc in arripe-
tis

nō procedere, quia illi nō sunt cognati —
Ulleriū dicitur, quod nomine libero-
rum inueniant posthumū d. l. i. § fin.
Item liberi dati in adoptionem, quia
propterea nō desinunt esse cognati d. l. i.
Et Ubi id ipsum dicitur —
Debetur qd tali casu saltem privile-²
giata legata — Id. Obij. Novel. ii. § Ubi
dicitur, quod redacto ad causam integ-
tati testamento, hodie debeantur om-
nia legata, qd nō ē verum, quod tñ ali-
qua debeantur & dist. si testamen-
tum rescindatur per querelam in offi-
cisi testamenti & si exheredatur per
bonorum possessionem contra tabulas N.
Et ratio, quia quod hoc ius vetus nō ē
correctum, qd nō ē prohibendum stare —
Hic dicitur, quod ratio solvendorum³

Enumeratorum legatorum fil. differe-
rentia inter filium suum et emanci-
-patum, si sint praeteriti, quia tunc eman-
cipatus praeteritus solvere dicta legata,
si vero huius praeteritus — Et ratio est similis
quia respectu huius testamentum est nullu-
rum — 2to quia talis filius non debet per
hoc gravari, quod modestius egerit cum
testamento paterno

4. Hic ponitur casus. pater habet duos
filios, unum suum, alterum emanci-
-patum, unum eorum instituit, alte-
rum praeterit, et queritur an institui-
tus tenetur solvere legata? Quod
hic esse distinguendum, an suus sit in-
stitutus, et emancipatus praeteritus,
et vice versa — si emancipatus est

Et institutus, et suus preteritus, tunc ite-
rum e distingvendum, an suus preteritus
petat bonorum possessionem contra tabulas
v. n. si n. petis, tunc tenetur Solvere totum —
Si petis, tunc institutus tñ tenetur Solvere
Legata n. veri alia d. l. i. — si am suus
sit institutus, emanis alius veri prete-
ritus, tunc iterum distingvitur, an pre-
teritus petat bonorum possessionem con-
tra tabulas v. n. — si n. petat, tunc suus
institutus tenetur Solvere omnia, quia
tunc ei per alterum nihil decessit —

Et hoc procedit s. inquit Author. nisi
institutus possessionem contra tabulas
obtineat ex persona fratris, ac si n. esset
commissum Edictum leg. i. q. h. t. i. h. o. c.
quod denique suus institutus debeat
Solvere omnia s. preterito emanisato tacente.

nisi forte ista institutus v.g. cum altero ex
fratre ex persona fratris tacentis peteret
bonorum possessionem contra tabulas, ad
illam non petisset. — Et ratio est quia hoc pos-
set facile facere in fraudem legis, et contra
voluntatem Testatoris, et quia tali casu
ei ex persona fratris nihil decederet, cum
ista alteri iure suo non fuerit usus. — Ut
tenius ponitur casus: pater habet duos
filios unum exheredat, alterum instituit
et dicitur leg. i. § i. de bonor. poss.
contra tabul. quod institutus debet sol-
vere omnia — immo quia alter iudicio
dejectus est remotus — et ideo quia tunc
exheredatus habetur quasi loco exheredi
Hic dicitur: Quod si et suus et eman-
cipatus sint prokenti et extraneus in-
stitutus

Et si uterque petat bonorum possessionem
contra tabulas, quod siue plane
nulla legata solvere teneatur nequi-
dem certis personis relicta. — Imò quia
n̄ debet gravari, quod verecundius ege-
ris cum testamento paterno — et quia
potuisset testamentum dicere nullum,
et rem ab intestato auferre leg. ibi h̄ t̄
gō n̄ debet ob hoc gravari — Et hoc pro-
cedit tam jure veteri quam jure novo,
quia quoad hoc jure veteri n̄ ē correctum,
gō n̄ correctum n̄ ē prohibendum stare —

Alter frater autem seu emancipatus ever-
tens testamentum, tali casu teneretur
solvere legata exequenda pro sua rata —
Et ratio ē, quia ille n̄ potuit annullare
testamentum leg. filius penult. § Legatorum Cod. de
lib. prob.

Quod et dicendum in casu quo emanci-
patus institutus, suus am prateritus.
hoc e: quod si emancipatus sit prateritus
institutus et suus prateritus, et si suus con-
testamentum, quod tunc emancipa-
tus institutus teneatur solvere legata ex
testamento suo rata, quia talia legata res-
pectu ejus semper sunt privilegia-
ta am suus prateritus esset contentus,
tunc plane debet solvere omnia, quia
tunc ei nihil decedit leg. ibi h. t. f.

Tibulus btus

De Collatione Bonorum

Connexio: Egrinus de bonorum possessione
ne, quam Praetor dat tam suis quam
emancipatis, ita tunc, ut quae sita inter
conferant, ideo jam hic sequitur de

de Collatione bonorum —

Hic dicitur quod quidem Prator ad bo-¹
norum possessionem admittat emanui-
patos preteritos una cum liberis, sed in-
vult, ut tales emancipati id: quod in-
terea quassiverunt: conferant in medi-
um, cum et ipsi appetant bona paterna —

Sic autem hae Collatio ordinarie primo
post acquisitam possessionem Leg 3 h. tit.
potest tñ in fieri aut peti ante posses-
sionem d. l. 3 § i — Et sic in dicit Pau-
lus § Sententiam. Cap. 9 § fin. — ²

Conferre hic significat, luere tempore
emancipationis quassito in commune
redigere, et Collatio s: uti hic accipitur,
potest em in Collatio accipi canonice,
et e: Concessio beneficii vacantis, ab Authore

Definitur, quod sit rei propria in commu-
ne illatio: — Sed haec definitio n̄ e' adeo
bona, quia sequeretur, quod in peculium
castrense aut quasi castrense esset con-
ferendum, quod tñ e' falsum — Hinc
melius defini potest, quod sit lueri: oc-
casione emancipationis: / provenientis
in commune facta illatio Inducta e'
ex aequitate, ut servetur aequalitas inter
liberos —

3 Hic dicit: Quod collatio olim tñ lucum
habuerit tunc, quando emancipati liberi
concurrerant cum suis, et hoc procedebat
n̄ tñ in filiis & filiabus, sed in in negotiis
emancipatis patre praesentibus leg. 2. §. 4.
h. tit.

4 Hic dicit: Quod sui inter se concurrentes

Olim n̄ conferebant, quia inter illos
nulla fuit inaequalitas ex raōne, quia
totum acquirebant patri — Hinc n̄
emancipati cum emancipatis concurren-
tes n̄ conferebant, ex eadem raōne, quia
inter illos n̄ fuit inaequalitas, quia sibi
quisque acquirebat, et si unus plus ac-
quisivit quam alter, hoc fortune imputabatur
Et hoc in regula — Caput tri erant exegitū,
ubi et tunc fuit locus collationi, si nota-
bilis raōne temporis esset inaequalitas
vg: si unus longē prius fuisset e-
mancipatus quam alter, tunc saltem
pro rata temporis debet fieri colla-
tio et hoc ex aequitate, quod relinquit
iudicis arbitrio — Ulterius dicitur,
quod ascendentes olim n̄ conferebant,
quia n̄ inter illos n̄ obtinebat inaequalitas.

Et hoc si tunc procedis quando ascendentes
concurrunt cum liberis sed si tunc quan-
do ascendentes seum ab initio concur-
rebant, quia inter illos non cessat ratio
inequalitatis, quia neuter quoniam alteri,
sed quisque sibi ut si filii patris, et avus
maternus cum avia materna — soli
ergo emancipati prateriti sunt quando vole-
bant concurrere cum suis debuerunt
conferre — Hoc autem intelligitur si om-
nes pari jure veniebant, hoc est si uterque
Prætor auctoritate petebat Successione
sunt quamvis illam servus scriptus pete-
ret ratum tabulas — Emancipatus
vero prateritus contra tabulas — si
autem diverso jure veniebant, tunc de
rigore juris, non fuit locus collationi

§. 1. v. g. si suus scriptus successit iure civili,
emancipatus vero protentus iure pro-
torio quia censebantur esse quasi extra-
anei — De aequalitate tui deberent con-
ferre, ne sui injuriam patiantur. Sic h. t.

Et ratio est, ne Praetor sibi sit contrarius,
semel servando aequalitatem, et altero
vice utilitatem admittendo inaequa-
litatem —

Ad finem Numeri dicitur: quod si tui in
cogu testati, sed in in cognu intestati
sit locus collationi —

Hic dicitur: quod tui tunc emancipa-
tus cum suo concurrens teneatur con-
ferre, quando ei aliquid auferret —

Hinc si ei nihil auferret, tunc non tene-
re vel conferre l. 8 § fin de bonorum
posse. ultra tabul. ubi id ipsum dicitur.

Pro quo casus e talis: Testator suum
instituit in legitima, extraneum insti-
tuit in dodrante, emancipatum proste-
rit — Emancipatus evertit testamentum
per bonorum possessionem contra tabu-
las, et sic quisque habet semissem, et
sic e n e locus collationi, quia ei nihil
auferret — Imo ei facit bona, quia occa-
sione ejus habet semissem, ubi alias
tri fuisset habiturus quadrantem, et sic
ei potius debet gratias agere —

6
Hic dicit: Quod si emancipatus proste-
ritur per bonorum possessionem cum
exheredato concurrat, quod si teneatur
consentire, nisi exhereditatio sit irrita
l. penult. §. 1. d. test. pro quo casus: pa-
ter habet duos filios suum et emanci-
patum

Suum ex herede jasse, emancipatum
proterit, et extraneum scribit heredem,
extraneus scriptus p metu emancipati
proteriti: perquirat hereditatem, et sic
isti duo filij ab intestato succedunt,
et n e locus collationi, quia ei nihil
auferunt, sed ei potius facit beneficium.
Hic dicitur: quod quando emanci- 7
patus cum suo succedebat ex testam-
ento, quod olim n fuerit locus collationi
Et ratio e, quia ista inaequalitas pro-
veniebat ex expressa voluntate Testa-
toris d. l. i § 6. h. tit. — Excipitur Nisi
pater aliter eavisset, id e, si collatio-
nem injunxisset, tunc deberet confer-
re d. l. i § 9. h. tit. — Ans quia bene
mi constaret de contraria patris vo-
luntate

2do: quia pater potuisset in extraneum
ad dodrantem vocare, qui nihil teneretur
conferre, igitur nec emancipatus —

8

Hic dicitur: quod collatio olim in tri ha-
buerit locum in peculio profectitio,
sed inⁱⁿ adventitio, quia olim hoc utrum-
que peculium pertinebat ad Quintum
patrem jure peculij L. i. h. t. f. — In
castrensi vero aut quasi castrensi locum
non habuit — Ratio est, quia hoc pleno jure
pertinet filio, nisi sit in patria potes-
tate constitutus — Ratio rationis, quia in
illis habetur pro patrefamilis —

9

Hic dicitur: quod dispositio quoad col-
lationem et successionem per quos jure
veteri obtinebat: de jure novo acci-
piens aliquam mutationem. Et quidem

Et quidam quaedam sunt mutata
 quoad personas — Quedam quoad mo-
 dum — Quedam quoad res, de quibus or-
 dine sequetur — Amo am agitur de
 mutatione facta quoad personas, quae
 consistit in hoc, quia olim iuxta l. iz ta-
bular. sui excludabant n. suos, nisi sui
 essent remotiores n. suis / uti v. g. sunt
 Neptes in patria potestate ari relenti,
 uti filij erant emancipati, et si v. g.
 Sabat collatio — Praetor nam in suos
 cum emancipatis admisit — Et hoc
 procedit, siue isti sui / seu Neptes / jam
 fuerint nati vivo patre, siue post mor-
 tem ejus nascantur, modo / si fuerint
 vivo patre nati / fuerint sui legii
Cod. h. tit — Hodie am ista questio

Cessat, quia hodie juxta Justinianum
filius semper excludit nepotem, sive
fuerit emancipatus sive n, quia e gradu
propior — Breviter: Mutatio consis-
tit in hoc, quia olim sui s: nisi essent
remotiores: / preferabantur emanci-
patis in prioribus, et hoc juxta l. i. 2. ta-
bulan — Jure praetorio aut emancipati
admittuntur cum suis per Edictum
de conjungend. cum emancipato liber.
ejus. —

Jure novo autem filii excludunt nepotes,
quomodo filii essent emancipati, et ne-
potes sui, quia sunt priores gradu

10. Hic Quaeritur: an in sui s: cum eman-
cipatis concurrentes: / debeant consert.

Et olim n. tenebantur, quia quid =
: quid sui acquirebant, acquirebant
patri —

ii
Hic dicitur: quod emancipati cum —
emancipatis concurrentes, nec olim,
nec hodie teneantur conferre, quia in-
: ter eos nulla ē inaequalitas — Exijis
Eni, nisi forte in vivis a patre fuissent
aliquid consecuti, tunc id m. deber-
: ent conferre, et hoc ex Summa equita-
: te juxta l. 19 Cod. h. tit. Ubi id ipsum
dicitur — Et ratio ē Amo quia solia
pertinent ad peculium profectitium
atque igo — ratio quia ipse unus plus
accipere quam alter, v. unus aliquid,
alter nihil et Exijis ratio si unus longe
diutius alter fuisset emancipatus

ut servetur aequalitas —

12

Hic dicitur: si sui cum suis concurrant,
quod debeant conferre dotem & dona-
tionem si quam acciperent. Id tamen
profectitiam leg. 4. h. tit. Quia hoc ex pa-
tris bonis abscissit, et sic oriretur inae-
qualitas — Aliud est in dote adventi-
tia leg. 10. Cod. h. tit. — Quia quamvis
tunc proprietatis pertineat liberis, non tamen
per hoc diminuitur hereditas, quod cum
conferre non tenetur —

13

Hic dicitur: Quod ad collationem non
possit cogi, nisi ille, qui titulo uni-
versali succedit. leg. 10. Cod. h. tit.
Atque si sit legatus & fideicommissarius
satus contentus, et nolit succedere,
tunc non tenetur conferre, quia talis

Haberetur pro extraneis aliqui qd —

14

Agimus de mutatione s. ratione collati-
onis quoad personas, Sequitur de mu-
tatione facta quoad modum — Hec con-
sistit in hoc, quia olim tñ tunc locus
collationi, quando ab intestato succe-
debatur, n. verò, si succederetur ex testa-
mento; cuius ratio erat, quia expressa
voluntas patris prevalebat in equali-
tati — Hodie autem locus est collationi,
nisi ex testamento succedatur, ex ratione,
quia presumitur testator injungens
collationis fuisse obliques: Autheñs
ex testamentis Cod. h. tit.

15

Excipit tñ: ubi nec hodie locus esset col-
lationi, si pater collationem remissit
v. expressè de quo n. e. dubium, dicta

Authent v. ta ci ti, si ng u li s q u e r t a s h e r e d i b a t i s p a r t e s a s s i g n a n d o — I n i a c o n s e t u r p a t e r q u e m q u e, q u o d s u u m e s t, v e l l e t a r e t i n e r e l e y 3 9 S i f a m i l i s e r i s e. U l t e r i n i q u o d c a l l a t i o c e s s e t i n l e g a t i s, f i d e i c o m m i s s i s, m o r t i s c a u s a d o n a t i o n i b u s e s d e l i b — E t h o c u m p r o p t e r v o l u n t a t e m d e f u n c t i, t u m i n i d e o, q u i a h a c s u n t c o n f e r e n d a, q u e i n v i t a p a t r i s, d e p a t r i m o n i o e i u s d e c e r e r e t i n v i t a e i u s, h a c a m i n d i s c e s s e r e r e n t a b i n d e i n v i t a e i u s, I d e a m o p o s t m o r t e m g o. H i c i d i c i t u r q u o d o i m d i v e r s o f u r e v e n i e n t e s t i n t e n e b a n t u r c o n f e r r e v g i f u n u s q u e t i s t b o n o r u m p o s s e s s i o n e m s e c u n d u m t a b u l a s — A l t e r a m i c o n t r a t a b u l a s.

Leg. Belg. tit. sequens, quia tñ fuit locus
collationi in casu intestati — Hodie am
utroque casu debent conferre juxta d
Authent. ex testam. Cod. h. tit. — Et hoc ob
servandam inæqualitatem —

19
Hic sequitur de mutatione facta quoad res,
quia olim omnia erant conferenda,
unde cum neque quasita fuerunt — Ho-
die am tñ conferuntur ea, quæ a pa-
tre ad filium pervenerunt, uti vge-
dos, donatio propter nuptias et. l. 20
Cod. h.: Quia per alia patri nihil dece-
dit — Ulterior dicitur: quod acqui-
situm nomine si veniant ea, quæ
quis acquirere potuit, sed nihil acqui-
situm ut vge dotem v donationem a patre
sibi oblatam requirando — Et ratio

Additur, quia talis magis sibi infiti-
atus fuisse dicitur, quam alteri fraudem
velle fecisse / leg. i § 22 h. tit. / 30 — Et quia
tali nihil accrevit —

Ulpianus dicit Aulthor: quod acquisito-
rum nomine si veniant ea, quae antea
post mortem obveniunt, uti v.g. dona-
tio mortis causa, quia haec primo ef-
fectum irrevocabilem accipit post mor-
tem patris leg. 13 et q. 101. h. tit. — Exei-
piunt tamen, nisi fingatur retro acquisito
l. leg. i § 22: pro quo casus olim erat
talys: pater habet duos filios, unum
suum, alterum emancipatum, et
emancipatus habet negotium in suo
testamento existentem, hic Agros habet
: cultum / castrense aut quasi castren-

Cassrense aut. Adventitium. / et moris,
itaque hoc peculium posset occupare
pater /: respective filius, / ille aut. dif-
ferens ejus occupationem, donec arvis
moreretur, et postea primo illud oc-
cupat, et Quoniam si talis filius cum altero
patre succedat, an teneatur con-
ferre? Ratio dubitandi, quia illud pri-
mo acquisivisse post mortem, hoc aut.
si veniunt conferenda, quod nec illud
conferendum videtur? — Quodetur
tamen quod ita, quia subest fraus. Hinc
fingitur illud retro acquisivisse. —
hoc Exemplum est juris veteris, / ubi
adhuc omnia erant conferenda, nisi
essent adventitia. / — Hinc aut. hoc

Exemplum n̄ quadrat, quia folia per-
tinent ad peculium adventitium,
quod hodie n̄ ē conferendum gō —
Hinc hodie debet pro hoc poni alius
Casus: — Et quidem respectu filij sui
potest poni iste Casus: si pater filio suo
aliquid donavit, tunc talis donatio
in vita n̄ valet, quia pater cum filio
habetur pro eadem persona, sed tñ mor-
te confirmatur, gō id tñ talis filius tene-
retur confere, quamvis forte occu-
pationem ejus usque ad mortem patris
distulisset, quia esset in fraude. — Res-
pectu emancipati aut̄ potest poni is-
te Casus: si v̄g pater filio emancipato
voluit aliquid donare, et ille dixit, ut

Scitius donec Titio hac lege, ut mortuo
patre id sibi rursus iste Titius red-
deret, tunc mihi teneretur id iste eman-
cipatus conferre, quia esset in fraude. — 18

Hic dicitur: quod castrense et quasi
peculium filii extra collationem, quia in
illo filiusfamilias habetur pro patrefam,
suius et adventitium irregulare, quia
pleno jure est illius. Imo et adventi-
tium regulare; ex ratione imo quia
quavis proprietatem habeat filius,
ususfructus autem pertinet patri, et
sic omnibus filiis bene — ratio quia in
tali peculio quisque sibi reservat pro-
prietatem, nisi esset suus go —

Casus: filius ducit uxorem, illa illi — 19

Adferat dotem, illi suam pariter, ut
ut dotem & donationem propter nup-
tias lucratur. Superstes: id est si statum
loci esset, ut superstes lucratur dotem,
uxor mortui, ille lucratur dotem, et Qu-
ris, an: concurrens cum alijs in bonis
sui patris: hanc dotem teneat confer-
re? Quod n, quia pertinet ad res ad-
ventitias, atqui, go — Et de hoc n est du-
bium, si ipse filius sustinuit onera
matrimonij —

20 Sed Quis Quid Juris: si ipse pater sus-
tinuit onera matrimonij loco filij
: hoc est si illos aluit: an tunc saltem
teneatur conferre hanc lucratam
dotem? Quod Jure Cod. illam n tenet

Conferre, quia spectat ad luerum ad-
ventitium, hoc autem non est conferendum,
quod — Sed Obijciunt: tunc pater tulit onera
matrimonij, quod per hoc alijs aliquid ex
hereditate decessit, quod tenetur confer-
re — Ad Amicum et non percepit fructus dotis,
ut supponitur. Consequenter N. — Et quam-
vis illos non percepisset, tunc non tenetur
conferre Amico quia hoc pater censetur
fecisse per modum alimentorum,
quod non sunt conferenda, quod — 2to
quia non alij liberi sunt a patre eliti —
3tio quia viduus redditus vilior est et
hoc in regula — Exijciunt tibi illam
tenetur conferre, si statutum loci
sonaret, ut is lucretur dotem, qui
onera matrimonij tulit, tunc, inquam

Teneretur illam conferre, quia si sta-
: tutum fuit concessum —

2^a Casus: pater habet plures liberos, unus
eorum habet peculium adventitium,
cujus proprietate pertinet ad filium,
ususfructus vero pertinet ad patrem;
pater hunc usufructum huic filio
remittit: et queritur an sit locus collati-
: oni? Et Videtur quod ita juxta d. leg.
fin. l. ord. h. d.: ubi dicitur: quod tunc ista ad-
ventitia si sint conferenda, quod ali-
: unde quis quam a patre acquirit, hunc
usufructum autem acquirit a pa-
tre, quod illum videtur debere conferre
Verum tunc est quod si — quod probatur per
leg. b. § 2. l. ord. de bon. quib. lib. lib. d.

Exsum dicitur - Et ratio est quia istum
usufructum filius absque hoc recipit
post mortem patris, et sic non censetur
eum acquirere. Sed tamen non amittere. Sed
objicitur: Ususfructus tamen ab illo est bonis pater-
nis, ergo videtur esse obnoxius collationi
Et R. Ant., quia talis pater non tamen censetur
amittere, quam tamen non acquirere, quod
duo distincta sunt, argumento legis
§. §. de donatione inter virum et uxorem
et l. 10. que in fraud. cred. - Casus
legis §. 4. est, Maritus fuit institutus,
uxor ei fuit substituta, Maritus in
gratiam uxoris renunciavit et dux-
it. An incidat in donationem prohibi-
tam inter conjuges, et dicitur, quod non, ex
ratione, quia nihil amittit, sed tamen non acquirit.

gō et in nostro casu aliqui in talis mater
nihil amittit, sed tñ si acquirit, gō illi
nihil decedit, gō si e' bonae collationi —
Casus legis iome e' debitor institutus
hōres /: v' ei aliquid legatur. Ille am
regudial, et Iuris An id censeatur infra
dem creditorum fecisse, et an ista regu
diatio possit revocari per actionem Pau
lianam — Et Id debetur quod si, quia
nihil amittit, sed tñ si acquirit, gō et
in nostro casu — Et hoc si tñ procedit in
casu, ubi usus fructus nondum fuit pene
patrem /: de quo minus fuit dubiū,
sed si in casu, ubi jam fuit pene patrem,
de quo quidem majus e' dubium — Et
ratio, quia usus fructus consistit in fru
tu et censeatur singulis diebus esse novus

Et novus usufructus, quod quamvis illa
habuisset nonnullis diebus, non censetur
tamen habuisse hunc usufructum, qui
primus futurus est, quod tamen nihil censetur
amittere sed tamen non acquirere, quod utroque
casu eadem decisio procedit. Id ob-
serva de l. fin. cod. de h. tit. ubi dicitur: quod
tamen ista sunt conferenda, quos quis ali-
unde habet quam a patre; atqui hunc
usufructum habet a patre quod est con-
ferendus. Id. N. min. iud. ante. — Id. in pro-
posita dicitur, quod lex tamen loquitur de proprie-
tate et non de usufructu — Et hoc pro-
cedit sive agatur de usufructu cum
proprietate relicto, sive agatur de usu-
fructu sine proprietate relicto, quia ta-
men pater neutro casu quidquam amittit —

Hic ponit Lucius Stio controversa: an do-
 natio simplex sit conferenda? ut est
 : Cy, quæ sit liberæ, quæ denique si habet
 causam? Casus pro hoc potest poni tri-
 : plex — immo: si mater quid liberis do-
 net — retus: si pater liberis emancipa-
 : tis quid donet — Stius si pater liberis
 suis quid donet — Amo agitur de dona-
 tione à matre v. avo materno liberis facta.

Et Lucius An hæc donatio sit conferen-
 : da et Q quod nō — quod probat Amo
 per leg. penult. in prin. Cod. h. tit.
 ubi dicit: quod ea tri sunt conferenda,
 quæ in legitima imputantur, atqui
 donatio simplex à matre facta: juxta
 leg. 35. §. 2. Cod. de inoff. testam. nō com-
 putatur in legitimam, qd nō ē conferen-
 : da

Probat mi ex eo, quia id nullus textus offe-
rit — probat 3to: quia tri emancipati
in regula debent conferre, mater aut
n̄ habet suos qđ nec emancipatos, qđ n̄
tenentur conferre et hoc in regula.

Exijus 1°: ubi talis donatio esset confe-
renda 2mo: si cam mater injungat,
quia quisque potest rei sue exponere
legem quam vult — Exijus 2do
si alias magna inter liberos per hoc
oriretur inequalitas, vđ si mater
uni liberorum aliquid donavit in
dotem v in donationem propter nup-
tias, alteri aut si simplicem donati-
onem faceret, tum esset conferenda,
quia n̄ dos esset conferenda —

Hic Quoniam: An donatio simplex ipsa
he

filio emancipato facta sit conferenda.
Et dicunt aliqui, quod eadem procedat
decisio, quod denique in regula si sit
conferenda, nisi forte pater illam in-
iunxisset v. si alia magna inter libe-
ros oriretur inaequalitas: sicut de do-
natione a matre facta diximus: rationem
dant - 1° quia utroque casu tales
liberi sunt sui iuris - 2° quia utro-
que casu donatio illis acquiritur pleno
jure - 3° quia talis donatio censetur
esse facta ob bona merita filii - 4°
quia talis donatio extraneis facta eis-
dem manet, go in debet manere libe-
ris, quia liberi non debent esse deterio-
ris conditionis quam extranei - 5°
quia lex penult Cod. h. tit. indistincte
dicit

Quod donatio simplex si sit conferenda,
gō — venius tri ē, quod sit conferenda,
quod probat per l. iij Cod. h. tit. ubi di-
citur, quod emancipati debeant con-
ferre omnia, quae tempore emanci-
pationis, aut postea consequuntur secun-
dum tenorem praecedentium legum
unde Gysarch, quod olim debuerint
conferre, gō est hodie, quia hoc si in-
venit correctum; gō ē Textus expressus —
Sed Obijciat l. penult Cod. h. tit. ubi
dicitur: quod illa sint conferenda,
quae in ipsam imputantur, atqui
talis donatio si imputatur in ipsam,
gō si ē conferenda gō male dicitur,
quod ita — R. disting: Et hoc ibi
clijciat de donatore a matre facta.

viis hoc de donatione a patre liberis
emanatis facta. N. Et ratio est, quia
ista lex debet intelligi juxta priore
Juris: ut est juxta leg. 19 Cod. h. tit. in qua
dicis: quod emanati teneantur con
ferre go est Textus expressus —

24 Hic dicitur: quod dicta de collatione
donationis sint accipienda in casu,
ubi tales liberi volunt succedere si
am essent donatione contenti, tunc
teneantur conferre, quia nihil alijs
auferunt leg. 25 Cod. fam. Enise.
ubi id ipsum dicitur —

25 Hic Quæritur an donatio simplex fi-
lio suo facta veniat conferenda?
Et primo refert Auctor Sententiam
negantium, quam probat varie Imo
per leg. 18 Cod. de fam. Enise. Ubi

dicatur, quod res à patre filio compa-
rata præcipue ei sint adjudicandis,
gō nō tenet conferre — probat 2do
per leg 28 Cod. de donat. inf. virum
et uxorem Ubi dicitur: quod ea nō sint con-
ferenda, quæ sunt loco legati, atqui-
tatis donatio est loco legati: quia imo
morte patris confirmatur: gō nō est
conferenda — probat 3tio quia
donatio simplex tūc tunc est con-
ferenda: quando facta est filio e-
mancipato juxta d. leg. fin.: gō
suo usus facta nō est conferenda —
Sed Obijungitur huic sententia lex est 26
diametro contraria, leg. 13 Cod.
h. tit.: ubi casus pater filie donavit
fundum, et postea eam cum alijs

Instituit heredes, et dicit, quod ta-
lis filia constituta fundum sibi à
patre donatum si debeat habere pro-
cipuum, quod tenetur conferre, quod male
dictum est, quod si — Combinationes
sunt variae: — Aliqui combinant
sui: quod lex 19 Cod. Famil. Excursus
loquatur de filia sua, lex vero 13tia
de emancipata — sed Author hanc
combinationem rejicit — Imò quia hu-
jus distinctionis in legibus si fil men-
tio — Alij sic combinant quod lex
18 loquatur de rebus comparatis, lex 13a
loquatur de rebus donatis, quos duo
distincta esse assenunt. Sed mi hanc
combinationem Author rejicit, quia
in lex 32 de donat. in vir et ux. et
preste dicitur, quod comparata conferantur

Censeantur esse donata, qđ utrobique
 eadem decisio e facienda, qđ donata
 et comparata n̄ sint distincta. Alij
 dicunt, quod lex ista sit mendosa, qđ
 denique debeat adiri in ista leg. ista
 leg. Non, seu n̄ male sibi praeceptum
 habere postulat. Id haec e contra
 omnes Textus, et n̄ facile admittendum,
 hinc n̄ hoc Giesius rejicit. Ista com-
 binatio est haec, quod lex ista loquatur
 de vera donatione. Ista vero: qđ
 loquatur de re in peculium data pe-
 cutiam am̄ mansit in bonis patris,
 qđ illud talis filia n̄ habere potest
 praeceptum. Et si illis obijciatur
 quod d̄ lex ista loquatur de donatio-
 ne, qđ n̄ loquitur de re in peculi-
 um data qđ n̄ e bona haec. Respo.

¶ N. uiam ex ratione quia usus dona-
tionis, in locum habet in re in pecu-
lium data leg. 3. si et 2. de donat
Ubi id ipsum dicitur — Auctor tñ con-
cludit contrariam Sententiam esse
ueniorem, quod denique talis donatio
est conferenda — Quod probet varijs
argumentis — Amo ut seruetur æqua-
litas inter liberos — 2to probat in per-
leg. 4. tam Cod. fam. l. exise. ubi dicitur
quod tñ excipias peculium castrense
qñ simplex donatio n̄ excipit — 3to
quia talis donatio in vita patris est
invalida, qñ n̄ potest attribui pecu-
lio castrensi aut quasi castrensi
est conferenda — sed Obicit tñ talis
donatio morte confirmatur, qñ

ni e conferenda, quia in vita patris
ex ejus rebus nil abcessit. & disting.
et tñ trahitur ad tempus quo fuit
relicta l. scus. N. juxta l. 25. Cod. de
donat. inf. virum et ux. ubi in ipsum
dicitur — Hinc conjetur in vita pa-
tris abcessisse, et fingitur retrò ac-
quisita l. i. § 22 h. tit. — sed Obijci
lex 25. Cod. de donat. inf. vir et ux.
ubi dicitur quod ea ni conferantur,
que sunt loco legati, atqui ista do-
natio e loco legati, gò ni e conferenda
¶ N. min. quia legatum ni retrò tra-
hitur, gò hoc em retròtrahitur, gò ni
e loco legati — sed Obijci d. lex pen.
§ i. Cod. h. tit. ubi dicitur, quod ni, nisi
in certo casu talis donatio sit con-
ferenda gò in Regula ni est

29

Conferenda — *Q. disting. et horibi*
dicatur de donatione a matre facta
C. seuus N. — Et ad d. l. 18 potest res
ponderi, quod loquatur de rigore in
casu, ubi pater collationem remisit
diximus cum Joëpio: quod donatio
simplex filio suo a patre facta sit confe
renda — Contra hoc tibi jam Baltho
objicit d. leg. 18 Cod. famul. Ercise. ubi
dicatur: quod talis donatio sit proxi
ma qd. n. e. conferenda, qd. male disti
mus, quod ita — Q. disto in casu te
tati C. in casu inestati N. Q. retosi
pater mansit in eadem voluntate C.
seuus N. —

28

Hic Quæsit. An sumptus in militiam
filio emptam facti sint conferendi?
Et hæc militiæ fuit in commercio

Quod probatur variè — Amo per leg 22
de Legat. 2 — ubi dicitur, quod militias
possit legari, vendi, et pecunia redigi
in locum illius, quod est in commercio — pro-
batur in per leg 49 § 1 de Legat. 3. ubi
dicitur: si servo militia legatur, quod
ei debeat estimatio, quod est in com-
mercio — probatur in per leg. 52 § 2
de Action. Empti — ubi in dicitur,
quod possit emi vendi, quod est in com-
mercio — Et jam. Peleo quod
omnino sint conferendi — quod pro-
batur Amo per leg. pen. Cod. h. tit.
ubi id ipsum dicitur: — ^{Amo} ~~22~~ quia hoc
alias tenderet in aliorum debitu-
mentum, ideo quia isti sumptus abi-
verunt ex hereditate — 2tio quia ta-
lis filius habet reditus occasione bonorum

Sumptuum provenientes, qđ sunt
conferendi — Et hoc in regula — Exi-
piť Ubi n̄ veniunt conferendi, si pater
aliter expressit, quia tunc constaret de
eius voluntate —

29 Hic Quærif: An bona filio in locum ti-
tuli Beneficij, seu Tituli mensas assign-
nata sint conferenda? vñ si pater ei
aliquod capitale assignet, unde alatur,
ut possit ordinari? — Et R. quod ita:
Ans quia per hoc alijs decedit — rñ
quia hoc revera est ex hereditate, et
filij filij proprium — Itio quia hoc com-
paratur doti vñ donationi propter
nuptias —

30 Hic Quærif: An sumptus in dignita-
tem filij facti sint conferendi? vñ ut
fiat Eques et. — Et R. quod n̄ — Ans

Quia per hoc filius nullum consequitur
commodum, sed potius onus — ratio quia
hoc filii honorificum toti familiae —

Quod mi probatur per leg. l. § ibi h. t. f. ubi
dicitur: si tales expensae nondum fu-
issent viro potius persolubae, quod post
mortem patris debeant ex massa heredi-
taria persolvi, qd si sunt conferen-
da — Et ratio est, quia quod cum tali
pecunia si maneat — probatur mi per
leg. penult. ubi dicitur quod sumptus
militiae sint ideo conferendi, quia
militia potest vendi, talis dignitas
autem vendi si potest, qd si est conferen-
da —

Hic ponuntur differentiae inter dig. 3^a
nobilem et militiam — Ratio quia
militia potuit emi, dignitas autem si
potest — ratio ex militia prosunt

Ex dignitate armis non proveniunt — Stria
quia dignitas habet onera gravia, ta-
lis militia armis nulla habet onera, aut
saltem levia —

22 Hic dicitur: quod impense in Baeca
laureatum, Magisterium, doctora-
tum factae non sint conferenda, quia ex
illis nihil mansit penes filium, nec
quidquam ad heredem transmittit-
ur, quia tales expensae pertinent ad
penulium quasi castrense, atque ideo —

33 Hic quaeritur: An expensae in studi-
um factae sint conferenda? Auctor
dicit esse dubium — Ratio dubitandi
desumitur ex Lege Fauri 29 § 18 l. tit.
ubi dicitur: quod pater non teneatur alie-
re filium in studiis degentem, § 18 vi-
dentur

Esse conferenda - 2do quia tales sumptus fiunt ob causam /: sicut v.g. dos, donatio, q^o videntur esse conferendi - Verius tñ est quod n̄ sint conferenda, ex raōne, quia quamvis illum pater n̄ teneatur alere, si tñ alat, tunc censetur id ex pietate scuisse - quod n̄ probatur per leg. 5^a de agnosc. et alien. lib. : ubi dicitur : quod si talis filius, fam^u accipiat mutuum in studiis, quod pater n̄ possit opponere. Consultum Macedonianum, q^o a fortiori n̄ potest tales sumptus regere, q^o n̄ veniunt conferendi - Et n̄ ratio est, quia n̄ exstant - Et hoc nō de sumptibus in aliquam artem Mechanicam factis procedit ex eadē

Ratione — Sed Obijciſ: tri per artem
Mechanicam aut per Magiſterium
Studio acquiſitum poteſt multum
lucrari, qđ videntur Sumptus in iſ facti
eſſe conferendi & diſting: et hoc lu-
crum adſcribitur expenſis N. adſcri-
bitur induſtris facientis C. — Aliqui
mi dant iſtam ratiōem, quia tales sum-
tus cenſentur referri ad peculium
quaſi caſtreuſe — Author aut iſtam
ratiōem rejicit, quia Studentes non
dicuntur habere peculium, Pe pri-
mō patrocinantes, hinc melior prior
raſ —

34 Diximus: quod impenſe in Studio factae
ſi ſint conferendae, et hoc in regula:

Sunt tñ inde aliqui casus excepti;
ubi sunt conferenda, si possit presumi
contrarium, vñ si talis filius habeat
sua propria bona, quæ talis pater
administrat, tunc censetur facere
expensas ex bonis filij, juxta leg. finalem
de heredib. petis. Ubi ut ipsi dicuntur

itur — Quod nñ probatur argumen-
to legis yñ Si de administr. tutel. Ubi
dicitur: quod si Tutor puellæ nubenti
constituat dotem, quod illam nñ cen-
seatur constitui de bonis suis, sed
de bonis ueranda, qñ et in nostro
casu — scil. Obijit lex fin. l. ult. de
dot. promiss. Ubi dicitur: quod quam-
vis pater bona filij penes se habeat,
et si illi nubenti constituat dotem

Quod eam si censeatur constituisse
de bonis proprijs, sed de suis, qd' idem
dicendum in nostro casu. Et appa-
retur e': quia dotem tenetur pater dare
m' diviti, ad studia am' mittere si tene-
tur juxta L. si Versu. hui libens. de nup-
nuptiar. ubi id ipsum dicitur. Dos
qd' danda e' m' diviti, ut possit nubere
et m' alimenta pauperi danda sunt.
Si am' alendus sit dives et habeat ali-
unde unde alatur, tunc ei pater non te-
netur dare alimenta, quia alimenta
dantur ut possit vivere, atqui potest
aliunde vivere qd' - De Obicij d. l. et
si quis a liberis de agnos. liber. ubi
dicitur: quod pater teneatur dare
alimenta, qd' male diximus, quod n'

Et disting: filio pauperi & diviti N.
Hic ponitur 2da Exceptio: ubi sumptus
in studia facti sunt imputandi,
Si pater fuit protestatus, quod demique
eos n' faciat animo donandi, sed quod
eos velit imputandos — Et ratio est quia
illos n' tenebatur facere — Et hoc n'
presumitur pater facere tunc, quan-
do tales expensas refert in librum
rationum, hoc est in librum creditorum
et debitorum, et quidem in mun-
dum — nam in obvium macula-
torium, quia illo casu tui censetur
id credendi animo fecisse — Hoc casu
am' tui censetur sibi contulisse, quid
universim expendat juxta ley 50
famil Crise. ubi id ipsum dicitur.
Sed hoc ita est intelligendum: quod

Denique hoc sit conferendum, quod
in talem filium plus ultra domestica
alimenta: aut ultra, quam in alios
domi detentos: se impensum — Et ratio
est, quia alias ei fieret injuria, quia in
domu debuit et alii, et quia in alij domi
sunt alii go — Quod probatur per leg.
alimenta § Cod. de negot. gest. ubi dicitur
: citur: quod si mater aliquid in filium
animo repetendi expendit, quod id possit
repetere. — At tamen propter alimen-
ta go et in nostro casu —

Ad finem dicitur: Quod hanc conjectu-
ra: quod denique presumatur sumptus
tui velle inferendos si in possit pro-
sumi ex eo, quando per hoc gravantur
alii liberi v. g. si essent multi proles,
et parva facultates, quia alias talis

Filius possit totum absumere —

36

Casus: filius studens facit debita pa-
ter mortuus. Quæritur unde hæc debita
sint solvenda? & quod sint solvenda
ex bonis communibus — Anno quia
venientur ab ipso patre contracta, go
sunt solvenda ex massa communis
probat. in ex dicto §. Sed an id. ubi
dicitur: quod si sumptus in dignita-
tem facti si soluti sint vivo patre, qd
mortuo patre sint ex communibus
solvendi, go et in nostro casu. Sed
finem Numeri dicitur: quod si post
mortem patris talis filius in studium
facit aliqua debita, quod hæc non tan-
gant coheredem, De tri ipsum filium
leg. ii §. 2. de muner. et honor. ubi id
repositum

Vicitur - Et ratio e', quia tunc jam
cessat Voluntas patris, quia mortuus
velle n' potest, et quia tunc quisque
factus e' dominus pro rata -

37
Hic Iustif: An libri in Studium emp-
ti sint conferendi? Q' Videretur quod
ita Anno quia existant tempore mortis
paternis - ratio quia n' debet talis fili-
us plus consequi quam alij, atqui con-
sequeretur, si n' essent conferendi, qd
videntur esse conferendi - Verum
En e', quod n' sint conferendi - Ratio
dant aliqui - Anno quia censentur
referri ad peculium quasi castrense, at-
que hoc n' e' conferendum qd nec libri
probatur n' per leg. 50 famul. Erise.
ubi dicitur: quod tales libri comparentur

Sed Auctor Numero 3800 dicit: quod
 libri si possint referri ad peculium
 quasi castrense, extrahe, quia ad pe-
 culium istud refertur hoc, quod occa-
 sione militiae togata pervenit, atque
 isti libri inde si proveniunt, quod si pos-
 sunt referri ad peculium quasi cas-
 trense — Quod si probatur per leg.
petitiones § penult. Cod. de Advocat.
divers. Judic: ubi id ipsum dicitur —
probatur in per leg 7. Cod. de Assess.
et l. 4 Cod. de Advocat. divers. Judic:
ubi dicitur: quod primis Advocati
habeant peculium quasi castrense;
 quod studentes illud nomen habent —
 probatur in per leg 14 Cod. d. tit

Ubi in dicitur: quod primis Adlocati
dicantur militare, quod Studentes non
— dum dicuntur militare, quod nondum
habent peculium, quod libri tales non per-
tinent ad peculium, quod illos non tenen-
tur conferre, quod male diximus, quod non
probat in per leg. fin. Cod. de inst.
testam. ubi dicitur: quod peculium
quasi castrense primis habeant isti, qui
sunt in dignitate, atque Studentes non
— dum sunt in dignitate quod — Et hoc
de rigore juris potest teneri — De equi-
tate tri: aut saltem de consuetudine,
id non procedit, quia saltem tales libri
sunt media perveniendi ad peculium
quasi castrense —

Hic quaeritur: An libri Penes Parentes

in primam tonsuram habenti coemp-
ti sint conferendi vñ? & Joëquij di-
cit, eos n̄ esse conferendos, quia perti-
nent ad peculium quasi castrense —
Sed verius ē: quod de rigore sint con-
ferendi, n̄ verò de equitate; Sicut de
libris studioforum dictum est — Hoc
am̄ intelligitur de talibus libris, qui
quidem emuntur Clerico, n̄ am̄ quā Cle-
rico, Sed qui Clerico; uti vñ sunt li-
bri Theologici pro studio requisiti
interpretes et — Hinc secus essent
tales, qui emuntur Clerico qui Clerico,
uti vñ Breviarium, Sacra scriptura,
Expositiones ad sacram scripturam,
libri Concionum, Missale et Hicm̄
n̄ essent conferendi, quia hi revera

Pertinent ad peculium quasi capten-
se —

40 Casus: Filius ab hoste capitur: pater
illum redimit dando pro illo librum
et Iuvant. An hoc librum sit conferen-
dum? Et quod n, quamvis pro hoc por-
tio aliorum imminuatur, quia hoc
setur ex pietate factum — Quod n pro-
batur Argumento Legis d. Cor. de legatib.
negot. gest. ubi Casus: mater postularit
Tutorem sui filij tanquam suspectum
et fecit expensas; et dicitur illa n pos-
se repetere qd est in nostro casu — probat
n per leg 19 Cor. de poss. min. revoc.
ubi dicitur: quod mater n possit repe-
tere librum qd idem dicendum e de
matre

Hic Quoniam An sit conferendum de quo 41.

pater propter delictum filij expendit?

Quod ita, ne delictum unius alteri
noceat — sed Obijit: pater id censetur

scire expietate, qd id n videtur esse
conferendum. Et disting: expietate concu-
:ta & voluntaria N. — Et ratio ulterior

e, quia n e ita indulgendum pietati,
ut inde resullat impietas, et quia alij
n debent luere p^{re}nam ^{ieni} alteri delicti —

Exijit tri: ubi id n esset conferendum,
si ipse pater huic delicto causam de-
:dit vq iubendo filium, ut exeat
fenestras, quia tunc pater n tam alie-
num, quam suum debitum luere cen-
:setur —

Hic dicitur: quod n easint conferen-
da

Quae filius patri furto subtrahit, quia
hoc non debet nocere alijs liberis - Et qui-
dem talis filius si est emancipatus, pos-
test cogi per actionem in factum, quia
inter talem filium et patrem datur
actio - si autem sit filius, tunc quidem in-
ter eum et patrem non datur actio civi-
lis, datur tamen naturalis - tunc hoc sal-
tem per viam compensationis potest re-
parari v.g. huic filio pro rata debe-
rendo, et alijs pro rata attribuendo -

43. Hic dicitur: quod non hoc sit conferen-
dum, quod pater pro filio fidejubeat
debuit solvere - Idem est si ipse pater
pro filio fidejubeat, quia hoc acquiescit
ex necessitate juris, et sic non censetur
donasse - sed potest Obijci: hoc

Casu quod filium nihil manet, qd' illi
teneatur conferre. & N. Anteced. manet
em penes illum liberatio - v. in contra.
principalem ipsa actio, casu quo ad ping-
uiorem fortunam pervenerit - Item
quia conseretur esse in fraude - Quod
probat argumentum legis i. quae in fraud
Credis: ubi dicitur: si quis suo debitori
remittat debitum, et si per hoc infiat in
solvendo, quod hoc conseretur in frau-
dem suorum creditorum scuisse, et qd'
ista rescriptio possit rescindi per actio-
nem Paulianam, qd' idem dicendum
in nostro casu -

Hic Quisq: An filius teneatur confer-
re lucrum, quod ei ex administratione
rerum paternarum accessit, v. si pater ei

Quid dedit in peculium profectitium,
et si filius exinde e' aliquid lucratus?
¶ Aliqui dicunt indistincte, quod n',
quia hoc censetur pertinere ad peculium
adventitium - Melius autem sic distingi-
tur: videtur: an istud lucrum pervenerit ex
industria filij v' ex ipsis rebus peculiani-
bus - si provenit ex industria, tunc
e' conferendum, quia tunc reliquis per
hoc nihil decedit, v' si vendidit e' et e-
mit e' et e' per hoc aliquid lucratus -
si autem lucrum perveniat ex ipsis rebus
peculiaribus: v' ex foetu pecorum, que
suerunt in peculio: tunc id esse conse-
rendum, quia per hoc alijs nihil decedit
vel -

45^a Hic dicitur: quod dicta de collatione

De collatione bonorum habent locum,
 quando tales liberi ad hereditatem
 paternam & avitam concurrunt cum
 alijs, et quando. Notanter. inter illos
 e' aliqua inequalitas; Sed hoc olim tri-
 locum habuit in Successione ab integ-
 :tato — Hodie n' locum habet ex testam-
 :ento — Et hoc in regula, Exipis Nisi pa-
 ter aliter disposuerit, tunc n' haberet lo-
 :cum v' collationem remittendo, quia
 tunc constaret de voluntate Testatoris —
 Hoc aut' intelligitur, si talis filius, qui
 sibi aliquid acquisivit, velit un' cum
 alijs concurrere — si em' velit suo lu-
 :cro et re sibi data esse contentus, et no-
 :bit concurrere, tunc n' tenetur consene,
 nisi maiorem partem habeat d. l. 6.

Et leg. 2. § 5 h. tit ubi id ipsum dicitur.
Dixi quod ista collatio locum habet, hunc
quando versatur aliqua inaequalitas,
Nam nulla inaequalitas versaretur, tunc
cessat questio et collatio: v.g. si pater
filio dedisset unam rem in dotem, et filio
alteram rem in donationem et ejus-
dem pretij: quia tunc nullus versatur
prejudicium d. l. i § 5 h. tit ubi id ip-
sum dicitur, et quia cessante causa cessat

Et effectus —

Diximus: quod hodie collatio in locum
habet in successione ex Testamento,
Sed tunc, quando succeditur titulo
universali — Hinc si Titulo particulari
non succederetur v.g. per legatum, tunc
non procederet — Et ratio est, quia talis

Filius tali casu haberetur pro extraneo,
atqui go —

Hic Quaerit An collatio in bonum habe- 46
at tunc, quando liberi aequaliter sunt
instituti? Et videretur dicendum, quod
tunc si sit bonus collationi — Et ratione,
quia cum pater illos inaequaliter insti-
tuerit, si censebatur inter ipsos inten-
disse, servandam esse aequalitatem —
probari hoc mi videtur per leg. 39 § i
Famil. Erisc. ubi casus: pater institue-
rat liberos, et in Codicillis divisit por-
tiones, et isti reliquis minus, qui sibi a-
liquis quasiverat, et dicitur si esse bonus
collationi go i. Textus expressus — Et
hoc iure veteri, ubi in casu testamenti
si fuit bonus collationi, nisi ^{testa} ~~per~~ hoc cam
expressi iunguisse? L. i. Cod. h. tit. §

Aliter se res habet Jure novissimo, ubi
in Successione ex testamento et locus
collationi, Nisi eam Testator removerit
Authentic. ex testamento (Ord. h. tit. lib. id. q.
Sum proceditur — Et hoc procedit sive in
tuantur aequaliter sive inaequaliter,
quia Verba Authentica sunt generalia
q. generaliter sunt accipienda. Et
objicit: tñ ipse pater fecit inaequalitatem
q. n. videtur esse locus collationi: Et
disting. Aut: fecit illam ex testamento
C. fecit illam quoad res in vita datas,
aut à talio filio acquisitas. N. — Sic n.
potest distingui consequens, q. n. e. locus
collationi quoad res testamento digestas
quoad alias. N. — Ratio e, quia si m. h.
res testator noluisset esse dividendas,

Tunc id mi utique expressisset — Sed
objicitur d. lex 39 §. 1: ubi dicitur: quod
nisi sit bonus collationi, nisi eam testator
injunsisset, quod dum illam non injunxi-
set, tunc illi non est bonus. Et disting. Jurere-
teri c. Jure novo N. — Sed objicitur: si esset
bonus collationi, tunc conferens minus
accipiet quod id non est indulgendum — Et
et hoc fiet facto suo c. Secus N.

Hic dicitur: quod collatio bonum ha- 47
beat tunc, quando res: quae esset con-
ferenda, exstat, seu dum est in bonis
ejus, qui conferre debet, et quidem de-
bet exstare in bonis ejus tempore mortis
testatoris, ex ratione, quia tunc est tempus
collationis — Ulterius dicitur, quod
si tunc ipse filius, sed non filij filius: quan-
do patri suo est haeres: conferre debeat

Leg i § 8 h. tit: et leg 19 Cod. eod. ubi id
ipsum dicitur — Et insuper taligres de
bet conferri in natura, Nisi taligres
forte esset fungibilis, tunc potest reddi
in pretio, et quidem habito respectu ad
pretium, quod e tempore collationis, n. m.
quod fuit ante Leg 20 Cod. h. tit: ubi id
ipsum dicitur —

Debet in ex talire prius deduci ad alie-
num: si quod circa talem rem ei: / v.
si pater dedisset filio dotem oblatam
v donationem propter nuptias — Et
ratio e, quia in bonis nihil aliud esse
censetur, quam hoc, quod superest de
ducto de alieno — Deducendo in pri-
us sunt expense in talem rem factae,
quia tales res minuunt donationem

vy si filius & filia in illam scripserit ex-
pensas — Ex dicta ratione, quia expen-
sae minuant rem et faciunt illam mi-
norem —

ulteriori dicitur, quod res s. ultra dolum s.
perdita & amissa n. sint conferendae, et
ratio e, quia casus fortuitus non est testi-
tori speciei et liberali debitorem spe-
ciei — Dixi ultra dolum, si enim
hoc dolo fieret, tunc esset conferendum
leg. l. § 23 h. tit. Quia dolo rem re-
presentat — Alia in procedit s. quod
denique sit facienda collatio s. si iste
qui debuit conferre, fiat ex ista re s. quam
debuit conferre s. completior, vy si il-
lam vendat, et si adhuc habeat pretium,
quia conjetur res existare in equivo-
:lenti —

Ubi autem sit locus collationi, debuit ipse
revera, de cuius collatione agitur, rem
habuisse - Hinc si illam non habuit,
tunc cessat collatio, quia per hoc alijs ni-
hil decessit v.g. si pater uni et alteri
dedit dotem aut donationem propter
nuptias, et si illam unus suscepit, et al-
ter non - Et ratio est, quia sicut dixi, alteri
per hoc nihil decessit - Et in non potest
dici desisse habere, quia illam nun-
quam habuit -

48 Hic dicitur: quod collatio possit fieri
re v. prestando cautionem de ea conse-
renda leg. i § ii - Re collatio potest
fieri pluribus modis - Imo dissimu-
latione bonorum conferendorum,
hoc est actu rem tradendo - Et hoc est

Vera collatio - Potest in tali casu con- 2do
ferens in suam personam numerare in
partibus faciendis v.g. si accepit quatuor
millia, et si sunt tres alij, et ille quatuor,
tunc tunc potest conferre tria millia pro
se reservando quatuor d. l. i. in fine -

Potest in fieri collatio minus accipiendo 3to
l. et haec est quasi collatio. / leg. i. § 12.

et dando rem aliam tanti valoris in 4to
solutum, si fuerit fungibilis, et si alij con-
tenti sunt delegando debitori paterni
nomen, hoc est debitum paternum 5to
tanti valoris in se pro rata suscipiendo
d. § 12 ubi id ipsum dicitur - 6to

Item liberando fratrem pro parte
a necessitate praestanda dotis promissae
leg. i. § penult. tit. sequenti v.g. si

si debebant sorori dare duo millia
dotis nomine, et si iste unus accepit
duo millia, tunc posset dicere, dabo
sorori hæc duo millia. — Et alijs simi-
libus modis —

49 Hic Queris: An res sit in specie confe-
renda, an possit fieri in pretio? Et
Aliqui dicunt, quod sufficiat conferre
ejus estimationem. — Rationem dant,
quia collatio fitri potest per compen-
sationem per delegationem per minus
acceptationem, quod huc fieri censetur
juxta d. leg. 20 h. tit. §. 1. go. —

Verum tri è: quomodo debeat fieri in spe-
cie, si exstat juxta leg. 1. h. tit. ubi di-
citur quod debeat conferre bona go-
ni satisfaciit conferendo pretium —

Item juxta leg 2. Si de rebus Credit:

Ubi dicitur: quod aliud pro alio invito
creditori nō obtruditur — Et ad le-
ges contrarias respondetur, si ceteri
sint contenti C. secus N. — & si sit im-
possibilis proflatio in specie C. sciens
N. — Et ratio addi potest: quia in rem
rationabilis potest cadere affectus —
Et si forte postea partes in ea divi-
denda convenire nō possent, tunc
possunt mittere sortem —

Hic Queritur: Quomodo Collatio fiat ⁵⁰
per cautionem? & varie, v.g. per fide-
jussores, per juramentum, per pig-
nora, v.g. cavendo, quōd denique om-
nia conferantur, quae erant con-
ferenda —

Ulenius dicitur: si cui sub conditio-
ne promissa sit dos, quod satisfaciat
se praestitutam collationem, post
quam fuerit dotata l. i § 7 tñ seq
ut evidentur vera — Ulenius di-
citur stipulatio / per quam cautum
/ tunc committitur, quando obliga-
tus conferre potuit, et distulit l. 5
tñ seq. hoc, si se quis promissit collatu-
rum certo tempore, et si non possit con-
ferre, tunc ei non imputatur ut si ei
erant donati equi et carpentum, et si
non sint praesto si autem possit et diste-
rat, tunc potest condemnari et ad rem
et ad poenam, si quam adiecit, et ad
usurae — Et si sit contumax, tunc ei
possunt denegari actiones hereditae-
= nisi

Qui tñ si postea conferat, et ex integro
satisfaciat /: adhuc erit audiendus
d. l. i § 4 et 23 h. tit. —

Ad finem dicitur: quod immixtus
se hore diti possit cogi per actionem
familias Ercijumb ad conferendum
legi tit. leg. —

Titulus primus De Collatione dotis

Connexio: Egrimus de collatione bono-
rum, et diximus, quod in dos sit con-
ferenda, hinc sequitur de collatione
dotis — v. Egrimus de collatione ~~do~~
in genere, sequitur in specie de col-
latione dotis — Dos definitur, quod
sit res quoddam modo constitutum

v ab uxore v a patre, v ab alio, mulieris
nomine ad sustinenda facilius onera
matrimonij — Dos alia e profectitia,
que provenit a patre v ab alio intuitu
patris, et sic dos profectitia accipitur
strictè — Alia e adventitia, que pro-
venit ab alio v m a matre n intuitu
patris — Hic dos profectitia accipitur
laxius, quæ demique provenit ab eo,
cui succeditur, sive proveniat a patre,
sive a matre —

i. Hic dicitur: Quod hic Titulus spectat
ad collationem dotis, et quod dos
Ab profectitia m sit conferenda, quia
n potest presumi esse donata, quia
coactè dari debet. Liberos & q de
ritu Nupt — Et hoc olim m procedebat

Quando dotans fuit ab intestato mor-
tuis, sciūs si moreretur testatus —
Hodie autē mi huius collationi ē locus
in casu testati, ut signā dictum ē —

Debit autē olim dos conferri tam
adventitia quam profectitia l. i
§ 4 h. tit. — Hodie tñ profectitia —

Et hoc mi in donatione propter nup-
tias procedit, quod denique in illa
sit conferenda ex eadem ratione,
quia per hoc induceretur immi-
nueretur portio aliorum —

Diximus: quod mi dos u. donatio sit ²
conferenda, et quidem in specie. 13
Solutio matrimonio, si esset — si autē
periret sine uxore, tunc cessat
collatio, quia ei n. potest imputari
§ 23 h. tit. proced. —

Et ratio additur, quia tanta dos e
conferenda, quanta e tempore facienda
collationis, atqui tunc esset nulla qd
L. 20 de Jure dot., ubi id ipsum dicitur

Et ratio ulterius e, quia intentus speciei
penes creditorem speciei, et liberat debi-
torem speciei, atqui qd — si am per-
est uxor uxoris, tunc e conferenda,
quia uxor necesse uxor, ut si de tem-
pore marito ad inopiam vergentes abeo
n regiturs Authent quod Bonum Cod
de collat ubi id ipsum dicitur —

3 Hic dicitur: quod dos sit conferenda, nisi
sit penes maritum, quia tri penes illi
e uxor, penes uxorem am e natus
valiter leg. 30 Cod. de Jure dot. — Hinc
in debet conferri L. 5 Cod. de collatione
si am in specie, ne marito prejudi-
cetur, sed equivaleat ut minus

accipiendo —

huc Quæritur: An sumptus in nuptiis faci-
ti sint conferendi? R. Videretur di-
cendum, quod ita, quia fiunt ex causa
scilicet intuitu matrimonij, go consen-
tur fieri sponte, atque go —

Veniens tri e quod n' juxta l. 2. §. 9. t. p. 1. 2.
centi, quia consentur fieri in hono-
rem patris et sine animo regrediendi —

Et hoc in Regula: Excipitur Nisi pa-
ter contrarium injungat, quia con-
staret de Voluntate et Contrari-
um dicendum e de vestibus pretio —

lis, annulis, armillis, ioculis, et similibus
et similibus hoc e, quod talia sint
conferenda, quia sunt ista instar do-
tis vel donationis, aut saltem ei
sunt accessoria atque go —

Causa pater dat filie dotem, illa —

Ingreſſu Religionem bonorum capa-
-cem patet meretur, Religio nomine ſi-
lia concurrat cum alijs, & in ipſa vult
concurrere cum alijs. et Quæſit, an te-
neatur conferre? Et quod ita, quia alijs
in poneretur inæqualitas, ſi illi dos
maneret præcipua, et ſi de vetero cum
alijs æqualiter participaret qd. ſp.
objicit: Iſta dos cenſetur Monafterio
allata in locum alimentorum, ab-
-que alimenta non ſunt conferenda
qd. & Anſ. M. Maj: quia alijs commu-
-tetur ſimonias qd. hoc diu non poſſit

Titulus 8vus

De conjungendis cum eman-
-cipato liberis ejus

Connexio: Eximus titulo yto hujus li-
-bri de bonorum poſſeſſione contra tab-
-ulas

1. Et occasione hujus Tit. 5to, 6to, ymo
mi egimus de collationibus: hūibe-
rum sequitur de una bonorum posses-
sione contra tabulas, ad quam n̄ tm̄
filiy, sed n̄ Neptes in patria potestate
existentes admittuntur —

Hinc Numero primo dicitur, quod 1
ad hanc bonorum possessionem n̄ tm̄ fi-
liy: sive sint sui sive emancipati:
sed n̄ Neptes in patria potestate exis-
tentes patre suo s̄ respectivē filio: e-
mancipato: qui dicuntur cum illo
conjugi per Edictum de con-
jugendi, ~~etiam~~ cum emancipato liberis
eius sint admittendi — Et hoc ex
summa Equitate, quæ consistit in hoc,
quia sui s̄ in tabul. proponebantur
n̄ suis, et hoc fuit ratio pro nepotibus

Quia autem filij: quavis essent eman-
cipati: erant propiores gradu - Hinc
in pro illis sua militabat ratio, et ideo
illos Drator per presens Edictum suum
dixi ex agnitate conjunxit, ut simul
succederent, ne denique tales Nego-
tes a patre excluderentur, nec in po-
ter eis proponeretur l. i. si h. tis.
Hinc sui Negotes accipiunt dimidium
et filius emancipatus: respective
pater: alterum dimidium hære-
ditatis -

Uterius dicitur: Plures filij si sint ha-
bentes ejusmodi liberos, dividentur
inter eos hereditas, et ipsi quadrantes
capient, Negotes ibidem quadrantes,
hic est si forte essent duo filij eman-
cipati

Et quisque haberet negotes in potestate
avi relentos, tunc filius quisque acci-
piet quadrantem, et cuiusque filij ne-
gotas in accipient quadrantem, quia
recto ordine admittuntur. Si autem unus
filius haberet negotes, et alterum, tunc
iste unus filius haberet negotes et al-
terum, tunc iste unus filius debet su-
um semissem dividere cum talibus
negotibus, alter filius autem haberet
semissem solus ex ratione, quia illos
Protor aequaliter vocavit, ac si nimer-
rentur pro uno d. l. i. § ii — Ul-
terius dicitur: si forte talis filius ha-
beret plures negotes, et si unus Negot
suam portionem repudiaret, quon-
portio eius non acciperet patris seu fi-
lio emancipato sed fratri seu alteri

Negoti suo acceptanti d. l. i § 12 quia
habentur per modum unius — ul-
terius dicitur quando filius cum tali-
bus negotiis succedit, quod eam debeat
conferre d. l. i § 14 ut servetur equali-
tas —

2. Hic dicitur: quod hae conjunctio in la-
cum habeat in posthumo ex eman-
cato filio concepto, hoc est, quod in filius
emancipatus habeat medium et post-
humum suum medium ex ratione, quia
conceptus in sibi favorabilibus habetur
pro nato, modo in conceptus fuerit ante
posthumus ante emancipationem
filii respectu patris, quia aliter non esset
in potestate ari sed esset in potestate
sui patris —
Ad finem Bulhor dicit, quod hodie

Hac de re ansie inquirere, n̄ sit opus,
ex ratione, quia hodie velut dispositio
hac in parte cessat, quia hodie per
Novel. iij. alius ē ordo succedendi, quod
denique proximior excludat remoti-
orem, quia sublata ē differentia inter
suos et emancipatos — De quo infra
suo loco sequatur

Titulus gnus

De ventre in possessionem
mittendo —

Connexio: Equivus de bonorum
possessionibus; hūc adhuc subjun-
gitur aliquis Titulus, ubi m̄ agi-
tur de bonorum possessionibus —
Itē dicitur: sicut Praetor prospexit — ^{si}

Posthumis in tempus, quo nascuntur,
sive in illis prospexit in tempus, quo mor-
dum nati sunt, quousque denique ad
huc sunt in ventre matris, et statuitur
ut tali casu: ubi pater reliquit uxorem
pregnantem, ut venter: ut est mater
nomine ventris: mittatur in possessionem
bonorum defuncti, et ut inde
ulatur, vestiatur, et ei habitatio assign-
netur, et servi necessarij constituantur
l. 4 h. l. — Et ratio est, ne aliqua injuria
fiat in ventre existenti — Hinc hanc
possessio tamen fit ad interim —

2 sunt autem ad hanc possessionem quaerenda
requisita — Primo ut mater fuerit
pregnans tempore mortis ejus, de
cujus successione agitur ut est tempus

549

Tempore mariti, et si sufficit se dicere
esse pregnantem, sed ut mi debet pro-
bari et mi visitari per obstetrices ob
In dubio am ei tñ danda esset posses-
sio, quia melius ē, ut alatur, quam ut
nō sit pregnant, quam si nō aleretur, et
esset pregnant. Debet proterea esse
pregnans eo tempore, quo mittitur in
possessionem l. Si ut si h. — Hinc
si postea passa fuisset abortum, tunc
ut nō procederet, quia cessat causa missi-
onis — Ullenus dicitur, si uxor sei-
vit, nō esse pregnantem, et si tñ petijt
mitti tanquam talis, et mi mittatur, et
si hoc postea probetur, quod debeat re-
sarcire sumptus d. l. i. in fine. — Et
datur contra illam actio, quæ vocatur,

Si mulier ventris nomine calicem
noſcē in poſſeſſionem mitti dicatur
de qua lib. 5ª Tit. 25ª agitur — Et ratio
eſt, ne dum in favorem partiſ Proctor
poſſeſſionem pollicetur, alijs predictis
occaſionem prebeat — Et hæc Actio
eſt famoſa, hoc eſt, quod talis mulier ſi
ab infamis et damnatur tanquam
calumniatrix l. 15^a de his, qui notentur
infam. — ſi autē bona fide petiſſet miſ-
ſiſſe, tunc nullam huius poenam, nam
ſumptus refundere tenetur, quia bo-
na fides nemini debet nocere — Et
hoc multo magis procedit, ſi revera
ſuit pregnans, et ſi poſtea paſſa ſu-
erit abortum l. 3^a h. t. — quia ei non po-
teſt

Impulari — Quod in probat per
d. l. i § 2. ubi Consultus dicit, quod
nunquam equius sit impendi ac fieri
quam de negari et alimenta, qui
dominus bonorum forte futurus est — 3
2dum Requisitum est: ut venter sit
preteritus, hinc si esset exheredatus,
tunc si daretur hac possessio Liy h —
Et ratio est quia Preteritis tui Succur-
rit Pretor, si in exheredatis sicut Tit
4 dictum est — Ratio dari potest quia
exheredatus habuit aliud remedium est.
Hoc autem intelligitur de exheredati-
one generali ut Quid quid nasceretur
exheres esto — Hinc si exheredatio
esset Specialis s. ut si solus nasceretur,

Ex haeres esto /: et si nascatur filia,
tunc id nō procederet, quia in odiosis
nomine filiorum nō continetur filia
L. 19 de liberis et posthum. exhered. illa
autem posset parere filiam — Idem eī
diceret, si filia nascatur, ex haeres esto,
tunc nō exheredatio nō valeret, saltem
quoad filium ex eadem ratione, quia
potest nasci filius — Imō quomodo
diceret? /: si filius v. filia nascet, /: ex haeres
esto, tū adhuc locus ē missioni,
quia possunt nasci ad semel gemelli,
Et ratio ē, quia pater fuit unus nu-
mero ^{Singulari} ~~plurali~~ singulari, qui in odiosis
nō nō trahitur ad pluralem et —
Item quia in dubio melius ē ut nō
exheredatus alatur, quam si

forte iste, qui n̄ ē exheredatus, deb-
eret fame necari; hinc n̄ ē opus re-
fundere sumptus, nisi is nascatur,
qui p̄t̄ exheredatus, quia sic Prator
constituit d. l. i. § 3 ex dictis rationibus —
ulterioris dicit: Quod si talis posthu-
mus t̄n̄ sub conditione exheredat̄,
quod eā pendente t̄n̄ debeat mitti
in possessionem, quia hoc ē ei utile,
et quia posset conditio deprecari, et
hoc olim, quia olim n̄ fuit opus cau-
sam exheredationis exprimere —
Hodie aut̄ exheredatio debet fieri
ex causa eāq̄ expressa — Hinc aliqui
dicunt, quod id hodie n̄ procedat,
quod denique hodie posthumus
n̄ possit exheredari, sed hoc ē

Venum, sicut jam alibi resolvimus
scilicet in Titulo de liber et posthum
hared. inst. g. — Et ratio est quia
quoad hoc Jus Vetus non est correctum,
et sic succedit regula: Jus Vetus non cor-
rectum non est prohibendum stare

4 N hic in linea ut loco emancipationis
patris, debet poni emancipatio ejus
Item in ista linea si ante emanci-
pationem / debet adhiberi patris, scili-
cet si ante emancipationem patris
jam g. in hoc Numero uto 3. hunc
requisitum ponitur, nempe ut neu-
lier sit pater sua suum, aut saltem
talem / qui futurus erat suus, si non
fuisse emancipatus — Hinc sufficit

Quod potuerit nasci suus, si n. fuisset
emancipatus — Et ratio est quia bonorum
possessio contra tabulas, ideo datur
emancipato, quia si n. fuisset eman-
cipatus, futurus fuisset suus, quod
idem hic de missione dicendum —

Casus pro hoc s. juxta Zöesium proponen-
dus est iste: pater habet filium, et
eum emancipat, hic ducit uxorem,
et eam relinquit pregnantem, et
moritur, tunc iste Negros n. est pro suus,
sed futurus erat suus, si n. fuisset
pater ejus emancipatus, et ideo mu-
lier adhuc potest petere hanc bono-
rum possessionem et si ante
Negros fuisset ante emancipati-
onem

Patris concepitur, tunc in adpossef-
sionem sui patris admitteretur: hys
posito: quod pater monachus relicta
uxore pregnantis ante avum, nisi
postea viro avo talis Neos nasceretur
tanquam suus, quia si avus filium
in emancipasset, et si filius suus
vixisset avum, tunc iste Neos in sube-
nus fuisset patri suo avus suus go-
Et sic in decisum est in l. 7 de Conon-
possessionis contra tab — Ullentius
dicitur quod talis Neos v. talis poss-
humus in possessionem avi mittitur,
nisi pater mortuo nascatur — Armo
quia in epus est familia — rito quia
nec quisquam ei obstat, hoc est quod

ni sit alius, qui eo sit potior —

Ad finem Numen dicis: quod sitle-
pos v. posthumus post emancipatio-
nem sui patris primo conciperetur,
quod ad hanc possessionem avi, patre
suo vivo ni admittatur, quia patris
obstat, qui eum precedit —

Hic dicitur: quod ista missio ni du-
ret diutius quam donec mater pa-
riat v. patiatur abortum et v. sei-
atur illam ni esse pregnantem l.
l. i. §. fin. — Et ratio e; quia cessante
sine cessant in media, atqui go-
ulberius dicis quod in Prator mu-
lierem jubeat exire seu excedere pos-
sessione, si partus sit. Sequitur l. 2. h. l.

Hoc est si mulier sibi abegit partem
sive si forte probetur esse ex adulterio
quia tunc mater potius est paterfamilias
na quam aliquo favore est.

Cessat in hac missio si filius a die Ma-
ritimatis, si exhereditatio habeat effec-
tum, hoc est si eveniat istecaput, in
quem pater exheredationem conegit,
v.g. pater dixit si filius naperetur, ex-
heres esto et postea revera naperetur
filius, tunc cessat missio, quia in hunc
caput fuit exhereditatus.

Titulus iustus

De Carboniano Edicto

Connexio: Erimus de bonorum pos-
sessione contra tabulas. Hoc Edictum

in spectat ad bonorum possessionem
contra tabulas hinc de illo —
¶ Vult vides quomodo Praetor fuerit sol-
licitus tum ratione nascendorum,
tum in ratione natorum puberum
¶ proteritis emancipatis dando bono-
rum possessionem contra tabulas —
Jam sequis quomodo sit sollicitus
ratione natorum impuberum, de qui-
bus tractat proferens Edictum, quod
ita dictum est à carbone Praetore Au-
thore sui, qui usum ejus introdux-
it — Aliqui illud derivant à car-
bone, quod talis quasi carbone de-
nigretur — Melius autem derivatur
à carbone Praetore
Habet hoc Edictum locum in impu-
beribus,

Inibus moscher questio statū.

Casus Titulici pater moritur, relin-
quit inter ceteros filium impube-
rem, ille vult eum alius succedere, et
illi ei morientur questionem statū. p. vj.
quod si sit legitimus: et dicis, quod
ei tñ ad interim danda sit ex Edicto
Carboniano bonorum possessio, et
questio interim suspendatur, donec
ille fiat pubes, et hoc ideo, ut se possit
melius defendere, ne forte et de statu
suo et de successione periclitetur,
antequam fiat sustulatus aut pubes.
l. i § 2. Cod. h. l. Et tali periculo dā-
possessio ex presenti Edicto, assigna-
tio statū ei mota nō facisset, sed tñ debet

Prius causa cognosci, uti sequens l. i. h. tit.
Habet hoc edictum pro iure locum
quando succeditur contra tabulas, v.g.
quando alius fuit institutus, et illa fu-
it forte emancipatus et preteritus — ha-
bet tamen in locum idem tabulas si v.g. fuit
cum alijs institutus, et si ei alij movent
questionem statim — Imò et ab intestato
locum habet, si forte pater nullum
fuit testamentum l. 3. et l. 6. § 2. h. tit.

Debet autem prius causa cognosci, cognos- ²
cetur autem hoc, an si forte calumniòse pe-
tatur possessio, v.g. si sciatur esse filium
alienus, et tunc ei deneganda esse
hanc possessionem, ne forte adversarius, qui
post pubertatem id debere probare,
reducatur difficilius probandi conditio
et bonorum persecutio — Item hoc

forte cognoscatur, utrum expediat
pillo differri questionem statum, si autem
id ei non expediret: sed si in promptu es-
sent clare probationes: tunc non esset opus
hac dilatione, ne id, quod in favorem
eius est introductum, retorqueretur
ei in odium — Ratio est, quia repre-
tata: id est, presens: probandi onus
posset deficere d. l. 3 § 5.

3. Hic dicitur: Quod hac possessio non aliter
sit concedenda quam previa satisfac-
tione de bonis restituendis, hoc est, si for-
te completa etate contra illum pro nunci-
ationem fuerit, quod velit possessionem
restituere integram ipsi, ad quos alia
illa pertinet l. i h. t. — si autem talis
pignus nullam possit invenire satis-
factionem, tunc una cum illo ad illam

Adversarij, qui miserentur Satis dare
de parte ejus si minuenda, et postea il
lis committitur administratio - Quod si
nec illi cavere possent, tunc tali posses-
sioni datur curator l. i § 2. h. tit. ita
ut, ut alimenta et necessaria pupillo
praestentur, nisi bona deberent im-
minui d. l. § 2. h. tit.

Tibulus ijmus

De Bonorum possessione et dum tabularum

Connexio: Egimus de bonorum posses-
sione contra tabulas, sequitur de bono-
rum possessione dum tabulas, quam
Prætor dat: scilicet eam coram se ^{eleget} prestanti-
bus, ut servetur voluntas defuncti -
Compelitur hæc bonorum possessio hæc
verbis scriptis, si tui institutus, sed in

Substitutus cui libet suo ordine L. 2 § 4.
h. tit. hoc est, quod institutus praesertim
substituto, quia haec est Voluntas Testa-
toris. — Ad hoc tamen requiritur, ut testa-
mentum sit factum coram quatuor tes-
tibus et a suis subscriptiones et sub-
signationes est. — Debet enim in ea tabula
effigere hoc est non debet in tale tes-
tamentum esse revocatum per aliam
posterius Leg. 8. h. tit., quia posterior Vo-
luntas derogat priori. —

Uteriusque dicis: si tamen testes adhi-
biti fuerint sine tabulis, ubi haec
bonorum possessio datur ex Nuncupatione
hoc est quod hoc libellum in locum habe-
at in Testamento Nuncupativo, sed
tamen utile sed non directum. — Et ratio est

Quia si proveniunt ex Verbis Edicti sed in
ex mente L. 8 in fine h. l. Directum
an habet locum in causa testamenti
scripti —

Hic dicitur quod hae bonorum possessio 2
si sit absolute necessaria, quia scripti
heredes non possunt esse heredes sine
civilis v. g. per aditionem, per immix-
tionem et — Est tamen utilis. Nemo quia

Orator talem bonorum possessorem
trahit suis remedijs v. g. interdito
uti possidetis et si forte turbaretur et
2do quia iustius dicitur possidere,
qui Oratore Authore possidet. In
Regula q. d. non est necessaria — sunt
tamen casus excepti ubi est necessaria, quo-
rum hic auctor recenset tres — nimirum
est in §. si tamen C. Instiluc. In quibus modis

Testam. infrim. — Amicus v. g. si pag-
anus fecit testamentum, et postea ar-
rogatur: per quod testamentum ipse
sit jure civili irritum: postea si eum
emancipatur, et declarat, se cum hoc
testamento velle decedere, tunc talis
hæres jure civili non admittitur, quia
testamentum factum fuit irritum.
Admittitur tamen jure prætorio, quod ei
tunc esset necessaria —

2. deus seu alter capere in l. i. §. supra
de injusto iure et v. g. pater præ-
terit suum et instituit extraneum,
jam scitur, quod tale testamentum
sit nullum jure civili: si tamen talis
filius præteritus se abstinere, tunc
Prætor huic hæredi extraneo scripto

In dat bonorum possessionem dum
tabulas, et sic illi hoc bonorum posses-
sio iterum e necessaria — Et ratio addit,
quia talis filius se abstinendo tñ sibi
prejudicat, si vero heredi scripto —
3 tunc Casus e in L. iz d. tñ: vñ pater post-
humum præterit. Scilicet extraneum,
post hunc vivo patre nascitur, et in
eo vivo decedit, tunc tale testamen-
tum recipitur jure civili — Et
in inde nihil debetur — Propter tñ
tali heredi scripto dat bonorum
possessionem dum tabulas, et sic illi
iterum fuit necessaria, alias talis
heres jure civili nullo casu horum
casuum admitteretur — Et hñ
tñ s. lñ dixi s. Quæritur ponit tres
Casus.

Sunt autem plures tales casus, sicut jam
antea sparsim item recensuimus in
Versu:

Posthumus agnatus tabulis, sed pro patre
prostitutus moritur, si solus ante paren-
tem

Tribulus izmus

Si a parente quis manumissus
fuerit

Connexio Equivoca bonorum possi-
sione contra tabul. N quam Prae-
tor dat liberis emancipatis — hic
quis de bonorum possessione contra
tabulas N quam Praetor dat ipsi pa-
tri emancipatori, qui a filio emanci-
pato est institutus — Et hoc ad exemplum
seu similitudinem Patroni, quod simili-
tudo consistit in hoc, quia sicut Prae-
tor successionem deferat Patrono

Propter verum Jus Patronatûs, sic illam
in defectu patri emancipanti propter
Jus quasi Patronatûs, quod ex ista eman-
cipatione resultat - Et hæc ipsa ratio
est, quare in Rubrica dicatur: si quis à
parente manumissus fuerit, pater em-
in habet in liberis Dominicam potes-
tatem, et sic illos in potest. dici verima-
numittere, quia cum talis filius per
illam ternam imaginariam venditi-
tionem, scilicet in liberis primi gradus,
quasi redigebatur in servitutem
unde talis pater consequabatur
Jus quasi patronatûs: ideo Prætor
usus fuit verbo manumittenti -
Hic dicitur: quod hoc æquissimum
Prætori visum fuerit, ut tali patri
vel bonorum possessionem contra
tabulas

Et ratio additur in lege 15^a de inoff
testam. Ubi dicitur, quod denique talis
filius v. Negus solum patrem pater
testis citra noxam preterire non possit, et
hoc propter emancipationem sibi pater
testis, sed tunc ei talis possessio
dabatur, quando illum contracta
fiducia emancipavit. Hinc si illum
sine contracta fiducia emancipabat,
tunc ei possessio non dabatur, ex rati-
one, quia talis pater sibi fuit negli-
gens, sed debuit. Sed talis pater tali
casu perdere bonorum possessionem.
Unde 10 persona juxta 5um In-
stituta 4 Versu, qui am de bonorum
possess. ubi id ipsum dicitur. v. in
talis pater poluisset movere que-
ram inofficiosa testamenti ex rati-
one

Quia talis filius, scilicet talem protereun-
do, censetur agere contra pietatem,
immemor huius, quod se pater eman-
cipavit, et sibi occasionem acquir-
endi praeberit, et quod pater habu-
erit duplicem occasionem. Ratio
dari potest, quia talis pater presen-
tat duplicem personam, semel quia pa-
ter, quia semel Emancipator, quod de-
nique talis filius liberetur a patre
potest etc., et quod si amplius patri
sed sibi acquirat. Potuit ergo talis
pater tali casu revocare testamen-
tum per querelam, et habebat ter-
tiam partem, et residuum habebat
haeres scriptus. Et hoc in regula
Casus exceptus erat: ubi totum tes-
tamentum rescindebat, et solus
totum habebat, si in illo turpis

Persona fuit instituta §. p. aconius
3 h. tit. ubi id ipsum dicitur. Et ratio
quia talis filius censetur tunc gravius
deliquisse quam alius, si honestam per-
sonam instituerat —

2 Potuit go talis pater tale testamentum
rescindere per querelam inofficiosa,
v. ni procedit potuit petere bonorum
possessionem contra tabulas — Et hoc
in regula, seu tunc, quando nullum
premium emancipationis accepit —
Hinc casus exceptus e, ubi nihil honoris
si am premium emancipationis assi-
lio accepit tunc neutram actionem
habebat leg. i. §. 3 h. tit. Ratio e, quia
acquiendo premium censetur pater
fuisse quod nihil inde velit pro-
tendere; et si talis pater petat suam
partem.

Partem / tunc potest removeri excepti-
 one doli mali, quia censetur successi-
 oni renunciasse — Sed Obijit: si va-
 let renunciatio futura successionis, nisi
 fiat cum juramento, qd' ne hic hoc
 dici potest? & disting: ibi ubi pa-
 tri debetur successio ipso jure. & si
 successio tibi debetur in pacti et prop-
 ter contractam fiduciam tanquam
 in præmium emancipationis, uti
 hic N. quod probatur juxta leg. b.
 & cum am. Cod. de bon. quæ liber.
 ubi id ipsum dicitur, et leg. cum
 inspicimus fin. Cod. de emancip. lib-
 eron. ubi expressè dicitur, quod ta-
 lis successio pacto acquiri et repudi-
 ari possit — Et ratio est, quia unum-
 quodque eodem modo tollitur,
 quo colligatum est, atque tale jus

Colligatur per pactum / scilicet
per contractam fiduciam. / qd in po-
test tolli per pactum —

Ad finem dicitur, quod in talis pa-
ter a tali successione removeatur,
si filium impietate affectus — Et si
ille fuisset coactus illum emere, eman-
cipare, tunc nihil habebat — Et ratio
est, quia nō dignus honorari ab eo, qui
contra pietatem tractavit leg. fin. h.
tit. — sunt aut causa / propter qua
pater potest cogi ad emancipandum
sequentes in versu

Servitia immanis, lenociniūq; paron

Conditio et merces, damnosaq; ad optio

Titulus istius

De bonorum possessione ex testa-
mento militis

Connexio: Eginus de bonorum posses-
sione in bona pagani, sequitur de bon-
orum possessione in bona militis
v. diximus: prioribus titulis, quod tes- ti
lamentum: ex quo Praetor dat bonorum
possessionem: debeat esse solenne -
Hic ponitur casus exceptus in testamen-
to militis, unde Praetor dat bono-
rum possessionem dum tabulas,
nisi n. sit solenne - Et ratio est quia ha-
beretur pro solenni - Ratio rationis,
quia miles est solutus omnibus solem-
nitatibus Juris Civilis - Et hoc pro-
cedit, si in expeditione degant - dum testatur,
Hinc lenius esset, si essent in comitatu,
ubi possunt quoque modo volent, tes-
tari L. i. h. tit. ubi id ipsum dicitur -
Et hoc in extenditur ad alios, qui

In hostiis decedunt, uti v.g. sunt chi-
rurgi, Medici, Mercatores, parochi
campestres et quamvis hi alias fore
militari testari non possint — Et ratio e-
st quia tales tali tempore eadem pericu-
la subeunt, quae ipsi milites — Hinc
non eodem debent gaudere privilegio
leg. fin. de testam. milit. — Et hoc in
extendit ad eos Praefides, id est ad eorum
Auditores, ad Legatos Belgicos et alios
similes v.g. exploratores, c. 8. d. l. i. h. tit.

2.

Horum autem intelligitur de bonorum
possessione dum tabulas — Aliud di-
cendum est de bonorum possessione
contra tabulas, hoc est si miles filium
exhorem dasset et praeterisset, tunc talis
filius non posset petere bonorum posses-
sionem contra tabulas — Et ratio est, ne

Fortē contingat iustam exheredatio-
nem temerē rescindi. Idem ē de pre-
tensione, quia pretentio militis ē
loco exheredationis, exheredatus aut nō
potest hanc possessionem petere, qđ
nec pretentus —

Et procedit hoc quoad bona, quae aliā³ —
ad peculium castrense pertinent, quae
denique sunt in castris v. occasione
castrorum quae sita, exinde em talis
pater nihil possit petere. — Hinc si
talis miles quoad omnia bona presten-
ret patrem, tunc quidem pater res-
pectu bonorum s. quae aliā a peculi-
um castrense pertinent: nō possit pe-
tere hanc possessionem, possit illam
tñ petere respectu bonorum aliorum
s. quamvis talis miles esset emancipatus: /

leg. 29 in fin de testam. militib. — Et
ratio e, quia quamvis talis miles possit
quoad omnia bona testari, si fuerit tñ
omnia bona immunia à portione heredi-
taria debita, sed ei debetur triens, et hoc
in præmium emancipationis — Et ratio e,
quia presentis militis e loco exherede-
: dationis tñ in talibus bonis, que ali-
: à ad peculium castrense v quasi perti-
= nent, si aut in alijs gō —

Titulus 14us
De Jure Patronatus

¶ Jure patronatus, Aliud e Jure Canoni-
: co: Et e potestas, si cujus quis potest
presentare Clericum ad Beneficiū
Ecclesiasticū vacans — Aliud Jure
civilī, de quo hic —

Connexio: Equis de bonorum posses-
sione, quae datur ingenuis ratione ingenu-
orum sequitur de bonorum possessione,
quae datur Patronis in bona liberto-
rum, et hoc videtur patronatus, hinc
sequitur de jure Patronatus —
Ab initio dicitur, ^{qđ} patronus praesentis
datur bonorum possessio tam in astra
tabulas quam in dum tabulas. Et ratio
est quia Patroni sunt quasi loco pa-
rentum. Hinc in §: quoad successionem,
debent habere idem jus, quod hab-
ent parentes, atque in §: — Et ratio ra-
tionis est quia sicut pater dat liberis
vitam naturalem, sic in Patronus
liberto dat vitam civilem —
Hic quaeritur: Quomodo acquiritur j^{us} —
Patronatus?

Patronus possit succedere in bona liberti
Sed Quam In quantam partem ei suc-
cedat? Et quod quoad hanc successione
saepe fuit variatum, sicut apparet ex
Institutis de success. liberti et ex Tit. rito
tit. seq — Et quidem circa hoc erant
4 Jura — Annum Jus fuit legis et 2 tab
quo Patronus liberti tñ succedebat in
casu, ubi libertus decapsit intestatus,
et nullos reliquit liberos, nec suos, nec
adoptivos — 2dum Jus fuit procto-
rium, quo Patronus tñ per liberos
naturales et legitimos simul exclu-
deretur — si am tñ adessent libere-
gitimi, tunc debuit habere medietate-
tem — Et hoc in procedebat in casu
testati, ubi nulli erant liberi et

3tium Jus fuit legis Juliae et Papiae
Popeae, quæ statutum fuit, ut ne per
liberos naturales et legitimos simul
indistincti Patronus totaliter exclu-
deretur, sed tunc per tres — si am tunc fuit
unus, tunc debent habere medietatem,
si duo, tunc tertiam partem, si tres,
tunc nihil — 4tium Jus erat Justiniani,
qui statuit, quid si libertus in
bonis, si haberes 100 aureos, et si ultra,
quod possit liberè testari et Patronum
excludere — si am habuit plus 100
aureis, tunc quidem liberè liberti
s. naturales et legitimi simul: excluden-
tibus Patronum tam ex testamento
quam ab intestato — si am nulli erant
liberi, nec frater s. aut in si erant exheredati

Liberi: tunc ab intestato Patronus suc-
cedebat in totum, ex testamento autem ei
debuit relinqui Friens ab omni onere
liber, quem potuit petere per bonorum
possessionem contra tabulam si ei infidelis
relictus — Ulterioris dicitur, Et si non
Patronus succedebat liberto, Tamen liberi
Patroni et succedebant, et quidem in
in casu, quo Patronus erat perduellio-
nis damnatus juxta leg. Jura et h. lib.
ubi dicitur: quod hoc ibi benignissime
sit scriptum et sane benignissime
cum alias tales liberi nullo modo ad-
debent admitti, quia alias talia
bona sunt consideranda juxta l. 8 de
Interdictis et reliq. Hinc hoc speciale

Ulpianus dicit: quod si quis Patronatus
in Patrono debeantur obsequia a li-
bertis seu opera obsequiales de quibus
Tit. sequenti. Item quod Patronus li-
berto in possit imponere operas: scilicet
fabriles. Item dona, munera sibi prae-
standa, de quibus libro sequenti Tit.
Simo. Item si libertus centenarius
major aliquid alienaverit in fraudem
Patroni, tunc Patronus potest talem
alienationem revocare, et quidem
v. per actionem Fabianam in casu
testati liberti v. per actionem Calvi-
lianam in casu intestati.

Hic dicit: quod si libertus sit erga 3
Patronum ingratus, quod contra illum
Patronus habeat querelam in ~~officio~~ ingrati

Et talis libertus pro ingratitude ingratitudinis variè condemnabatur — aliquando pro hoc pars bonorum liberi Patroni adhibebatur — Aliquando talis libertus iustibus eadebatur l. 7 ff. — Aliquando redigebatur in potestatem Patroni, ad hoc ut ei presteret ministeria, quasi fuit contritus, tunc potuit adlici emptioni s. ut e per Praetorem vendi: pretio Patroni, manente l. 6. de agnoscen. libert. — Aliquando absolute in servitutem retracebatur, quod hoc die in e generale l. 2. Cod. de libert. et conum libert. Et hoc in odium ingratitudinis, quam iura averfuntur, et n'tin libertas sed in liberos eorum emancipatos in potestate relictos. L. unie Cod. de ingratis libert.

si sufficit am quaecunque causa ingra-
titudinis, de hac causa sunt a lege ex-
cepta in versu

Ingratam faciat ateros injunctam

Impia dextra, si des fracta pericla neis

Hic dicitur: quod dicti Effectus Juris Ba-
tronatus durent tam diu, quam diu
duret ipsum Jus Patronatus, quan-
doque enim in tale Jus amittitur
Amo: si negligat Patronus libertum
egenum alere d. l. b. in fine ubi il-
lum dicitur: Ex ratione, quia nemo
potest suum dicere, quem pereuntem
contemnit — ut si eum iurejurando
adstringat, ne ducat v. nabal et quia
hoc censetur esse contra publicam d.
leg. b. h. tit. — Et alijs modis similibus

ut si ulatur liberta ad autum bene-
reum et si libertum petliat ad cenoti-
nium et ad alias res illicitas est —

Tibulus
De Obsequijs Parentibus et Pa-
tronis praestandis —

Connexio: Egitur de Jure Patronatus:
Inter aliquos effectus Juris Patronatus
est iste quod liberti Patrono in signum
grati animi seu manumissionis te-
neantur a reverentiam et obsequia
hinc sequitur de illis obsequijs et
hic dicitur: quod si minus liberti patro-
no quam liberi parentibus teneantur
a obsequijs nisi sint milites l. i.
l. 2. l. 3. h. tit ubi id ipsum dicitur
ex ratione quia quamvis inter illos sit

Inaequalis potestas, et tamen aequalis pietas
l. 209 de R. J. Et ratio ratio est, quia
Sicut pater dat liberi vitam natura-
lem, sic in Patronus dat liberti vitam
civilem — Hinc in multis Jure
habet Patronus in libertos, quod habet
in liberos — Amo ratione obsequiorum,
qua consistunt in amore et reve-
rentia pietate liberorum erga paren-
tes et libertos erga Patronos —
Hinc Persona Patris et Patroni debet
esse sancta et honesta filio et liberto et
l. 9. h. t. — Hinc cum egentem de-
bet alere l. 5 § 1 de agnos. lib. et
Hinc in illos non debent vocare in Jus
sine venia sub 56 aureorum l. 4 de in
Jus vocando — non debet in contra illicitum

Inventare actionem de dolo v injuria-
rum v quamcumque aliam famofam,
quia famis illorum e parendum — Ne-
quidem per Procuratorem id fieri po-
teft d. l. 2 et l. 5 in fine h. tit. — Et ratio
e, quia quod quis per alium facit per se
fecisse cenfetur — Sed fi quis ab illis prae-
tendendum habeat, tunc debent inventare
actionem in factum v aliam in famo-
sam: Sam petitio tri prae-
ferte Patronus: idem e de Patre / filio
to ad aliquod solvendum condemnatus,
tunc gaudet beneficio com-
petitis et l. 7 § 2 h. tit. — Et in summa
omnis honor et omnis reverentia
eij e attribuenda

LIBER 38^{VS}

Titulus unus

De operis libertorum

Connexio: Eginus de Jure Patrona-
tū, sequitur de uno opus effecta scilicet
et de successione; inter effectus Jure
Patronatū in sunt opere libertorum,
hinc de illis, et quidem per o^{mn}es prio-
res hujus libri titulos, in simul age-
re de istis, que Jure Patronatū conuer-
tunt, primò aut agitur de operis li-
bertorum —

I

Opera in genere definiuntur, quoniam sint

diurnum officium et ministerium,
quod servas domino v. libertas Patrono
exhibere tenetur, hic aut in specie in
materia juris Patronatus, quere sunt
diurnum officium s. v. ministerium
consistens in officio et ministerio liber-
ti: quod denique libertas Patrono exhibere
tenetur l. i. h. 4. Et alia sunt offi-
ciales seu ~~veniales~~ reverentiales — alie
artificiales seu fabriles — officiales
sunt, que in officio exhibendo consis-
tunt v. g. adesse Patrono, dum quicquid
exhibere ei reverentiam, cedere sinum
locum, salutare est — Artificiales sunt,
que in aliquo artificio consistunt v. g.
in pictura et chymurgia est. Per-
sonales

Pecuniā n̄ possunt redimī, nec ad hō-
redem transeunt, quia sunt propria
latronis ratione manumissionis l. g.
h. tit. Ubi id ipsum dicitur — Arti-
ficiales aut̄ possunt pecuniā redimī,
et ad heredem transeunt lege l. h.

h. tit.

Hic dicitur: quod opera artificiales 3
ipso jure n̄ debeantur — Hinc ut debe-
antur, opus ē expressa conventionē
v. g. stipulatione leg. 3. leg. 5. h. tit. v. pa-
cto jurato l. 9. h. tit. — Quod speciale,
quia aliās ex nudo pacto n̄ datur
actio — si tñ tales operae n̄ pro-
missae praestentur, tunc condicci n̄
possunt, quia consentur praestitae
ex obligatione naturali l. 26. §. 12

de conditione in debiti. — Obse-
-quiales autem debentur iussu, quam-
vis non sint promissae — Et per hoc
ab illis differunt leg 34 h. tit. ubi id
ipsum dicitur —

3 Hic Quaeritur: Quales opera artificiales
in promissionem deduci possint? Et
Qualescunque, modo sint probae et
honestae, quae denique licite praestari
possunt leg 83 h. tit. — Hinc si sint
leges aut vitae periculum involven-
-tes, tunc non possunt in obligationem
deduci leg 16 h. tit. ubi id ipsum dicitur
— Sunt in quodam operis cir-
-cumstantiis consideranda, uti vige-
-ntis, vitae periculum et similia leg
16 in fine — Hinc libertas

Major 50 annis, aut liberta major 30
annis a praestatione operarum arti-
ficialium liberatur juxta P. 15 h. l.

Ubi id ipsum dicitur - probatur in a. p. n.
Sic quinquagennarius liberatur ab
officio Tribuni plebis & de iurisdictione
eius et libertas - Item consideranda
est dignitas liberti, quia si ut esset inde-
cens, ut eas prestat - Contra autem
dignitas Patroni eas ampliat P. 34
h. l. propter rationem correlationum.

Hic Quiritis Cuius sumptibus opera 4
sunt praestanda? & obsequiales
sunt praestanda sumptibus Patroni
v. g. si vult, ut cum velat libertus
ad templum tunc debet solvere uerum.

Fabriles autem seu Artificiales sual pro-
bandis expensis liberti v.g. si promittit
se picturam imaginem, tunc mi de-
bet dare colores et et in victum ipse
debet procurare et vestes, modo ubi
facere possit leg. i. h. tit. Aliq. esse. a-
lendum a Patrono, si se ipsum alere n-
possit, aut ei esset tui temporis relin-
quendum, quo questum vitae luere-
tur l. i. h. tit. et sic mi suo sensu de
obsequialibus potest intelligi — Si
id autem tali casu Patronus facere nolit,
tunc illi potest denegari operarum
prestatio leg. 2. et leg. penult. h. tit.
ubi id ipsum dicitur —

5^a Hic dicitur: quod in operarum presta-
tione aliquando possit cessare —

Et quidem varijs casibus — 1° si quan-
do illas alius nomine liberti inuon-
isultō promissit l. i^o de fidejuss. et man-
dat. quic. alter alium obligare n̄
potest. — 2° si sint remissa: quia
remittentibus suay actiones nullas ad
illas datur regressus — 3° si Pa-
tronus liberti utatur ad concubine-
tum — 4° si illam iurejurando
obstringat de n̄ nubendo uti l. 46
l. del. sequetur — Item si libertas tū
de facto data sit v^g si manumissus
fuit liber

Titulus 2us

De Bonis libertorum

Connexio Ex uno de uno effectū

Juris Patronatus scilicet de oporis liber-
torum sequitur item de alio effectu
Juris Patronatus scilicet de Bonis liber-
torum, in qua Patronus succedit ex Jure
Patronatus, circa quod olim erant varia
Jura, et quidem quatuor —

Primum Jus fuit legis in tabularum
ubi libertus non succedebat Patrono, nisi
in casu, ubi libertus nullus liberos
adoptivos reliquit, et nullum fecit tes-
tamentum — retum fuit Jus Pa-
tronicum, quo Doctor medicalem ad-
diuit Patrono l. i. h. t. f., nisi liberi et
Parentes naturales et legitimi simul
3^{tuum} Jus fuit legis Juliae Quir. Cogn.
ubi distinguebatur, si libertus tri ha-
beret unam prolem scilicet naturalem

Naturalom et legitimam simul. tunc
 Patronus habebat medietatem, si duas,
 tunc habebat etiam partem, si tres, tunc
 nihil —

utrum Jus fuit Justiniani, quo statutum 2
 ē, quod si libertus esset centenarius minor
 v. n. ultra, quod possit liberē testari, et
 Patronum excludere si am. ē centenarius
 s. id ē 100 aureis: major, tunc ei debet re-
 linquere trientem, et si ei n. ē relictus in
 testamento, tunc illum potest petere per
 bonorum possessionem contra tabulas, in
 casu, ubi nulli sunt liberi, ab intestato am.
 habuit totam hereditatem, si nulli erant
 liberi, alias tm. haberet trientem. et
 Tali casu gō s. ubi nulli erant liberi: po-
 tuit Patronus ab intestato habere to-
 tam hereditatem — Et hoc in regula:

Excipiebatur tñ 1mo, ubi m̄ tunc nihil ha-
bebat, si ei Jus Patronatus remissit. — Et ratio
e, quia remittentibus suas actiones nullas
amplius ad illas datur regressus — Excipie-
batur 2do: si Patronus tale quid sciat
quo se redidit indignum Jure. Patron-
atus l. 15 et leg. pen. supra de Jure Pa-
tron. Ubi id ipsum dicitur vñ si usus
fuit liberta ad concubinatum, et si libe-
rum pelleret ad illecebras — Excipiebatur
3tio: si libertus se suis nummis redemit
interposita fide manumissoris, hoc e,
si Patronus promissit, quod nisi ab illis
exactum quidquam leg. 3 de obseq.
paucos et patrono prestare — Et ratio
additur, quia talis n̄ potest videri ei be-
neficium prestitisse

Titulus 3^{tuus}
De Libertis Municipum et alia-
rum Universitatum cum duobus
tis sequentibus.

Connexio: Egitur de Jure Patronatus, quod
privatus / uti e' Patronus / habet in manu-
missum, sequitur de Jure Patronatus, quod
persona publica habet in manumissum,
uti v.g. e' Municipium, Communitas aut
aliqua Universitas leg. i. h. tit. — Hinc
in talis Universitas tali liberti: sicut
Patronus: / succedit in an' per se, de pe-
tenda off. bonorum poss. off. per Syn-
dicum, quia omnes in possunt adire —
Notandum aut e' hic, quod iste Titulus
3^{tuus} adhuc parsim per Numeros conti-
neat duos alios Titulos scilicet 4^{tum} et

Sum, qui omnes trahant de bonorum
possessione, Itius Titulus: de iuribus
huc — Jam sequitur Titulus 4us, qui
inscribitur

De Assignandis libertis

Agitur autem hic de Patrono, cui sunt plures
liberti et in Patrono sunt plures liberi,
et Quæritur ad quos liberos pertineant jura Pa-
tronatus & ad singulos hoc est, quod singuli
liberti singulis liberis debeant prestare
sua opera, quia tales liberi talibus liber-
tis non succedunt quasi heredes seu pro-
tionibus hereditariis, sed succedunt ei
Patronatus, quod ad heredes sanguinis
Et hoc procedit, nisi jura per duellionem
demonstraretur quod est speciale — Hoc autem
intelligitur, si Patronus talibus lib-
ris tale jus Patronatus singillatim

n' assignavit. si enim vult, Jus Patronatus
assignare, juxta Consilium Claudianum,
et potest illud in uni assignare totum l. i
Tit. 4. ubi id ipsum dicitur. Potest autem ista
assignatio fieri tam per actus inter vivos
l. 1. Vg. verbis, nutu, epistola: quam per
actus ultimus Voluntatis d. l. i § 3. Atq.
tit. 4. Potest hoc in fieri pure v. sub con-
ditione d. l. 7. —

Hic dicitur: quod hæc assignatio non possit fi-
eri, nisi istis liberis, qui sunt sub patria
potestate ipsius Patroni d. l. i § 1. et §.
datur de assign. liberis. — Et insuper
in ea debent manere. — Hinc eman-
cipatio fieri non potest. — Immo: si facta est
suis, et si emancipientur, tunc cessat
per emancipationem. — Hinc multo
= minus

Ab ^{initio} emancipatis potest fieri, quia habentur
pro extraneis — Id Obiung lex q d. tit 4
Ubi dicitur: quod emancipato possit fieri
talis assignatio qd male diximus, quon-
iam Idoli N. uem alio suo: ubi fit in
casu legis C. — Hinc talis emancipatus
consequitur per suam hor, quod per se
consequi n̄ potest, quod in alijs e' fre-
quens L. 94 de conditionibus et demonstrat.
et L. fin. de liber. pateris ubi d' diffini-
dicitur —

Ubi dicitur: ut utilis sit ista assigna-
tio, quod debeant esse plures liberi.
Hinc si tui esset unica proles, tunc in-
utilis e' ista assignatio — Imo quia
absque hor illi soli tali casu totum
Jus Patronatus pertinet qd — utro

Inia assignatio e' quoddam electio,
electio am' n' habet locum in re una sed
in pluribus, go et hic —
Jam sequitur Titulus Stuy, cui inseri-
bitur

Si Quid in fraudem Patroni
factum sit

Hic agitur de alienatis in fraudem
Patroni per liberum: revocandis,
quod Patronus in tm facere potest, in
quantum hoc dicitur legitima Patroni —
Si am' legitima ejus n' ledatur, tunc
cessat questio, quia n' habet, quod con-
queratur — Potest am' haec revocatio
fieri v' per actionem scilicet a =
gatur ex testamento et v' per calvisit =
nam si succedatur ab integro et
juxta l. 3 § 2. et 3 l. 5. infra et l. 2.

Col. si in fraud. Patron. alien. facta sit. Ubi
id ipsum dicitur — n̄ presumitur am
hac fraud, sed ē probanda, quia ē facti,
et imo debet utraque fraud probari, id ē
et eventus, et consilij simul: Notanter
si latio fiat am̄ per ultimam voluntatē
item si per mortis causā donationem
per legatum, tunc sufficit sola fraud
eventus, ex ratione, quia legata n̄ debent
tueri, nisi deduculo ore alieno, talis por
tio am̄ ē infra et in alieni go —
Hic dicitur: quod digestio fraudis
cesset, si Patronus alienationem ratifi
caverit. L. 2. et L. ii d. tit. 5. et L. sibi
debet imputare, quia volenti n̄
fit injuria — Item ē si emptor vel
rem habere iusto titulo pretio d. l. l.

§ 12 quia illi in hunc filium injuria est -
Hic Quæritur: si libertus: res in fraudem Da- 5
troni alienans: eundem instituat ho-
redem, an tunc possit res alienatas revocare.

R. Videretur quod non, ex ratione, quia ho-
res tenetur prestare factum defuncti,
atque igitur — probari non videtur per legem

Col. de rei vindic. Ubi dicitur: si mater
rem filij alienet et eum scribat hære-
dem, quod filius non possit eam revocare,
igitur est in nostro casu —

Verum tunc, quod ita: Quod probatur per l. 2
Col. de inoffic. Testam. Ubi dicitur: quod
si libertus aliquid in fraudem Patroni
alienaverit, et si mortuo Patrono filius
eius accipiat possessionem, quod istam
alienationem possit filius Patroni
per Actionem Fabianam revocare

quod multo magis ut potest, facere Patronus,
quia fraus magis rei quam personae facta
fuisse videtur — Et ad d. Leg. 14 Idetur
si n' subijt fraus (S. Serv. N. —

6 Hic dicitur: Quod ista revocatio sit in-
:telligenda de talibus rebus, quas talis
libertus revera habuit — Hinc in rebus
reconditis locum non habet — Et ratio est,
quia Edictum loquitur de revocatio-
:ne rerum alienatarum, alienari
autem non possunt, nisi quae jam fuerint
acquisitae, quod d. l. i. §. 6. tibi id ipsum
dicitur — Ex dictis patet, quod alienatio
rerum liberti valet, quia revocatio
est privatio, privatio autem praesupponit
habitu —

7 Hoc autem intelligitur de rebus aliena-
:tis — Hinc exceptio est in servis, si in frau-
dem

Patroni. / manumissis talis manumissio in
e' ipso Jure nulla juxta l. 10 qui et a quibus
in anam: Ubi id juxta dicitur - Et dispa-
ritas e', quia si libertas semel Jure com-
petens: revocaretur, tunc isti serro con-
seretur fieri injuria, rebus am n' sit inju-
ria, quamvis revocentur / quia n' sunt
illius capaces. / go -

Hic dicit: Quod dicta / scilicet ratione ⁸
Servorum in fraudem manumittendo-
rum hodie n' obtineant, quia hodie
n' datur talis servitus - Nilominus
tn' n' e' inutilis hujus rei cognitio, quia
in hodie dantur loca, ubi datur quod-
dam Servorum genus, quod vocatur
manus mortua, hoc e', quod adhuc ali-
cubi dantur tales servi, qui omnia suis
dominis acquirunt - Imo inter nos in

Vantur adscriptitij seu Originarij seu sub-
diti seu Coloni, quorum fit mentio in Co-
dice in Tit de Agriol. censit et Colonis,
ubi Saltem iniqua manumissio locum
habet, hi enim comparantur servis, et nec
possunt uxorem ducere sine scitu domi-
ni, nec Villas suas vendere, nec permutare,
nec se transferre, nec debitum accipere
ultra 5 Sexagenas Bohemicas et Et
tales Coloni praestant Robotas, quae aliae
sunt rurales seu agrestes et aliae manu-
ales et — aliae iterum sunt deter-
minate et aliae indeterminatae — Et
hae ab initio debebantur vi conventio-
nis — Nisi forte a tempore immemoriali
deberentur — si autem non esset conventio
tunc tamen ter possunt exigi in septimana
iuxta Ascriptum Leopoldi Imperatoris

Item aliquando in inde ducitur Ar-
gumentum ad ferda, ex Similitudine
rationis, quamvis hæ servitutes amplius
in usu n. sint juxta lib. dum feodorum
tit. 26 § omnes, v. g. sicut Patronus po-
test assignare Jus Patronatus, cui vult, sic
in Dominus directus, si habeat plu-
res Vasallos, potest assignare Servitiâ sibi
ab hoc ^{ab} illo, tunc u. tunc esse prestanda,
sicut vult, et Similia

Titulus 6tus

Si tabula Testamenti nulla exsta-
bit, Unde liberi cum duobus

Titulis Sequentibus

Connexio: Egimus hactenus de bono-
rum possessione ex testamento, sequis
de bonorum possessione ab intestato,
cui locus est tunc, quando nec contra tabulas,

Nec etiam tabulas possessio petitur,
quando denique Testator decessit integ-
tatus, et hanc Praetor deferat his, quae ab
intestato vocantur juxta certum ordinem

A Et primo quidem tali casu Praetor ad
successionem vocat liberos dando eis bo-
norum possessionem Unde liberi, de quibus
hoc Titulo fito —

liberorum nomine n' tñ veniant sui,
sed n' emancipati, quia n' hos Praetor
vocat, in quo Praetor emendat Jus civile,
Lex autem i2 tabularum tñ admittebat
suos, qui denique tempore mortis erant
in potestate sui patris juxta Sphaerum.
Institutus de heredibus quos ab intestato
defertur —

Ultimis dicitur: quod ista possessio liberis
emancipatis necessaria fuerit, huius autem

nō sunt necessaria, ex ratione, quia sui in iure
civili admittuntur leg. 7 de inoff. testam.
ubi id ipsum dicitur. — Hoc autem in in-
teligitur de talibus liberis emancipa-
tis, qui si nō fuissent emancipati, futu-
ri fuissent sui leg. 1 § 6 h. tit. — Quibus
solis subvenit Praetor — Hinc respectu
bonorum maternorum liberi hanc possessionem
testamentum nō habent, quia hi nō sunt ma-
tri sui, sed illi vocantur per unde leg =
nati est — Idem in procedit in Ne-
ptibus et Neptibus ex filia, quod denique
illi in ad bona avi paterni hanc pos-
sessionem nō habeant, quia sui sunt
cognati; hinc in sui vocantur per unde
cognati —
ulterioris dicitur: Quod liberorum nomine
in veniant Adoptivi, in testamentum
instituti

Seu Arrogati est, quia n̄ sunt sui juxta
d. l. i. Liberos: ubi id ipsum dicitur:

Si aut̄ tales liberi iterum emancipan-
tur, tunc neutro Jure vocantur — Jure
civili n̄, quia n̄ sunt amplius sui — Jure
Protorio n̄, quia n̄ sunt de sanguine

2 Describitur aut̄ hac possessio primo his,
qui proximum a testatore gradum
habent — Hinc filius excludit nepotem,
Suffraganeus, quod uterque sit in ^{testate} possessione,
Si aut̄ filius sit emancipatus, neque vero
in patria potestate relinquitur, tunc Pro-
tor utrumque admittebat per Edictum
de conjungendis cum emancipato libe-
ris ejus, et hoc olim — Hodie aut̄ d. n̄
procedit, Sed hodie s̄ juxta Noach ii 8.
proximior semper excludit remotiorem,

Iura sublata e' differentia inter suos et
emancipatos per d. Novell. iij — Huc autem
intelligitur, si filius et Nequos sint ejus-
dem lineae, hoc e' : si Nequos ab eo descen-
dat, cum quo possessionem avi proten-
dit — si autem Nequos et filius sint diver-
sarum linearum s: v. g. unus frater, et
alterius fratris filius, tunc unus al-
terum non excludit, sed Nequos cum pa-
truo admittitur in stirpes ex ratione,
quia representat suum patrem, res-
pective filium — Idem e' si ex una
parte Nequos, et ex altera parte pronepos
simul concurrant ex eadem ratione
et sic ulterius — Id potest adhuc poni
iste casus: ex uno filio e' nequos, ex filio
ne' e' nequos, et Quamvis Quomodo succe-
dent? Id juxta leg. in tabul. Nequos

Ex filio præferebatur alteri, Valentinus,
Theodosius et Arcadius vocant utrumque
sed Neus ex filia habuit. Itā parte mi-
nis, ut ē habuit trientem Justinianus
am eos vocat æqualiter —

3

Casus: sunt tres persone Silius, pater, fi-
lius, et Neus, moritur avus intestatus,
post hunc in filius moritur intestatus,
et Lucius An neus possit unam heredi-
tatem accipere et alteram repudiare,
v an teneatur accipere utramque?
Et distinguendo, v se iste filius immis-
cuit hereditati avite, v n' se im-
miscuit, tunc Neus n' potest accipere
unam, alterā repudiā, sed et debet
accipere utramque v nullam, quia
tali casu facta ē una hereditas, et sic

n' debet scindi — si am' abstinent, tunc
potest accipere hereditatem ^{avi} filij filij
hereditate repudiata — Et hoc Jure Prae-
torio Leg. ult. Cod. Unde liberi: libid
ipsum dicij — Et hoc n' tm' procedit
in emancipatis, sed m' in suis, quia
quavis sui Jure civili sint ipse Jure
heredes, Jure Praetorio tm' gaudent
beneficio abstentionis —

NB Hic inscribitur incipit Titulus 4
ymus qui inscribitur

Unde legitimi

Hic agitur de rebus Eclitij parte, seu
de possessione ad quam quis venit per
Unde legitimi

Casus pro ista Successione e' quando
quis moritur nullis relictis liberis, tunc

2do ordine admittebantur proximi
agnati per Unde legitimi — Erant autem
circa hoc quatuor Jura — Primum Jus
fuit legis in tabularum, quae agnati cum
agnatis aequaliter succedebant —
n' erat autem satis, quod talis agnatus fue-
rit agnatus tempore mortis testatoris,
sed in debuit esse agnatus tunc, quando
possessio petebatur — Hinc si talis tem-
pore petenda possessionis esset capite
minutus, tunc non poterat petere hanc pos-
sessionem, quia capitis diminutio legiti-
mas facit cessare successiones Legitimi
de suis et legitimis hered. — Jam Quae-
ritur Quid nomine legitimi veniat? Et
si nomen legitimi loqui sumatur, tunc
in nomine ejus intelliguntur sui —

Hic autem nomen legitimi sumitur. Sive
tunc pro iis, qui non sunt liberi, seu pro illis,
qui notis per sexum masculinum juncti
sunt, id est pro agnatis, sive sint mares, sive
foeminae. leg. 2. §. 1. de test. 4. Ubi id ipsum

dicitur — Et hoc est circa successionem
legitimorum seu agnatorum et agna-
tarum, fuit jus primum sive vel legis
in tabularum —

etiam jus circa hoc fuit media jurispre-
sidentia, scilicet quod fuit latum sub tempore
Ciceronis, et fuit antiquius constitutio-
nibus Principum, posterius vero fuit lege
in tabularum, quod fuit per legem Vo-
niam inductum, quod statutum fuit,
ut agnati seu mares praeserantur
agnatis seu foeminis, sorore vero exequenda,

Ius consanguinitatis Jure m̄ cum agna-
tis admittebatur, n̄ am̄ ultra, hoc ē liberi
Sororis hoc Jure cum agnatis n̄ admitte-
bantur — Et sic Agnata planē excluder-
bantur ut ē nec nomine agnatorum
veniebant —

3^{ium} Jus fuit Prætorium, qui s̄. equida-
te motus: Statuit, ut saltem tales agna-
te admittantur per unde cognati, in
casu, ubi nullus agnatus, nec m̄ proxi-
mior cognatus supererat —

4um Jus fuit Justiniani qui iterum
legem in tabulam revocavit et statuit,
ut Agnata æqualiter cum agnatis, suc-
cedant juxta leg. penult. Cod. h. tit. ubi
disponitur dicitur — Et si tñ isam so-
rorem, sed m̄ ejus liberos s̄. quamvis q̄ tñ

Sint cognati s: n triultra / Justinianus
admisit, sive Sint germana, sive conjung-
: vinea sive uterina, sed hos liberos
tri admisit in casu, ubi nullus frater
aut soror superstit, et tunc dividenda
esset inter illos hereditas in capita.

Jam Sequitur

Titulus 87us, qui inferibis

Unde Cognati

Hic dicitur: Quod si liberi aut legitimi
defuerint, quod 3tio ordine ad succes-
: sionem ab intestato Praetor vocet cogna-
: tos et per unde cognati - Et haec pro-
: sessio illis erat necessaria, quia tales
Jure civili erant incogniti, hoc est, quod
tales ad successionem Jure civili n ad-
: mittebantur - Hodie aut differen-
: tia inter agnatos et cognatos per Novel.

ius est sublata, et confusae sunt haec possessiones; hinc in cognati et quidem hodie admittuntur usque ad totum gradum sicut agnati.

Titulus gnus De Successorio Edicto

Connexio: Egrimus de Successione ab intestato, quia cum sunt plures Ordines venientium ab intestato sicut et sunt sui, agnati, et cognati; et in plures sunt eorum gradus; et sui et eorum liberi, et agnati propiores et remotiores et in cognati propiores et remotiores; iure quo Praetor induxit Successoriam Edictum, hinc de Successorio Edicto succedere significat uno deficiente alium in locum ejus transire. Hinc Successor

Successorium Edictum e' dispositio huius-
modi Prætoris, quæ prioribus n' petentibus
admittitur sequens, et e' duplex scilicet,
unum de ordine in ordinem seu de capite /
unius Edicti / in equis alienius Edicti,
et hoc habet locum tunc, quando fit tran-
situs ab una linea ad aliam lineam
vg à suis ad agnatos, ab his ad cognatos —
Alterum de persona in personam seu
de gradu in gradum — Et habet locum
tunc, quando intra eandem lineam
fit transitus de persona propiore ad
remotiorē vg à filio ad Neptem, ab
hoc ad Proneptem —

Hic dicitur: quod iuxta leg. 12. tabul. i
hæc successio nec habuerit locum tunc
de persona in personam / vg à propiore
seu filio ad remotiorē seu ad Neptem /

Sive propior seu filius fuisset mortuus
sive repudiaret, quia ei non censebatur
fuisse substitutus scilicet nepos, id est sub
ordinatus, id est per legem post illum vo
catus § 4 Institut. de legitim. agnati
success. — Nec de ordine in ordinem
: ut si quis ad agnatos ex quo erant ex
clusi per anteriorem gradum, id est per
suos, quibus / N. / delata fuit here
ditas leg. 2. h. tit. et tunc statim suc
cedebat filius — ad tutelam autem admi
nebatur remotior propiore deficiente
Ratio et disparitas fuit, quia haereditas
deferretur ei, qui est proximus tempore mor
tis, post mortem autem nemo amplius
isti mortuo poterat fieri proximus / unde
istud tempus sit instantaneum et

Et transiens. / In tutela vero onus tute-
la defertur ei, qui puerillo /: quocumque
tempore. / si proximus v.g. per mor-
tem prioris, defunctus am. n. vivit.
Postea am. il. Prator correxit. et admi-²
sit primo Successionem. de gradu in
gradum, id e. propiore agnato defici-
ente vocavit remotiorem, n. am. tan-
quam agnatum, Sed tanquam cog-
natum; hinc illos /: praefisco. / voca-
vit per unde cognati, nisi i. forte
in amo gradu ~~essent~~ ^{essent} leg. 2. Cod.
h. tit. ubi id ipsum dicitur — Quod
m. postea Justinianus confirmavit,
et praeterea n. admisit Successio-
nem de ordine in ordinem — Amo
quia quod concedebatur cognatis,

n̄ erat denegandum agnatij — 2do
quia agnatus remotior vocatur ad
onus tutelae, q̄ n̄ vocandus ē ad emol-
umentum Successionis — Olim
q̄ n̄ fuit locus Successioni, nec de or-
dine in ordinem, nec de gradu in
gradum — Contra hoc Obijciunt
L. i Cod. h. tit.: Ubi casus est mater,
patruus, et filius matris, moritur
Patruus, itaque mater, quā proxi-
ma agnata: ei deberet succedere,
fuit ante hanc mater mente capta,
itaq; n̄ potuit se declarare, et ideo
filius ejus loco ejus fuit admissus —
Inferitur q̄ jam olim fuit locus suc-
cessionis Edicto saltem de gradu in
gradum, q̄ male diximus, quod n̄

Et fuit admissus filius nomine ma-
tris (nomine suo N. —

Titulus iomus

De gradibus et Affinibus et no- minibus eorum

Connexio: diximus, quod Successiones
deferantur dum graduum pro-
:gativam, et quod in gradum prio-
rum deficientium Succedant remo-
tiores — Atque si cum sit facta men-
tio graduum: Jam Sequitur de gra-
dibus eorumque computatione, id est
computatione — Est autem notitia gra-
:dium Consulto valde utilis, imo
necessaria leg. fin. h. tis et hoc ex qua-
druplex raone — Primo raone suc-
:cessionis, ut sciat quis pro quo alteri
debet succedere

2da ratione tutela, ut sciatur cui, pro
quo sit deferenda tutela — 3ta rati-
one matrimonij, ut sciatur quis alteri
jungi possit matrimonio — 4ta ratio-
ne dandi testimonij, ut sciatur in quo
gradu unus consanguineus alteri op-
te possit testis —

ii Aliqui hanc Rubricam inscribunt, de
gradibus affinitatis, melius autem inscri-
bitur, de gradibus et affinitatibus, et nomi-
nibus eorum — Et ratio est, quia non dantur
gradus affinitatis proprie sumpti L. 4
§. 5 h. tit. — Et ratio est, quia gradus de-
sumuntur ex ^{gene}ratione, affinis autem
affinem non generat, ergo inter affines
non dantur gradus sicut ex genere meo
natus, non est mihi affinis, sed nepos, quia
natus est ex filia mea, et vice versa

Natus ex nuru m' mih' n' e' affinis, sed
nepos, quia natus e' ex filio meo. — Hoc
am' intelligitur de gradibus proprie-
talibus; improprie em' inter illos dantur
gradus, uti sequetur — Proprie go
inter affines n' dantur gradus. Sed
Obiicit lex fin. in jurine h' tit: Uti expresse
dicitur, quod Consultus debeat nosse
gradus cognatorum et affinium,
go dantur gradus affinium. ^{imo} Et dantur
proprie N. improprie C. —
Hic dicit: Quod gradus tui sint in cog-
natione d. l. fin. § 10 — Hinc Iuribus
Quid sit cognatio? Et cognatio e' consan-
guinitas quoddam personarum ex ali-
quo vinculo generationis resultans —
Et alia e' carnalis et alia legalis et
alia spiritualis et — Gradus est

Transitus de persona propiore, in per-
sonam remotiorem Similitudine à
Schalis ducta, et locis proclivibus,
ubi ordinatè de truncis proximo ad pro-
ximum ascenditur —

- 3 Facta fuit mentio cognationis — Cognat-
io dividitur in lineas — Hinc jam
Numero 3tio definitur linea, quod
sit linea, quo stemmata dignoscuntur,
v. clariùs è collectio personarum pri-
:orem à posteriore dignoscens — Linea
alia è recta, alia obliqua seu collate-
:ralis seu transversalis — Recta è, in
quo ponuntur Descendentes et Ascen-
:dentes — Ascendentes sunt, qui nos
genuerunt, uti v.g. pater, mater,
avus, avia, proavus, proavia, abavus

Abavia, Attavus attavia, Tribavus
Tribavia, quadribavus quadribavia,
et hæc nomina propria seu speci-
fica sunt usque ad 6um gradum.
Reliqui generici vocantur majores —
Deiudentes sunt isti, qui a nobis ge-
niti sunt v^g filius, filia, Nevus, ne-
ptis, pronepos proneptis, abnevus, ab-
neptis, trinepos trineptis, et hæc
nomina specifica durant usque
ad gradum 5um, postea autem spe-
cifica nomina n^o dantur, sed vocan-
tur generici posterii — Linea ob-
liqua ē: in qua ponuntur isti, qui
quidem nos n^o genuerunt, nec m^o
a nobis geniti sunt, eundem t^o no-
bisum participant sanguinem

Uti v. g. e' frater, soror, eorum liberi,
liberorumq; liberi, Patruus, Patruus
magnus, avunculus, avunculus mag-
nus, amita, amita magna - Mater-
tera, matertera magna etc. - Et
haec alia e' aequalis, quando uterque
s. de cujus cognatione quaerit / dis-
tat a communi Stipite - Alia in-
aequalis, quando unus remotius
quam alter s. de quorum cognatio-
ne quaerit / distat a communi Sti-
pite etc. - Ulterius hoc Numer-
dius Author: quod in linea trans-
versali de Jure civili n. sit locus
gradui primo, sed nos incipienda
e' Numeratio a gradu secundo -
Et ratio e', quia alia sunt regulae pro

Computandis gradibus linea latera-
lis de jure civili - Et alia de jure ca-
nonico - De jure civili enim compu-
tatur omnis generatio sursum et de-
orsum per omnes personas pergen-
do: Sic v.g. inter unum filium et
inter patrem e' una generatio, inter
alterum filium et inter eundem
patrem e' alter generatio, q'o unus
frater ab altero fratre de jure ci-
vili distat duobus gradibus - Nemo
vero filij distaret a patre tribus
gradibus, et sic ulterius -
Hic dicitur: Quod ad ~~difficiliorem~~ gra- 4
dum computationem inducit sunt
certa regulae - Et quidem in linea
recta, utroque jure sunt haec, Quod

Persona, tot gradus unâ demptâ - v
Quot sunt generationes, tot gradus,
quia quavis generatio facit unum
gradum - Dixi unâ demptâ - Hinc
si tm essent duæ personæ /: v: gene-
rans et generatus /: tunc tm erit unus
gradus - Et hæc regulæ /: de Jure Civ-
li /: nō observantur pro linea colla-
terali -

5 Jure Canonico aū eadem quidem
regulæ manent pro linea recta -
pro linea aū obliqua sunt aliæ re-
gulæ, et quidem observanda e' hæc
distinctio: si linea obliqua e' æqua-
lis, tunc habet locum hæc regulæ.
Quoto quis gradu distat a' commu-
ni stipite, eodem gradu distat ab
se -

Si autem esset inaequalis, tunc aliter regu-
la est quaedam haec: Ducto gradu remo-
tior distat à communi stirpe, eodem
gradu distant inter se — Unde appa-
ret, quod unus gradus Juris Canonici
faciat duos gradus Juris civilis —

Disparitas est quia Jus Canonicum gra- 6
dus computat magis intuitu matri-
monij, ubi debent esse personae, quae
~~nullo~~ ⁿ magis sanguinis v. affinita-
tis vinculo sunt impeditae, et sic ha-
bentur per modum unius: cum
sint futuri una caro. / E contra Jus
civile gradus magis computat in or-
dine ad Successiones, ad tutelae, ad
testimonij dationes, ubi non habentur
per modum unius, quò utriusque
consideratio est habenda, quò duo gradus.

Diximus, quod $\S$. Jure Canonico pro li-
nea obliqua inaequali sit ista regula:
Quoto gradu remotior distat a com-
muni Stipite, eodem distant inter se.
Hinc Reges unius fratris potest jungi
abnepotus alterius fratris, quia quamvis
Reges $\S$. respectu communis Stipitis
sunt distet duobus gradibus, abnepotis
~~aut~~ tñ $\S$. ab eodem communi Stipite
distat quinque gradibus, et sic jam
jungi possunt, quia Jure Canonico
in linea collateralis nuptias tñ pro-
hibet usque ad 4tum gradum in-
clusivè, et n. ultra —

Loque facta fuit mentio communis
Stipitis: hinc adhuc restat dicere,
quid sit communis Stipes? Et com-
=munis

Stipes /: Iui caute querendus e: / di-
citur is, a quo ambo /: de quorum
cognitione queritur: / descendunt —
Diximus: quod affinium n̄ dantur gra-
: dus proprie; quia affinis affinem n̄
general, hinc m̄ affinibus n̄ deferitur
Successio — Improprie tñ m̄ eorum
dantur gradus a modum cognati-
: onis, pro quo sunt haec regulae: Duo-
: to gradu quis e: cognatus cognita, eo-
: dem gradu filius affinis cognoscenti;
et vicissim quoto quis gradu e: cog-
natus cognoscenti, eodem gradu filius
affinis cognita et — Hinc quia ma-
: ter & pater a me distat uno gradu,
eodem gradu ab illa distaret mea
uxor, et esset ei affinis uno gradu —

Et vice versa quia pater & mater distat uno gradu à sua filia, sic ego si hanc filiam ducerem: fierem affinis huic Socero aut Socru uno gradu est. Et si pater meus moreretur, et mater mea nuberet alteri, sic quia ego à mea matre disto uno gradu, sic mihi huius Viri fierem affinis uno gradu, et vice versa si mater mea moreretur, et si pater duceret aliam, sic quia ego à patre meo disto uno gradu, sic mihi huius Noverce fierem affinis uno gradu est. — Et si mihi in linea obliqua proceditur, sic ego fratris mei uxorem voco fratrem, Sororis vero maritum voco sororium — E contra illa fratrem meum vocat levirum, sororem meam

Verò vocat glatem, et fil illa fratri
meo affinis in primo gradu, ex ra-
tione, quia ego à fratre meo disto pri-
mo gradu, et in ego, sorori ejus fio
affinis in primo gradu, quia illa à
sorore sua distat primo gradu, et
sic ulterius — Unde patet, quod uxor
fratris vocetur fratria — frater viri
verò vocatur levir — Maritus soror-
is vocatur sororius, soror viri ve-
rò vocatur glos — duorum fratrum
uxores verò se vocant janitrices in-
ter se — duarum sororum viri verò
inter se vocant se Janitores et — Et
plura nomina affinium adhuc hinc
poni possunt, v.g. Socrus, id est uxoris
meae pater — Socrus id est uxoris meae

Naber — Gener id est filia mea maritus
— Nurus id est filij mei uxor — Pro-
— Tocer id est uxoris mea avus — Prolocrus
id est uxoris mea avia — progener: de
nuptis mea ex filio uxor — Noverca:
id est patris mei 2da uxor — Vitruus
id est matris mea 2us maritus — Bri-
— vignus id est uxoris mea filius ex priore
ejus marito — Privignas id est uxoris
mea filia ex priore ejus marito nata
Ad finem dicit Auctor: quod de iure
ratio gradus familiæ ex inspectione
arboris percipietur, quæ potest inspi-
ci in Institutis —

Titulus Simus

Unde Vir et uxor

Connexio: Eginus de bonorum possessione

Quae deferuntur suis, agnatis, et cog-
natis — Jam sequitur de bonorum
possessione, quae deferuntur viro in
bona uxoris v vicissim uxori in bona
viri —

Hic dicitur: quod olim deficiuntibus ^{si}
ascendentibus et descendentes,
aut propinquis id est agnatis et cog-
natis si locus fuerit fisco, qui talia
bona tanquam vacantia occupabat;
postea Adrianus et Theodosius:
juxta leg. fin. Cod. Theodos. de legitimis
successoribus: Jura matrimonij pretulit
fisco in verbis: fisco nostro matri-
monij Jura praeposimus: Postea
m^r Praetor eis dedit bonorum possessionem

Per unde Vir et uxor, qui olim quo
loco ponebatur, postquam am. ytuor
earum sunt sublata, sic hodie ponit
sexto loco — Et hoc Protor scit ideo,
quia arctissima conjunctio e' inter
conjuges

2 Ad hoc tria requiruntur, ut verum
et iustum inter eos fuerit matrimo-
nium leg. unie h. tit. Quamvis n' fuer-
it consummatum — In Sponsa am
de futuro id locum n' habebat, quia
illa nondum potest dici esse uxor —

3 Oportet m, ut uxor manserit usque
ad tempus mortis; hinc interveniens
divortium faciebat cessare hanc
possessionem: d. L. unie Si p. m. p.
forte matrimonium vinculum dicitur
et r. p. p.

ut si forte liberta Patrono nupta ab
illo divertisset — Et hoc vi legis Ju-
liae, sed quari potest, an in hodie
conjugi divertenti derogetur
haec possessio? Ratio dubitandi,
quia hodie in matrimonio con-
summato: si admittitur divor-
cium quoad vinculum, quod videtur
haec possessio illis non esse deneganda.
Sed tamen quod ita dico quia saltem
datur divorcium quoad Thorem,
quod 2to: quia hoc olim procede-
bat, nisi matrimonij vinculum
durasset: uti casum diximus:
et hoc non mutatum, quod in hoc ho-
die procedit, ex regula: Jus Vetus
non correctum non est prohibendum stare —

3^{tio}: quia divertens n̄ videtur esse
conjug, aut saltem n̄ digna pre-
mio, ubi tñ id Prator fecit intuitu
affectus conjugalis, q̄ h̄c cessat, q̄
Hoc aut̄ intelligitur de conjugē cau-
sam divorij dante. Hinc si conjug
superstes n̄ erat causa divorij, tunc
ei n̄ denegabatur h̄c successio, quia
ei n̄ potuit imputari d legem
de quo adhuc Tit̄ penultimo hujus
libri aliquid dicetur, ubi series
successionis civilis ab integro tra-
detur.

Titulus IX^{mus}
De Veteranorum militum

successione

Connexio: Eginus de bonorum
possessione

Ordinaria, quae competit ex Edicto
Praetoris, Sequitur de possessione
extraordinaria, quae deferretur ex
Constitutione divi Hadriani Im-
peratoris veteranis militibus —
Jam in Serie Tituli dicitur Author,
quod inter coetera privilegia mi-
litum seu militum, in fueris hoc,
quod si miles ex delicto militari
fuisse capite damnatus, quod ejus
integritati hereditas seu succes-
sio quoad peculium castrense
deferatur ejus legitimis heredi-
bus usque ad gradum 5um L. i
§ 2. h. tit. Qui in potuit de talibus
bonis testari — Hoc autem intelligi,

§: ut dixi: §: si fuit propter delictum
militare condemnatus: §: quod tñ a
militē quā milite potest committi
vg propter fugam, propter resistentiam
superiori factam et si am fuit con-
demnatus propter delictum com-
mune: §: quod potest a quolibet com-
mitte: §: vg propter homicidium, fur-
tum, adulterium, tunc tñ succedet
: bat fignus — Reliqua bona am
Semper habebat fignus, uti sunt bona
paganica et

Titulus istius
Quibus non competit
Bonorum possessio

Connexio: Vidimus quibus capi-
bus competit possessio, sequitur quibus

Quibus casibus n̄ compellat possessio:
 Casus Tituli ē: Aliquis aliquem scri-
 bit heredem, et postea vult mutare
 testamentum; iste heres scriptus am-
 eum impedit - v̄ n̄ sit ultimus mortem
 Testatoris v̄ si promiserit se aliquid so-
 luturum incapaci, tunc tali here-
 di: si juxta constitutionem Adriani:
 Ficus auferat hereditatem tanquam
 indigno, nisi jam adivisset et om-
 nes actiones hereditarias ei dene-
 gantur Leg. i. si quis aliquem tes-
tari prohibuerit: ubi id ipsum
 dicitur - Et hoc n̄ procedit si
 pater & dominus impedivit, quomi-
 nus testator mutet testamentum,
 in casu, ubi filius v̄ servus scriptus erat

Haec, et hoc ex aequitate et utiliter,
nam ex Verbis Elicti, quia hac de
re in Elicto nihil fuit cautum
Hinc in tali patri et domino dene-
gantur actiones hereditariae. de leg
unius h. tit.

Titulus iustus
ut ex legibus, senatusve Con-
sultis Bonorum possessio
detur

Connexio: Eginus de sex possessio-
nibus, et quidem ordinarijs - Jam
sequitur de yltima possessione, et
quidem de extraordinaria, quam
Praetor dat illis, quibus vel aliqua lege
vel Consulto vel ex Constitutione Prin-
cipum competit. leg. i. h. tit. - Et

Hæc igitur possessio — Et hanc pos-
sessionem Justinianus vocat extraor-
dinariam, quia in nullo Edicto cen-
setur expresse continetur Justitius de
bonor. posses. ubi id ipsum dicitur. Ex-
empla ejus sunt varia — Unum
exemplum ejus jam est positum in Tit
12mo; ubi talis bonorum possessio de-
fertur proximis agnatis & cognatis us-
que ad gradum 5um in bona mili-
tis propter delictum militare con-
demnati, supposito quod fuerit ab in-
testato mortuus, et hæc possessio ei de-
fertur ex Constitutione Adriani Im-
peratoris leg 1 et 2 de Veter. milib.
Success. — Tale Exemplum mihi est si
mater pregnantis perdat bonorum possessionem

Ventris nomine, in quo agitur in Tit
de ventr. in posses. mitt. Item quam
petit impubes s. cui movetur questio
statu s. ex Carboniano Edicto leg. si
de Carbon. Edict. Et ha possessiones
dicuntur de ferri ex lege — Potest in
talis possessio de ferri aliquo. Consulto
v. si quis moriatur de Collegio Fabri-
:cenjium, Naviculariorum, Cohortali-
:um, legionum, Vexillationum v. de
aliquo Monasterio aut de Curia, tunc
in illi succedit istud collegium, ista co-
= hors, ista legio, ista vexillatio, istud mo-
= nasterium, ista curia et hoc ex Mon-
= sulto quod fonte capsum esset — Et hoc
privilegio in gaudent Studiosi Aureli-
:anenjes

Titulus 15us

Quis ordo in Bonorum possessione servetur

Connexio: sicut n^o est locus: de Jure Ci-
vili: heredi legitimo, quamdiu est
Spes testamentarij, sic n^o: Jure Prae-
torio: n^o est locus bonorum possessioni
ab intestato, quamdiu bonorum pos-
sessio peti potest etiam tabularum con-
tra tabulas - Et ideo sequitur Titulus:
Qui inscribitur: quis ordo sit in bo-
norum possessione servandus -

Numero Anno: pro Conclusionem bo-
norum possessionis: Consultus di-
cit: quod suus ordo in ea servanda sit
servandus, et quod n^o junius bonorum
possessio ab intestato peti possit, sive

Illam velis petere suus, siue eman-
= petus, quam si bonorum possessio con-
tra tabulas et etiam tabulas n' sit pe-
tita leg. integrati si h' tit: ubi id ipsum
dicitur - Et ratio est, quia causa testati
procedit causam integrati -

2 Hic dicitur: quod utraque possessio
sit petenda intra sua tempora, et
quidem Ascendentes et descendentes
eam debent petere intra annum,
reliqui vero consanguinei intra 100
dies - Et ratio est, quia priores dicuntur
quasi a propria bona venire. Illi
vero a aliena est - Et ratio erat, ne
bona diu vacent in detrimentum
creditorum - Et hic annus erat u-
tilis initio et continuus usque -

Hi 100 dies an' erant utiles et ini-
tio et cursum — Ulterius diutius;
quod scientia Patris n' noceat filio
leg 3 h. 12: Ubi id ipsum dicitur — Et
vixsim scientia filij n' nocet patri
ob similitudinem rationis — Quam-
vis aliqui teneant contrarium
ex eo, quia filius patrem n' potest
cogere ad id sibi indicandum, pater
vero filium cogere potest, quod mi vi-
detur esse verius — Ulterius dicit:
Spatium illud n' tmi datum filio, si
tanquam filius petat, sed et si tanquam
agnatus aut cognatus vocetur ad
possessionem — hoc e, quod denique
talij filius semper habeat annum,
sive fil institutus a patre, sive ab ag-
nato, sive a cognato, sive mi ab intestato

Succedat in bona patris, sive in bonis
agnatis, sive in bona cognatis leg. cum in
fine h. tit. §. N. h. lex est falsa, quia ibi
nihil simile dicitur — Ulterius dicitur
Quod et in patre ibi responsum, qui
tanquam manumissor eam accipit;
hoc est: quod pater quandoque possit du-
plici Jure ad possessionem venire, se-
mel quia ascendens, semel quia eman-
cipator in casu, ubi de successione filij
emancipati agitur, saltem in casu,
ubi à tali filio fuit prateritus —
Ad finem Tituli dicit Auctor, quod
dicta de bonorum possessionibus — Ho-
die n. adeo frequententur, quia vi-
hodie est distinctio inter heredem et
possessorem, quia n. isti dicuntur
heredes, quibus delata est possessio

juxta Tit. Cod. qui admitt ad bon. poss.
in princ.

Titulus ibtus

De suis et legitimis hereditibus
cum Titulis sequentibus
et ad Senatus-Consultum Tertul-
lianum et Orphitianum

Connexio: Eginus de Successione Prae-
toria, quae deferitur per bonorum pos-
sessiones tam ex testamento quam ab
intestato — Hic iterum reditur ad Suc-
cessionem civilem, quae denique ab in-
testato alicui deferitur per legem, quan-
do denique quis intestatus decessit,
et haec Successio vocatur legitima, sed
n' ideo, quasi reliquae essent illegitimae,
sed ideo quia immediate: id est nullo

Facto defuncti interveniente: / deferri
à lege proximis agnatis — Habet aut
hæc successio locum tunc, quando defun-
tus intestatus decepsit —

1 Intestatus aut n' t'm diuſ. Amo ille, qui nul-
lum fecit testamentum: / sive noluerit
sive n' potuerit: / Id in ille, qui nullatenus
illud fecit, v' sine debitis Solemnitati-
bus — Item ille, qui quidem illud fe-
cit debite, sed si tale testamentum
rumpatur, aut fiat irritum — Item
si nemo ex illis velit esse hæres, quia
illud per hoc vires suas amittit juxta
Tit. Institut. de hæred. que ab intest.
tato defer. in princ. —

2 Hic diuſ. Quod jure veteri: / quoad suc-
cessionem ab intestato: / is ordo fuerit
observatus — Amo ut bona parentum

deferantur liberis — utō agnatis iuxta
leg in tabular — Et postea recte admit-
tebatur filius, et cognati excludebant,
et quidem nō tri per agnatos, sed nō per
cognatos v.g. per sorores, nisi essent con-
sanguineae — Exigebatur tri olim
peculium, in quo pater prefernebatur
omnibus, nō ipsis descendētibus — Quon-
iam in peculio castrensi procedebat, quod
sibi pater solus vindicabat jure pe-
culij leg. 2. de cast. pecul. — Tandem
per Constitutiones Principum excog-
itum fuit peculium castrense, et quasi
castrense — Item Adventitium regulare
pleno jure — Item Adventitium irre-
gulare quod proprietatem, quae om-
nia transibant ad descendentes ex filio

Excluso patre / solo usufructu peculij
adventitij regularis penes patrem remo-
nente juxta Fif Instituti, per quas per-
sonas nobis acquiritur. Ubi id ipsum dicitur
Et ratio additur, quia in illis / quo patri
acquiruntur / semper causa liberorum
est potior —

3

Hic dicitur, Quod olim inter matrem et li-
beros nulla fuerit mutua successio ex ra-
tione quia mater non habebat suos non ha-
bet enim patriam potestatem — Nec indi-
cuntur, seum esse agnati, quia non sunt
ei per sexum masculinum conjuncti;
Sed tamen jure cognitionis seu coniunctionis
tatis se contingunt, et sic lex in tabularum
illos neglexit — Postea tandem / per
Consulatum Orphitianum / liberi sunt
admissi ad successionem matris, sive

Mater fuerit ingenua, sive libertina
leg. i. Tit. p. 105. et Inst. de N. ophi-
tiano: ubi id ipsum dicitur — Et postea
m. mater per Consulium Tertullianum
ad mittebatur ad bona liberorum, et exclu-
debat cognatos et agnatos — Hoc autem
tri. procedebat de bonis filiorum et fi-
liarum, nam de bonis nepotum et nep-
tium, quibus avia n. succedebat, ex rati-
one, quia dictum Consulium tri. de
liberis primi gradus et de matre lo-
quitur, qd. n. e. extendendum — Et nec
indistincte talis mater ad bona filio-
rum et filiarum ad mittebatur, sed de-
beuit peperisse tres liberos in casu, ubi
fuit ingenua — si autem fuit libertina,
tunc debeuit peperisse uterque. Tandem

am suam admissa mater per Jus Finianum,
nisi unum tibi pareret — Et sic hodie
e' mut^{us} inter matrem et liberos suc-
cessio juxta Versum

Morte dabo matri geniti bona Testylariane
Fili maternas tibi res dabo Orphiliarianum

Et sic Auctor brevibus conclusis: cum
dicta de legitima Successione his et simi-
libus Titulis, tum Digestorum, tum Code-
cis sint correcte per Jus novissimum
Sulicet per Novellam 118: Ubi novus
et magis concinnus Succedendi ordo
traditur: quod velis veterem ordinem
præterire tanquam varium et per-
plexum, et quod velis ordinem juxta
dictam Novel. præscriptum explicare.

De Successione Descendentium

Hic dicitur: quod f. Sublato Jure veteri $\text{in} = 4$
ducti sint per Novel. signam quinque
Succedentium ordines principales seu
gradus — Primus est Descendentium
2us Ascendentium — 3^{ius} Collate-
ralium — 4us est Viri et uxoris — 5us
est filii, qui duo sunt minores princi-
pales — Primus quoque ordo est Descen-
dentium, qui f. exclusis prioribus
soli succedunt — Hoc autem intelli-
gitur de istis rebus quae patri in ac-
quiruntur, hoc est si liberi sint sui
Juris v quamvis non essent sui Juris,
si habeant peculium castrense
quasi v adventitium irregulare,
Imo et regulare si libet quoad

Proprietatem in his descendentes
sunt potiores juxta Titul. Instit. per
quas person. nob. acquir. Ubi id ipsum
dicitur — Quod am' primo loco ad-
mittantur descendentes, Ratio e', quia
ipsa ratio naturalis: / tanquam tacita
quedam lex: / parentum hereditatem
addicit leg. fin. de bon. damnat. Ubi id
ipsum dicitur — Et ratio addi potest
quia amor magis descendis, quam
ascendit — Hinc in parentas dicen-
tur thesaurizare liberis, Sed in vicis-
: Sim —

5° Primo am' a Successionem vocantur
liberi primi gradus, et quidem remota
sexus differentiâ — Hinc filij excludunt
descendentes ex se M seu neptes —

Secus esset, si essent Negotes ex altero fratre,
remota in differentiâ Suietatis et eman-
:cipationis, quæ sublata est per Novellam
iixvam — Atque in filiis emancipati ex-
:cludunt Negotes suos, quod antè nullo
:cedebat — Unde apparet, quod eman-
:cipati hodie in amplius succedant
Jure Pretorio, sed revera succedunt
Jure civili justa d. Novell. iixvam
Unde id ipsum enitur — Cujacius
quidem dicit: quod emancipati ad-
:huc hodiernum Jure Pretorio suc-
:cedant in ab intestato — Rationem
stat, quia hæc Novella expressè in
dicit, sed tamen dicit, quod liberi ad-
:mittantur siue sint sui, siue eman-
:cipati

qđ tñi censebat confirmare Jus Præ-
torium, quo antea emancipati admi-
tebantur. Veniens tñ ē: quod succe-
dant Jure civili juxta d. Novel. Cap. 4
Ubi disertè dicitur — In omnibus Successi-
onibus agnatorum, cognatorumque
differentiam velle præcipimus, et
omnes secundum proprium cognati-
onis gradum ab intestato ad Successi-
onem venire jubemus — Infertur:
qđ dicta Novella sustulit Jus Præto-
rium, qđ emancipati hodie succedunt
Jure civili. —

Ad finem Numeri dicitur, cum sublata
sit differentia inter suos et emanci-
patos, quod in per consequens subla-
tione

Sit Edictum de coniungendis cum em-
ancipato liberis ejus, quod inde depen-
debat, et sic semper propior succedat
remotioni —

Hic repetitur: quod quidem hereditas 6
parentum primis deferatur liberis
ab intestato, et quidem proximiori-
bus pro remotioribus — Id Notandum
si sint ejusdem lineae, v.g. pater, filius,
Nepos, pronepos &c. — si autem sint di-
verse lineae, v.g. unus filius, et ex al-
tero filio Nuptes; tunc simul admil-
tuntur Jure representationis, ex
ratione, quia talis Nepos subintrat
in locum sui patris et hoc in infini-
tum — Et hoc in procedit, quamvis
ex duobus filijs seu filiabus fratribus

Essent utrimque Agnates, nisi essent ex
uno plures quam ex altero, ita tri, ut
succeedant in Stirpes — Et hoc procedit
sive Succeedant cum patre, sive cum
patris liberis, ex ratione: quia regardant
= sentant unum patrem et, si regerentur
: tas potest definiri, quod sit fictio juris,
qua alia persona habetur pro per-
: sona eius, cui Succeeditur —

7
Hic dicitur: Quod Successio in Stirpes
/: in Dir Stamm agnatus dicatur
fieri tunc, quando divisio non fit pro
Numero personarum, sed pro numero
Stirpium seu linearum, ut si esset
unus filius et alterius filij Agnatus, tunc
filij solus habet semissem, et illi si-
mul semissem, quod quod illorum
sunt —

Idem ē: si ex uno fratre essent duo Ne-
:potes, et ex altero unus, tunc hi duo
habent Simul. Semissem, et ille solus
habet Semissem - Et ratio ē, quia hi Ne-
:potes representant patrem, qđ debent
ibi habere, quantum pater haberet,
si viveret; pater autē si viveret ha-
beret Semissem, qđ et ejus Neptes seu
debent habere semissem, et nō ultra
leg. 2. cod. h. tit. ubi id ipsum dici-
tur —

8
In Capita am diuis Successio fieri tunc,
quando tot sunt partes, quot sunt
personae, v.g. si de Successione patris
agatur, tunc Heredes ex altero fratre
inter se succedunt in capita s. vir
Hil. mündt, so Hil. & fundt. / Idem

Est de filiis respectu Successionis pa-
ternae et —

9

Hic dicitur: ut Nephotes admittantur
ad Successionem avi intestati, quod
debeant esse concepti, avo vivo, ex ra-
tione quia tales jam habentur pro
natis — Hinc in posthumi eo Jure gaudi-
dent ex eadem ratione, quia habentur
pro natis juxta Spkum sui avi hære-
des 2 Institut. de hære. qua ab intest.
deseruntur: ubi id ipsum dicitur —
Hinc si non erant vivo avo concepti, tamen
ad Successionem ejus non admittuntur,
ex ratione quia nulli cognatione eum
attigerunt — Hoc autem intelligitur:
quod talis Nephos, ~~viva~~ avo non Successor
sit suus, seu Jure proprio, succedent

Tamen ei ex Jure transmissionis, seu
Sanguinis, seu ex Jure sui patris, quia
nepos representat patrem, et pater
avum est. — Et ratio est, quia tunc est de
Sanguine avi, quamvis post mortem
ejus concipiatur. Jus consanguini-
tatis cum ~~in~~ durat in linea recta in
infinitum —

Hic dicitur: quod succedere volens: 10
sive filius sui juris, sive Nepos: debeat
successionis esse eque. — Et quidem
tunc, quando ei hereditas deferatur
juxta Tif. de acquir. & omitt. hereditif.
Ubi dicitur: quod habitas requiras
eo tempore, quo Actus aliquis ad testa-
mentum spectans perficitur: hoc est
tempore mortis testatoris: Nisi agatur

De successione ex testamento, go. m. de
bet esse eque tunc, quando agitur de
successione ab intestato — tunc inhabili
successio n. deferitur, et hoc in regula.
Sunt tñ duo casus excepti, ubi s. quavis
taliz n. fuerit eque tempore mortis avitæ
v. paternæ. / tñ ad successione m. admitt
: titur — Imò si taliz filius v. nepos fuit
captus ab hostibus tempore mortis avi
: tæ v. paternæ, et si postea revertatur,
tunc in succedit, et hoc fictione juris
profliminij est — Exceperunt
Nepos ex filio exheredato s. in casu, ubi
extraneus fuit institutus: huc Nepos
em tempore mortis avitæ s. Suppo
: nitur quod avus utiq. moriatur /
n. potuit admitti ad bona avi, quia

Quia pater cum procedebat si am
postea talis filius exheredatus in mori-
atur, et si iste institutus revocet,
tunc in admittitur Nequos, quia saltem
tempore delata hereditatis talis Nequos
avo fuit proximus, quod sufficit, qd
2do: quia in patri: saltem sub con-
ditione: casu quo scriptus haeres repu-
diaret: fuit ius quæsitum, qd illud
transmittit ad Neptem — Nec
obstat: quod pater fuerit exheredatus,
quia propterea si fuit nequos exhere-
datus — Et 2do quia exhereditatio
in obstat in casu testati, si vero in
casu intestati, qd —

Hic Quærit: An Neptes excludant
avum ab omnibus bonis sui patris?

Et quod nō, sed tñ in ijs bonis, quæ
pleno jure patris fuerunt, uti ē pe-
culium castrense et quasi cō. Item
proprietas peculij adventitij regularis
1. ususfructus em̄ ejus manet penes
patrem. — Item peculium adven-
titium irregulare, et quidem pleno
jure ē. juxta Authen. excipitur cum
duabus sequent. Cod. de bon. quæ lib.
Ubi id ipsum dicitur — In profes-
titio an̄ aris præferuntur liberis, qui
hoc peculium ē ejus pleno jure. leg. 6.
Cod. d. l. f.

12. Hic dicitur: quod dicta de successi-
one liberorum jure civili procedant
nullā habitā ratione discernim̄ sexus

Hoc ē, siue sint mares, siue foemellae —
Nec ordinis nascendi: hoc ē, siue jam
fuerint vivo patre nati, siue post mor-
tem ejus ē — Nec aetatis: hoc ē, siue sint
puberes siue impuberes ē — Nec ma-
trimoniū prioris aut posterioris: hoc
ē: siue sint nati ex primo matrimo-
nio, siue ex secundo ē — Et tñ omnes
tales liberi aequaliter admittuntur,
quā nihil horum ꝑ nequidem di-
uersitas uxorum ꝑ mutat Jus libe-
rorum ē Et hoc in regula —
Exiguntur tñ dotalia lucra prio-
ris matrimonij, quae deferuntur
liberis prioris matrimonij et nati
vꝫ si pater pactus sit cum prima
uxore

De luenda dote, et si eam fuit lu-
cratus, tunc hæc dos pertinebat ad
liberos primi matrimonij, et si seun-
di — Et ratio dari potest, quia hæc dos
censetur ex bonis defunctæ matris pro-
prijs fuisse profecta et —

13 Diximus priore Numero, quod de suc-
cessione civili nulla sit: quoad successionem
liberorum: differentia inter sexum,
ordinem nascenti, ætatem, priorita-
tem v. posteritatem matrimonij et.
Hic dicitur: quod hoc fas in varijs lo-
cis quidem observetur, si am̃ ubique,
sed aliubi ab illo è receptum, tum
quoad sexum, tum quoad ordinem
nativitatis, tum quoad natos ex pri-
ori

Et posteriori matrimonio — Quoad
Sexum Exemplum e in Bohemia, ubi
in statu aliori foemellae debent
esse contentae sua lingua dolo, et in
bonis immobilibus n̄ admittuntur —
Alicubi m̄ mares plus accipiunt, quam
foemellae — Alicubi m̄ mares possunt
eligere rem digniorem, facta divisio-
:ne — s: Jure municipali am̄ ul n̄ ob-
:servatur — Quoad ordinem Nati-
:tatis exemplum e ibi, ubi florent pri-
:mogeniturae sexda s: in quibus mares
preferunt foeminis, sicut et in pri-
:dis nobilioribus; his deficientibus
En m̄ foeminae admittuntur s: uti
in Hispania — s: senioratus s: uti et hic

In Bohemia — Quoad natos ex priori
et posteriori matrimonio, Exemplum
e ibi, ubi liberi primi matrimonij
acquirunt omnia bona immobilia,
sive talia bona quesita sint, stante
matrimonio, sive ante illud, si vero
post, sed tamen quoad proprietatem
usufructu penes superstitem secun-
dam conjugem remanente. Nisi
aliter inter illos fuisset conventum.
Quia hic facta e mentio primogeni-
tura, hinc queri potest, quid sit pri-
mogenitura et quomodo differat
ab alijs sibi similibus, ut a senio-
ratu, a majoratu, a secundo, ab
emphyteusi, a fideicommissio fa-
miliar

Ab allodio et primogenitura.
stricti sumpta: dixi stricti sumpta,
laxe em sumpta solet in accipi pro
majoratu: dicitur tunc, quando Pri-
mogentus in aliquo bono v. Regno:
ejusque descendentes: excludit senior-
do-genitum et senioratus e-
tunc, quando bona debent manere
penej hunc, qui e senior de familia,
quisquis ille sit, sive sit filius, sive
negros, sive frater, sive pater, sive
sive patris filius et, cujuscunque
demum ille sit linea, modo sit
de hac familia — secundum e trans-
latio domini utilis sub onere fide-
libatij et servitiurum et —

Emphyteusis est translatio domini
utilis, sub onere annui canonis et
meliorationis et — fideicommissum
familiae est, quod non potest alienari ex-
tra familiam, de cetero potest alie-
nari in quemcumque huius fami-
liae — Allodium est, quod nulli pro-
hibitioni de non alienando, est obnox-
ium — Majoratus est: quando bona
manent penes primum de familia
eiusdem lineae — fideicommissum
simplex est, quod proferendum est ei, cui
debetur, nisi non sit de familia —
14 Diximus: quod in Hispania sint usi
tata primogenia, seu primogeniturae,
quos illi vocant Majoratum s. lineam

Primogenitura laesae Sumpta convenit cum
Majoratu, stricto Sumpta. autem differat,
quia primogenitura deferitur primo-
genito ejusque Negotiis, qui illum reprae-
sentat, pro secundo genito est. Ma-
joratus autem pergit per liberos, exclu-
sis Negotiis, quousque pater eorum
majoratum nondum acquisiverat
ubi denique praecipua bonorum
pars pertinet ad primogenitum,
et hoc propter splendorem familiae
conservandum, quia familia fa-
cilius in suo splendore conservatur,
quando bona manent penes unum,
quam si deberent dividi, et forte
in multas partes, ubi facile posset
contingere, interire splendorem familiae.

Et quod deductis talibus bonis su-
perest, hoc proprie vocatur *quarta*
partio —

Ad finem Numeri dicit Auctor, quod
in aliquibus locis in isto mos sit, quod
junior natus praesens quilibet debet
habere, quod sibi eligit — Imo alicubi
solus fundos retinet, sicut et hic
in Bohemia fit quod rusticos —

156 Hic dicitur: si ibi / ubi primogenitu-
ra viget: / moriatur filius primoge-
nitus, relicto ex se Negote, et fratre
secundogenito / Idem est si jam pri-
mogenitus fuisset mortuus, nullo
Negote relicto, et si postea moriatur
secundogenitus, relicto ex se Neg-
ote

Et si in esset filius tertio genitus, quis
in primogenitura sit preferendus?
an nepos primogeniti v. filius secundogenitus? & Aliqui putant prefe-
rendum esse filium ad Nepotem, quia e'
prior gradu. Verius tñ e', quod Nepos e'
Sic preferendus filio seu patruo -
Imò: quia in primogenijs gradatim
successio e' ~~preferenda~~^{de} preferenda, id e' unilinea
pro altera g'o - ratio: quia in ea
censetur esse mens ipsius constitu-
entis, ut Nepos excludat patrum
quia si primogenitum proutulit
Secundo genito censetur in Nepo-
tem ejus proutulisse eidem - pro-
batur in per leg. cum avus ior.
de Conditi et demonstrat. ubi dicitur.

Quod si filius fidei commissio gravato
nascentur liberi, quod isti liberi ex-
cludant fidei commissarium, quod in
huius Regis excludet patrum — pro-
batur in ex lib. 2to servitum tit 5o
Ubi dicitur, quod servitum tam diu
maneat penes unam lineam, quam-
diu v. deniens servit e. capax, quod in
primogenium debet manere penes
unam lineam — probat in ex eo
quia in bonis allodialibus Reges
unius filij non excluditur per patrum
— sed cum illo concurrat, quod nec
talis Reges debet excludi — sed per
— sed aliquis hoc argumentum uti-
gere, dicto casu admittuntur
Simul, quod in in nostro casu

Debenſ admitti ſimul & diſparitas
e', quia Allodium e' diſiſibile, pri-
:mogenitura am n' e' diſiſibilis -

Sed Obijit: primogenitura deferen-
:da e' primo, atqui tali caſu pater
e' primus: quia iſte mortuus e' ac
ſi n' fuiſſet: / go. Si N. Min: Ne-
em e' primus - & 2do deferenda

e' primo ejusdem lineae l. diſerſa
Linea N. - Et ratio e', quia iſte Ne-
:pos repraeſentat patrem, aſi vive-
:ret, go idem Jus debet habere, qd
pater^{ter} pater, quia pater cenſet
vivere in filio - Et ratio ulterio-
e', quia cum Ne-
:pos in locum ejus patris, ſum' ſu-
:gendus e'

Transire in ejus Jus Succeedendi —
ratio in additur, ut talis nepos saltem
habeat aliquod solatium meritoris,
ob mortem patris, causati — probat
in à pari quia in ijs Jure communis
ob eandem rationem meritoris nepotes
admittuntur cum patribus, go huius
Nepos debet admitti solus, quia pri-
: mogenitura e' indivisibilis — Ita
objicit: Jus necdum quæsitum n' po-
test transmitti, atqui tali casu ad-
: huc filius nullum Jus habuit /:
cum avus adhuc vixeret / go nihil
potest transmittere & imò N. mi-
: morem habuit em jam Jus firmum
et radicatum, quia pater abinde
eum

nō potuit remove. Quinto nō habu-
it Jus quoad actum secundum seu
quoad exercitium. C. nō habuit quoad
actum primum N. —

Ad finem Author Subjungit, quod
hoc mō procedat in casu, ubi filius
mortuus fuit furiosus, modo Ne-
gros sit sana mentis, quia propte-
rea nō desinit esse Negros seu filius
primogeniti —

Diximus: quod primo loco ad suc-
cessionem ab intestato vocentur
liberi seu descendentes — Hoc autē
intelligitur de liberis naturali-
bus et legitimis simul — Tribuit
tri hoc mō liberis legitimis per
subsequens matrimonium,

Quia hi per omnia comparantur
legitimè natis — Quod probat per
Capitulum. Tanta b x qui filij sint legi
ubi dicit: Quod tanta sit vis matrimo-
nii, ut omnem omnino maculam
deleat, qd idem jus in tales liberi
debent habere, quale habent ab in-
itio legitimè nati — Et hoc n. fr.
procedit quoad bona allodialia,
Sed n. quoad primogenituras, quia
ubique tales liberi habent pro legi-
timè natis — Jure Bohemico aut
juxta Novell. K. K. legitimati ad
per subsequens matrimonium
admittunt ad feudum et primogeni-
turas, et hoc ut puritas sanguinis
servetur

17
Et de hoc nō est dubium, si nulli ex in-
termedio matrimonio essent legiti-
mi liberi — Sed Quæritur an in hoc pro-
cedat, si tali casu ex intermedio ma-
trimonio nati essent iusti liberi, an
denique taliter legitimatus, illis tri-
preferatur? Casus pro hoc est: Aliquis
desponsat aliquam, et eam mox nō du-
cit, sed primo ducit aliam, et ex ea
suscipit proles, illa ^{ci} postea moritur,
et tandem ille primo ducit istam
suam veterem concubinam et legi-
timas prolem naturalem inde na-
tam — Et Quid quod nō, quia isti legi-
time nato jam fuit Jus quæsitum,
ergo ei postea per casum superueni-
entem nō debet auferri — Sed Obijciunt

In subsequens matrimonium retro-
trahitur ad tempus ~~matris~~ prioris co-
pula, qđ fingitur esse legitimē natus,
qđ debet preferri alteri. & disting.
retrotrahitur salvo jure ejus, qui pri-
us fuit legitimē natus & scilicet N-
Rao altera ē, quia ille usque ad ma-
trimonium sua matris fuit illegi-
timus, alter autē fuit natus legitimus.
3tia Rao ē: quia jura istam retro-
tractionem admittunt ex gratia,
qđ per hoc nō volent nocere alteri.
Hic dicitur: Quod olim in legitimis
ti per oblationem curis fuerant ad-
missi ad successionem — sine m-
si erant proteriti: testamentum
dicebant nullum — si exheredati

Erant, habebant querelam Novel.

89 § illud 9 — Quod fuit Speciale
ideo ut alluciantur ad servendum
curia —

Hic Quærit: An in legitimati per 19
Rescriptum Principis ad istam succe-
SSIONEM admittantur? Et disti-
si legitimentur ad instantiam
patris, et si patri nulli alij sint
justi liberi, tunc ita d. Novel 89
§ illud 9 ubi id ipsum dicitur, et
hoc in regula — Ex cjs tñ: ubi
nec tunc admittuntur, si pater
huic legitimacioni adjevit Law-
Sulam limitantem v.g. ut sint re-
lictio contenti, tunc plus ultra
possent petere, ex ratione, quia

Limitata causa limitatum produ-
cit effectum. — Admittuntur autem
ad tribus, ad officia — Et hoc in pro-
cedit in matrimonio Morganatico,
Ubi in liberi debent esse contenti re-
licto, et e illud, quod sinistra manu
initur manē, et sine spe successione,
ubi sunt sponsi disparēs —

20

Hic Quæritur An in casu quo pater li-
beros naturales tñ, ad instantiam
suam ueraciter legitimari per Re-
scriptum Principis cum clausula,
ut sint relicto contenti, an, in qua
tunc tales liberi possint petere legi-
timam, si eis minus legitima eire
lictum? Et resolvit Auctor, quod ita

1mo quia legitima debetur liberis
legitimatis, atque g^o — 2to quia
tali casu tales liberi n^o legitimantur
contra voluntatem patris, sed dum
voluntatem patris — 3to quia
per adjectionem clausula limitan-
tis tm^o censetur esse exclusa ista, quae
ille n^o potuisset petere, nisi ex
pressa relictionis, legitima am^o de-
betur liberis, quamvis eis expresse
n^o relinquatur, g^o ista clausula
n^o pertinet ad legitimam — 4to
quia ista clausula censetur adjec-
ta, salva legitima, quia legitimatio
n^o est accipienda strictè —
Hic sequitur alterum Membrum dⁱ
: finitionis

Num. isro allato, quod si denique
patri s. ad instantiam. suam, filium
naturalem per Rescriptum Legiti-
manti sint alij iusti liberi, quod ta-
lis filius nihil petere possit s. ad mil-
terens tñ ad tribus, ad officia / quia
Princeps n. censetur legitimare in
præjudicium iustorum liberorum
go - Nihilominus tñ talibus libe-
ris deberentur Alimenta d. Novel. 82
§ in fine. - Exijit tñ s. liberi
essent alendi s. scilicet jure civili
s. si sint ex damnato complexu nati
nati in odium hujus copulati s. jure
Canonico tñ essent alendi - Com-
binatio inter Jura e. n. sint

Alendi alimentis honestatis, sunt
in alendi alimentis necessitatibus,
ne pereant — Quod autem illis fere
Canonico debentur alimenta, hoc
probat per Cap. 5° x de eo, qui
duxit eam, quam poss. p. adult.
ubi id ipsum dicitur —

Quod dictum de exstantibus justis, 22
Idem dicendum de natis post na-
turalem legitimatorem et hoc
est, Quod si patri vel ubi liberos na-
turales tunc per Rescriptum Regis
legitimatos postea primò nacerent
justi liberi, quod non per tales libe-
ros talis legitimatus excludatur,
quia tunc cessat legitimatorem
effectus, quia Princeps non presumis

illum fuisse legitimatum in pro
judicium justorum liberorum, in
primis nascendorum, fide liberis na
scituris cogitasset, et ideo sine effectum
successionis censetur irri
tasse —

23

Hic Quæritur. An in liberi legitimi
id est arrogati v. adoptati in specie
admittantur ad hanc successionem
Et quod ita. Imò in patri et matri
arrogantis preferuntur, quia sub
jiciuntur aequè patri potestati. Hinc
in preteriti testamentum dicunt
nullum, exheredati movent que
relam si sunt puberes, si autem sunt im
puberes, tunc negant querelam, quia
Haben.

Habent aliud remedium scilicet Con-
 dictionem ad vitam Perpetuam, et sic
 succedit regula: habito remedio ordina-
 :rio si e' reuerrendum ad extraordina-
 :arium — Et hoc certum erat de ar-
 :rogatis, quia hi transibant in potes-
 tatem arrogantis, hinc preteriri non
 possunt, alias testamentum esset
 nullum — Sed Iudicis? An in proce-
 dat in arrogatis in specie? Ratio
 dubitandi quia tales hodie in re-
 :gula non subiciuntur protestati ad op-
 :tantis: nisi forte concurreret du-
 plex vinculum: hinc videtur dicen-
 :dum, quod tales liberi ad talem suc-
 cessionem non admittantur —

Veniū tñ ē, quod ita, quia quavis
respectu illorum sibi sublatu effectus
quodvis potestatis /: tanquam ijs pro-
judicioris /: nē tñ sublata. nec suc-
cessionis /: tanquam eis favorabilis.
huc adhuc heredum ab intestato
succedunt — Et ratio addi potest, quia
olim succedebant, qd et hodie, quia
quoad hoc ius vetus nē correctum,
et sic succedit regula, ius vetus nē
correctum nē prohibendum sta-
re — Et quia ista potestas tñ ē sub-
lata respectu successionis ex testam-
ento /: quod denique patet argu-
tor cum nō teneas ad valorem tes-
tamenti instituere /: nē tñ sub-
lata

Differentia quoad successionem ab
intestato, quia quod in favorem ali-
cujus e' introductum, non debet re-
torqueri in odium, atqui go. Et hoc
ex aequitate De rigore aut possit de-
fendi contrarium.

De successione Ascendentium

Primum de primo ordine succedendi 24
scilicet de successione descendenti-
um, sequitur de altero ordine succe-
denti^{um} scilicet de successione af-
cendentium. Hæc successio habet
locum tunc, quando mortuo filio
nulli sunt descendentes, tunc ei suc-
cedunt parentes, et ratio e', quia quamvis

per ratione naturali: parentes libe-
ris, si vero liberi parentibus thesa-
rizare dicant: quia in ordinari-
citius mori solent: si tamen turbato
ordine mortalitatis: filius citius mori-
atur quam pater: nullis exscru-
tis liberis, tunc tamen commiseratio et pi-
etas vult, ut parentes admittantur
de inoff. testam. et leg. si tab. Test. nu.
exstab ubi id ipsum dicitur —

25^a Hic dicitur: quod hodie parentes ad be-
na liberorum admittantur sine differe-
rentia sexus: hoc est tam pater quam
mater: et potestis: hoc est si pater
liberi fuerint in patria potestate
sive nati: quia hodie sublata est differ-
rentia inter suos et emancipatos

Et si tunc parentes naturales et le-
gitimi simul admittantur, sed in legitimi-
tis, uti v.g. e' pater arrogator s. durante
arrogatione usque ad mortem / hoc
an intelligitur, si talis filius arro-
gatus moriatur quia puer, Et ratio e' quia
cum potuerit proclamare ad sui
emancipationem, et non proclamare-
rit, et cum non potuerit facere tes-
tamentum, et non sciret, presumitur
velle manere hereditatem pateris erro-
re. — si autem moriatur in impe-
berate, tunc ei pater non succedit, sed
proximi agnati. Item quia tunc non
potuit testari — ratio quia absque
hoc filius talis arrogator debuit
prestare cautionem. Pianam, quod,

Si talis filius moreretur in impuber-
tate, quod vellet bona ejus restituere
ejus proximis agnatis, ne facto arroga-
toris tales agnati Successione illius pri-
- ventur, sicut in Titulo de Adoptionibus
dictum est —

2.6

Hic dicitur: Quod adoptati in specie
ter adoptans in regula non succedat, quia
talis adoptio hodie in regula non tribuit
patriam potestatem; nec in talis po-
ter est de sanguine, et hinc nec in
talis Successio fundatur et sustinetur
sed Obicitur: adoptatus in specie succe-
dit ipsi adoptanti, quia in adoptans
non debet ei succedere ex vi correlatio-
- num & disparitas est quia non contra
ordinarium modum succedendi spe-
-cialiter

Statutum ē in filio: l. fin. Coul. de emancip.

liberis: qd hoc nō ē trahendum ad con-

sequentiam —

Hic dicitur: si plures parentes veniant? 29
ex diversis partibus, quod admittantur
in stirpes: stirps ē ramus ex aliqua
linea resultans: hinc si ex una par-
te: patre mortuo: Super sit, solus avus
paternus, ex altera parte tñ vero: ma-
tre mortua: si Super sint ambo, id
ē et avus et avia materni, tunc ille
solus haberet unum semissem, hi vero
haberent simul alterum semissem,
sive bona fuerint paterna, sive ma-
terna d. Novel. ii⁸ ubi id ipsum dicitur —
Hic hīc amī notandum ē quod repræ-
sentatio in ascendentibus bonum nō habet.

Hinc proximior semper excludit rem-
= otiores. v.g. pater avum maternum,
quia contra naturam esse censebatur,
ut senior representet juniorem, id est
pater filium, quia pater quidem vivit
in filio, sed non vicissim juxta Autherb
de functo (lib. ad consulti. Tertull-

28

Hic dicitur: Quod tali casu in cum paren-
tibus admittantur fratres germani, et
sorores germanae et quidem in capita
et hic pater in altera parte seu portio-
ne non habet usufructum, sed plene
jure eam habet frater, quia hoc perti-
net ad peculium irregulare d. Novel-
lis cap. 2. ubi id ipsum dicitur. Et ratio
est, quia cum pater aequo pleno jure
suam portionem habet sic ei debet
non sufficere,

Et Plante Novel ii⁸ fratrum defun-
torum liberi n^o admitterentur ad Succes-
sionem patris, quia eorum in hac
Novel. n^o fit mentio, postea am^o per
Novel. 129 in cum illis erant admis-
si et hoc ex commiseratione, ne mors
patris paternam portionem eis auf-
ferat et patris daret, quo casu tales
liberi duplici luctu afficerent, Amo
propter mortem patris, reo propter
exclusionem Successionis, hinc ne
hoc fiat, Specialiter id est admissum —
Hoc am^o intelligis, si tales liberi fra-
trum cum patris et avo concurre-
bant —
Hinc si tales liberi soli / id est sine altero ²⁹
patris / cum avo concurrerent,
tunc n^o admitterentur cum avo, Id

Atque illos excluderebat — Et ratio est, quia
quod prior casu tales liberi cum pa-
trius fuerint admissi, ratio fuit com-
miserationis, ne illi videntes patru-
um succedere, majori luctu afficeren-
tur, scientes, quod si eorum pater vive-
ret, quod in tui acciperet, quod tractu
temporis ad illos perveniret, quod ratio
altero casu deficit, ergo — recto quia
tales olim plane non amittebant, neque
demum cum patribus, postea amici erant
quidem admissi, sed tui cum patribus,
ergo soli cum avo non sunt admissi, quia
correctoria non sunt extendenda. *fi*
Obiicit: Authenti cessante cond. delegis
hæret: ubi dicitur, quod nepotes in cum
ascendentibus suis admittendi ergo male
diximus, quod non est dictum. si simul concur-
rant

Cum patruo et avo (si cum solo avo

Nego —

huiusmodi, An tales liberi soli unus pa 30
trui saltem cum pro avo /: si nec pa-
ter nec avus existet /: admittantur ad bona
patruum sine altero patruo? Et quod
n, quia n tñ pater aut mater, sed in
ulteriores ascendentes venientibus
e' latere /: exceptis fratribus aut sor-
oribus germanis, aut in excepto casu,
quando tales liberi simul cum pa-
truo et avo aut pro avo concurrant /:
preferunt, qd soli liberi unus pa-
trui n admittuntur — Et ratio e, quia
nova constitutiones sunt accipiendae
strictae et n sunt extendendae de
casu in casum; et hinc hoc nec ad
fratres consanguineos e' trahendum,

Et ratio est, quia olim tales cum gene-
manis si admitterentur. Tali casu, ge-
neri hodie, quia Jus Vetus si correptum
non est prohibendum stare —

32 Hic queritur An fratres defuncti: de-
ficiente patre: Succedant una cum avo
an excludant avum? Et Iuris tenet
quod excludant avum, rationem do-
quitur cum patre aequalis concurrunt
ergo avum debent excludere tanquam
remotionem —

33 Hic dicitur: Quod dicta de Successione
fratris in bona patris cum paren-
tibus sint intelligenda de Jure novis-
simo Justiniano, a quo triper con-
suetudinem alicubi est recessum sic
alicubi admittuntur soli parentes fra-
tribus exclusis —

Ex ratione, quia pater debuit ducere
talem filium, et mihi censet maximum
maerorem habere go - Alicubi trite-
rum abinde exigiunt bona immobi-
lia: quae à patre ad talem filium
perveniant per quamdam fictionem
mortis: hoc est, quae ipsi pater dedit
in vita, ac si jam esset mortuus, ne post
mortem amplius quid petat: quae
si amplius redeunt ad patrem, se ma-
nent penes patrum, et hoc in con-
suetudinis est - Hinc mihi sequendum.
Si pater illud à se devolutum in
gradum filij regulavit: alias ad
filium praeerito patre pervenire non
potuisset. Et si talis filius moreretur,
tunc tale secundum non amplius redit
ad patrem.

Sed pervenit ad proximum agnitionem
Siquis adest, alias consolidare libro
Secund. tit. 84 Cap. extracord. ubi ut ipse
dicitur — alicubi indistincte patris
id est fratres et sorores excludunt pa-
rentes — alicubi in bona paternam
transcant ad lineam paternam, et ma-
terna ad maternam. / v. g. si quis moni-
tur solis parentibus utrimque relic-
tis, et si quid acceperat, et a patre, et a
matre, tunc pater praecipit id, quod a se
ad illum pervenerat, et mater in praeci-
piunt in m, quod a se ad illum pervene-
rat, et residuum dividunt juxta Ver-
sum —

Maternis cedunt materna, paternam pa-
ternis

Item quoad hoc sequendus est usus cu-
jusque loci —

De Successione Collateralium

Hic agitur de 3to ordine Succedenti, 33
scilicet de Successione Collateralium
qui sint collaterales, scitur. scilicet an huius
Successioni locus tunc, quando quis
moritur nullis relictis lib^{er}is descen-
dentibus aut Ascendentibus, tunc enim
primò admittuntur collaterales. Et
primò quidem admittuntur fratres
et Sorores utroque parente juncti, id est
germani; cum quibus tamen admittun-
tur Neptēs aut Neptēs ex fratre germa-
no Superstitēs, et quidem in Stirpes,
si an in capita — Quod an tamen in
Stirpes admittantur ratio est, quia illi
admittuntur, quod representant pa-
trem, quò si debent plus capere, quam
pater eorum caperet, si viveret,

juxta d. Nov. i. 18 § 3 ubi id ipsum dicitur
Ratio adeli potest, quia surrogatum sa-
piet naturam ejus, in cujus locum sur-
rogatum est aliqui go —

34 Hic quaeritur: An soli Neptes exdiver-
sis fratribus? Sine patre concurren-
te? in bonis patris mortui sint admi-
tendi in stirpes v. in capita? R. Ver-
us est, quod succedant in capita juxta
leg. 2 § 2 h. l. ubi id ipsum dicitur
et leg. penult. et fin. Cod. de legitimis
hæred. ubi id ipsum in dicitur — Et
ratio est, quia olim si fuit locus repre-
sentationi, nisi in linea recta, et ille
frater excluderat filios alterius fra-
tris, quando de successione tertij
fratris agebatur — postea aut admissum

Quidem erant Negotes ad bona patris
in stirpes Leg 3 Cod. de Legitim hered
Sed cum patris, qd soli n̄ admittuntur
in stirpes, quia ibi hujus casus nulla
fit mentio — recto quia olim succeder-
ebant in capita qd et hodie ex regula.
Ius vetus n̄ correctum, n̄ prohibendum
stare — Et potest addi ratio, quia sa-
piens exceptus firmat Regulam in ca-
sibus n̄ exceptis, et quia correctoria
n̄ sunt extendenda —

Hic dicit: Quod in fratres legitimati 35
per subsequens matrimonium pari
modo, ac alij iusti liberi ad succes-
sionem admittantur, quia habentur
pro legitimis natis, et in in prius-
genitura posterioribus fratribus
preferantur ex dicta ratione, quia

Per omnia comparantur legitimis
natis, atqui go — Hoc aut intelligit
de liberis ejusdem matris, hinc si ex
intermedio matrimonio seu ex alia
matre legitimè nati fuissent liberi,
et si tales naturales primi post ha
legitimarentur, tunc illi his essent
potiores, quia jam illis fuit jus que
: Solum —

36

Hic dicitur: quod arrogati succedant
ijs quibus sunt agnati seu uno vine
culo juncti, ita tri, ut duplici vinculo
junctus preferatur alteri — si si ag
: tur de successione unius fratris germa
ni, et si superfit alter frater germa
: nus, et tertius arrogatus, tunc germa
: nus excludit arrogatum — si aut

Moriatur unus frater consanguineus
et ^{superfit} ~~superfit~~ alter frater consanguineus,
et tertius arrogatus, tunc simul suc-
cedunt. N in bonis paternis — Et
ratio est hinc, quia talis arrogatus in
habetur pro fratre consanguineo, quia
soli patri junctus est — Et ratio ul-
terior est, quia adoptio imitatur na-
turam, atque per naturam is, qui
soli patri junctus est tunc est consang-
vineus, qd et arrogatus l. 23 de s. p. n.
Cod. de legitim. hered. — Hoc autem in-
telligendum est, si duret arrogatio,
si enim arrogatio per emancipationem
esset dissoluta, tunc in cessat succe-
ssio, quia tales neutro jure essent
conjuncti. Quod probat — Jure naturae n.

Quia si sunt de sanguine — Jure civil
si, quia si amplius sunt sui —

Ad finem Numeri dicit: quod adop
tatus in specie ad successionem colla
teralium defuncti: si a quonem pater
fuit adoptatus: si admittatur, quia
e de sanguine nec e suus — Et hoc in

regula: Excepit Nisi forte conuenerit de
plex vinculum tunc tñ admittetur
ex ratione, quia esset de sanguine —

39 — Quo dicitur: si deficiant fratres ger
mani seu utroque latere juncti, eo
rumve nepotes, quod tunc mi admittan
tur fratres consanguinei et uterini
si idem e de sororibus: quia si simul
conuenerint, tunc illi paterna, si
vero materna bona equient, et res
communis

Jubeant se dividere juxta Verbum:

Maternis cedunt materna, paternis pa-

ternis
vz si duo essent fratres consanguinei,
et uterinus: vz si quis ex una ux-
ore habeat unum filium ex altera
alterum, et si ille postea moriatur,
et illa nubat alij et iterum habeat
filium, et si unus consanguineorum
moreretur, tunc hi duo ei succedunt,
ita tri u^o consanguineus habeat pre-
cipua bona materna, uterinus vero
materna, et residuum dividunt —

Itē Quærit: An in Neglecto fratrum 38
consanguineorum v^o uterinorum
cum patrua consanguineo v^o uterino,
in bonis patru consanguinei v^o u-
-terini

Concurrentes sint admitterendi vsq[ue]
tres fratres consanguinei, unus mortuo
relicto negotio, alter mortis sine negotio
3 tunc exstat — v. sunt tres fratres uter
vini, unus mortis relicto negotio, alter mor
ritur sine negotio, 3 tunc exstat. — Et
deretur quod ita, quia negotio fratris
Germanorum admittuntur cum
patris germanis ad bona Germani
patris mortui, q[uod] et illi viderentur
admitterendi —

Veniunt t[ame]n e[ss]e quod n[on] — Et ratio e[st] quia an
tea nulli negotio cum patris admitt
tebant, postea id quidem e[st] mutatum
sed t[ame]n respectu negotii ex fratre ger
mano q[uod] hoc n[on] e[st] extendendum ad ne
gotio

Fratres consanguinei — Anno quia Jus
Velut n. correctum n. e. prohibendum
Stare — ratio quia exceptio firmat
regulam in casibus n. exceptis — pro-
bat m. per Novel 127 Cap. 1. Ubi di-
citur: quod Jus representationis in li-
nea collaterali: tui debeat locum
habere inter istos, qui sibi utroque la-
tere sunt juncti, qd. inter uno latere
junctos locum n. habet —

Hic quaeritur: An frater utrimque
junctus excludat, altero tantum pa-
rente junctum a bonis communis
Negotii? — Casus pro hoc e. talis: sunt
tres fratres, duo germani, et 3^{ius}
consanguineus, unus germanus mo-
ritur, relicto ex se filio, seu negotio, quod ei

Succedit — postea in moris iste filius seu
Nepos, et Quoniam An patruus germanus
excludat consanguineum? De quod in
Anno quia d. Novel ius § 3 praefert qui
dem fratrem germanum fratri con-
sanguineo, sed tunc tunc, quando est
fratri germano succeditur, in anno quan-
do succedit eius Nepoti, go quando ne-
pote succeditur, tunc cum in praefert
2do quia hujus Casus Novella mentio-
nem in facit, go sequendum est Jus veteris
atque go —

46. Hic Quoniam. Quousque admittatur suc-
cessio Collateralium? An in infinitum,
v. tunc usque ad certum gradum? — Et
Aliqui dicunt, quod cognati tunc sint
admittendi usque ad primum gradum

Gradum juxta l. 4 in princ. de gradibz
 Ubi id ipsum dicitur — Verius tri e;
 Quod n̄ ulterius p. denique in infini-
 tum: / sit extendenda — Et ratio e, quia
 in d. l. 4 id n̄ dicitur restrictivè, sed
 exemplificativè; hoc e, quod sit admit-
 tendus, nisi forte esset in ymo gradu.
 Et quod tñ exemplificativè loquatur
 Ratio e, quia ordinario cursu iste
 gradus quoad vitalitatem e remo-
 tissimus — Et sic n̄ digressis de ag-
 natiz, qui in § fin. Instituz de legitimis
 agnat. Success: dicuntur succedere
 usque ad iomum gradum, hoc aq̄
 n̄ dicitur restrictivè, sed exemplifi-
 cativè, et n̄ exclusivè, sed inclusivè —
 Quod probat ex § 3tio Justif d. tis

Ubi dicitur: Quod agnatis orti, si qui sint,
in infinitum sint admittendi, go
e' Textus expressus — Quod am' con-
giat gradus exemplificet pro agnatis
quam pro cognatis — Ratio clari potest
quia facilius in remotiori gradu po-
test inveniri agnatus, quam cogna-
tus — Ratio rationis quia agnatio potest
in acquiri per adoptionem, cognatio
vero n' go — Et haec dicta sunt de
Jure communi — Jure Bohemico
En ultra primum gradum nemo ad-
mitteret —

4^a Hic dicitur: quod dispositio Juris
civilis communis circa successionem
collateralium, n' ubique observetur

Aliubi enim nulla admittitur re-
=presentatio in linea collateralis
Atque nequidem Neque fratrum ger-
=manorum cum patris ad bona pa-
trui mortui admittuntur — Aliubi
in omnia bona sequuntur proxi-
=mum, sed bona paterna sequuntur
descendentes linea paterna — Ma-
terna vero sequuntur descendentes
linea materna — Atque patruorum
liberi preferuntur avo, quamvis avus
sit proximior et hoc si consuetudine

De Successione Naturalium

Equius de Successione legitimorum 42
et legitimorum s: tam linea rec-
=ta quam obliqua s: quod est agere

De successione illegitimorum seu
naturalium tñ - Et Amis dñz, quod
dependentes naturales tñ n̄ admittuntur
ad successionem patris N ab
intestato, quia n̄ censentur habere i-
uriter patrem - Quod certum est si
patri adsint alij iusti liberi, aut iusta
uxor - In testamento tñ possunt in-
stitui, sed tñ in una uncia, sed notan-
ter: cum una cum matre juxta Nov.
89 Cap. digestis v. nē igitur - Et hoc m̄
intelligitur de casu, ubi adsint alij
iusti liberi - si aut nullus sit patri
iusta proles, tunc eos in ex parte in tes-
tamento scribere potest, n̄ absque
matre, salva tñ parentibus s. si quis
talij pater haberet s. legitimā d. Cap.

Ornatig: - Ab incestuato am tali tm pos-
sunt petere sextantem una cum ma-
tre, salvis tm alimentis sibi debitis -
Hoc am intelligitur, si n fuisse effusa
concupiscentia hoc e, si unam tm
habuerit concubinam, hinc si hab-
eret plures, tunc nihil possunt petere,
quia jura luxuriantibus n subveni-
unt - Item hoc tm intelligitur
de liberis primi gradus - Hinc ne-
ptes naturales tm /: ex filio na-
turali tm procreati, quamvis essent
juncti, hunc sextantem n habent,
ne nimium faveatur libidini -
Quod am tales nepotes ab incestuato ni-
hil possunt petere, pbas per l. 7 l. 1.
naturales ubi dicitur quod in Testamento
quidem

Possint honorari, quod ab intestato nihil
petere possunt —

43 Patri quod liberi naturales tui in successi-
-dunt, mater autem succedunt. Propter de
inoff testam — Et ratio est, quia mater est
certa, pater autem incertus — Et hoc
procedit, nisi mater alios iustos libe-
-ros habeat, quia est certa est — Exijus
Nisi sis illustris, tunc nihil haberent
leg. penult ad statum orphanorum: Ubi
id ipsum dicitur — Et ratio est quia
absurdum est in illustri familia pe-
-riores nominari —

44 Hic dicitur, quod Ascendentes filio
naturalis ita succedant, sicut filii
illis, hoc est, quod pater eis aequi tui
in sextante ab intestato succedat

Quando talis naturalis nullas ha-
bet iustas proles, mater verò illy suc-
cederet in totum, ex testamento a'm
tali casu talis filius patrem t'm tenet
instituire in una uncia - si a'm n' ha-
beat iustas proles, tunc m' in totum
patrem instituire potest, salva t'n
matri legitimā juxta Novel. 89 leg.
13 ubi id ipsum dicitur -

Hic dicitur: quod collaterales natura-
les t'm ex parte patris naturalis nul-
la inter se fruuntur Successione, hoc
e, quod n' dicendi agnati: v'g si quis
duas defloravit, et ex utraque habuit
prolem, et si una earum m'retetur
tunc altera n' succedit, quamvis sint
naturales ex uno patre - Ex parte

Mater tñ admitterens vñ si quis ex
duobus haberet duas proles natura-
les, quia ei sunt cognati § 4 Instilul
de success. cognat ubi id ipsum dicitur,
et quidem equaliter admittantur.
Aliqui quidem dicunt, quod utroque
latere deberent preferri his, qui in
uno latere juncti sunt: vñ si quis ex
uno habuit duas proles, et ex altero
tertiam, et si una horum prior
moreres, tunc altera preferretur tertio
juxta Authenti itaque Cod Communi
de success — Rationem dant, quia
hic concurrunt duplex vinculum, ubi
et respectu matris et respectu patris.
Ad hac opinio vix procedit, ex ratione,
quia vinculum ex parte patris si cura
: sur

Quia talis n̄ censetur habere Juridicā
patrem. — Ratio rationis, quia cum iuste
nuptie n̄ demonstrant, et sic n̄ pos-
sunt dici esse agnati, gō n̄ possunt
preferri alijs, naturale vinculum ē u-
trique —

¶ diximus, quod liberi naturales tr̄i n̄ ad = 46
mittantur ad successionem, nisi quan-
do defuncti alijs iusti liberi — Jam hoc
Numero quaerit, an Princeps eos possit
admittere ad successionem in praeju-
diciū iustorum liberorum? an
denique illos possit ad hoc legitimare?
¶ dicit sine causa n̄ potest, quia Prin-
ceps n̄ debet Jus alteri quæsitum ei
sine causa auferre — Et ratio ē, quia
hoc censetur esse contra Jus Gentium,
cui Princeps ē subiectus — Ex causa

Publica tñ potest, quia publica priva-
tis sunt anteferenda bonis. Sed tñ tali
casu deberent ad hoc citari nñ isti, quo-
rum interest, id e agnati et cognati
ejus, de cujus Successione agis — Et ratio
e, quia quando Princeps quid facit in
prejudicium aliorum, bene solet
addere clausulam, quod id faciat ex
certa scientia, ubi requiritur causa
cognitio, ad causae cognitionem am de-
bent citari ij, quorum interest, &c —

De Successione viri et uxoris

47

Egimus de Successione descendentium
Ascendentium et Collateralium
Jam sequis de isto ordine Succeden-
di. Si scilicet de Successione Viri et ux-
oris — Et haec successio habet

Locum tunc, quando descendentes
et Ascendentes et Collaterales defi-
:ciunt — Et haec Successio e' mutua,
hoc, et vir admittitur tali casu ad
bona uxoris, et uxor ad bona ejus, et haec
Successio vocat' praetoria — Propter
hanc successionem viri et uxoris Prae-
:toriano adhuc alia erat Successio ci-
:vilij eorundem, ubi in Vir et uxor
vicissim admittebant, quamvis ad-
:sint alij iusti liberi, aut agnati, & cog-
:nati, Sed tamen in casu, ubi maritus
e' dives, et uxor ingens juxta Novell.
ut liceat matri & avia l. iiij. Cap. i. 3
et authent. proterea Cod. Unde Vir
et uxor ubi id ipsum dicitur Sed Ius
:ritur §. si Quantum talis uxor habuerit?

Et disto. si tñ erant tres liberi marito,
tunc uxor habebat yta partis usum
fructum — si aut erant plures, tunc
habuit portionis pro rata usum fructum
— si aut ei nulli erant liberi, tunc
habuit ytam pleno jure, et residuum
habent proximi agnati ab intestato —
Et ratio est ob affectum conjugalem, cum
unus fuerit dives et alter ingens, ne
forte unus in opprobrium alterius
cogatur mendicare — Et hoc in in viro
obtenebat juxta Novell. 53 Quis sen-
tibus ipsum dicitur ut si is sit dives,
et maritus ingens — Et ista yta eis
pleno jure debetur, nisi alter conjugum
habet parentes, quia tñ propter
liberos eis dencyatur libertas

Proprietas, qđ propter parentes ei
nō ē deneganda — Et hęc ȳta nō tm̄ tunc
debetur uxori, quando' mansit in ma-
trimonio usque ad mortem, sed nō tunc,
quando' injuste' ab illo fuit ejecta, nē
dolo suo alteri prejudicet — Et hęc
ȳta ē debetur jure publico, id ē; quod
nec per testamentum ei possit erigi,
quia pactis privatorum nō potest pre-
judicari publico — Sed tñ in istam ȳtam
debet imputari id, quod forte' ei con-
jux reliquit, quia censetur compen-
sasse juxta d. Authenti. praterca' in
fine ubi id ipsum dicit — Sed hęc ȳta
ei tm̄ competit in casu inopia, id ē;
dum illa ē pauper et parentes habet
pauperes, nam si haberet patrem
divitem, tunc nihil petere posset.

Ex ratione quia is n̄ habendus ē pro pa-
pere, qui saltem alimenta habet, sive
ā se, sive illa ā se potere possit, atqui,

48 ⁹⁰ Hic agit de isto ordine succedendi si-
licet de Successione fisci; et huic suc-
cessioni ē locus tunc, quando nulli sunt
descendentes, nulli ascendentes, nulli
collaterales, nec vir nec uxor, tunc fis-
cus in talia bona succedit tanquam
in Vacantia — Et hoc in regula: —
sunt tri casus excepti, nam ad huc ali-
que personae fisco preferuntur — Imo
Municipali et in bonis unius de suo
Collegio mortui — Item si quis de ali-
quo vexillo v. legione / per Vexillum
possunt intelligi Pedites — per legio-
nem Equites: / si sit mortuus, tunc fisco

In bonis eius preferebas ista Vexillatio,
v. ista legio, id e' corpus illius — Item si
cohortalis fuit mortuus, tunc fisco in pre-
ferebatur ista cohors — per cohortales
possunt intelligi viri agertrij-göingor —
Item si quis de fabricensibus morere-
tur, tunc in fisco preferebas istud col-
legium fabricensium — si in talis fa-
bricensis fisco / Idem e' de alijs / ali-
quid teneretur / tunc istud Collegium
debuit solvere fisco — Item si Mona-
chus fuerit mortuus, tunc ei pro fisco
succedebat Monasterium, si fuit bo-
norum egrax — sic in in Bohemia
Monasterium succedit nomine ingres-
si / si e' bonorum egrax / Notanter
si iste ingressus succedit tanquam
ascendens aut descendens — seu e'

Si tui esset collateralis ejus, de cujus
successione agitur tunc cum Monasterio
um si admitteretur — Et ratio est, ne valde
de multa bona deveniant ad manus
mortuas — Item si clericus fuit mortuus,
tunc si suo preferabatur Ecclesia
In Bohemia cum bona clericorum si
si faciunt testamentum si dividunt
trifariam — Unam partem accipi-
unt ejus consanguinei — Alteram
partem accipit Ecclesia — Et 3tiam
accipit Patronus — Hinc in talia bona
si quibus est annexum sunt Patronatus
canonici venduntur et confirmantur
et quidem 50 sexagenis

LIBER 39^{mus}

Titulus unus

De operis novi nunciatione

Ante connexionem notandum est hic,
quod hic § juxta divisionem compila-
torum incipiat Itaque pars digesto-
rum, scilicet Digestum novum, quod
ita dictum est à primis Tituli Verbis,
quæ inscribuntur: De operis novi nunci-
atione — Jam datur connexio.

Egimus de rei vindicatione et de
alijs actionibus realibus, quæ dantur
domino in dominum Item Egimus
de actionibus personalibus, quæ
competunt creditori adversus debito-
rem, quæ denique oriuntur ex con-
tractu § sive re, sive verbis, sive liberis §

Sive consensu inito: / v ex quasi contractu / v de tutelis, de successioneibus tam rectorijs quam civilibus v in ex alijs causarum figuris. Jam sequitur de actionibus mixtis, quae tum in personam, tum in rem scriptae sunt, denique de talibus, quae si ex jure proprietatis, nec ex contractu, sed ex aliquo actu / per quem possessio nostra, aut usus rei nostrae laeditur: / descendunt, quod fit per petitionem novi operis, uti solet nunciari novum opus. Hinc.

Sequitur de operis novi nuntiatione. Et haec actio mihi solet referri ad varias causarum figuras. —

i Huiusmodi: Quod possessio mea per damnum vicini censetur laedi tunc ex facto aut opere, quando vicini aliquis

In prejudicium meum contra pristina-
:am, aut receptam, aut justam form-
:am edificat, struat, faciat, aut im-
:mutet et — Hinc ei possum nunciare
novum genus, seu possum contra eum
intentare actionem, quæ vocatur Nunci-
:atio novi operis, ut ab opere coepto
desistat, sed si quod factum est demolias.
Hinc hæc actio in refertur ad Inter-
:dictum prohibitorium —

Nunciare novum genus significat pro-²
:hibere aut impedire, ne tale genus fiat,
aut ne in eo pergatur donec desinere
constet — Hinc Nunciatio definit

Quod sit novi operis per solemnem ex
Edicto Pretoris denunciationem facta
prohibitio —

Per novum genus hic intelligitur tale ³

Opus, quod solo ē conjunctum, per quod
denique pristina facies rei /: sive per ad-
ditionem sive per subtractionem /: mu-
tatur in damnum alterius Leg 3 § ii
h. tit. et sive in fiat in urbe, sive extra
sive in villis, sive in agris, aut ubi-
cunque et —

Dixi: In damnum alterius: hinc si quis
in sulciat suum vetus aedificium in
pristina forma, tunc illi nō est nū-
ciantur novum opus, quia ille nō inducit
novam formam, nec causat alteri
damnum, sed tū veterem continet
q̄o —

40 Hūc dicitur: Quod haec actio tū comparatur
ratione operis presentis v. futuri impedi-
endi et nō ratione preteriti — Et ab hoc
differt ab Interdicto Quod vi aut clam

Quod praeterita respicit — Hoc autem intelli-
gitur: si illi de praeterito non fuerit facta
prohibitio — si enim eis facta fuisset, et
ille tamen perrexisset, nec satis dedisset,
tunc tamen posset conveniri hac actione:
ex ratione, quia satis est quod fuerit mo-
nitus — Et non potest agere in interdicto,
Quod si autem ilam, quod illi placet —
Nunciare potest is, ad quem registra. 5c
cui damnum fit: pertinet et hoc
propter suum jus conservandum,
aut propter damnum repellendum,
sive id fiat in praedio Italico sive in
Provinciali — sive in istius praedii:
cui damnum imminet: sit nunciantis
proprium, sive commune cum altero,
sive publicum, sive privatum — Ratione

Publici am omnes admittunt, quia in-
terest publicae causam Reipubl. ab om-
nibus defendi —

Uterius dicitur: Quod in Superficiarius
et Ususfructus Ususfructuarius Respectu
extranei s. cum proprietario em debet
agere actione confessoria. s. per se nunci-
are novum quod, si am suo, sed Procura-
torio nomine, hoc e. nomine ejus, a quo pe-
nsficiem v. Ususfructum habet —
Imo et Procurator illud potest nuncia-
re, si sit Procurator in rem suam, v.
si caveat dominum rehibiturum,
v. habeat speciale mandatum, aliam-
modo renunciatio remittitur, ut en-
curatur L. 5. §. 1. h. tit. ubi id ipsum
dicitur —

6
Hic dicitur, An ille, qui sibi habet

Constitutam servitutem possit nun-
:ciare novum opus, si quid in prejudicium
istius servitutis fiat — Et aliqui dicunt,
quod ratione servitutis in predio urba-
:no competenti possit, si vero ratione
servitutis predij rustici l. 14 h. —
Verius est: quod possit ratione utriusque,
quia utroque casu ei officitur, et dam-
:num causari potest per l. 3 et l. 9 h.
Ubi id ipsum indistincte dicitur, qd
indistincte est accipiendum. — Sed ob-
:jicitur l. 14 h. ubi dicitur, quod ra-
tione servitutem rusticam novum
opus nunciari non possit, qd male dix-
imus, quod ita et dicto in casu legis, quan-
:do negatur, an habeat servitutem
ille, qui ~~causet~~ vult novum opus nun-
:ciare. (

Secus N — Huiusmodi An pueri illi
9 beati potestatem nunciandi no-
-rum quis? R. Quoad jus habet, quoad
exercitium n. habet; hoc e. ipse illud n. po-
-test nunciare sine auctoritate Tutor-
is s. ne forte temere quid attuleret. Sed
tutor debet illud nunciare nomine pu-
-erilli — Excepitur Nisi res ad eum per-
-tineat, hoc e. nisi forte tutor esset im-
-peditus v. esset absens, tunc in puerilli
illud potest nunciare, extra ratione, ne oc-
-casio, illud nunciandi, pereat — Po-
-test hoc in se accipi, quod si res ad tutorem
pertineat, quod possit nunciare nomine
suo et in puerilli — Major 19 annis
illud potest nunciare quia et potest pro
tulare pro alijs, qd et pro se — scribitur

T34

Servus / si novum opus in publico fiat /
illud nunciare n̄ potest, quia tunc sunt
omnes alij, qui illud nuncient si am
damnum imminuat ejus domino, tunc
potest, quia id ipse dominus facere con-
setur l. 3 quod si aut clam. Ubi id ip-
sum dicitur — v̄ in potest talis casu domi-
nus agere Interdicto quod si aut clam.

Hic dicitur: Quod ista Nunciatio debeat B
fieri in presenti, id ē ibi, ubi opus fit,
et tunc, dum opus fit, sive jam actu
adificetur, sive intendatur — Et hoc
procedit, sive dominus edificare vo-
lent sit presens, sive n̄ — Hinc ista
Nunciatio in potest fieri mulieri, pu-
ero, puella, fabro et cuilibet ad edi-
ficandum conducto — Nisi dominus
oneris sit infans v̄ furiosus, quia sup-
ponuntur

Habere Tutorem & Curatorem - tunc
illis fieri potest - debet autem potius fieri
verbaliter, ne jus eorum laedatur.

9 Si autem talis infans & furiosus non habere
Tutorem & Curatorem, tunc saltem po-
test fieri nuntiatio realis per per-
sonam laicam, per demolitionem - Et
sic intelligenda est lexio h. tit. l. ubi id po-
sum dicis - debet tamen hoc fieri idonee
et bona fide, hoc est debet nuntiatus
liquidus posse docere de iure suo.

10 Item Iuribus: An socius socii possit no-
rum opus nunciare? si unus soci-
us in re communem aliquid edificet?
Et dist. proutiam potest & verbalem
et realem si potest - Disparitas est quia
verbalem facit ipse et sic censetur
circa rem suam prohibere. Protori-
am

Verò si sit Prætor, et si sit eam circa
rem alienam, et sic intelligenda est
lex 3ta § i h. tit. — si tertius socius
per se fundum communem haberet
immediatum alium sciendum pro-
prium, et si illi damnum immi-
neat, tunc in verbalem nunciare
posset, quia tunc si consideratur ipse
socius quæ socius, id quod quicumque
alius —

Nunciatio facta ab uno ex pluribus, ¹¹
alteri si videatur prodesse et hoc est,
si tertius in prejudicium rei: quam
primus cum secundo habet com-
munem: aliquid edificet, et si horum
condominorum unus huius 3^{ti} nunc-
ciet novum quæ, alter vero si iur-
etur an id in profuturum nunciandi?

Et dicit Author, quod nō. Notanter
si ad interesse agatur — Et ratio ē, quia
potest unus habere jus prohibendi, nō
verō alter, qđ — Dixi: Quoad interesse
seu directē — Quoad demolitionem
tñ seu prohibitionem, id in alteri
prodest per indirectum, quia in
pari causa potior ē conditio prohi-
bentis, nisi forte primus ad id consen-
sisset, quia potuit indulgere, salvo
jure secundi, si et ille indulgeret,
et sic unus potest prohibere —

13
Hic dicit: quod nunciatio possit fieri
tripliciter, seu quod sit triplex — Primo
per magistratum, et vocatur Pro-
tonia — 2to per manum seu jactu
lapilli aut demolitionem, et vocat

Realis - tertio per verba et vocatur
verbalis - potest autem haec nunciatio
fieri quacunque die. Scilicet ver-
balis et protoria: in die feriata, quia
verbalis fit extra iudicium, et fieri
sapiat strepitum, et Protoria in sa-
piat strepitum, quia tunc de plano pe-
titur, nec quae est, ut Protor. Pedeat
pro tribunali. go potest saltem peti
in casu, ubi periculum esset in mo-
ra - Realis potest fieri senis huma-
nis si vero divinis, quia posset fieri
per demolitionem, quod sapiat strepi-
tum - NB in Bohemia nunciatio
debet fieri coram sexviratu - 13
Effectus nunciationis est, quod prohibi-
tus statim debeat cessare ab opere
cogito, nisi cautionem det de eo

Demolendo, si succubuerit L. 8 § 4 h. t.
Et hanc cautionem alter t. netur susci-
pere, nisi forte in continenti possit pro-
bare contrarium. — Et si sit contumax
id e. si n. caveat, et tri. pergat, tunc in eo
= jus contumaciae opus demolitur,
nisi forte jus fruendi habuisset, et hoc
in poenam contumaciae L. 20 § 2 h. t.

14 / Nisi forte alter malit eligere inter eos
Hic dicitur: Quod nunciationis verbalis
n. sit specialis iste effectus, quod per eam
possessio transeat in adversarium. Se-
cus e. in nunciatione reali v. pratoria
Disparitas e., quia in Verbalis debet acce-
dere Satisfactio, per quod confetur dam-
nificatus jus adversarii agnoscere et su-
um quasi remittere, et sic ipse debet
probare, alterum jus n. habere. In
alijs

Speciebus autem ista Satisfactio non videtur,
ergo nec presumitur remissio v agnitio,
ergo ibi alter debet probare — 15

Hic Quaeritur: si Nunciatio sit notorie in=
iusta, an edificans in opere coepto pos=
sit pergere? et vix eadem fenestram aperi=
riendo? Et quod ita, quia fenestra ex=
spectatur liquidatio juris, quod per
se certum est, atque ergo — Quod non pro=
batur per leg 20 h. h. f. Ubi dicitur: Quod
talis nunciatio debeat remitti, id est
attendendi, ergo est —

Hic Quaeritur: An propria auctoritate
liceat novum opus demoliri? Et quod
ita, quia vim vi repellere licet, atque
ergo. — Quod non probatur per leg. 29 de servis
urban. praed. Ubi id ipsum dicitur: Hoc.

am intelligitur de talibus rebus, quae
nostros sunt, aut quas possidemus —
hinc si tñ delentori damnum immi-
neret, tunc hoc n̄ posset facere, sed debe-
ret recurrere ad suum auctorem, v de-
beret agere interdicto, quod si aut clam
item debet hoc fieri in continente,
alias res censeretur sapere vindictam.
Illud continens am̄ hic accipitur mo-
raliter, hoc ē, quatenus fieri potest quo-
d nec congregentur homines v demoli-
endo de nocte, quod alter struxit de
die et —

19 Hic dicitur: quod n̄ quandoque iste
effectus nunciationis cesset — simō per
remissionem, quia renunciantibus
actiones suas nullus amplius ad eas datur
regressus

2do per cautionem, quia accipiens cau-
tionem censetur ad id consentire, ut
pergat — 3tio si mortuus sit nuncia-
tor NB talis, qui illam tñ nomine suo
fecit, quia tunc finis prohibitio, qd est
ejus effectus — Dixi si illam tñ fecit
nomine suo — Hinc si illam n fecit
nomine heredum, tunc n cessaret
argumento leg. 19 de arbitrio ubi dicitur
quod si quis promittens ^{res} in arbitrium
nomine suo tñ, et si n faciat menti-
onem heredis, quod heres ejus n te-
neatur stare laudo, ita verò si ejus fecit
mentionem, qd est in nostro casu —
4to si Proctor nunciationem pramis-
sam revocet et declaret esse irritam
aut frivolum, quia malitiosus n e indul-
gendum — Item si fringere a

à faite Nunciatione sit laesum quie-
:té et si nuncians, Actionem non prosequi-
:tur - Simò quia censetur facta fuisse
frivolè - ratio ne per inanes denuncia-
= ationes & diffidia longo tempore impe-
diantur - Item sicam velit facere
Procurator, et nolit cavere de rato et

Titulus 2us

De damno infecto et de Sug- =grundis et de protectionibus

Connezio: Erimus de damno regoran-
:do aut avertendo, quod ex opere facten-
:do timetur, Sequitur de damno, quod
ex opere facto timetur

i
Damnum derivatur ab ademptione
seu diminutione hinc in definitur,

Quod sit ademptio v. diminutio patri-
monij - Et aliud est factum, aliud in-
fectum. factum est, quod jam processit -
Infectum damnum ante dicitur illud, quod
quidem nondum est factum, futurum
tamen timetur - Hinc hoc Edictum tamen
pertinet ad damnum futurum a-
vertendum, si vero ad praeteritum
reparandum, quia damnum praete-
ritum potest alia actione reparari
v. actione legis Aquiliae, aut alia
leg. 4 §. i. h. tit.

Hic dicitur: quod ista actio compe-²
tatur, unde eveniat damnum timetur,
sive timeatur ex rebus vicinis, sive ex
rebus domesticis v. ex domo neivosa,
muro suo, unde meae rebus damnum

Timetur, sive ex opere per vicinum
facto, sive id faciat domi v^g cloacam
derivavit in meum hortum, sive alibi
v^g aquam rure aut mea proelia deriva-
do, sive id fiat in loco urbano sive in
rustico, sive in privato, sive in publico,
perinde est, cum illa tri differentia,
quod si damnum timeatur ex opere
privato, tunc ad eundem est Praetor sicut
ex publico, tunc ad eundem est Princeps.
Hoc autem intelligitur, si quis propter su-
um privatum commodum in pub-
lico quid aedificet, unde ei damnum
timeatur, tunc debet adiri Princeps,
nisi id forte fecisset in mari & in littore
maris s: ubi alias cuique aedificare
licet. Si id autem faciat propter bonum

Publicum, tunc cessaret haec actio, nisi
alicui damnum immineret, quia pub-
lica privata sunt anteferenda bonis.
Hic dicitur: quod scilicet quando fit mentio vi-³
tij aditum: quod hoc sit intelligendum
de vitio tali, quod facto alterius causari
possit scilicet. v.g. si aedes sint debiles, ut fa-
cile possint collabi, v. si paries ventrem
faciat, v. si aedes non sint bene tuta etc.
Hinc naturale vitium huc non perti-
net v.g. si ventus domum vicini decu-
tiat et mea damnum faciat, v. si
fulmen eum percutiat, v. si per terra
motum subsideat etc. v. si fulmen eam
dirigat, et ratio est, quia hoc est factum
natura, natura autem nemini injuri-
am facit, qd — — —

21

Idem est in partibus aedium, hoc est, quod
 non requiratur, ut damnum timeatur
 ex tota domo, sed satis est, si damnum time-
 tur ex parte domus, uti v.g. sunt projecti-
 ni bene contiguata /: projecta dicuntur
 trabes, quae pendent de meis aedibus
 ad aedes alienius, sed tunc non requiruntur
 huic mi referuntur Suggrenda v. sug-
 grendia seu tabulae aut tectula im-
 pedire cadere impediunt, Dir wärrer
 Löiggor - unde si damnum alieni ti-
 metur, tunc mi licet agere hac actione
 huic mi referuntur moeniana seu
 pergula tabulata circa aedes Dir wärrer
 Löiggor - unde si aliquod damnum time-
 tur, tunc mi potest agi hac actione -
 Aliqui hoc moeniana appellant sola-
 ria a sole, quod inde dicitur affectus

Ad solem, aut ad alios ludos obvios rectè
et obliquè, et in porrectum — Et olim
talia edificare n̄ erat licitum. Ne sine
consensu speciali, ne impediat aer —
Huc mi referuntur protectiones / et ut
alii legunt projectiones / per quod in-
telliguntur lecta nimium extensa,
ut facile per ventum abripi possint —
Ad finem Numeri dicitur, quod per de-
tionem hanc mi possit reparari tale dam-
num, quod ex vicino agro aut arbo-
ribus trinetur, quia n̄ tam curatur,
unde damnum dari possit, Sed an
dari possit — 6
Hic dicitur: Quod in securitatem dam-
ni infecti cavendum sit vicino inca-
sum, quod damnum fieret, quod dam-
nificatus tale damnum velit reparare

Et hanc cautionem n̄ tam ille potest pe-
tere, in cuius bonis eris, cui damnum
imminet, sed n̄ ille, cuius periculo e-
res, uti v.g. e. superficiesarius et leg. 1388
h. tit. ubi id ipsum dicitur. — Sed tunc
quando de vitis soli agatur. — Sed Qua-
ritur: An illum n̄ possit petere creditor
v.g. si cui e. quignorata domus, et si in
illa habitet, et si ei imminet dam-
num? Et Marsellus negat, quia ejus
raone domūs n̄ interest, quia ejus n̄
e. domus — Ulpianus admittit, quia
saltem raone rerum ejus interest —
Combinatio e. : De rigore n̄ potest, de
equitate potest — Prostat aut̄ hac
cautio sic: si quod mihi damnum ex re
tua accedere potest, dare sponde, et spon-

Deo

Hic Quaeritur: An bonae fidei possessor
eam possit petere? & a domino nō po-
test, ut si dominus habitaret penes, et
si haberet debitam domum, et si vici-
no bonae fidei possidenti, et firmas e-
dey habenti moveret litem, ratione
hujus vicine domus ~~vincula~~ firma-
Et sic intelligenda lex Marcelli idema
d § Superficiarium: ubi id ipsum
dicitur — Et ratio additur; quia po-
tior est causa domini — ab alio autem
potest, quia respectu aliorum habetur
pro domino — sed Obicitur: usufru-
ctuario, superficiario, et alij simi-
les eam in a domino petere possunt,
quod et ille § disparitas est, quia illi
habent causam a domino, non verò

Posseſſor bonæ fidei, qđ ſe quaeritur
An eam in pſſit petere inquit inuſ?
Qđ tertio poteſt, qui n̄ haberet contra
illum aliam actionem — a domino
n̄ poteſt, quia v̄ mox ab initio celeſ fue-
-rent minus, vel non ſi fuerunt,
tunc debet ſibi imputare, quod eaſ con-
-duxerit ſi n̄ fuerunt, tunc habet ali-
-am actionem ſcilicet Locati, conſue-
-ti, qđ hoc n̄ eget — Poteſt in rem uerare
reparari et deſalcare in perſone ob-
8 Hic dicitur: quod ad hanc cautionem
quiſque debeat præſtare, n̄ dominus
n̄ domino v̄ proprietario uſufru-
-tuario, modo ejus interſit — Inſo ill-
-quianus dicit in huius eſſe cavendum,
cujus nondum intereſt — Nolo

Interesse possit, ut si creditor, prius =
: quam dare mutuum, sibi quateret
caveri, quod probatur ex finalibus ver-
bis legis ista § 3 ubi id in fine dicitur.
Quod Praetor debeat videre, cui parere
debeat, hoc est, an illam debeat adjudi-
: care ut alterum absolvere; hoc est, an
ejus intersit, aut saltem intererit vi-
lens dicitur: quod perinde sit, an
dominus cautionem petat per se, per
servum, quia vox servi, vox domini —
Ad finem ducitur: quod si tui nomine
suo, sed in alieno nomine. Hec cau-
tio peti possit ut per Procuratorem,
pro misso tui utrobique juramento
calumniae, ne quid temere attente-
: tur —

Hic dicitur: Quod haec cautio peti possit q

Nisi sub sit iusta causa, qui eam fa-
cit denegari, quod fit varie. — Simò si
petens, se illa facit indignum, v. g. si ipse
noluit eam alteri prestare juxta d
leg. is Dio h. tis. Ubi casus: aliquis ne-
luit cavere ratione domus sue nuncio-
sa, Actor e missus in possessionem
hujus domus nunciosa, alter am ad-
huc habuit aliam domum firmam
pene, hanc nunciosam, et petijt sibi ab
altero de sua domo nunciosa prestari
cautionem, et si fuit auditus, quia
ipse ei cavere volebat, ex regula. Quod
quisque juris in alterum statuit, eo-
dem oportet, utatur et ipse. — Judici-
mus in e illa hac cautione, qui forte

Ad ultimam domum /: quæ adhuc
distabat ultra sexaginta pedes a mo-
numento /: monumentum e' signum
sepulchri /: aedes suas ante illam monu-
mentum versus edificavit, tunc in
respectu harum aedium n' potuit pe-
tere hanc cautionem, quia egit contra
prohibitionem legis in tabularum.
Et talis adhuc potuit arbitrariè pu-
niri — Item in ille hanc cautionem
petere n' potest, cui potest aliter con-
suli, uti v.g. e' commodatarius, qui
sibi potest consulere actione locali
juxta leg. 32. h. tit: ubi id ipsum di-
citur — Et ratio additur: quia in
quem esse censetur, ut adversarius

Supervacua cautione gravetur: et
sic succedit regula: habito remedio
ordinario nō e recurrendum ad extra-
ordinarium — Et hoc in potest agiti-
cari usufructuario, aut superficiario,
quando ei movetur questio, an sit
usufructuarius, an sit superficiarius,
tunc tū cessat hactenus, sed agendū
esset actione confessoria, v actione
personali ex contractu, quia habito
remedio ordinario nō e recurrendum
ad extraordinarium —

Ad finem Numeri dicitur: quod e-
versō in proprietarius possit agere
contra usufructuarium, aut ille,
qui superficiem constituit contra

Ipsum superficiesarium, n' in ratione
viti soli, sed quando Domino exitis
operis eorum, damnum timebatur.
Et ratio est quia tunc ordinaria actio de
fuit. — Et tale Exemplum est in lege
20 h. tit. ubi Capus: Sima domus est mea,
altera mi est mea, Titus est Titus, ego isti
Titus in una domo harum duarum
constituo usufructum, ille ibi ali-
quid edificat, et Quiritur: si inde
mea proprio domui damnum immi-
neat, an ego proprietarius possim
perere hanc cautionem. — Et si
ratio soli non possum, quia solum
est meum. Ratio operis possum,
quia quis struxit alter.

Hic quaeritur: An emptor sibi possit
 peculiariter hanc cautionem? Et ante tra-
 ditionem aditum si potest, quia habet
 et aliam actionem ordinariam con-
 tra venditorem scilicet actionem ex
 empto, ratione ^{ex factis} casuum ubi venditor eam
 a vicino ad eas nequissimas habente non exegit
 juxta leg 36 de act. empt. et vend. si
 eam venditor exegerat, tunc debet
 eam cedere emptori, sicut et alias ac-
 tiones ut fieri, vindicationem leg 13
§ 28 d. tit 9o — Illi item in iurisperito
 9o non est opus, ut ipse sibi illam a vicino
 stipuletur — si tamen vicinus eam emp-
 tori stipulanti sponte faceret, tunc qui-
 dem ei haec cautio proderit, non autem

si ante citationem, et si aliter, quam si post tra-
 :ditionem ei damnum fieret l. 18 § 4
 h. l. i. ubi id ipsum dicitur - Et ratio est,
 quia si a rebus venditis damnum de-
 tur ante traditionem, et si venditor
 eam a vicino exigat, tunc eam emp-
 tori debet cedere - si autem illam non exe-
 :gerat, tunc emptor contra illum ha-
 :bet actionem ordinariam ex empto
 ratione iuris, quia tunc venditori
 imputatur - Hoc autem intelligitur:
 si venditor eam potuit exigere - si
 autem eam non potuit exigere, id est si fuit
 absens legitime, tunc haec stipula-
 :tio potest peti per emptorem, et ei pro-
 :deat, nisi damnum fieret ante tra-
 :ditionem - Et ratio est, quia tunc

Venditori nō potest imputari - Et quia
tunc emptor eam censetur exegisse no-
mine venditoris, et nō censetur agere
nomine venditoris - Et hoc nō pro-
cedit, si emptor omne periculum in se
susceperit, tunc illam potest exigere
et ante et post traditionem - Et ratio
est, quia tunc ad illum pertinet om-
nis custodia, et sic sibi debuit pro-
videre d. leg. 18 § 4 et leg. 38 h. tit.
Sed Obijciat: dicta leg. 180a § 9 h. tit.
ubi dicitur, quod cautio per empto-
rem petita, ei nō prodest, nisi damnum
accidat post traditionem, quod male
diximus, quod nō possit agere ob dan-
num ante traditionem contingens
Et disto si venditori possit imputari

Seius N. v. si venditor teneatur de ul.
pa. C. Seius N. - v. si emptor in se
casum si supposit C. Seius N. - si ante
damnum post traditionem imminet
ab, tunc potest, quia tunc jam emp-
toris si interest -
Ubi enim dicitur: quod si uterque eam
sibi stipuletur: id est emptor et ven-
ditor: / quod tunc stipulatio prodest
emptori ratione damni post traditi-
onem contingentis - Venditori vero
ratione damni ante traditionem
contingentis - Et ratio, quia inique
esse confetur, ut quis ratione ejusdem
rei duobus in solidum cum effectu
obligetur, et quia exactio unius
alterum liberali juxta l. duo 7

De duobus reis stipul: ubi dicitur
Si duorum cor reorum unus solvat,
quod alter liberetur, & c. huc — Et ra-
tio adhuc additur, quia hac cautio
competit ratione interesse — Ante tra-
ditionem, emptoris nondum interest,
et post traditionem venditoris am-
plius non interest, & c. —

11. Casus: Prima aedes sunt meae propriae,
Secundo sunt mihi communes cum
Titio et Lucio: si ex his aedibus com-
munibus damnum meae propriis
aedibus imminuat: an possim ab
illo petere hanc cautionem — Et
In regula non possum, ex ratione, quia
possum has aedes communes uti

Reservari, et expensas possum ab illo
pro rata repetere et consequi v. actione
pro socio, si simul e socius - v. acti-
one communis dividendo, si tunc
e condomines, si vero socius - Exci-
pitur tñ, ubi eam possum petere,
si mihi aliter consuli n. possit - Et
tales casus referuntur duo in leg. 10
in princ. h. tit. /: N. lex e. falsè citata,
loco legis 10. debet poni lex 39 h. tit. /

Primus e. si alter /: me forte nequi-
ente /: aliquod opus impertinens
in tali domo /: v. in pariete /: stru-
eret, et si mihi ex hoc opere dam-
num immineret, tunc illam pos-
sem ab illo petere, quia veni fecerit

Quis impertinens, sic: Aut n̄ potu-
it fecisse nomine communis, sed no-
mine suo - Et insuper tali casu alter
n̄ potest a me petere expensas pro ra-
ta, quia cum id fecerit nomine suo,
sic cessat et actio pro socio, et actio
communi dividendo, quae n̄ habet
et bonum, nisi tunc, quando intuitu
rei communis sit necessaria repara-
tio, quod hic n̄ fit. —

Alter casus est in d. l. 3 q. 6 tit. 1. ubi si
meae proprio aedes essent notabiliter
pretiosiores communibus, tunc
illam mihi possem petere, si ex inde
meis aedibus damnum immineret.
Et ratio est, quia forte gravius inde

Tamnum sentire possem, quam ru-
:dera domus collapsura consti-
:rent, quam alter /: si n. esset inter-
:posita hae cautio /: posset habere
pro derelictis — sed potest hic ob-
:ijci extra Authorem: Edificium
cedit solo, atque solum e. commune,
go et hoc opus erit commune,
go n. possum petere hanc cauti-
:onem. & disto: si nomine utriusque
edificetur C. seuis N. v. si sit neces-
:sarium C. seuis N. —

Hic jam Queritur: quo capite ista
2da questio habeat locum /: ubi
denique aedes proprias sunt preti-
:osiores communibus: antea,

Quando uterque in tali pariete
aliquid edificat? an tunc, quando
unus tm̄ ibi aliquid edificat? an
tunc, quando neuter quidquam
ibi edificat? In Glossa, Bartholus
et alij putant, quod tunc, quando
uterque edificat, sed hoc n̄ e verum,
quia in l. leg. 3 qua hujus rei n̄ fit
mentio, ibi em̄ uterque casus ex-
pressus recensetur — Primum: si unus
aliquid edificet — Alter, aut si unus
alter pretiosiora edificia habeat —
Hæc opinio mi refellitur ex eo, quod
in l. 40 § i h. l. expressè dicitur con-
trarium, quod denique tali casu
neutri contra alterum competeat

actio — Et ratio additur, quia tunc
esset par utriusque ratio, et cense-
retur utriusque facto damnum
esse causatum, et sic nihil esset,
ob quod alter alteri cogatur dam-
num reparare — Alij putant, id
esse accipiendum de casu, quo unus
tri insperatim quid aedificat,
sed hoc mihi non est verum ex ratione,
quia iste casus continetur sub pri-
ori, et sic non posset dici, quod sint
duo casus excepti, sed tri esset unus —
Hinc verius est, quod hoc sit intelli-
gendum in casu, ubi nullus aedifi-
cat — Et ratio est, quia alter posset ha-
bere muleram pro derelictis, si cautio

Non esset exacta: quae forte huic dam-
no non sufficerent. —

13

Hic dicitur: quod si tam cautionem
non tamen debeat prestare dominus, ex
cujus actibus damnum alteri time-
tur, sed in bona fidei possessor, qui
habetur pro domino. Imo et fructu-
arius, quando ex opere ejus damnum
alteri timetur l. g. §. fin. h. tit. —
in ipso proprietario, usufructuari-
us ratione operis a se facti eam pre-
stare tenetur. Contra in ipso pro-
prietario usufructuario ratione
vitij soli cavere tenetur justa l. 20
h. tit.: ubi id ipsum dicitur — ubi-
tenetur dicitur: quod in locator inqui-
lino

Cavere teneatur ratio domus, in
casu, ubi inquilinus conduxit ne-
inofas aedes, et si vicina aedes firmas
essent, istius inquilini propriis, qui-
bus ex domo a se conducta, et sibi lo-
cata damnum timetur l. leg. 18.
§ 3 h. tit. quia alias n. haberet ali-
am actionem —

Ad finem Nemerii dicitur: quod
quandoque in pleribus sit caven-
dum ut proprietario et usufruc-
tuario per vicinum aedes neofas
habentem l. 5 in fine h. tit. ubi
id ipsum dicitur. Et ratio est quia
cujusque interest — locatori ra-
tione domus, conductori vero ratio

14 Verum — Hic ponitur ~~cautio~~ huius
cautionis formula, quae sic sonat:
Quod mihi ex domo tua damnum
accidere potest, praestare spondeo.
Spondeo: l. q. h. l. i. unde id ipsum
enitur — Ulterius dicitur: solen-
ni in hac cautione adijci nomen
heredis et successoris iuxta leg. 2. §. i. h. l. i. — Et Quoniam quis sit sen-
sus ratione verbi Successoris? Sen-
de quali successore hoc sit intelli-
gendum? — Et Aliqui dicunt, quod
hoc sit intelligendum de successore
singulari: ne id videatur esse gra-
tius positum: /og de emptore, dona-
tore etc. — Quodammodo autem istam

Opinionem rejicit - ulterius dicitur:
quod si locator inquilino caveretur
neatur in casu rabie domus in casu
Nec enim hoc potest intelligi de successore
stipulantis, quia alteri per alterum
non quaeritur actio - Nec de successoris
promissionis, quia alter alterum
obligare non potest, quod haec opinio
non est bona, sed ipse est sensus istius verbi,
quod si carens talem domum venderet,
et si postea exinde alteri
vicino fieret damnum, quod venditor
velit non in hunc casum huic vicino
esse obligatus - Et hoc in regula.
Excipitur tamen, ubi talis casus carens non
teneatur de Damno per successorem
dato, quamvis id fuisset stipulatus.

Successor talis, quem cavere prohibere
nisi potuit, uti v.g. si filius talis
= dens confiscans juxta l. 24 § 6. ubi
ipsum dicitur. — Et ratio est, quia ven
ditor si aem prohibere non poss
: um aem posses —

154 Hic dicitur: Quod ista cautio debet
peti coram Praetore v. Proside prohi
bentali sedente l. 4 § 8 h. tit. quia
: qis est imperij, hoc, quod magis per
tineat ad officium nobile — po
: lest tamen peti coram Magistratu
municipali, si id ei fuit delegatum
niam nomine suo, tunc prostat, —
sed nomine delegantis —

16 Hic dicitur: Quod melius sit tali
cage,

ut isti stipulationi addatur dies,
ad quem usque cavens vult esse obli-
gatus, ne in infinitum obligetur,
hinc postea nō obligaretur, quia ad
tempus concessa lapsa tempore censens
esse negata — si autem dies sit omissus,
et quidem per conventionem s: ut ē
spontē / tunc semper potest agi, ca-
vens debet sibi imputare, quod ita
caverit — si autem dies ē omissus per
errorem s: v: si prout tractabant
de cavendo, et de die interponenda,
et si dein tempore cautionis obliti
erant diei / tunc de rigore debent
obligari continuo, quia propositio
indefinita aequivalens universali —
De aequitate tñ talis casus tempus

Confectum attenditur, quia error
facilius e indulgendum — Et hoc in
regula

Exijit tñ ubi et hoc casu obligaretur
diutius, si id postulet rei qualitas v ali
qua circumstantia v g si cavens dixit
ad albenum: Quod nunquam illi velit
facere damnum, quod illum sem
per velit servare indemnem et
ratio, quia Prætoris e omnes circum
stantias considerare v g vitium ge
nis, qualitates rei, magnitudinem
rerum, distantiam personarum,
presumptionem earum. Legi dñ
h. tit: ubi id ipsum dicitur. — Hinc
nō potest hoc tempus Prætor prolon
gare — nō potest illud abbreviare.

Ad finem Nemerii dicitur: Quod
si quis faceret aliquod ~~opus~~ opus in
publico s. v. g. per licentiam Princi-
pis. et si alteri inde damnum im-
mineret, et sic sibi peteret praestari
cautionem, quod haec cautio debeatur
durare usque ad 10 annos d. l. 1. q.
et d. l. 15 § 2 h. tit. —

Hic dicitur: Quod ista cautio quan- 14
doque fiat per simplicem promiss-
sionem — Ans. quando iste s. ex u-
jus re opere damnum timebatur s.
e possessor natu, quia talis praest-
mitur esse solvendo — Item bone
fidei possessor in satisfaciend. caven-
do per simplicem promissionem
d. l. 13 in prin. h. tit. quia habet

Pro domino - Item ille, qui habet
servitutem, et si illam reficiat, et
si inde alteri damnum timeatur,
quia in censetur facere in re sua
et l. i. §. si h. t. i. - Alij aut debent
cavere per fidejussores, uti v. g. usufructuarius,
superficiarius, inquilinus, quia solum est alienum, et
sic in censetur esse possessionatis.
Ad finem Numeri dicitur Quod
si sit dubium, an quis sit dominus,
nec ne: ubi tamen damnum ab illo
timeatur: quod debeat cautionem
fidejussoriam prestare, Post tamen sub
conditione hoc est postquam patue-
rit, quod sit dominus, id resolvatur.

fidejussio in simplicem promissio-
nem, quae tunc jam revera esset
possessionatus —

18

Effectus interpositae cautionis est com-
missa stipulatione hoc est, quod stipse-
lans citius inde agere non possit, quam
si jam sit damnum datum, quia
citius non habet ~~cautionem~~^{cautionem} agendi, si
nondum damnum passus sit. — Ul-
terius dicitur: quod accipiendum
sit de illa re, cujus nomine ab initio
cautum fuit, hoc est, quod eatenus
possit peti resarcitio damni, qua-
tenus se stipulatio aut promissio
extendit. — tunc si quis post
cautionem ex altera parte sti-
pulatoris emat adhuc alias

edes minores - aut si forte tñ tem-
:pore cautionis habuit medias edes,
et si forte postea in alteram partem
earum coemal, tunc n teneretur
ratione damni / per alteras edes
per alteram partem coemstam / de
:ti, ex ratione, quia stipulatio est stricti
Juris qd n e extendenda de casa in
casum - Ratione rerum tri / quas
postea stipulator intulit / tamen
teneretur, quatenus per hanc do-
:mum v per hanc partem, sunt
destructas, quia partes stipulando
consentur sensisse et de rebus illa-
tis et inferendis - At tñ viceversa
si eo tempore stipulans habuisset

Multas res, et tempore minus par-
vas, tunc mihi carens relevatur, quia
tunc alter si esset in damno. — 19
Hic dicitur: Quod damni nomine hic
tibi veniat diminutio patrimonij, si
vero lucrum si interceperum. — Hinc
si vicinus / qui mihi rationeedium
ruinosarum caveret: / habuit in
suo solo copiosam aquam, quae ad
me / quousque non faceret puteum
dimanarum, et si postea faciat pu-
teum, et mihi hanc suam aquam
prospectat, tunc ratione aquae in-
terceptus agere non possum. — Imo
quia tunc nihil perdo, sed tibi be-
neficio alterius uti deperio — ut
quia tunc alter fure sua utitur,

Et sic mihi n. scilicet injuriarum. Item
et si quis aliquid in suo exstruat, per
quod luminibus meis officiatur,
et si ego ibi nullam habeam consti-
tutam servitutem, tunc mihi agere n.
possem l. 25 h. tit., quia tunc mihi al-
ter jure suo utitur —

20. Hic dicitur: quod ista actio competat
Stipulatori ejusque heredi adversus
promissorem ejusque heredem, quia
n. nobis tm, sed et heredibus nostris
contrahimus et — si plures sint
Stipulatores v. g. duo condomini, tunc
quidem singuli possunt agere, n. am
in solidum, sed quisque pro rata,
quia habentur pro uno — Et hoc
mihi procedit in promissionibus, hoc

si domus ruinosa duo essent con-
domini et caverent, tunc sem bñ
quisque censetur obligasse pro rata — 21
Hic dicitur: Quod damnum sit ef-
firmandum, juxta Valorem rei def-
tructa, ubi simul bñ m venit asstim-
andum, omne interesse, vñ si in qui-
lini emigrent, timentes, ne sibi pen-
casum noceatur vñ si simul colum-
na frangatur — Et hoc procedit, si ve-
damnum fiat ex aedibus ruinosis —
sive ex opere, sive ex arboribus ca-
luis et quia alienus semper inter-
est — dixi quod m veniat quod
bandum omne interesse — servantia
tri e in taxando honestas: hoc e, qd
n debeat esse taxatio honesta exes-
siva, praecipue in tapeis vñ picturis

Aut in negotiationibus, quia in his quaeritur
Stoque est purum pretium affectionis
Ulterius dicitur: si unus sociorum pa-
rietem communem ruinofam demo-
liatur et novum faciat propter dan-
num evitandum, quod possit ab al-
tero consequi expensas pro rata, qua-
tenus in haec expensa sunt necessariae,
et modum veterem non excedant, ali-
as non, quia hoc aliis posset fieri in
fraudem — si autem vetus paries fuit
satis firmus, tunc nullas expensas
posset petere, quia esset in solo im-
mortalis casu: si forte inquit in ad tem-
pus deberent emigrare, insequen-
tibus teneretur pro rata huius
damni, quia id fecit sine oleo
Hic dicitur: Quod ratione damni calentis

Eatenus possit agi, quatenus stipu-
 latio fuit ex acta, alias non esset boni
 ulli actioni, quia ista stipulatio est
 cautionalis, quod non interposita, nulla
 competet actio — Et hoc non procedit,
 nisi cautio extrajudicialiter pres-
 tetur, et si ades corrueant, antequam
 aditus fuisset Praetor, quia habetur
 pro non prestita — Dixi: Quod si non
 sit prestita cautio, quod non competat
 actio, hoc autem intelligitur si alter
 per negligentiam cautionem non
 exegit, ex regula: Quod quisque
 pro sua culpa damnum sen-
 tit, merito non sentire videtur — Si
 autem talis fuisset legitime impedi-
 tus, ut Reipublicae causa absens, tunc
 posset restitui, ne iuxta absentia

Si sit noxia — Dixi Quod si sit
ex acta cautio, quod alter habere po-
sit rudera pro delictis — quod pro-
bat Author ad finem Numen ju-
leg 7. Si h. l. a pari: si si animal
nostrum alicui det damnum, tunc
illud licet habere pro delicto, ac
noxas dedere, et de coetero si tenent
totum damnum resarcire, go et
hic id e. dicendum —

23 Hic dicitur: quod si damnificatus
ex iusta causa fuit impeditus peti-
re cautionem: v. g. propter angustias
et temporum v. propter aliu ius-
tum impedimentum: quod tria
tenentur damnum resarcire,
aut se de illo facto resarciendo car-
re

Quod si facit, et si postea domus col-
labatur, tunc potest nudera sibi
servare — si autem cautio non fuit petita
nec praestita, tunc debet relinque-
re nudera cum restantia domus
cum area et tunc omnino libe-
ratur, ne nimium praeoneretur,
cum autem mavult tollere nudera
et damnum solvere tunc po-
test tollere sola utilia, sed mi de-
bet tollere inutilia, ne alter
gravetur — Ulpianus dicitur;
quod si iam auctor jussit, ut Re-
us caveat, quod debeat cavere, alius
actor poterit intrare ejus domus
possessionem — Et quamvis pos-
tea ades corruant, antequam

Causerat, et antequam alibi pos-
sessionem carum intrasset, tunc
tñ Prator actorem sive vel indemne
a se jam possessionem intrasset, ex
ratione, quia satis est quod jam Pra-
tor de eo faciendis dedit decretum
Imò quamvis Prator nondum de
ea re dederat decretum, modo jam
saltem de ea re fuisse actum, ken-
tñ actor habet actionem utilem
de damno sibi reparando, intra-
re aut in possessionem si posset,
quia missio sine decreto competere
si potest —

24 Hic dicitur. Quod si Prator jam
decrevit, ut actor mittatur in pos-
sessionem

Quod possit actor intrare totam do-
minum, in tui sanam, sed in n sanam
et totam aream — Et hoc in poenam
contumacis — Et hoc in hac mis-
sione e speciale, quod possit intrare
possessionem, antequam damnum
detur. Ubi alia in alijs actionibus
n licet agere ad interesse, priusquam
actoris actu et in effectu interfuit,
damnum fiat. Et ratio e; quia n
e expectandus stultorum Magis-
ter luctuosus exitus — Et hoc pro-
cedit nisi bona essent parvilli, et
quavis i n habeat tutorem,
Et ratio e: quia hac cautio e necessa-
ria, id e a lege imposita, et sic e

Necessario praestanda; hinc si con-
sistit in auctoritate Tutoris -
Idem dicendum esset de bonis mino-
ris ex eadem ratione - si solet am-
Prator in hac re adeo festinare, ne
forte pupillo v. minori praedictetur
Econtra si si solet facile in integro
restituere, ut servetur auctoritas
Pratoris - Et hoc de rigore juris,
in absente Rej sublt. causa proci-
quia si deberet cavere si esset
praesens, alia si fieret missio - de
a equitate tñ talis potest facilius re-
stitui, ne ei absentia sit nociva, per-
vato tñ in demni Authore &
25 Hic dicendum: si plures sint, qui petunt

Cautionem, et si eam Deus nulli vult
prestare, quod omnes possint mitti
in possessionem domus — Et quidem
probabilius omnes mittentur in to-
tam domum aequaliter — Postea
aut in concursu damni elati, divi-
sio fit pro rata — Immo quaecumque u-
nus tri esset actor, tunc tri mittetur
in totam domum, si timeatur,
quod pars laesa trahat sanam, ubi ei
melius sit provigum — si tn do-
mus sit ampla, et si pars tri sit vi-
tiosa, et si timeatur, quod una pars
trahat alteram, tunc sufficit mit-
ti in partem vitiosam, quia tunc
redeliber secum —
Huc dicunt: quod effectus missi
oris

26

Sit duplex, unus ex primo decreto,
ubi tñ missus acquirit custodiam
et detentionem, et denique Reus
tadio vritus cavere cogatur. Hinc
tunc Reus adhuc manet verus pos-
sessor —

27

Si aut Reus nondum cavere noluit,
tunc actor mittitur in possessionem
ex rto decreto, et tunc Actor jam
acquirit veram possessionem, et
in usucipiendi conditionem, et
omnem fructum, si tñ dicatur do-
minus, quia Praetor nificat Dominum
sed tñ possessorem si alterius sit
dominus, alia tñ esset praesumptio
possessio et posset Reum expellere ex pos-
sessione

Nec potest amplius se liberare caven-
do et hoc in poenam contumaciae
juxta d. l. i. § 20. 21 et 33 Ubi id.

ipsum dicitur —

Hic dicitur: quod ex dictis patet, ²⁸
quod aliud sit in possessionem mil-
iti seu mitti ex primo decreto, et a-
liud juberi possidere, seu mitti ex
2do decreto — Ulterius dicitur,
quod per 2tium decretum melius
provideatur actori quam per pri-
mum — Unde patet, quod regula-
riter tri duplex sit missionis decre-
tum — Aliqui tri faciunt 3plex
decretum, unum cautionis, ut
denique Reus caveat — 2tium
missionis seu custodis, ut cuius

Acquiratur simplex de sententia — Et
3^{tu}m possessionis, quo acquiratur
vera possessio et usucapiendi conditio
venit tunc: quod tria sint duo, quia
secundum operatur idem, quod pri-
mum, et sic unum horum videtur
esse frustraneum —

Ad finem Numeri dicitur, quod
dictus effectus missionis procedat,
nisi Reo ex iusta causa subveniatur
per restitutionem, v. si sit minor,
puerillus, absens, Regius, causa,
mente captus, furiosus et — Et hoc
ex aequitate, quia de rigore Juris
in contra illos fieret missio —
Ultimo concluditur: quod si semper

Sit quæ secundo decreto, quia in
quandocumque per lapsum legitimi
temporis misso ex primo decreto ac
cedit vera possessio, de quo in Titulo
Quibus ex causis in possess. cadunt,
sequetur

Titulus 3us

De Aqua et aqua pluvio arcenda

Subintelligitur actio

Connexio: Eginus de damno infecto:
hic Titulus in Spectat ad damnum
infectum hinc de illo — Caput hu-
jus Tituli est, quando occasione aquæ
pluvie facto hominibus damnum al-
teri timeatur et talis habet actionem
ex presenti Edicto — Et hæc actio est
antiqua

Id e[st] pro[ve]nit ex lege in Tabulam
in verbis: si aqua pluvia nocet
Id e[st] nocere poterit: Actionem dabo
v[bi] si quis per canales aquam ducat
unde mihi damnum timeatur

1 Rubrica sunt duae partes, una e[st] de
aqua id e[st] de servitute aquae ducen-
do, hauriendo v[el] immitiendo. Al-
tera e[st] de Actione aquae ducendo.
Duci aqua dicitur tunc, quando fu-
re per canales ducitur ex praedio
alieno, quod Ius vocatur, aquae
hauritus et definitur: quod si quis
aqua ducendo per suum alie-
rius ad commoditatem meam pro-
diit. Hauriri dicitur quando porta-
tatur de fonte v[el] puteo alieno

Et hoc Jus vocatur ²haustus aquae, et
definitur, quod sit Jus hauriendi aquam
de fonte v puteo confinis praedij a
commoditatem mei praedij v ad usum
eius necessarium. — Immitti dicitur,
quando quidem illam ducō de meo
praedio a meum praedium, sed per a-
lienum praedium. — Est autem his servi-
tutibus in praescriptis modus seruan-
dus, hoc ē, quod si liceat aliter ducere,
haurire v immittere, quam con-
ventum sit. — Hinc si alio modo v
ad alium usum ducatur, hauri-
atur, immitatur, aut suo tempore
negligatur v mutetur, tunc istud Jus
perit l. i. §. h. tit. ubi id ipsum dicitur.
Et ratio ē, quia servitutes sunt strictae

Acquirendus hoc annu intelligitur de
praedijs privatij — Hinc per viam pu
licam aquam ducere n̄ licet sine Prin
cipis consensu, ne usus viarum corrum
patur — Nec de flumine publico sine
Principis consensu eam ducere licet,
ne flumen reddatur minus navigabilis.
Ad finem diuis: Quod si quis habeat
servitutem aquae ducendae ibi, ubi in
alter habet servitutem itineris, quod
ibi n̄ debeat facere arcum, id ē aliquid
impedimentum, per quod alter in
sua servitute itineris impediatur,
quia servitutes sunt strictè accipien
dae — Hinc n̄ amittuntur per n̄ usum
per ab usum per contrarium u
sum —

Altera et principalis Rubricae pars 2
est de aquis plurius arcendis Actione,
id est derivando de meo ~~proprio~~ ~~proprio~~
in alienum — Aqua pluvia dicitur,
quae de Coelo cadit, et per imbres ex-
crevit, per quam si mihi $\frac{1}{2}$ facto $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$
timeatur damnum, tunc contra il-
lum habeo Actionem — Ad hoc autem,
ut possim agere requiruntur duo,
1mo ut aqua sit pluvia, quae mihi
noceat — 2do ut id fiat facto vicini
ut si fuit in talis aqua ad meum a-
gnum fluat, quae alias non fluxisset,
et si faciat, ut fortius fluat, quam
fluxura sit, sive hoc faciat repellendo
aquam de fundo suo inferiore ad meum

Superiorem, siue hoc faciat de fundo
suo superiore eam ad meum fundum
inferiorem derivando et — Hoc autem
intelligitur, si hoc fiat facto vicini.
Atque si ipsa aqua de fundo superiori
meo p. ut naturaliter evenit, ad inferiorem
fundum alterius defluat,
tunc cessat hac actio, ex ratione, quia
hoc est factum natura, natura autem non
mini facit injuriam. — Et qui
Dominus fundi inferioris iterum
inde habet aliud emolumentum, quod
denique pinguedo terra per deflectionem
aquae ad illum derivetur. Hinc
talij alteri tenentur reparare damnum,
quem tamen iterum reparare debet.

Et hoc ex æquitate — Et hoc in pro-
cedit in casu, ubi forte locus per
quam aqua alias defluerat, & per
aggressionem terræ aut arenas ab-
trusus aut elevatus, ita ut aqua de-
victur & sistatur, mihiq; noceat, tunc
iste vicinus in de æquitate & vicini-
tate tenetur revertere hunc locum,
& ratione, quia contrario casu, in
ego id ipsum facere deberem, si fieri
quasi tacite censetur esse ^{ven-} ~~contra-~~
dictio —

4

Hic dicendum, ut sit locus huic actio-
ni, quod tale opus debeat esse factum
in privato, unde mihi noceat —
Hinc si mihi damnum tale ex publico

Immineret, tunc ad eundem effectum
= ceptis, quod opus curabit emendari, si
id æquum videbitur, aliaj id alter po
ti deberet, quia publica privatis
sunt anteferenda bonis — Hoc autem
intelligis: si defluxus ex publico op
= tum habet immediatum, si enim quis
ex una parte loci publici forte habe
ret fundum superiorem, et si ego ex
altera parte haberem fundum in
= feriorem, et si ille de suo derivaret
aquam ad fundum publicum, ita
ut ad illa fluat ad meum, tunc in
contra illum haberem hanc actionem,
quia illa e causa huius facti, et fan
= dus publicus si tunc habet mediati

Ad finem Numeri dicis, quod hacten-
tis habeat locum tunc, quando tam-
num imminet praedio rustico de pre-
dio rustico, si id am fieret in praedijs
urbanis, v. g. in canalibus, tunc pro
hoc sunt aliae actiones, v. g. actio milli-
cidij avertendi ex fluminis aver-
tendi, uti in Institutis tradis. Et
ultimo dicis, quod hoc mi procedat
/ hoc e, quod hic saltem habeat lo-
cum hae actio saltem utilis, quan-
do aqua pluvia noceat edificio
v. oppido facto alterius leg. §. 1. §. 1.
et igitur ubi id ipsum dicitur, quia
edificium aut oppidum referetur
ad praedia urbana

5^e

Hic dicitur Quod istud quod vicini per
 quod mihi damnum timebatur: sibi
 ita considerandum, si hoc fiat dolo.
 Hinc si alter hoc faceret agri sui co-
 lensi causa, ut denique ibi crescerent
 segetes, tunc non potest conveniri hoc
 actione, quia quisque sibi prodesse
 debet. Ratio rationis, quia propter
 tunica pallio — Et hoc procedit, si
 sive id fiat manu, sive aratro, et
 eadem ratione. — Debet enim agricola
 colendi causa facere ille, qui alioquin
 hoc omisso, arare, occare, serere non
 posset. Ratio aditus potest, quia hoc
 esset contra bonum publicum. — Et
 hoc procedit, sive id fiat per sulcos,

Sive per fossas, quia eadem est ratio —
Debent tñ isti Sulci aut ista fossae
tendere in unam partem et n̄ in plures,
ne forte vicino per hoc plus noceatur —
Uterius dicitur: quod n̄ tunc n̄ sit locus
huic actioni, quando quis aquam ad
suum fundum eadem tētem reservat in
suo, quamvis alter ista egeret, quia tunc
Jure suo utitur — Imo nec tunc est lo-
cus huic actioni, quando forte unus
aquam alterius abundanter, alio
defluentem: / a suum fundum deri-
vet, si ea forte ille eget, et alter n̄,
quia nemo sibi prodesse prohibetur,
modo per hoc alteri n̄ noceat — Imo
quamvis alteri forte noceatur, dum —
modo faciens n̄ intendat nocere,

ut si aquam: quam forte de sylvis, de
collibus, de publicis, aut aliunde flux-
um fuisset ad vicinum: aut se deriveret
quia hoc adscribitur diligentia, et quia
hoc mi alter potest facere, modo tui, ut
dixi, absit animus nocendi, qui colligitur
tur ex circumstantiis, ut si habuit aquam
: quam suam sufficientem, et si hoc
n' equit, aut si illam iterum de suo
ulterioris alio de pellat et quando de
: nique illa n' eget, quia malitiam n'
e indulgendum — Ulterioris diu
Certum e', opus publicam auctoritate
aqua ducendis causa factum huius
n' spectare — hoc e' si forte Princeps
: propter publicam utilitatem
aquam pluviam ad fluxum, ubi
reddatur

Magis navigabile derivaret, tunc al-
ter n̄ habet Actionem, quamvis ei per
hoc noceretur, quia publica privati
sunt anteferenda bonis — Ulterius
dicit Uti nec factum dum legem
ab initio agris datam, hoc ē si forte
per conventionem alteri hac servi-
tus fuit constituta, tunc n̄ cessat hac
actio, ex ratione, quia parit dant le-
gem Contractibus — Ulterius dicit:
quod n̄ ille n̄ teneatur hac Actione,
quod vicino vidente et n̄ patiente tale
ius fecit, quamvis ei noceatur,
quia censetur ad id consensisse, et
sic ē bona regula. Quod quisque sua
culpa damnum sentit, sentire n̄
videbitur — Ad finem Numeri dicit.

Et concluditur, quod si quis tui averte
re de n. am egerendo aqua causam operis
aliquod faciat v. g. fossam, quod n. subja
ceat huic actioni, quia Jure suo utitur
et quia id mi. aliter potest facere, modo
absq. animo nocendi — Hinc si hoc fa
ceret dolo, tunc adhuc posset conveniri
s. Saltem ^{ra} ~~actione~~ ^{doli} ~~ut~~ quia dolo n. e. in
dulgendum v. g. si aqua forte sine deli
mento fuisset sensim defluxura per
fundum, et si ille illam cum impetu
dequellat et —

C Hic dicitur: quod haec Actio sit person
alis quidem, n. am simpliciter persona
lis, sed simul e. in rem scripta, quia
e. concepta in factum et n. in persona
Atque n. tui modo ei, qui tunc tempo
ris s. quando damnum dari potuit
fuit

Fuit Dominus, sed in prodest ei, qui pos-
tea primo agri damnificati fuit domi-
nus, quamvis titulus singulari / v. g. per
emptionem / Dominus ejus fieret. —
Obijci: actio personalis non debet egre-
di personam, quod non debet competere
successori singulari & distinguitur si sit
pure personalis & si simul sit in rem
scripta N. — Et ratio ulteriore est, quia
ista actio competit ratione rei, cui dam-
num timetur, atque tunc jam res est
emptoris quod. — Hinc in venditor illam
amplius non habere quod, quia non habere
rem seu tunc agrum —

Hic dicitur: quod ista directa actio non de-
betur, nisi Domino agri — Hinc usufruc-
tuarius non datur, quia non est Dominus —

Datur ei tñ utilit, quia ē instar Domini,
et hoc ex mente legis — Et hoc in de alijs
p: qui sunt instar Dominorum: p:roce:
dit, uti v: ē emphiteuta, Vasallus,
perficiarius, & ille, qui agros vectiga:
les conductos habet ex eadem rati:
one —

8 Hic Quærit: Contra quem datur hæc
actio? & contra dominum huius
fundi, in quo opus factum ē, nisi
n: a Domino sed ab alio p: v: g: a Colonos,
a Procuratore fieret, quia quod quis
per alium facit, per se fecisse censet.
Qui in possunt conveniri Interdicto
quod vi aut clam, antequam opus fieret:
vel — Datur autē hæc actio contra
dominum tam diu, quam diu est.

Fundi Dominus - Hinc si illum ven-
:dat, tunc si daretur contra illum,
sed contra emptorem, quia jam ces-
:savit esse Dominus - Et hoc in regula -

Excijs: ubi tñ contra illum daret
/: quamvis illum vendiderit. / si hoc
fecit iudicij evitandi causā, hoc ē
ut ille evitet litem, et ut alter vex-
etur litibus. / propterea si alienet in
Procuratorem, et tunc Actor habet
electionem, an velit contra hunc &
illum agere, sed tñ intra annum
potest agere contra venditorem post
annum deberet agere Actione doti,
quod ē Speciale - Hoc autē intelli-
gitur, si eum ante litem sibi motam

Vendidit - si am illud vendidit post
littem, tunc adhuc potest conveniri
post annum, nisi cum in alienatione
ratione, quia per litis contestationem
perpetuantur actiones -

9

Finis hujus actionis est, ut opus restituatur,
quod ante littem factum est -
am post littem opus fieret, tunc ageretur
dum esset alia actione scilicet actione
de litigiosis, ex ratione, quia lite
pendente nihil innovandum est, nec
immutandum, ad restitutionem
spectat, ut coercatur aqua, quae opere
facto nocebat, aut nocere poterat,
ne noceat - Sed quaeritur: utras ex
pensis haec restitutio seu cassatio

Operis sibi facienda? Et si agatur con-
tra dominum vel ejus heredem, tunc
facienda e expensis ipsius domini & ha-
redis, quia iste debet solvere expensas,
qui causam illarum dedit, at qui, qd
si am agatur contra ^{ali}um: v.g. contra
emptorem, donatarium, legatarium,
tunc satis e, quod illi patientur tolli
opus expensis Actoris, et alter debet
sibi imputare, quod n. citius egerit -
Imo illi possunt cedere fundo si ipsis
ita commodius videtur, quia illi n.
sunt in causa - Dominus am eo ce-
dere n. posset, quia ille e in causa -
Ulpianus dicitur: quod si duo sint
condomini unius fundi, et si unus

Opus fecit, alter n', quod n' faciens
satisfaciat patiendo, alter am debere
solvere expensas, quia ille e causa que
=ris et — si am ambo fecerunt, tunc
ambo lucent expensas, quia ambo sunt
in causa — Ulpianus dicitur: quod n'
tm hoc damnum veniat refarciendum,
quod post ktem datum e, sed in hoc,
quod ante datum e quia utroque capite
agentis interest — s. NB hic loco ly n'
etiam, quod ante, debet legi, n' tm, qd
ante; sed in potest hoc intelligi de seu
: capite —

Ulpianus dicitur: quod Iudex debeat
damnum aestimare juxta rei verita
: tem, quanti denique istud damnum
juste potest aestimari —

Si autem damnum inde primo futurum
timeretur, tunc prestanda esset cau-
:tio damni infecti — Ulterius dicitur,
quod si dominus quous, nec capset, nec pa-
:tiatur cassari, quod sit condemnan-
:dus in tri, in quantum furti equum
videtur

Titulus 4tus
de publicanis vestigalibus
et commissis

Connexio: Egitur de aqua et aquae
plusis arcenda actione, unde dam-
:num timeretur, sequitur de Publica-
:nis, per quas in damnum timeretur —

✓ Egitur de damno, quod ex opere ho-
:minis timeretur, sequitur de damno, quod
ab ipso homine immediate timeretur —

v Egrinus de damno, quod ex opere ho-
minis privati timetur, Sequitur de dan-
no, quod ab homine publico timetur,
ut sit publicani - Hinc Sequitur
de Publicanis - Ad initium dicit Au-
thor, quod hic Titulus tractet de damno,
quod circa causam publicam: id est
occasione rei publicae: timebatur, quod
potest committi, et ab ipsis publicanis
circa collectionem vectigalium, et in
ab ipsis, qui vectigalia solvere debent,
et ideo sunt plures Rubricae partes,
et quidem tres - Una est de publicanis
altera de Vectigalibus - et 3^{ia} de
Commissis -

¶ Hic agitur de prima Edicti Scilicet Tituli

Parte id e de publicanis - Publicanus
taxe dicitur ille, qui publico fruitur
hoc e, qui a fisco aliquod conductum ha-
bet - Hic aut publicanus dicitur, qui
a fisco vectigal publicum conductum
habet, ut tributum inde consequatur.
Hinc mi vocantur publicani ab illo
publico vectigali seu titulo -

Uterius dicitur: Quod hoc hominum
genus olim fuerit habitum pro ab-
ominabili, pro potenti et audaci, id e
quod publicanus habeatur pro op-
pressore et majori peccatore, et quasi
pro infami, quia plerumque plus
a quibus per vim adoleum a prater-
vehentibus vectigalis nomine exigebant.

1. sive ut am facerent per se, sive per
idem erant, quia ubique erat eadem ra-
tio: / et tales in ipsa sacra scriptura
pro injustis et peccatoribus habentur.
Atque in Pharisei Christum deprecabi-
lem rectare volentes, dixerunt: Atque pub-
licanos recipit et manducant in uer-
eis —

2. Atque dicitur: quamvis alias variis con-
tra publicanos darentur actiones.
Utiq; actio furti, rapinae seu legis Agri-
colae, damni, injuriae etc. / nihilominus
in Praetor praeter has actiones ad huc spe-
cialiter hanc concessit et hoc ideo, ut
pluribus actionibus teneantur, et ut
facilius inde desistant. — Ratio in danti po-
te

Quia tales habebant majorem seu
assistentiam a fisco quam alij. Hinc
in cautijs circa illos erat providen-
dum — Et hac actio dabatur, sive
per se plus extorserit, sive per famili-
am — In Verbis: Quod publicanus
seu alius ejus nomine, quodq; fami-
lia ejus rogaverit, si id restitutum
non erit, intra annum in duplum, aut
si post annum agatur in simplex
judicium dabo — Ulsenius dicitur:
quod si obstante hac actione liceat
agere alijs ^{in pluribus} actione furti, rapine, dam-
ni injuriis, ex ratione, quia ipsi in plus
mi ab alijs agitur, et sic publicanus
non debet esse melioris conditionis quam
alii

Ulteriorius dicitur: quod huius duplo infel-
simplem, quia hac actio est mixta - hoc
autem intelligitur, si n. vi, sed forte per ex-
:rorem plus extorqueatur, tunc plane
compereret in triplicem - Disparitas est
quia priori capite tui dederetur utilitas
privata, altero capite autem publico ge-
post annum autem in simplicem -

3

Hic dicitur familia si peccaverit, in con-
tinebitur Elucto, hoc est, quod tui possit con-
veniri publicanus, quamvis familia
damnum det, quia ei imputatur, quod
operari eorum ulatur - Familia no-
:mine autem hic si tui veniunt Servi, de
omnes ij, qui publicano in hoc opere
ministrant, quamvis sint liberi, modo

Sint destinati - Hinc si alius servus,
qui si fuit ad hoc destinatus, plus ius-
to extorqueat, tunc quidem haec actio
contra publicanum si datur, quia ei
si potest imputari, sed potest tunc con-
veniri actione de servo exhibendo, ut
possit videri, an sit ille si - si autem
hoc servus proprius faceret, tunc potest
haec actio conveniri publicanus, lib-
eratur tri a duplo talem servum ex-
hibendo, et noxa dedendo, si est suus,
si cum aui exhibere si voluit, tunc am-
plius cum noxa dedere si potest, sed
debet solvere duplum in poenam con-
tumaciae - Debet go talis servus ex-
hiberi, siue sit suus, siue alienus -

si sciatur, et si sit unus, si autem sint plu-
res servi, et negiatur quis illos fecerit, tunc
sunt omnes exhibendi, si id petatur.
quamvis alias innocens non esset exhiben-
: dus. Et ratio est, ut loquor scilicet, quia scilicet
ille, qui damnum fecit. Exigitur scilicet
sit mortuus, quia hunc impossibile
est exhibere, de quo inferius sequetur.
Ullenus dicit. Quod nec propter absen-
: tem servum dominus se possit excusare,
sed debet eum persequi et exhibere.
Anno quia potuisset ideo fugisse eum. Et ratio
quia hoc ipse malus, quod fugerit. Do-
: minus autem bonos servos debet adhuc
deputare, quia ei imputaretur, quod est
quid speciale.

Ad finem regreditur: quod si plures sint
serui, quod actor possit petere, ut & cer-
ti tñ & n̄ omnes exhibeantur, sicut ei
placet, ut denique Reum melius possit
diagnoscere —

4
tñ dicitur: Quod si publicanus plus
iusto extortum restituat ante iudi-
cium; quod cesset hæc actio, modo se-
quatur Absolutio, hoc ē, modo totum
sit restitutum — Ubi dicitur: si
plures sint serui, qui plus iusto extor-
quent, quod n̄ possit ratione singulorū
peti duplum, sed ratione omnium
simul sumptorum, ex ratione quia ha-
bentur pro uno sicut et infurto
aut damno — Quamvis aliud sit

In albo corrupto v in injuria Dispari-
tas e nota, quod denique contemptus
= tonis magis crepat per plures, quam
per unum; huius autem e idem damnum,
sive id faciant plures sive unus, qd
Huius dicitur: Quod hoc actio contra pub-
licanos n tui debet ipsi lasso, sed et ejus
heredibus, ex ratione, ne delicta mane-
ant impunita - Contra heredes publi-
cani n datur in duplum, quia delicta
suos debent tenere Authores Datur
tui in simplum, quia e rei persecutio-
nis — Ulleniug dicitur: quod pub-
licanorum loco n habeantur isti,
qui salinas, cretifodinas, metalla con-
ducta

Habent, contra quos mi datur haec actio,
sed tui utilit, id e ex mente legis - Et hoc
mi procedit, si quis ab aliquo municipio
Vectigal conductum haberet ex eadem
raone - si plures sint publicani unius vec-
tigalis, tuncⁿⁱ tenetur quisque solvere dysphem,
sed omnes simul, quia habentur pro uno -
si aut unus n e solvendo, tunc debet al-
ter solvere, quia omnes sunt participes
fraudis - Uterius dicitur, quod haec
publicani tui beneatur ad Simplicem,
quia haec actio eatenus e rei persecuto-
ria - Ad dysphem aut n tenetur, quia
hoc e penale, nisi jam lis forte mota
fuisse, quia tunc defunctus censorety
jam quasi contraxisse, quasi contractu

am transit ad heredem — Ulleniū de
citur, quod si talis servus / qui plus just
extorsit / supposito, quod ad hoc fuerit de
tinatus / fugiat & manumittatur val
enetur, quod propterea publicanus ne
cusetur, quia sibi debet imputare, quā
tam factiosam / ut ē malam / familiam
ad hoc constituerit — si am talis servus
moriatur, tunc tñ publicanus liberatur
Amo quia creditur illum fuisse exhi
bitum et noxa deditum / si nō fugi
set / — 2to quia eum ē impossibile ex
hibere, et quia lapsus fuit negligens —
De Obiit: in fugitivum exhibere ē im
possibile, et tñ per hoc publicanus
liberatur, qđ nec debet liberari propter
mortuum & dictū ē impossibile

Respective & absolute N. —

6

Eximus de prima Rubrica parte scilicet
de publicanis — Jam sequitur de
Rubrica parte scilicet de vestigalibus —

Per vestigal intelligitur id, quod p^{er}fit
tatur ex rebus, quae in Provinciam in-
vehuntur, v^{el} ex Provincia evehuntur
negotiationis causa — Nō dūo cognati-
onis causa — Hinc si propter propri-
um commodum v^{el} agriculturam
aliquid invehatur, tunc cessat tele-
nium favore agriculturæ, aut quis
taliter mercatur —

7

Habent autem talia Vestigalia pro qua-
litate rerum, locorum et mercium
sua specialia nomina s^{ci} Vestigal em

Est nomen generale - sic hoc quod sol-
vitur ab usu portus marini, vocatur
portorium üwerrn maxibly üwerrn gohly
Quod datur pro ductu seu concomitan-
tia per terram securitatis causa, voca-
tur ^{qui} pedagium /: barbaro vocabulo:
gohly = gohly - Quod ab usu vias publi-
ca solvitur hoc vocatur pedagium
werrn gohly - Item extra Authorem:
Quod a ponte solvitur, vocatur ponti-
nagium brüch gohly, brüch gohly
manly - Quod a plateis solvitur, hoc
vocatur angisortium gfl gohly
Quod a trajectu solvitur, hoc vocatur
Pontivegium übr gohly - Quod
a ponte /: de navibus constructo solvitur

Hor vocatur ipsaticum seligst brück hon =

Zogl ab —

Occasione horum hic queri potest: si
maritus pergat cum uxore trans flu-
vium, et pro illa solvat, an incidat
in donationem prohibitam inter con-
juges? Et quod si Amo quia illa si
fuisse fortē perrectura, nisi causa
mariti — retō quavis illa fiat pau-
perior, illa tñ si sit ditior —

Hic dicitur: Quod Vectigal tributo 8
distingvatur, quia Vectigal datur
ratione rerum inveharum et exorta-
rum — Tributum aut datur ratione
fructuum sibi a possessore soli, aut ra-
tione patrimonij, aut ratione capita-
tionis

Rogamus de quo in codice in Titul
de exitatione Civ. — Et haec tributa habent
in sua varia nomina pro varie-
tate rerum — sic alia sunt ratione rerum,
alia ratione domuum, ratione hortorum,
vinearum — Convenit tamen tributum
cum vectigali in hoc, quod utrumque
cedat ad usus publicos —

9
Hic dicitur: Quod si solvendo vectigali in
regula nemo liberetur favore publico,
nisi offerret descriptum immunitatis,
quia censeretur esse sub-
: tributum ob. l. pen. Cod. h. tit. Nisi tamen
ei addatur clausula quod si sit sub-
: tributum — Expiantur tamen Navicularij,
qui sibi rem gerere probantur
et portuarij, qui naves construunt — Et hoc

Favore publici - Item y, qui frumen-
tum ex Aegypto advehebant ex eadem
ratione - Item fisci, quia censetur
libi solvere - Item Ecclesia et personae
Ecclesiasticae. N si quid pro se inve-
hant - si aut negotij causa aliquid
inveherent, tunc si exiguntur, quia
habentur pro privato - Et quidem
Jure civili debent solvere nisi moniti -
Jure Canonico tñ debent moneri -
Viarum tñ et pontium tributum et illi
solvere debent, quia per hoc alias alij
possent magis gravari -

18

Hic dicitur: quod si ab inde exemp-
ti sint studiorum causa peregrin-
antes juxta Auth habita. Cod.
ne filius pro patre - ubi Fridericus

Imperator concepit ijs id iussum, ita quod
idem, quod si eis aliquid ablatum in
sit, quod eis debeat restitui. quadru-
plum, ubi adhuc plura alia privilegia
ys sunt concessa ut fori et horam intel-
ligitur, si pro se quid invectant, nō
vō negotiandi causa, presumuntur
am pro se invectare et. Alij am nō
presumunt. Quia am dictum fuit
quod hoc privilegium competat ^{huic} alio-
ris peregrinantibus. — Occasione hujus
Quæritur An id mi competit studiosis
domi studentibus? Et quod ita, quia
vis privilegij nō consistit in peregrina-
tione sed in studio favore publici, ut
quandoque Reipubl. possint prodesse

Prodesse, atqui hæc ratio in militat hoc
 casu, gò — Quia armis hoc privilegium
 est concessum studij causa — Hinc inde
 sequitur, quod pauperes et nihil
 studentes, sed Epicurum imitantes,
 hoc privilegio non gaudeant, quia cessat
 in illis ratio boni publici — Quod pro-
 bat Goerius à pari argumento leg. 52
Cor. de Episc. et Cler. Ubi dicitur: Quod im-
 munitas Clericis concessa non competit
 ijs, qui sunt desides in munijs ecclesi-
 asticis administrandis, gò et hinc —
 Alij tamen tenent contrarium, quia odiosa
 non sunt extendenda à potentate ratio-
 nis et gò Et quia publicanorum non est
 examinare, an bene studeant necne —

11

Hic dicitur. Quod Vectigal solum Imperator possit inducere leg. 10 h. tit. aut alius Princeps qui respectu suorum Subditorum non recognoscit. Superiorum, Privati autem hoc facere non possunt, alius committunt crimen Lesae Majestatis secundae generis — Exigit Nisi Princeps consentiat, quia censerebatur ipse facere v. expressi v. verbo, libere, v. tacite qui tacitus consensus presumitur ex tempore immemoriali, quod est lex constituta —

12

Privatus quod non potest sine consensu Principis inducere vectigal ob hoc trahe obicit leg. 10 h. tit. ubi dicitur, quod id non possint facere alii. Certe
ite

go male diximus quod n. R. distinguo
cum consensu Principis expresso v. tailo l.
seu n. v. dist. si habeant superioritatem
territorialem l. seu n. —

Ad finem Numeri dicitur: quod poena
indicentium propria auctoritate Nec-
tigal: / jure civili sit exilium — jure

Canonico aut talis privatur commu-
-nionem hoc est excommunicatur, quod
excommunicatio tñ tñ si ferenda sen-
-tentia juxta (quod id de censibus: libi
in ipsum dicit: —

Hic dicitur: quod olim ex mercibus ve-
-nalibus solita fuerit exigi pars octa,
hinc in tale Vectigal vocabatur Octa-
-varium et in Redemptores eorum

seu publicani vocabantur Octava-
-rij — Aliquando tñ Soma Aliquando

Planè tñi isoma pars exigebatur,
circa quod e' attendenda consuetudo lo-
ci -

Hodie am vectigal n' solet solvi in men-
sibus, sed in pecunia -

14
Diximus: quod Solus Princeps possit in-
dicere et exigere vectigal - Quia am
indecens, ut ipse Princeps illud perse-
quereat, hinc ex actio illius solet alijs
elevari - Nemo am potest cogi ad
conducendum, aut si conduxibilis
tunc n' e' invito cogendus, ut in con-
ductione intra tempus maneat, quin
de eo onerando agatur, nisi forte
pensio Conductionis vilesceret - Et
hoc in regula - Exis it' tñ ubi potest
cogi, si prioribus annis plurimum
fuit lucratus, et si se alius n' offerat

Tunc potest cogi, et hoc ob privilegium
fisci L. ii h. lib. - probatur in a. par. o.
locatione Conductione: sic in conductio-
ne unus annus Sterilis cum prioribus
uberibus annis quoad pensionem e. com-
pensandus go et hic - De Obiatur
lex 3tia de jure fisci: Ubi dicitur:
quod nemo possit cogi go In regula C.
tali casu N. -

Hic dicitur: quod ad inducendum ve-
tigal quisque admittatur, si e. suffi-
ciens et idoneus, ne fisco fiat praeju-
diciu. Reliquator / seu ille, qui pri-
ora telonia nondum fisco prohibuit,
n. habetur pro idoneo, nisi prius solvat,
v. de solvendo idonee caveat - In-
donei n. ei censentur, qui aliunde

Sunt debiles fisci v. Reipubl, ne ex alia
causa eorum debita onerentur, hoc est nisi for-
te hoc v. illo, aut plane duplici damno fisci-
cus pendebatur, nisi forte talis idoneus
id est per fideiussores caveat — Tutores
et curatores si admittuntur si tunc du-
rante tutela, sed in ea finiti, antequam
recedant rationes ne v. fisci v. pupilli-
lus damno afficiatur —

Idem est de Curatore ex iisdem rationi-
bus —

16 Hic dicitur: Quod locatio vectigalis debet
ab fieri publice, id est per proclama-
tionem — v. per personam, id est omnibus
constat, casu quo unus velit plus ve-
lit dare altero, et tunc admittitur
ille, qui plus offert v. qui melius caveat

Sive per sua bona, sive per idoneum
si de iussorem, et tali causa ille qui mi-
nig obtulerat, liberatur —

Hic Lucius si minus offerens sit cer-
tus et idoneus — plus offerens an cer-
tus et idoneus, an prior per pos-
teriores liberetur v. n. ? — §. Bar-

tholus dicit, quod si liberetur — Quod
probat Armo per leg. Sabinus
supra de in diem addit. ubi dicitur

quod quamvis in causa additionis in
diem p. hoc est, si alius emptor plus
obtulerit, ut res sit inempta, alius
plus offerat, quod tñ venditor possit
eligere emptorem, quem vult, go et
in hoc casu — reto quia n. potest pri-
or liberari aut fieri per posteriorem

Quam si ratum meliorem conditionem
offerat, hic tamen non censetur esse melior
conditio quod —

Loëgius tamen dicit, quod liberetur, et quod
sibi fiscus debeat imputare, quod primo
non acquiescit — Et ad legem Sabini
Quod, quod hoc ibi idem fiat, quia hoc
pactum respicit favorem venditoris,
quod ab illo potest recedere — Hoc casu
tamen respicit gravamen prioris, quod hoc
fiscus non potest facere — Si Obijciatur
Loëgius, quod hic posset subesse collu-
sio ut si primus cum secundo ita con-
venisset, ut id faciat, et ut se libere-
t, quod non debet prior liberari — Ad hoc
Quod Loëgius, quod huic male posset
obvian per praestationem interesse

Non e, quod iste primus Collator debeat
præstare interesse p. iuxta leg. si vendi-
tor iuxta de in diem addict. ubi d
ipsum dicitur - Quod si denique in
casu additionis in diem unquam
altero colludat plus offerendo, qui
n. solvendo, quod sit præstandum in-
teresse, et quod tñ prior emptor libe-
retur p. go et hñ - Etiam Objectio-
nem am. n. solvit, quod denique ista
n. confectur esse melior conditio, ubi
2dus n. solvendo - Hinc venior esse
videbatur Bartholi opinio, quod potest
dici esse speciale, n. prejudicium fieri
fisco, et quia hoc teneret in detri-
mentum Reipubl. v. Principis, et
quia revera secunda conditio n. e. melior

Loëgius quidem non ultimus ipse in hac
sententiam inclinatur, sed tamen in casu, quo
fiscus cum primo conductore ita con-
venit, ut sibi liceat eligere, quem vo-
let. Sed hic nullum esset dubium,
quia hoc hic fieret si conventionis
expressa, et sic Loëgius decideret do-
tinam questionem. — Hinc veni-
t quod id indistincte procedat ex
dictis rationibus. — Quod tamen vult idam
distinctionem tenere, potest dare
ad 3tium argumentum hanc solu-
tionem: si est melior ratio securita-
tis si est melior ratio oblationis.
Hic dicitur: quod vectigal possit elev-
ari ad plures annos, et si tamen ad reman-

Ulim communiter solebat elocari ad
triennium leg. 9 Cod. locati — lex
autem post. h. tit. dicit, quod debeat tri-
ennio concludi, hoc est, si quass longius
tempus excludatur seu removeatur,
sed quod brevius tempus triennio re-
moveatur, hinc sibi ista leges non sunt
contrarias — — — — —

Hic dicitur: Quod additione seu 19
elocatione facta redemptor ille con-
ductor seu publicanus possit exigere
vectigal ex rebus consociatis usque
ad tempus conventum, et durante
tempore non inquietandus — Ne po-
test expelli ante tempus finitum —
Nisi pensionem solvere differat,
tunc omnino possit expelli — Nisi

forte solueret usuras, et de residuo
nec caveret - Hoc autem intelligendum
est de casu si conventum fuit sub certis
temporibus per partem solvat - si
emissus sit conventum, ut primo fi-
nito tempore totum ad semel solvat
tunc mihi citius si possit molestari, qui
pacta dant legem contractibus -
Ad finem dicis: Quod si forte essent
plures conductores, et si administrati-
onem haberent per stationes divi-
sam - Et si forte unus male admi-
nistraret, quod tunc coherere possint
adire fruem, ut isti administratio
interdicatur, et sibi addicatur, qui
si tenentur esse succedanei alieni

Periculi - Quod si non fecerunt, tunc
sibi debent imputare, quia tunc sin-
guli in solidum loco ejus obligasse
censentur -

Hic dicitur. Quod si Vectigal sillicite 20
ab habente potestatem indictum,
quod illud quisque teneatur solvere
sub peccato, alias peccat contra jus-
titiam commutativam, et teneatur
ad restitutionem - Et ratio est, quia tan-
ta Vectigalia iuste exiguntur, et
sic non est causa illa subtrahendi - Et
ratio rationis est, quia Princeps aequè
teneatur facere sumptus in iter, per-
gare provinciam malis homini-
bus, et sic censetur esse quasi tacita
consentio, seu contractus innominatus

facio, id facias — Aliqui quidem dicunt
Quod talis n̄ teneatur in conscientia,
nec ad restitutionem, et tñ dicunt
esse legem poenalem, hoc ē quod tunc
tenebatur quando deprehenditur.
Alij distinguunt — si Princeps legem
tulit negativē, tunc dicunt, eum n̄
teneri in conscientia, quia esset lex
purē poenalis — seu ē, si lex lata
ē positivē, quia simul esset poenalis
— Melior ē prior opinio ex
dictis rationibus — Hoc autem intelligit
si telonium seu vectigal fuit licito
modo indictum — si enī esset illicito
modo esset indictum /: ergo per illum
qui n̄ habet potestatem vñ per

Principem quidem, sed excessivè,
tunc nō tñ talis nō tenetur ad restitu-
tionem, sed imò id, quod plus iusto in-
dictum ē, ei esset restituendum, quia
læderetur iustitia commutativa —

Ulteriùs dicitur: quod nō in foro ex-
terno sed lata poena in illos, qui
tale vectigal iustum nō solvunt, ca-
sant, occulant, subtrahunt etc
et quidem ē poenahæ, quod tales
res cadant in commissum, hoc ē,
quod confiscentur, de quo in 3ta
Rubrica parte, de qua jam nunc
agitur —

Sed tñ hæ res cadunt in commiss-
um, quas quis nō professus, professus

am n' cadent in commissum, qui
circa illas nulla culpa e commissum
go nec debet esse p'ena. Itine com
missis manijis n' professis, peculi
eorum n' committuntur leg 16. § 2
h. l. ubi id ipsum dicitur — non
professum go cadit in commissum
Ex his Nisi quid proprio nomine
in causam commissi incidit hoc
e. si forte senex pro suis nannis
aliquid nomine suo omisset, et oc
cultasset, tunc id mi venit in com
missum d. leg 16 § 2 h. l. Et hoc
Jure Communi — Jure consuetu
dinario tñ alicubi p. sicut et in
Bohemia omnes res committuntur

Ut facilius inde aventantur —
ultimus dicitur: quod factum uni-
us heredis si noceat portionibus
etiorum hoc est si brevem heredem
unus aliquis veteres nomine heredes
dilatis, et si id si proficatur, tunc
id tunc nocere illi et si alijs, quia
ultraeunus si debet alterum pro-
gravare — ultimus dicitur: Quod
si quis proficatur quidem res, sed
si solus, quod res si cadant in com-
mune, quia satis est quod illas
si proficatur, et magis impedit
publicano, quod vectigal si exage-
rit quam illi — Idem est si signa
et longi si essent expedita, quia tunc

In publicano magis imputatur § 2.
§ 14 — Ulpianus dicitur, quod praecipue
istae res cadant in commissum, quae
non possunt emi aut vendi sine licentia
Principis, quae adducuntur ipsis Condu-
ctoribus horum, quoniam Conductores penitus
talibus rebus privantur. L. ii h. tit. ubi
de rebus publicis sunt arma, ferrum, eos, oleum, vi-
num &c. et tunc si tamen ipsae res, sed in
ipsa navis, aut plastrum, ubi tales
res vehuntur, confiscatur, ut faci-
lius inde abstinetur — Expositum
Nisi forte Dominus inscio aut ab sen-
te tales res in navem, si forte fuit ab-
cata, illata fuerint, tunc navis
non confiscaretur, quia tamen Dominus
eius non potest imputari L. ii § 2 h.
Ulpianus dicitur: Ut dicitur res ca-
dant

In commissum, quod debeant scien-
ter et dolose esse celato. Nunc si per
errorem essent celato, tunc non veni-
unt confiscando, sed sufficeret dare
duplum, v.g. si forte venditor per er-
rorem emptori plus ^{impos-} ~~ingess~~isset et
Et hoc jure communi. Quia cum
ista res est suspecta, quia sub pro-
textu erroris posset celari malitia.
Nunc hoc de juri non observatur, sed
tamen omnia essent confiscanda, ut
occurratur fraudibus. — Ad finem
dicitur: quod minori ignoscatur,
si in sola professione erravit erra-
vit hoc est, quamvis sit omnia pro-
fessus, quod non teneatur solvere du-
plum. — Item puillo, mortuo intra

30 diei Vertigal postea dezonat
Item militi favore militia et

Hic dicitur: Quod Actio de commissio-
ni tui competat contra fraudantem,
Sed mi contra ejus heredem, et quem-
cunque possessorem, quia si quis talium
rerum statim fuit factus dominus,
et sic illas potest a quocunque vin-
dicare lege iij h. tit. ubi id ipsum
dicitur —

Hic dicitur, quod hac Actio cesset
lapsu 5 quennij, si lis interea fuit
mota l. i Cod. h. tit. ubi id ipsum di-
citur — Exijis eto: si senus ante
motam questionem de commissio ma-
nuebat l. i Cod. h. tit. — Et hoc
favore liberatis, licet id intra 5 an-
num fieret

Titulus 5us
de Donationibus

Connexio Equius de testamentis,
de legatis et fidei commissis, et eorum
assistentibus, quae sunt mera
liberalitates — Jam sequitur de dona-
tione, quae in mera liberalitas
et beneficij causam continens —
Potuisset quidem in de donatione
agi in materia contractuum, quia
in donatio est contractus — Nilomi-
nus tamen sicut diximus in huius bene de illa
agitur, quia est contractus gratui-
tus seu lucrativus seu mera libe-
ralitas sicut et legata — i.
Donatio derivatur a donatione
quasi diceretur doni datio — Hinc

Donatio potest poni pro genere, quod
potest convenire et actibus inter
vivos tam gratuitis quam onerosis,
et actibus ultime voluntatis. De
finiatur donatio: quod sit mera libera-
litas nullo jure cogente facta. Dico
mera liberalitas, et potius quod sit do-
natio liberalis. — Dividitur donatio quod
alia sit vera seu directa seu propria
alia impropria est. — Vera definiatur,
quod sit mera liberalitas nullo jure
cogente facta est. — Impropria eli-
beralitas ex causa facta. — Hinc
impropria donatio non meretur nomen
mere donationis, quia donantem
ab obligatione eximit: uti vult
deus donatio propter nuptias, et

Quia ad eam quis potest cogi - Sed
tunc improprie vocatur donatio - Hinc
in leg. 18 de adimend. legat. dicitur
Quod in donantiis manifestantiam nec
dat distinctio, an quis voluntarie
coacte donaverit, hoc est quod sola do-
natio propria mereatur in nomen
verae donationis - Tale exemplum
in lege 67 § 1 de legat. 2. libri
dicitur: quod si testator aliquid le-
gat uni ex duobus, ut id heres deb
eorum uni utri vult, quod heres
exerceat veram liberalitatem, quia
id tenetur facere - Hinc talis heres
respectu rei nullam exercet liberali-
tatem, respectu personae quidem
exerceat, Sed tunc improprie

2 Hic dicit Author: Quia data de finitio donationi inter vivos conveniat: quod denique sit mera liberalitas nullo jure cogente facta: de hoc non est dubium. — Et quod in hoc genus donationis possit accommodari legatus vel fideicommissus, quod in sua mera liberalitas —

3 Hic queris An in donatio mortificatio: scilicet sit vera donatio? Et aliquo dicunt quod non, quia habet causam suam mortem. — Verum tri est, quod ita. Ans quia ista causa non adfert commodum donanti, quod — ratio quia non potest ad illam cogi. — Quamvis hoc in sit verum, quod talis: qui inter vivos donat: majus beneficium

Beneficium ostendat: / cum se mives-
 re, quā adhuc posset egere: / quā
 alter, qui legat aut donat mortis
 causā, qui amplius se egere n̄ poterit —
 Nihilominus tñ hoc n̄ auctent muni-
 ficentiam, quia a hoc ugi n̄ potuit,
 aut quia saltem ejus heredes aut
 amici hanc se egere potuissent, q̄o
 tñ e vera donatio —

Hic Inquiris An donatio remunera-
 toria sit vera donatio? & Aliqui
 dicunt, quod n̄ — Rationem dant,
 quia censetur habere causam neces-
 sitatis, quam eximat naturalis ob-
 ligatio juxta leg. 2. § ii de petis,
hered: Ubi dicitur: quod ex donatione
 nascatur obligatio naturalis a

+ aliqui ^{habet} dona-
tio remunera-
toria qd hinc
tam qd nō vera
donatio —

Ad remunerandum — Venius ē qd
sit vera donatio, quia obligatio anti-
dotalis proprie sumpta nō habet cau-
sam necessitatis, sed in pura hone-
tate et gratitudine consistit. Quod
probatum ex eo, quia si quis alteri al-
quid donet, ut sibi iterum is aliquod
equivalens redonet, tunc nō dicitur
facere donationem, sed potius quod
tum facere, aut contractum in no-
minatum exercere qd — Hinc
Seneca dicit — Ad beneficium nō aul-
cit cogitatio avara et sordida, sed hu-
mana et liberalis est — hoc ē quoniam verus
donans nō debeat donationem facere
ideo ut sibi iterum donetur: quia

Qui dat beneficium, ut illud iterum
accipiat, si dicit illud donare id est,
non est necessarius redonanda, quod est
vera donatio — Quod in probatur
per d. § consuluit 11: ubi dicit, quod
taliter donans fiat pauperior, quod
tunc dici non posset, si non esset vera do-
natio, seu si inde oriretur obligatio
ad redonandum, quod non oritur, quod est
vera donatio — Et ad d. l. 25 res-
pondetur, quod lex non loquitur
de vera obligatione antidotali,
sed loquitur de tali donatione,
que involvit contractum innomi-
natum, ut dono ut redones, equi-
valens, & si quis aliter in infirmitate

Servitil v. si opera artificiales pro-
missa postea per modum doni pro-
tentur et - Hinc breviter hae
questio sic potest distingui: sic talis
quis potest per actionem exigere, tunc
non est, quia inde nascitur stricta ob-
ligatio - si autem non potest per actionem
exigere, tunc ita, quia tunc est stricta
obligatio -

5c
Hic dicitur: Quod hoc Titulo agatur
de vera et propria donatione, de
impropria autem actum est in Titulo
Nuptiarum - Inter veras donationes
referuntur donatio inter vivos, et
mortis causa - De donatione mor-
tis causa sequetur - de donatione

Inter vivos hic agitur, quod definit
Quod sit mera liberalitas nullo jure
cogente facta - Et hoc potest fieri
varie 1mo pure v.g. dono et utro sub
Conditione suspensiva v.g. dono si
Imperator Pragmam venerit. v. sub
resolutiva et - 2to sub modo seu
ad diem v.g. dono, vel post certum
tempus restituas. 3to ex die v.g.
dono à Anna May -

hic Quis possit donare? 6
Quilibet paterfamilias habens libe-
ram rerum suarum administra-
tionem, quia quisque est rei suae mo-
derator et arbiter - Hinc ex-
cluditur furiosus, prodigus

Infans, et denique omnis ille, cui
deest sensus, quia talis non potest
consentire, ubi tamen ad donationem
requiritur consensus —

4
Hic subicitur, an pubes possit dona-
re? Et breviter: si non habet curatorem
tunc potest, quia potest contrahere
atque igitur, laesus tamen potest restituere.
Si habet curatorem, tunc dicitur
id adhuc quod mobilia admittere,
ex ratione, quia potest personam ob-
ligare quod est donare sine curatoris
consensu — Immobilia autem non po-
test, quia hic versatur major pars
iudicium — Verius est indistincte
quod bene nec mobilia alienare

Possit imò quia ad hoc dicitur curator,
 ut ei attendat, si cedatur, ab qui de-
 deretur go n̄ potest - Quod probat
 per leg 3 Cod. de integr. restitutioz
 Ubi dicitur: quod minor comparetur
 ei, cui bonis ē interdictum, ab qui
 n̄ nihil potest alienare, go nec ille,
 cum curatoris consensu am̄ n̄ po-
 test, sed si cedatur, tunc contra il-
 lum habet regressum se obijci
 L. 101 de VO ubi dicitur: quod minor
 sine curatoris consensu se possit
 obligare go malè diximus quod n̄
 & disto quod ^{per so} ~~personam~~ (quod res N.
 Nisi curator consentiat - Imò quod
 immobilia infuer requiruntur

Decretum Magistratus —

8

Hic dicitur: Quod filiusfamilie non possit
donare de peculio profectitio, aut
adventitio regulari, extraone, quia
peculium datur non nisi ad perdendum
sed economizandum go — Excipitur
Nisi pater consentiat expresse, v. g. in
dulgeo v. saltem tacite, v. g. si iste filius
in dignitate sit constitutus, v. g. in p
h. tit. aut in peregrinatione aut
in studiis, quia tunc pater prope
mitur consentire ad similitudine
aliorum. Hujus conditionis sui
juris — Modo tria adfit causa honest
:ta v. g. elemosine causa v. uti sunt
vincula strenue, honoraria pro Pro
fessore et

Quod in Tutor facere potest Leg 12. § 5
de administ. tutor. Ubi id ipsum di-
citur — sine licentia patris am id n
potest facere, alias peccat et tenetur
ad restitutionem, tanquam re abu-
tens — Et hoc s: ut dixi s: intelligis de pe-
culis profectitis et adventitiis irre-
gulari — De Castrensi am aut quasi
castrensi Item de adventitiis irregu-
lari potest donare, quantum vallet
quia illud habet plene jure l. fin
Cod. de bon. qu. lib.

Hic Quaeritur an Religiosus possit — 9
donare? Et disto si sunt superiores
s: uti v: sunt Abbates, Praepositi, Praelati:
hi possunt imo debent eleemosinas caussa

Scilicet de residuis conventuum — Immo et
de alijs rebus possunt donare, si sub
iusta causa v. g. in remuneratiōem
Advocati, qui Monasterio servivib
Si aut nulla subfit causa, tunc n̄, et do
natio esset invalida, quia n̄ sunt domi
ni rerum Monasterij, Sed tui dispen
sationis, donatio aut n̄ pertinet ad dispen
sationem sed ad dissipationem —
tenij dicij quod in inferiores Prola
ty s. uti v. g. sunt Procuratores Mon
terij & Priores conventuum: quos
dam moderatas donationes facer
possunt v. g. elemosinas causa, quia
in censentur nomine Prolati sacer
Hic dicij: Quod alij Religiosi infeno
res

Qui nullam administrationem habent,
nihil possint disponere aut donare,
ne quidem ad piam causam, sine
superioris consensu, quia hoc illis non
concessum — Excipitur tamen Nisi in causa
extrema necessitatis facerent, ut
pauperibus infirmis, si sint absen-
tes studiorum causa, si ex alia
causa, tunc de viatico elemosinam
possent donare, quia hic presumitur
esse superioris consensus — si tamen
et Religiosi habeant aliquod bene-
ficiū, ut parochiam, tunc
non praeter elemosinam modicam
donationem honestam facere pos-
sunt, eoque Praebatus censetur
consentire — Testantur non possunt

Quia quid quid remanet, id totum
cedit Monasterio —

ii. Hic dicitur: Quod Religiosus ejectus
acquirat omnia Monasterio et omnia
juste ejectus et injuste — si juste, tunc
factum ejus non debet prejudicare
Monasterio — si injuste, tunc factum
Prælati non debet prejudicare Mono-
:terio — Usus tamen saltem rerum
interim habet, et non earum dispo-
:tionem — Hinc non moderatam de-
nationem inde facere potest, non tamen
testari, quia est obstrictus Voto per-
:sistentis, a quo per ejectionem non
eximitur, uti in Titulo decretal. de
Regul. traditur

Ad finem dicitur: si Religiosus fiat Episcopus
:cojus

Quod habeat saluam dispositionem
rerum, quas postea acquirat. Atque
non potest donare, quia liberatur à iugo
suae Religionis — testari tamen potest,
quia saltem votis substantiatis
Religionis manet obstrictus — nam
sibi, nec Monasterio, sed suae Ecclesiae
acquirat, quia non acquirat ut Mo-
nachus, sed ut Episcopus —

12

Hic dicitur: Quod Monachus Mantua
de rebus suis possit donare. Imo et
de praecibus dotis, quia eorum est
Dominus — non verò dotem, quia non est
Dominus illius, nisi civilis et hoc
propter utilitatem publicam pro-
hibitionem legis Juliae —

13

Hic dicitur: An uxor possit donare?

Et de dotabilibus non potest, quia in
his Mantus est dominus Civilis - De
paraphernalibus seu de his, ubi
administratio est penes Mantum
non potest, quia auferret Mantus
administrationem - De Receptione
autem potest, quia est proprietarius et ad-
ministratio est penes illam - Et
hoc potest facere in inconsulto Ma-
rito - Ex quo Nisi forte conjunctu-
do loci esset, ut ad hoc requiratur
Manti consensus - Imo et hoc po-
test donare, quia ante et industria
sua est lucrata, quia habet per
modum Receptionis - Alterius
autem quod non de paraphernalibus
aliquando possit donare, non sine

Consensu Mariti, si sub sit justa causa
ex pauperibus parentibus, liberis primi
matrimonij - Et hoc ex ratione natu-
rali - Item fratribus aut consanguine-
is: Et hoc ex equitate et pietate -
Item mi potest dare eleemosinam iuxta
statum et facultates - Et hoc mi ex
pietate —

14
Hic Quæritur: an usurarius manifestus
possit donare? Et de usuris nipo-
tatis quia usura comparatur rebus
alienis et fictivis - Sive sit mani-
festus notorietate juris, qui vix per
testes v per instrumenta in iudicio
pro tali convincitur v si ipse e' confes-
sus: / Sive sit manifestus notorietate
facti, de quo omnes sciunt - Imò
nec testari de illis potest iuxta l. 4
et C. 1. de usuris in glo. - Ubi d'

Ipsum dicit Nisi ugeras restituat,
aut de ijs restituendis caveat — Hoc
am' intelligitur de rebus per ugeras
quesitis — Hinc de rebus proprijs po-
test donare, quia illarum e' dominus,
testari am' nec de his potest juxta d' Cas-
trum, aut facilius resistat, quod Cas-
trum n' e' extendendum ad donum,
quia e' personale —

150

Hic Iusur: An meretrix possit donare
de turpi questu? Et in regula potest,
quia talis questus fit ejus pleno jure,
nec potest condici — re' quia quam-
vis turpiter faciat, n' tñ turpiter ac-
cipit go — Exijus Nisi forte a milite
aliquis acciperet, tunc inde n' posset
donare, quia ejus n' fit domina —
Rao e', ne milites priventur suis p'p-
-p'endijs

Hic Quamvis si Reus Capitalis criminis 16
ante crimen commissum quid donet,
an donatio valeat. Et quod ita, quia ha-
bet liberam rerum administrationem —
Hinc tali donatario talis res postea prop-
ter hoc non auferatur, quia legitime fu-
it facta donatio — Nisi forte fraus
probetur, ut si diceret: priusquam
delinquam, hic tibi dono, ne id con-
fiscetur, tunc posset auferri per
fiscum, quia fraudibus non est indulgen-
dum — Post crimen autem non po-
test donare juxta Leg. 3. de fin. h. tit.
ubi dicitur: quod post crimen non possit
donare, quod ante crimen potest, quia
inclusio unius est exclusio alterius —
Et ratio adhiberi potest, quia tali dona-
tario jam fuit res quae sita —

Sed Obijit lex 7 tit 9mo ubi dicitur:
quod donatio mortis causa facta ante
crimen, revocetur post crimen, qd est
donatio inter vivos. Et disparitas est
quia donatio inter vivos statim suum
sortitur effectum. Donatio mortis
causa autem primo per mortem con-
firmatur qd utique n̄ confectur esse
facta. — Id Obijit lex 32. § 5° de
donat. inter vir et ux.: ubi sagax
Unus conjugum alteri aliquid dona-
vit inter vivos, et postea commisit
crimen ultimum supplicio dignum,
et tunc talis donatio revocari, atque
hæc donatio inter vivos, qd in dona-
tio inter vivos revocatur. Et dispa-
ritas est, quia in ista donatio n̄ valet

Sed primo morte confirmationem —

Ad finem dicis: Quantum ad requisi-
tas uxori ex successione, et quae legitimè
in jure ad eam pervenerunt ante
reatum, licet ante mortem ejus mali
donatio firma n' sit, illibatae tñ eas
esse Voluit Constantinus — hoc è, si
fortè Maritus uxori reliquit Vitali-
tium in casum Viduitatis & hon-
salubiam largitatem, quod talis firma
maneat, quia censetur esse donata
titulo oneroso, et valida fuit donatio,
et quia ex tunc fingitur maritus fuisse
mortuus —

Hic Quaeris: si Deus possit crimen equi-
: tale aliquid donet, an talis donatio
valeat? & Videbitur quod ita juxta
46 § 8 de jure fisci: ubi id ipsum dicitur.

Quod denique tali n̄ admitatur a
ministratio rerum suarum, et quod ei
possit fieri solutio, nē forte sumptibus
necessarijs priventur q̄o videntur posse
donare —

Melius autē sic distingui: Si sequitur con
demnatio, tunc n̄ valet donatio, quia
confetur facta in fraudem fisci, si n̄ se
quatur, tunc valet, quia n̄ confetur
facta in fraudem fisci — ~~si n̄ sequatur~~
~~tunc valet~~ juxta leg 15 h tibi et leg 20
infra de Accusatione ubi id ipsum dicitur
sed Obijciat leg 31 § fin h tibi: Ubi di
citur, quod donatio a tali delinquen
te facta n̄ valet, nisi n̄ sequatur
condemnatio, q̄o melius diximus, quod
ita & dicto in casu legis, si crimen
commissemus sibi crimen l. 10 Majest.

perduellionis (seu N. Sallem ad in-
terim, quod est speciale, ex ratione, quia
in hoc crimine sunt multa speciali-
ter statuta, v.g. quod Acta ejus post mor-
tem rescindantur, quod haec non fue-
re, quod memoria ejus damnetur,
quod possit moveri in post mortem &
In alijs criminibus autem haec non, qd
ibi donatio firma manet, si non sequa-
tur condemnatio —

Hic Lucritus (qui possit fieri donatio? ¹⁸ —

De quilibet in prohibito — prohibens
autem Nino conjuges inter se, et hoc prop-
ter orationem Antonini — Nino quia
amor conjugalis non debet esse mer-
cenarius — recte ne unus totum
ab altero obaudiatur, et ne forte
postea in opprobrium alterius alter

Cogatur ire mendicatum. Hoc autem
intelligitur de tali donatione, ubi
unus fit ditior et alter pauperior.
Hinc quamvis unus fiat ditior, si alter
nō fiat pauperior, tñ valet. & quamvis
unus fiat pauperior, si alter nō fiat di-
tior tñ valet, de quo alibi, ubi mi exam-
pla dabuntur. — rñ nō valet donatio
inter patrem et filium fam, quia ha-
bentur civiliter pro eadem persona.
Morte tñ possunt, aut nominatione
filij confirmari, quia jam nō habentur
pro eadem persona. —

19
Exigij tñ donatio remuneratoria,
quod nō inter patrem et filium fam
valet, quia nō tam censetur esse do-
natio, quam p̄tuitur mentem com-
pensatio

Hoc ē quod hic magis obligatio natura-
lis attendatur - Et sic hoc potius cen-
setur ad causam adventitiam perti-
nere, modo tñ n̄ sit excessiva, alijs
eatenus n̄ valeret -

Hic dicit: Quod donatio excommunicato
n̄ fiat licite, quia n̄ licet cum illō com-
municare, sit tñ valide; quia n̄ po-
test valide ducere, et testamentum
facere, et alios contractus celebrare,
et quia multa prohibentur fieri, quae
tñ facta tenent -

Hic dicitur: An donatio meretrici
facta valeat? Et quod ita, nec po-
test condici, quia hoc nullibi prohi-
betur, nec irritatur - Et quia
opera ejus ē pretio estimabilis -

Excepitur Nisi miles sua concubina
quid donet, tunc si valet et potest regere
hinc si tenetur tradere, si ei tri prom
: Sit, quia cui conceditur regitio, mul
to magis ei concedenda e' reseratio
Et ratio e', ne per blanditias rebus suis
spolientur — Hoc autem intelligitur
de donatione sine causa facta, hinc
facta ob uxorem valet, quia filio bea
: tam — Idem e' si ob aliam mentem
quid donetur, quia talis donatio resp
gratuita —

22

Hic Iudicis: si miles Coelestis v' par
: chus aliquid donet sua focaria, seu
coro, an valeat? & Aliqui dicunt,
quod si, quia si valet, si miles mere
tri si sua aliquid donet, go nec debet

Nec debet valere, si parochus coca quid
 donet - Verius autem est quod ita - Imo quia
 hoc nullibi invenitur deijum - 2to quia
 in poenalibus non procedit Argumentum
 à similitudine, imò nec à majoritate
 rationis - Et 3tio: quia ex eo, quod sit
 coca, non sequitur quod sit meretrix ge-
 titi. Quaritur 3 Cur possit donari? Qui - 23
 libet illi, qui habet sensum accipiendi,
 is enim accipere debet, quia donatio sine
 accipatione esse non potest - Hinc furiosus,
 mente capto infanti non potest donari, quia
 non habet sensum aut intellectum -
 Infante tamen majori potest donari, ^{id est} ~~et~~
 illi, qui est quinquenniis major, quia jam
 presumitur intelligere - 24
 Hic Quaritur Qualis res possit donari? Q

Quilibet, quæ e in commercio - debet
tñ talis res esse propria, et n̄ debet esse ali-
enari prohibita sive per legem uti dōs,
sive per testatorem, uti fideicommissum,
v. ob qualitatem rei, uti sunt res pu-
pilli - Et rāo ē, quia talis prohibitio res
afficit, uti in Titulo ad Monachum Tre-
bellian. diximus - si autē res tñ sit pro-
hibita alienari per Contractum, tunc
adhuc potest donari, quia n̄ afficit rem,
sed tñ personam juxta Titulum Cod.
de rebus alien. n̄ alien.

23ª diximus: Quod res, quæ donatur, debet
ab esse propria - Hic hō jam explicat
quod hoc denique n̄ sit intelligendum
sic, ac si donatio rei alienæ n̄ valeret
s. Valeret enī ad similitudinem venditionis

Ubi tñ donans de evictione tenetur /
et hoc e intelligendum, quod tñ
denique / si res e aliena / in donata-
rium n transeat dominium. — Et rāo
e, quia nemo potest plus fieri in ali-
um transferre quam ipse habeat & —
diximus: quod donatio rei alienae n
tribuat dominium — Contra hoc ob-
ijit Lex 3 pro donato: Ubi dicitur: quod
donatarius rei alienae sibi donato
factus fuerit dominus, q̄ mali dix-
imus, quod per illam n transferatur
dominium & dist. factus fuit do-
minus ejus per donationem N. per
usucapionem C. —

Hic Quaerit: An Rex & Princeps bona
subditorum possit donare? & quod n

Quia illorum hic dominus, et quia
habet dominium jurisdictionis, si vero
proprietas — Excipit Nisi subsit causa
publica, quia publica privatique sunt ante
ferenda bonis, ut si aliter saluti publica
non possit consuli, tunc potest bona subli-
torum per hostes ablata eis concedere
alia bona adhibere, injurias illatas re-
mittere etc. —

Hinc in Elinius dicit; quod utilitati
bonis privatique sunt praeferenda publi-
ca et mortalibus seu tenentibus terrenis
eternis —

29 Hic Quis: An saltem bona Coronae
Princeps possit donare? aut cum illis
libere disponere? Et sine consensu
populi aut procerum non potest, quia

Consentur esse aliena, quia bona coronas
dicuntur ista, quae Imperator habet à Re-
publ. ad sustentandum se et suam
culinam, Republica autem semper ma-
net gō — Hinc si quid eorum aliena-
vit, tunc id tenetur recuperare. Obijci
Nemo potest facto suo contrave-
nire gō nō tenetur recuperare? Ad id
dictū. nomine suo (nomine Reipubl. N.
vbi alienatio valet (N. N. — Et
hic procedit: quod ea denique tenentur
recuperare: sed si iurasset de iurevo-
cando, quia tale iuramentum esset
nullum, quia tenderet in detrimen-
tum Reipubl. gō nō esset obligatorium —
Quod nō probat per Casus ult. x. de iurejur.
ubi casus: Rex Hungaris alienavit

Aliquid de bonis Coronæ, et juravit
de illis non revocandis - Optimates Regni
urgebant revocationem, ille dixit, se ju-
ramento esse obstrictum, hi reverte-
rentur ad Pontificem, et Pontifex respon-
dit, quod non obstante juramento cate-
nectur reciperare, quia tale juram-
entum est nullum, cum sit vinculum
iniquitatis pro - probat non per Extra-
vagantem de rebus Ecclesiarum alienatis
dicitur: quod Prelati res Ecclesiarum alie-
natas teneantur revocare, pro et Reges
bona coronæ -

24

Hic queris? An valeat donatio om-
nium bonorum? Et aliqui dicunt,
quod non saltem tunc, quando in simul
futura donantur - Rationem dant,

Quia talis sibi per hoc auferret facult.
talem testandi, quod privatim facere
non potest — Verum tri e quod ita, in
quod futura, quod probatur varie
modo per leg 35 § 4 Col. h. b. Ubi dicitur,
quod donatio Universitatibus valeat, si non
sit inofficiosa, hoc e, si non ex datur legiti-
ma go — ratio per leg 8. Col. de revoe.
donat. Ubi valuit donatio omnium
bonorum go — Ratio per l. 5. Col. de in-
off donat. Ubi in aliquis donavit totas
facultates suas ut e presentes et fu-
turas, et dicitur donatio valuisse go —
Quod aut in futuro possint donari,
Ratio e, quia eadem e ratio futurorum
qua presentium go — ratio Quia in
futura possint vendi, originari

gō et donari se obijit per hospitalitatem
auferent facultatem testandi, atque hinc
nō licet, gō et simis dicto m. indirecte
transeat, directe N. — et zito si rem
simul tradat, transeat, si nō tradat N.
Quia usque ad traditionem adhuc ma-
net eorum dominus, gō adhuc potest
testari, quamvis heres ea teneatur de-
re donatario, quia personam donantis
representat v. de facto. C. de iure N. —
et 3tio quod nihil sit mali per conse-
quentiam et indirecti se testamenti
sactione privare — Pariter in Reli-
giosis, aut in eo, qui omnia consumit
sibi, qui in se eo privariunt — Possent
mi planē negari, quod sibi talis adimat

Facultatem testandi, quia saltem
gaudet beneficio competentis, qd de
eo saltem potest testari - Idem si do-
natarius donationem remitteret -

Hic dicitur: Quod sub donatione sim-
pliciter facta, n. continentur bona fu-
tura, quia donatio e. stricti iuris, qd
ultra verba n. e. extendenda. Nisi id
ipsum exprimatur -

Ad finem dicitur: quod sub generali
donatione bonorum n. censeantur
Iura comprehensa v. g. si quis diceret,
dona omnia mobilia et immobilia,
tunc Iura seu praetensiones n. censentur
donata, quia constituent tertiam
speciem, et de hoc n. e. dubium -
Majus dubium e. si quis donet omnia

Bona, an saltem tunc Jura compre-
hendantur? - Et putant Aliqui, quod
ita, quia indefinita aequivalent Universi-
ali - Venio videtur esse sententia Joëfij,
qui dicit: Quod n. Nisi id exprimatur,
quia constituent Itam speciem, et
n continentur sub nomine bonorum,
alijs donatis Juri bus n deberent dici
n donata esse bona, quod tñ e' falsum,
gò et illud -

30

Hic Quæritur Quis sit Effectus donationis?
Seu inde debetur Actio? Et olim n do-
batur, nisi per stipulationem facta,
scilicet donatio, quia donatio olim fore-
batur ad nudum pactum, at qui gò
si tñ res fuit tradita, tunc n potuit
condici, quia suberat obligatio natu-
ralis

Olim gò inde Sabatier Actio - Contra
hoc objicit lex 22 h. tit.: Ubi dicitur:
quod donatio n' fit Contractus bonae fidei,
sed stricti juris gò e' Contractus, atqui
ex Contractu datur Actio, gò et ex do-
natione & dicto si fiat per stipulatio-
nem (Secus N. justa lex 35 Cod. h. tit.)

Ubi id ipsum dicitur -

Hic dicitur: Quod per traditionem con- 31
sumatur donatio, hoc e' quod trans-
feratur dominium, quia subest ob-
ligatio naturalis - Et hoc procedit,
sive sit traditio vera v' dando rem,
sive ficta v' tradendo Instrumenta
rei donata L. i. Cod. h. tit. ubi id ipsum
dicitur, quia res ipsa censetur per hoc tradita

Quod probas i pari v. si legatur in
Instrumentum prae d. tunc censetur
in ipsum prae d. esse legatum. leg.
penult. de legat. 3, q. i. item hic dicen-
: dium — si claves horrei tradantur,
tunc censetur in esse traditis res con-
: tentis, quae traditio alia vocatur sym-
: bolica — Hoc autem intelligitur, si
eo animo dentur — Hinc licet cla-
: ves tradantur coeca, ideo tamen in illam
non transfertur dominium, quia non
dantur eo animo —

32

Hic dicitur: Quod si rei donato sibi reti-
neat usumfructum, quod in re cen-
: setur esse ficti tradita — Notanter
hodie s. olim enim alium obtinebat.

L. 9 Cod. Theod. h. l. i. / - Idem e' si rem
donatam donator retineat tanquam
conductam, et hoc fictione brevis manū,
quia fingitur rem tradidisse, et mox
usum fructum conduxisse - Idem e'
si quis rem donatam per modum pre-
carii ~~retineat~~ retineat, quia n' censetur suo
nomine possidere - Idem e' si rem
detineat tanquam sibi commodatam,
n' in pignus datam, ratione alicujus
alterius debiti, quia in re sua nemo
potest habere pignus, nec rem suam
commodatam habere -

33

Hic dicitur: Quod hodie Justinianus
ex donatione concessit actionem
per leg. si quis argentum 35 Cod. de donat.

nisi nudo pacto fieret, ad similitudinem
rei vendita, ita ut cogi posset. Nec
locus est penitentiae, et sic hodie dona-
tio annumeratur Contractibus. Hinc
nec prestando interesse se talis donator
liberat, quia alius pro alio invito Cre-
ditori non obtruditur. Et haec autem
vocatur condictio ex lege. Hoc
autem intelligitur de donatione pura, et
conditionata enim non datur actio, nisi
Conditio eveniat, quia tunc suspen-
ditur obligatio.

34

Hic dicitur. Quod donatio sit Contra-
ctus stricti iuris, quia non collatur
inter Contractus bonae fidei. Et qui-
dem est Contractus nominatus, quia

Habet certum nomen - Donatio est iuris
gentium - 1mo quia perficitur solo
consensu - 2do quia quod omnes gen-
tes usitatur -

Hic dicitur: Ut Donatione des litio, quod 35
ad hoc requiratur acceptatio, 1mo quia
ad omnem ^{tractum} consummationem /: in synallag-
maticum, /: requiritur duorum
consensus, qd et hic leg 38 de acquir.
possessionis: ubi dicitur: quod possessio absenti
non queratur sine traditione, qd nec do-
natio sine acceptatione, quia in pio
aut nolenti non datur beneficium -

Hic dicitur: Quod si donatio fiat absenti,
quod ante ejus acceptationem non
queratur actio multo minus do-
minium /

Et dicis quod ista Augmentatio debeat
fieri vivo donatore; hinc post mortem
opus facta, nullius est momenti, Amo
quia voluntas eorum non fuit unita, quod
post mortem uniri non potest. — rito quia
heredi fieret prejudicium, cui jam ad
talem rem fuit jus acquisitum. — Et
hoc in regula. Excipis: Nisi donans
simul dedisset executores, v. g. legem
id rem quod aliquem, et mandando
ut eam del tertio, tunc valeret, quod
tunc censetur firmius se obligasse,
et quia habetur pro perfecta l. ioh.
Ubi id ipsum dicitur. Idem est si re
mitteret rem per nuncium — pro
batur in per Caus. g. de off. deleg.

Ubi dicitur: Quod Repetendum Pontificis
de conferendo /: Alicuius beneficio,
expinet morte Pontificis ante colla-
tionem mortui, Nisi simul dedisset
exemptorem, quia censetur gratia
esse perfecta, qđ et in nostro capu-
tulo dicitur: Quod ante accusationem 39
donatorio nec nascatur obligatio civi-
lis nec naturalis, quia defuit con-
sensus - Hinc potest donantem
provenire, et hoc tam iure civili,
quam canonico - Et hoc in regula -
Exigent Nisi intervenierit Jura: 38
mentum, tunc eum amplius proveni-
tere si potest - Et hoc si Juramento,
quia Juramentum est servandum

Iustitiam servari potest sine detrimento animis jurantis, modo postea donatarius accipiet, quia alius invito non datur beneficium - Et quia Juramentum sequitur naturam actus, cui adijcitur, atque Simplicii donationi subest conditio, si alter accipiat, quod et jurata -

39 Hic dicitur: Quod in eum propositum de donando, nec parias obligationes nec dominij translationem, quia de his ~~est~~ ^{est} ~~conditio~~ ^{conditio} - 2° quia in externa donatio potest revocari ante alterius accipationem, quod et hinc - Et hoc verum est de obligatione civili -

40 Hic dicitur: Aut talis saltem iure ^{re} ~~tur~~ ^{tur}.

Obligetur, supposito, quod id firmiter
intenderit? & quod n; quia in iure na-
tura requiritur utriusque consensus,
qui hic defuit go — sed Obijci vovens
obligatur, go et ille & disparitas, quia
Votum fit Deo, qui sit contra hominem,
go censetur acceptare, hominem n; sit,
go — si tu talis iurares, tunc teneres
implere, et hoc si iuramenti, alias
fieret per iurum —

Hic dicitur: quod ad Valorem dona 4ta
tionis n; requiratur ut n; excedat cer-
tand summam, quae olim fuit per
Anastasium 200 tor solidonem seu
aureorum, postea per Justinianum
300 torum ~~fla~~ deinde 500 aureo-
rum n; per Justinianum — Alias

Talis donatio quoad excessum nō valet,
Nisi insinuetur, hoc ē debet manifestari
Judici, et debet actis inseri v. in libris
: vicis v. aut tabulas Regni 1257. 34. 1. 35.
Con. h. tit. Et nec opus ē causa cognitio-
: ne, quia ista donatio nō jurisdictionis
contentiosa, et quia presentia iudicis
facit presumi abesse fraudem. Si
enī quis ultra 500 sine insinuatione
donetur, tunc tūc vitiosus excessus,
quia utitur per inutile nō debet vitari
supposito quod sit res divisibilis, alia
esset totaliter nulla. — Et hoc ex neces-
: sitate —

Ad finem dicitur: quod in Belgis
donatio 300 solidos excedens, debeat

Injuriari, et quidem v^o coram No-
tario, aut tribus testibus NB si sit ma-

nu propria conscripta — v coram
duabus personis publicis, si n^o sit sua
manu scripta, quod n^o ibi in alijs

Contractibus observatur ob vitan-
das fraudes — Et hoc statutum est

ibⁱ Art. 29 — Et haec dicta sunt de
moribus Regionem — Jure gentium

em^{us} potest quisque donare tri^{um} quan-
tum vult, quia quisque est re^{is} suus.

moderator et arbiter —

Hic ponunt quodam donationes —

excepta, quae n^o egent insinuatione,

quamvis excedant 500 solidos —

Prima donatio est Principi v^{el} ab Augusta

Facta viventeque privato, quia Prin-
ceps solutus e legibus — 2do signiva-
tus quid donet Principi, quia n debet
Princeps debetiori conditione esse
in accipiendo quam sit in dando est.
Postea tñ per Novell. 52 Statutum e
ut se tali casu donans in Instrumento
Subscribat, et duo Testes alij —

43

Excipit Itio donatio remuneratorie.
Et ratio e, quia fit ob causam — Et de-
nique omnis donatio excipit quae fit ex
causa, uti vge dicitur, donatio propter
nuptias — Hoc aut intelligitur si de do-
te v donatione constituenda agatur.
Itinus Iuris: An id in procedat in
dote v donatione jam constituta

Ubi interveniunt pacta lucranda
dotis v donationis propter nuptias?
ut denique eam sequentes lucretur,
an hic sit opus insinuatione v n? —
¶ Mulier eam si tenetur curare infir-
mari, maritus vero tenetur dispensari-
tate: quia uxor tenetur ad reveren-
tiam marito, et opus habet eum timere,
et sic hoc censetur ex reverentia ma-
riti s. ne eum offendat: s. scilicet ma-
ritus aut eam timere opus si habet,
gō —

Hic dicitur: Quod donatio inter conjuges — 44
gō sit tanto magis insinuanda s. si
500 excedat: s. ad hoc, ut morte con-
firmetur — Et ratio est, quia alius dona-
tionis

¶ quæ aliâz n̄ sunt prohibita: sunt in
nuando, q̄o magis hæc, cum sit prohi
bita - Excipit Nisi forte talis donatio
testamento confirmetur, tunc n̄ est
opus in iuramentatione, quia valeret vir
tute testamenti, ubi n̄ est opus in iur
atione. L. fin. Cod. de mort. caus. clon.
Diximus quod donatio remunerato
ria n̄ sit in iuranda - Hoc autem in
telligitur si merita sint proportionata
donationi - Minus repetit: si dona
tio excederet merita, tunc deberet in
iurari, quia n̄ est quod eum relevet
quod relinquit iudicij arbitrio, qui
hoc juxta merita cause et qualita
tis personarum diligenter - ultim.

Ulsenius dicitur: Quod si quis alteri
plus suo donet ideo, ut illius nomen
et arma sibi insignias gerat et sua
omittat, quod hae donatio n' sit infi-
nuanda talis donatio, quamvis sit
amplissima legi h' sit, quia sit ob cau-
sam — Modo tñ n' revera adhuc causa
sequatur, aliaj posset condici condi-
tione causa data, causa n' secuta —

Ulsenius dicitur: Quod si quis alteri
donet plus suo ideo, quia se libe-
ravit ab hostibus v' a latronibus, quod
illam n' n' sit opus ingineare, quia
n' n' censetur esse vera donatio, sed po-
tius merces eximij laboris — dicitur La-
boris et n' vite s. ut aliqui volunt, quia

Vita e' inestimabilis, nec in eam ci' talis
defensor dat, sed tui eam defendit, la-
bor tui circa hoc e' estimabilis qd -

45

4to Exigij donatio: qua n' eget in p'nu-
:atione: pilla, quae fit militibus a duce
v Magistro Militum in rebus mobilibus
sive fiat ex rebus suis, sive ex p'prietis:
seu ex manubijs: / l. i. Cod. h. tit. - Et hoc
ob alacritatem belligerandi. Quae
:doque an' talia r'guebantur in
publicum - Quandoque aequaliter
inter milites dividebantur et - In
: mobilia an' semper cedebant sicut
Reipubl. de quo in Institut. de senat.
divis. § 14 - Exigij 5to donatio
in refectionem adium nuna' v in
cendio consumptarum, quae in

si eget insinuatione, quamvis 500
excedat, et hoc favore publici Modis
si revera impendatur, aut juretur
de ea impendenda, si ille donans exigit
et hoc propter commiserationem et
pietatem —

Pl^o Excijus donatio in redemptionem 47
redimendum captivorum facta —
Et hoc in ex pietate, ubi in debet praes-
tari juramentum, si petatur de ea
in illa impendenda d. lex penult.

h. tit. 48
Hic Quoniam: An hoc in ad alias pias
causas pure utili possit extendi? Et
vulneretur, quod ita juxta l. 34 Cod. h. tit.
ubi dicitur Quod excipiantur dona-
tiones, quae ad piissimas causas sunt, 30

Et tri, quod n: quia in ley 19 Cod. de se-
crofand. Ecclies dicitur: quod nec per
causa ab hac injunuatione excusantur
nisi sint specialiter expresse - nisi sunt
ante specialiter expresse, nisi hoc dicitur,
go hoc n: extendendum ad alias causas
quae specialiter statuta sunt et facta, n:
sunt extendenda, quia Caput excogitatur
firmat regulam in casibus n: excogitatur
Sed Obijciat: tri ley 34 loquitur in dis-
tincte go id n: in alijs prijs causis pro-
cedit - Et Amia Et tri alio leges dis-
tinguunt: scilicet ley 19. et ley penult:
juxta quas hae n: intelligenda c. de
N. Et ratio e, quia in toto jure gener-
per speciem derogatur - Et ito pos-
negari antecedentem, loquitur em

De pijsimis tñ, qđ n̄ de omnibus
Hic dicit author, quod de hac re n̄ sit 49
anxiē de Jure Canonico disputan-
dum, ex ratione, quia causę Ecclē-
siasticę et causę p̄ię n̄ sunt judican-
dę dum leges civiles, sed rectum Cano-
nes, quod probare vult Gōjijus per
Can. relatum ii. x. de Testibz: Ubi
elicis: quod testamentum aut pię
causas valet, quamvis n̄ fiat co-
ram parochō, modo fiat coram
testibz, qđ et talis donatio valet,
quamvis n̄ insinuetur —
Ad finem Numeri adhuc aliqui po-
nunt hanc donationem ob insinua-
tione esse exigendam, quam quis facit

Monasterio l. 33 et 39 (est de Episc.
et Cler. — Sed Auctor dicit, si esse que-
runt casum exigi, quia absque
hoc continetur sub pia causa —

540 Hic Iusitiner. An Monachus Mortis
causae donatio: si sit ultra 500 sol.
dos insinuanda? Et disto si fiat co-
ram 5 testibus, tunc non: siue fiat ab-
senti, siue presenti: quia comparatur
legatis, et quidem quoad effectum,
et quoad formam, atque § l. fin. de
mort. caus. donat. — si am fiat pre-
senti coram duobus testibus, tunc ita,
quia tunc potius comparatur ~~presenti~~
Contractibus, saltem quoad for-
mam, quamvis si quoad effectum
§o — Quod in probatur per d. leg. fin.

Ubi dicitur, quod tunc si sit infinu-
anda, quando accedit ad ultimas
voluntates, go quando accedit ad con-
tractus, tunc e infinuanda - probat
in per l. 25 Cod. h. li. ubi in dicitur,
quod si fiat per modum contractus,
quod sit infinuanda, go e Textus expres-
sus. / Ad iure Bohemico per solidum
intelligitur sexagena Myniacis.
Itu Iuris An donatio reciproca sit 51
infinuanda? v. g. dono hodie tibi 100,
ut tu mihi dones post annum 100 et
et quod n, quia sit ob causam, et
adfert commodum donanti, go n
censebatur esse vera donatio, atqui-
go - Et potius censebatur esse contractus
innominatus

Hinc Iuris An donatio pluribus facta
 sit insinuanda, si excedat 500 solidos
 Et disto si sit ad semel v. g. vobis duobus
 v. tribus dono bootas solidos tunc ita,
 quia et donans est unus, et illi habentur
 per modum unius - si autem fiat successivè,
 tunc n, quia tunc tot censentur
 esse donationes, quot sunt personae donatariorum - Et hoc procedit si
 donatio fiat duobus v. pluribus -
 Hinc Iuris cum quis si uni dixerit
 50 tempore fiant plures donationes,
 quae excedunt 500, tunc n, nisi forte
 simul sumptis eas excederent, quia
 singuli per se spectantur - si autem
 fiant ad semel, tunc est distinguendum
 an fiant ad tempus certum v. usque

Ad mortem donatoris v donatarij
/ v g omni anno usque ad mortem.
300 tot, tunc n e injinuanda Stmo
quia potest contingere, ut ad hunc hoc
anno unus v alter v ambo moriantur
et plane n excederetur summa
Et quemvis die vivat tunc tri n, quia
censentur esse tot donationes, quot
anni — si am fiat ad tempus cer-
tum v g per 10 annos, omni anno
300, tunc ita, quia tunc censetur
esse una donatio, et tunc solutio
censerebatur esse dilata — Et hoc pro-
cedit, nisi donatio fieret pro donat-
ario et ejus heredibus, qui tunc ha-
berentur pro una, et tunc solutio conse-
retur esse dilata —

Huiusmodi An revocatio juris ^{facti}
 excedentis sit iniquanda, et an habe-
 atur pro donatione? Et Dageus dis-
 tinguit sic, si revocans jam habuit jus
 quoslibet, tunc ita, uti sit in empto,
 vendito, legato conduito, mutuo &
 quia talis revera amittit. § Item
 si pariscatur de n. petendo et si talis
 juris cedat ex eadem ratione. Si autem
 jus primo fuit quærendum, tunc
 quia talis nihil perdit, sed tria ac-
 quirunt ut si hereditas et legatum re-
 vocetur, hinc in talis revocatio
 non debet fieri in fraudem, nec potest
 revocari per actionem Paulianam
 Hinc in talis revocatio non iniecit
 in donationem prohibitam inter
 conjuges et

Et sic hic loquitur Loezius, quia am-
plius quassibum si diutius regnari, sed
cedo, hinc hac opinio e' erronea —
sed dicendum e' indistincte, quod non
ex diutius rationibus —

Hic Iuris: An donator possit renun-
ciare huic insinuationi? Et quod n,
quia hoc e' in favorem publicum in-
troducendum ad evitandas fraudes, qui
privatus renunciare n' potest go —
Sed hac questio parum probat, quia
hoc tñ secundario bonum publicum
respicit et go — Sed ratio e', ne' illudat
legibus — probat hoc n' per l. Nemo
53° de legat. 1° — ubi dicitur: nemo
potest facere, quominus leges in tes-
tamento locum habeant, et quia
ad hoc posset facile' induci — Et

Hoc procedit, nisi talis donatio fieret
in multis rebus v.g. partem in pecunia,
partem in his, partem in illis rebus,
quia hoc n. habet qualitatem dona-
tionis, ~~quod~~ ^{nec} facit ex una re plures g^o

53^m Hic Quoniam An Juramentum sit loco
insinuationis? v.g. si quis donet ultra
500 solidos ad semel, et si juret se do-
nationi statutum, an tñ possit exco-
= sum revocare? Et quod n. possit revoca-
re, rñs nihil — Imò quia hoc Juram-
= entum nihil mali involvit g^o — rñs
Quia quisque rei suae est moderator
et arbiter — 3tio quia Juramen-
tum est servandum, quoties servari p^o
= test. sine et atqui g^o Cap. cum contri-
28 x de jurejur. — Sed Obijci Juramen-
tum

Sequitur naturam Actus, cui adijci,
atque donatio saltem quoad effectum
de se e revocabilis, qd et Juramen-
tum & disto. si natura Actus n ex-
cludatur per Juramentum C. Scuis No
uti hic fieret, quia talis sibi esset con-
trarius. Et hoc procedit sive expresso
juret de n revocando, sive tacite
vg quod stabit donationi, quia satis
e jurasse. Aliqui quidem volunt
contrarium, quia dicunt in bonum
publicum id esse introducendum
Sed hoc n e verum, qd — v potest
dici, quod tñ secundario bonum
publicum respiciat. — Hinc n
Doy sibi contradicit, quia ipse dixit
priori Num: quod hoc sit in favo-
rem publicum introducendum.

Et hūc dicit, cum debere stare dona-
tioni, quod tū dici n̄ posses, quia ju-
ramentum contra bonum publi-
cum n̄ valet gō —

58 — Hūc Iuvris an donatarius in con-
suetudine possit retinere excessum
v an cum teneatur restituere ante
sententiam? Q. Aliqui dicunt, qd
illum n̄ possit retinere, sed quod illi
teneatur restituere — Imō quis ista
lex iusta et n̄ e poenalis, gō obligat
in conscientia n̄ ante sententiam
z dō quia id censetur esse contra bo-
num publicum. Et n̄ ob solas frau-
des alias tota dicenda esset nulla, gō
Veniet tū ē, quod illam possit retine-
re, donec ab illo regatur — Imō

Quia donatio §: exclusi lege civili /
 e translativa dominij, nulla lex
 eam illum obligat ad restitutionem —
 2to quia donans excessum n. revo-
 cans nemini facit injuriam. 3to
 quia tunc donatarius jure suo utitur —
 4to quia saltem habet possessionem
 facti qd potest retinere. Ad obijc.
 donans n. potest insinuationi renun-
 ciare expresse qd nec tacite. R. N.
 coam quia p. quia expressa no-
 cent, quae expressa n. nocent. R. 2to
 n. jurato. C. jurato. N. — Id potest
 obijci n. habet titulum, qd n. potest
 retinere. R. Amos disto. n. habet tite-
 lum ad agendum v. exerciendum. C.
 ad retinendum N. —

Quod si sit quæ titulo, quæ Voluntas
donatoris e loci tituli —

Ad finem dicis: quod hoc tanto magis
procedat ibi ubi infirmatio si requi-
ritur, aut ubi si recepta / si fiat in
ultramontanis / aut quavis si re-
cepta, si per consuetudinem e Tabla-
ta —

Ultimo Author concludit, quod hoc
in Belgio procedat, quia quam-
vis ibi donatio 30 libras auri exced-
ens debeat fieri etiam Notariis tes-
tibus et manu propria, hoc tamen si per-
tinet ad substantiam, sed ad proba-
tionem tamen, tali casu auri si esset ne-
cessarius probare go —

349

Effectus donationis e actio inde resul-
tans, quæ datur et contra Donatorem

donantem et contra ejus heredem,
quoniam nobis tamen, sed et heredibus
nostris contrahimus et de quo non est du-
bium, si donatio habeat effectum tran-
seuntem, ut dono ius florum —

58

Hinc Iuris. Quid juris si donatio ha-
beat effectum permanentem, ut si-
quis alteri donaret habitationem
sui et officij, an in tunc liceat agere
contra donatoris heredem. Et leges
videntur esse contrariae. Scilicet lex
32 h. tit. dicit, quod non. In verbis:
hospitio illo, quamdiu volueris,
utari superioribus omnibus dictis
gratuito, ut ex voluntate mea facere
haec quistola notum tibi facio —
Contra lex 21 h. tit. dicit, quod ita
In verbis: Iuriam et ius patre

Meo semper fuisti et me esto quentis
tua. et diligentia meliorem redeli
2 disti, dico et promitto tibi habitare
in illo coenaculo cogi uti. - Variis pro
hoc dantur combinationes - 1ma
quod lex 32 negans loquatur de dona
tione precario concessa: hinc in di
cunt aliqui, quod loco legi Volueris, de
beat legi Voluerim - 2ma vero
seu affirmans, quod loquatur de or
dinaria donatione - 3ta, quod
lex 32ta negans loquatur de rigore,
2ma seu affirmans vero de acqui
sitate - 4ta quod lex 32 negans lo
quatur de donatione si acceptata,
affirmans vero de accepta - 5ta
optima combinatio est haec, quod lex
32ta

Seu negans loquatur de donatione
simplici — affirmans vero loquatur
de donatione remuneratoria
Eximus huiusque de donatione pura,
unde statim nascitur obligatio, se-
quitur de donatione conditionata, &
modali & ad tempus facta — Inter
quas est hæc distinctio, quia donatio
conditionata si parit obligationem,
sub eam suspendit usque ad conditi-
onis eventum — Modus autem illam
non suspendit, nec dirigit — Non po-
test tamen donatio conditionata revoca-
ri, quia si spes debitum in posterum
transmitti ad heredes — Ulterius
dicitur quod conditio debeat apponi
ante completam donationem, seu

In continenti, hinc ex intervallo
agroni si potest, nisi aliter sit conten-
tus — Iura jam donatario sunt
quasi situm, quod ei postea per adje-
ctionem conditionis si potest aufer-

60^{ri} —
Hic dicitur: quod si donatio fiat sub
modo, quod statim nascatur obli-
gatio, si anni modus si servetur, tunc
potest repeti conditione causae datae
causae si servata — Idem est si dixi
si fiat ad diem, tunc mihi si suspendit
obligationem, sed tunc executio dif-
feratur — Hoc anni intelligitur, si
dies est certus — si anni dies est incertus,
tunc hic aequivaleret conditioni, per
consequens antea ejus eventum pro-
missum

Peti n̄ potest, et si ē solutum, tunc
potest repeti, v.g. dono, cum uxorem
duxeris &c.

61

Hic dicitur: Quod donatio potest fieri
ex tempore u ad tempus — primo ca-
su res n̄ debetur, nisi adventu tem-
poris, si tñ ē soluta, tunc repeti n̄
potest, quia saltem cessit dies — peti
am p̄m̄is n̄ potest, quia obstat ex-
ceptio petis plus tempore — Altero
casu am̄ statim peti potest, sed ad
ventu temporis res resolvitur, quia
ad tempus concessa, eo lapsa censens
negata —

62

Hic dicitur: An valeat ista adjectio
temporis, ut lapsa tempore res tertio
detur? Solim n̄, quia olim bono

Habuit regula: Alteri per alterum
si queris actio — Hodie ita, quia
hodie hae regula locum non habet, et
talis utilem saltem habet actionem.
Et ratio est quia hanc legem non agnoscent
donatarius, sed ipse donator —

63. Diximus Quod hodie isti Istis dicto
casu detur actio utilis — Hic querimus
qualis sit ista actio utilis, an realis
an vero tunc personalis? Et aliqui
docent, illam esse realem, et his argu-
mentis — Primo talis debet esse utili-
lis qualis est directa, atqui directa
est realis, quia et utilis est realis — mi-
probant per l. si Cod. de h. ubi dicitur:
quod talis habeat utilem actionem

Venditio rei vindicationem, atque rei
vindictio est realis, quod et hanc actio
est realis — Verius est, quod sit transper-
sonalis — Ans. quia si esset realis, tunc
hoc esset ideo, quia in alium trans-
latum est dominium, atque in trans-
latum / quia traditionibus et usu-
cationibus rerum dominia trans-
feruntur l. 20 Cod. de pactis, nisi
de dissolutione contractus agatur /
quod non revocatur, nisi hoc verbis di-
rectis fieret — sed Obijciunt: quod tunc
in lege commissoria per resolutionem
contractus a venditore re-
deat dominium in casu ubi verbis
directis tale pactum fuit addi-
tum

gō et hūc. Et hoc ibi ē speciale, et qui-
dem ideo, quia ibi res redit ad prio-
rem dominum, quod hūc nō fit, gō nō
ē realis - 2to quia d. lex 3. col. de
Condif. pū. sequit. et hanc actionem
concedit et tñ facit mentionem acti-
onis ~~realis~~ utilis, per actionem utili-
tatem autē in donationibus si intelli-
gitur realis, nisi in casibus a Jure
expressis: v. g. si res donetur Ecclē-
: sic v. alij pūo loco: inter quos nō
iste, gō nō ē realis, sed tñ persona-
lis - 3to probat ex eo, quia in d.
leg. 3. dicitur quod habeat conditionis
adjectivis qualitates personarum
atque actio condictionis directa ē
personalis gō - 4to quia neque

Nec ipse donatarius /: antequam
 res sibi tradatur /: habet actionem
 realem, sed tamen personalem, quod nec
 tertius illam habere potest, ex ratione,
 quia talis debet esse utilis, qualis
 est directa, atque directa est persona
 : et igitur est utilis - Ex cunctis Nisi forte
 iam esset tradita - sed Obijciuntur
d. l. 1. Cod. h. tit. ubi dicitur: quod ha-
 beat utilem rei vindicationem,
 atque igitur & dictis in casu legis si
 habuit huius tertio alimenta relin-
 : quantur C. de iur. N. Quod est quod
 speciale favore alimentorum
 hic dicitur Quod modus donationi
 adjectus sit diversus a conditione

Quia si sub modo donatum tra-
datur ante modum impletum,
tunc tri transfertur dominium,
et ratio atque quia modus si suspendit de-
minutionem, sed potius illud pro-
nit, conditio aut illud suspendit,
si autem don ab alio modo non imple-
tur: ab, tunc potest contra illum agi ac-
tione causa data, causa si sentia
l. 30 de Evict. si res non ulla aliena-
ta — v. in potest agi actione pro-
tis Verbis ad modum implendum,
v. ut caveat de eo implendo, pro-
cipue si jam res alienata — v. in
dicari aut plane si potest, quia
per traditionem translatum est
minimam, quod modus si affuit,

Hic queritur An donatio in favorem 65
tertij facta: ut ei post certum tem-
pus detur: possit ante tempus re-
vocari? & Videre dicendum, quod
non possit — Anno quia in l. 2 Cod de
donat, quis sub mod dicitur quod talis
habeat utilem actionem, quod habet
ius quasitum, quod ei non potest auferri —
2to quia in l. 1 qui sine manum
ad libert. perven: dicitur: Quod si ser-
vus vendatur hac lege, ut post cer-
tum tempus manumittatur, quod
fiat liber, lapsa tempore, Nisi ven-
ditor mutavit voluntatem, quod est
huius — Verior tamen est sententia Bar-
toli, qui dicit, quod possit revocari
quod probatur varie — Anno

Per l. 122 § de V. O. et per l. 3. de for.
export. Item per l. 3. qui sine manu
ubi dicitur: si servus vendatur hac
lege, ut intra certum tempus manu
mittatur, quod / ad competendam
libertatem requiratur, ut venditor
in eadem voluntate et ad istud tem
pus permaneat, qđ si n̄ permanse
tunc n̄ competet libertas, qđ in
nostro casu si donator talem donat
onem revocat, tunc n̄ competet don
atio — 2do per l. 1. et fin. (ul. si muerit)
ita per alien. ubi n̄ dicitur quod ad
competendam libertatem requi
ratur, ut venditor in eadem volun
tate permaneat / si servam quendam
vendidit / ut intra certum tempus

Manumittatur: / qđ et in nostro
casu. 3to quia hoc censetur per-
tinere ad contractum innominatū,
do ul facias, atqui hic ē locus per-
nitentis re integrā, qđ et in nostro
casu — 4to per l. 5 § i de condic. eaus.
ubi mi dicis, quod donatio in favorem
tertij facta possit revocari, antequam
accipietur qđ — 5to quia ista res
censetur sponere mandatum, atqui
hoc ē revocabile qđ — sed Obijciat: d. l. 33
2 Cod de donat. qđ sub modo debi
dicis: Quod iste 3^{ty} habeat utilem
actionem, qđ habet suā, qđ ei invito
nō debet auferri & dicitur si jam tem-
pus sit lapsū (si revocatio fiat,

Intra tempus, ut supponit. N. si
Objicit l. i. qui sine manum. ad lib.
perven. ubi dicit. Quod si servus
vendit hac lege, ut post certum tem-
pus manumittatur, quod fiat liber
nisi venditor voluntatem revocet,
quod et hic debet competere donatio
et dicit si eam revocet post tempus.
Si intra tempus N. — Et hac sententia
Bartholi e. verior: quam in tenet
Molina Consultus Hispanus, modo
iste 3. tenet eam nondum acceptam
qui eam tri. limitat in casu, quo talis
donatio facta e. infanti, tunc dicit
illam non posse revocari, rationem dicit
quia infans censetur semper accep-
: fore.

gō ei esset ius quasi suum, gō n̄ potest
revocari — Quod aut infans consensu
acceptare, hoc probat per l. 5. ord. de
emancip. ubi dicitur. Quod infans possit
emancipari, quia censetur acceptare,
gō et hīc — sed hæc exceptio vix proce-
dit. Amo quia hoc est speciale in eman-
cipatione, ubi n̄ requiritur positivus
consensus, sed sufficit n̄ dissensus —
In donatione autem requiritur positivus
consensus, gō —

Viximus in veniori sententia, quā 66
talis donatio adhuc possit revocari
intra biennium terminum, hoc autem
intelligit, si iste 3^{ty} eam non am-
acceptavit; hinc si illam jam acceptasset,

Tunc si posset revocari, quia jam
fuit jus quæsitum, et per hoc con-
firmatur jus et ex parte primi dono-
tarij, quod jam fuit quæsitum, et re-
spectu 2 di, quod primo fuit inchoatum.
63 Hic videtur si nomine istius 3 tñ No-
tarij talem donationem accepit
aut stipulatus, an per hoc talis do-
natio confirmetur, ita ut si possit
revocari? Et aliqui dicunt, quod ita
ex ratione, quia talis Notarius com-
paratur servo publico, qui potest
alieni stipulari, unde si quis que-
rat qd - Ius dicunt, quod si donator
tñ ijsi primo donatario hanc sti-
pulationem adiecit, quod tñ per hoc
firmetur

Ius secundi donatarii, sed haec opinio

non est vera — Amo quia pro hoc iustus
est — 2to quia aliter per alienum
non quod actio — 3to quia donatarius
est homo liber, quod non potest comparari
servo publico — Et hoc procedit de iure

scripto — Aliubi tamen libi in stipula
non — Notandum potest nomine 3tij

stipulari, circa quod attendenda

Consecratio locorum —

68

Diximus, quod talis donatio tertio
facta et acceptata non possit revocari —

Hic ponitur aliter casus ubi non po-
test revocari, si jam iste primus dona-

tarius, qui post suam mortem rem

donatam debebat relinquere tertio /

Sil mortuus extraneus

Quia jam tunc isti secundo fuit per
quasitum, cum jam evenisset condi-
tio - Quod multo magis procedit, si
ei jam res erat tradita ex dicta ra-
tione, quia jam ei erat per quasitum
Et hoc non procedit, si jam venit dies,
quo facienda erat restitutio, quia per
hoc per eius fuit confirmatum, sup-
posito tunc, quod fecerit acceptata, quia
solum tempus conventionali est in-
duci transferendi dominium -

69

Atque ponit Btius Casus exegit, ubi
potest revocari talis donatio, si do-
nator moriatur ante revocationem,
in si nondum lapsa tempore moreretur,
quia tunc jam isti donatario fuit
per quasitum, quod potest per l. pa-
trouit i et per l. de serv. et poss.

Ubi dicitur Quod si servus vendatur hac
lege, ut post certum tempus manumit-
tatur, quod durante tempore ipse ven-
ditor hanc legem possit revocare si vivit,
Heres ejus autem non potest quia ad eum non transit
revocandi potestas, sed gravamen per
hoc firmatur: quod et in nostro casu —
Sed Obijciunt tamen heres representat de-
functum, atque defunctus potest revo-
care, quod et heres. Et dicitur in his Juribus,
quod non sunt personae personae affi-
rma C. Servus N. — v in his, ubi per
mortem defuncti non est alteri jus ques-
situm C. Servus N.

Hic ponitur nota expositio: ubi talis donatio 76
non potest revocari, quamvis non esset ac-
ceptata, si eam donator fecerit iuramento

Confirmabit, quia Juramentum è
servandum, quoties servari potest sine
detrimeto animo jurantis, atqui qd
quod in procedis in casu internee pro-
missionis Juramento confirmata, quis
hii simul è Jus deo quesitum ratione
voti—

71

Ita dicitur: An donatio primo facta
hac lege, ut postea detur Ecclesia, aut
alteri pia causa, possit revocari ante
acceptationem Praelati & Superioris?
Aliqui dicunt, quod non ex ratione. Simo
quia tunc Ecclesia censetur acquirere
in re Jus irrevocabile, atqui qd — rto hoc
videtur probari per l. 2. de sacros. Eccles.
ubi dicitur Licet Ecclesia in re donata
acquirat actionem realem ante omnem

Traditionem q̄o — probari mi videſ per
L. 9 § 1 de ſere dot. Ubi dicitur: quod ſi
res ſetur puellis hac lege, ut ſcutis nup-
tialis fiat dotalis, quod ſcutis nuptialis
ſtatim fiat dotalis ante omnem acco-
tationem, niſi mortuo donatore et in-
vito herede nuptie ineuntur, et quod
n̄ poſſit revocari q̄o et hic, quia utro-
bique obtinet ratio pietatis — Venius
tū ē quod ita, quod probat ſimō per L. 3.
§ 2 de condit. cauſ. dot; Ubi dicitur:
quod in contractibus innominatis ſibi
locus poenitentiae, niſi de pia cauſa
agatur, atque hic ē contractus inno-
minatus q̄o — probat mi per d. L. 3
de ſerv. exporib. Ubi mi dicitur: quod liber-
tas mi intra tempus poſſit revocari.

Item per l. 5 § 1 de condict. c. d. l. 1. m.
id ipsum dicitur go — probatur in ex eo, quia
hoc est instar mandati, atque go — l. 1. Obi.
— quod d. l. lib. inter 2. de sacros. Eccles. ubi
dictur: quod Ecclesia in re donata habeat
actionem realem, go n. potest revocari
q. disto si ei immediate donec (si tri
mediate seu per tertium, seu sub spe
cie modi N., quia tunc res est instar
mandati — l. 1. Obi. d. l. si ergo § 1
de jure dot. ubi dicitur Quod res donata
puellis, ut sentis neptijs fiat dotalis
et quod n. possit revocari go et hinc
ut ante, si talis donatio fiat immediate
si mediante 3to N.

72 Huiusmodi sta executio: ubi talis dona
tio n. potest revocari, si donatio cen

Tanta concernat favorem familiae, ut
penas illam maneat — tunc sufficit,
quod primus accepit, et si potest re-
vocari, quamvis alij si acciperent — in
quia primus censetur nomine totius
familiae accepisse — ratio quia hoc re-
quirit favorem familiae perpetuum,
quod semper durat et tunc in pro-
bas per l. peto 69. § 3 de legat. ratio
ubi casus: unus alteri donavit fren-
dum, ne eum extra familiam alienet,
et dicit, si eum alienaret, quod om-
nibus de familia competat actio
ad eum retrahendum 90 — probat
in ex eo, quia posset sequi absurdum,
quod denique in eum acceptatio re-
quiritur

73

Qui nondum sunt nati g^o —
 Hic dicitur Quod donatio inter vivos semel
 legitimè facta non possit revocari sine justa
 causa — Et hoc procedit, nisi donator
 Prescriptum Inñicijs de ea revocanda
 afferret, quia censeres esse subreptiti-
 um — Et hoc procedit, nisi Instru-
 mentum donationis dequidam, quia
 jam donatario fuit J^{us} quod solum
 modo aliter possit probari ut per leg-
 tes, Et hoc in regula — sunt tri Casus,
 ubi potest revocari, si subfit justa
 causa, et quidem quandoque revocari
 in totum, quandoque pro parte t^{ri} —

74

Hic ponuntur Casus: ubi donatio ex car-
 sa t^{ri} revocari pro parte — Imò si sit
 inofficiosa, hoc è si per eam Cedat

Legitima eorum, quibus debet. Con-
sistebat autem olim legitima in 1/2 parte
hereditatis indistinctae. Hodie autem
pro numero liberorum est aucta ad se-
mijsem vel trientem, in versu:

Quatuor aut infra dant natis jura
trientem

Semijsem vero dant natis quinque
vel ultra

Arbitrium sequitur substantia
cetera patris

Et tali casu, tales personae: quibus
per talem donationem non est salva legi-
timitas: possunt contra talem dona-
tarium movere querelam inofficiosam
donationis. Et hac querela competit
et liberi in casu, ubi pater fecit in-
officiosam donationem, et parentibus,

In casa, ubi pater liberi fecerunt in-
officiosam donationem l. y. C. de in off
donat -

95
— Hic Querit An hac querela inofficiosa
donationis in competat fratribus
in casu, ubi donatarius e turpis perso-
na, si in legitima testatur. Et quod ita
Anno: querela inofficiosa donationis e
reducta a similitudinem querelae in-
officiosa testamenti, atque hac tali casu
competit fratribus, qd et illa - rdo quis
talis frater n. haberet aliud Remedium
qd debet habere hanc querelam, quia
hac querela cessat, nisi quando com-
petit aliud Remedium v. quando ei
locus renunciat, v. expresse v. tacite
quod colligitur ex lapsu quinquennij

L. 6 in jennie. § fin. Col. de inoff. testam

76

Hic dicitur: quod per querelam inofficiosa
donationis si tota donatio revocetur,
sed tamen quoad legitimam bonorum sub-

sistendum hoc est quoad exceptum, siue facta

sit suo siue extraneo. Et ratio est quia

non est peccatum tota donatione, sed tamen

in parte, ergo non debet revocari tota

sed tamen pro parte. Altera ratio est, quia

poena non debet esse gravior delicto, si

§ 2. et q. de inoff. donat. supposito, quod

tali personae nihil sit relictum.

Hoc autem intelligitur: si sit inofficiosa re

tamen — si autem sit inofficiosa re et consi-

derio, tunc est distinguendum: si aliquid est re-

lictum in legitimam, tunc datur

actio ad supplementum si autem nihil

Relictum ē, tunc tota revocabitur,
et hoc in odium utriusque fraudis
hæc ratio, quia talis censetur gravior
deliquisse, qui scilicet donationem inoffi-
ciosam re et consilio simul quam al-
iter quod probat per l. 8 Cod. de Test. et
per leg Titia 87 § 5 de Legat. 2. et per leg
ib de jure patron. Ubi dicitur: quod fili-
bertus in fraudem Patroni aliquid alie-
nat, et donec, ubi se reddit centenarius
minorem, quod ista alienatio possit re-
vocari in totum, quia censetur re et con-
silio facta, et ideo censetur talis libertus
gravior deliquisse - si autem mansit cente-
narius major, tunc tamen potest revocari
pro parte. Et quidem in casu testati
potest revocari per actionem fabianam

In casu intestati am per Actionem sal-
vianam. Et ratio est, quia tunc non censetur
ita graviter deliquisse, quod et in nostro
casu — Diximus: quod donatio inoffi-
ciosa re et consilio sit revocanda in to-
tum — Contra hoc Obijciunt L. 35 Cod. de test.
ubi dicitur: Quod si revocetur in totum,
quod male diximus, quod revocetur in to-
tum. Id dist. in casu legis, si sit re et in
inofficiosa non vero consilio (Sedus N. —
Casus enim legis erat: ubi pater omnia
sua donavit liberis emancipatis, pos-
tea autem sunt ei superstiti liberi, et di-
citur tunc donatio posse revocari pro parte,
quia non potest id pater praestitum ani-
mo doloso fecisse, cum donationem
fecerit liberis, et quidem bene, dum

si habuit alios liberos &c —

77

Sed Obijciunt d. l. 8. Conl. d. tis; Ubi casus: pater per donationem exhausit totam hereditatem et dicitur si posse revocari donatione, sed tunc pro parte &c male diximus, quod ita. Et si tunc exhausit totam, salva tunc legitima l. secus N. quia l. exhaussit appellat ad residuum, non vero ad legitimam iuxta l. 9. Conl. d. tis. Ubi in id ipsum dicitur — Et ideo quod hic tunc fuerit inofficiosa consilio non vero re

78

Sed Obijciunt lex sen. Conl. d. tis. Ubi dicitur, quod querela inofficiosa donationis similis sit querela inofficiosi testamenti, atque per querelam inofficiosi testamenti, atque per olim testamentum.

Indignitate rescindebas in totum, quod est
per illam debet rescindi in totum &
distingue i. i. si similis quoad aliquam
quoad omnia. ff. proinde quoad a-
qualitatem rescissionis. / N. — Erat autem
ei similis in multis. Anno quoad tempora,
hoc est: quod utrique prescribatur
5 quennio — rō quoad more seu con-
ditionem revocandi: hoc est: sicut i. po-
test movere querelam inofficiosi testa-
menti, qui agnoscit voluntatem de-
functi, si nō nō potest movere quere-
lam inofficiose donationis, qui agno-
scit voluntatem defuncti donantis —
Sunt autem sibi dissimiles in multis,
anno quod querela inofficiose donatio-
nis donationem regulans tū rescindat

Pro parte - Altera autem ipsam
testamentum revocabat in totum.
2do qual querels in officio testamenti
huius sit locus in casu testamenti, et datur
contra heredem scriptum; illi vero in eis
cui in casu intestati; et datur contra dona-
tarium &c.

79 Hic dicitur quid sit: si sint plures dona-
tiones factae, per quas singulas quidem
non est laesa legitima, sed per omnes simul
sumptae est laesa, an sint revocandae
quibus pro parte vbi ultima? Et aliqui
dicunt indistincte omnes esse revoca-
das pro parte rata, quia respectu omni-
um censetur esse seorsum aequale - Melius
autem sic distinguere: si sint factae successi-
tune vbi ultima revocatur ex ratione quae

Quia per illam solam: sit supponitur/
 Cafa e legitima go - si am fiant ad semel,
 tunc singula sicut revocando quorata,
 quia respectu omnium e ius aequale -
 Hic dicit: Quod si Senatori: qui per do- 80
 nationem la Seras legitimam, auge-
 antur bona, ita ut tempore mortis salva
 sit legitima, quod tunc cesset revoca-
 tio simo quia tunc nulli e facta injuria
2do quia respectu legitima impiciit
 tempus mortis, quo casu cessat querela,
 si legitima sit salva go - si am con-
 tingat contrarium. v. si donatio n la-
 sit legitimam eo tempore, quo facta
 e, sed si postea bona donantis minu-
 antur, ita ut tempore mortis n maxe-
 : ab

salva legitima, quod tñ propterea n̄
possit revocari donatio, quia facta fuit
legitime - Quod probas argumento
legis sancimus 25 Cod. de administr. tut.
ubi dicit: Quod si debitor pignori eadem
solvent utam Duxore et Decreto Magis-
tratus, quod ei n̄ teneas amplius solvere,
nisi postea pecunia peneat, quia semel
fuit legitime solutio facta, q̄ et in nostro
casu - Quod in probas per Novel. 92
ubi dicit: quod quod legitimam de-
beat inspicere Status bonorum, qui sunt
tempore donationis, q̄ cum tene n̄ su-
ent lesa legitima, n̄ postea propterea
Sum supervenientem n̄ debet retra-
tari - Sed potest Offici Augmentum

Superveniens impedit donationem
inofficiosam priorem, qđ in a contrario
decrementum eidem Superveniens n̄
debet eam impedire. Et disto. si pro contra-
rio n̄ habuisset contrarium expressum.
Sedij. N. Hic aut contrarium ē expressum
Subiect per Novel. 92 tam qđ —
Hic dicitur: Quod donationem factam per 82
possit revocare ipse donator in vivis, nē
facto suo contraveniat, nec ex vivo ullius
alius, quamvis ejus interesset, uti sunt
liberi, quia ipse pater eam n̄ potest revo-
care qđ nec liberi — Et r̄s ē quia ante
mortem nēdum potest dici laesa esse legi-
tima — Post mortem vero potest revo-
cari Amo quia comparat querela inoffi-
ciosa testamenti, atque qđ —

2do quia tunc jam constat, an sit lege
legitima v. n. 90 — Hoc autem intelligitur
de donatione facta per actum ultimum
lunaticis, et si filius timet, tunc potest ad
re iudicem, ne res confundantur v. ut fiat
separatio bonorum, v. ut ei res pignus
constituatur et — Aliis verumq; dona
tionem in vivo statim posse revocari
ta Novellam 92 cap. 2. et — Idem Obijci
lex 94a. forl. de revoc. donat. ubi dicitur
quod si donatori superveniant post do
nationem liberi, quod eam possit revocare
q. et propter priores liberos eam potest
revocare. Et dissimulatur q. quia illi casu
lex 94a hanc conditionem subaudit — si
liberi nascentur hic autem hoc n. 90 —
Hic dicitur. Quod liberi donatoris talem

donationem per quam laesa est legitima
possint revocare, nisi juramento sit con-
firmata, quia hanc revocatio non est induc-
ta in favorem donantis sed liberorum
ergo - 2do quia juramentum non debet
esse vinculum iniquitatis -

Art. Lucius Anio An donatio propter la- 83
sam legitimam revocetur ipso jure?
2do An tales liberi pro hoc habeant actio-
nem realem? Ad utrumque quod non,
sed tamen habet actionem personalem, id est
querelam inofficiosae donationis juxta
d. l. si tota h. l. ubi dicitur quod tunc
donatio ad patrimonium revertitur,
si hac querela egerit ergo non revertitur
ipso jure ex ratione, quia licet revertatur fu-
turi temporis, et est signum sententiae ferendae

n. verò late gō — Exigis Nisi forte sub con-
ditione resolutive feret, tunc reverte-
re jure v.g. dono tibi, donec habueris lib-
eros — Et ratio ē, quia ista ē natura hujus
conditionis et

84

Egimus de modo, ubi donatio revocatur
pro parte, sequis de modis, ubi revocatur
in totum, quod fieri potest dupliciter —
Primo propter ingratitudinem donatarii,
de quo hic — ratio propter supermajoren-
tiam liberorum, de quo Num. 1000 se-
quitur — primus modus gō ē ingratitu-
do, quam si tui boni mores, Venimus et
leges leges passim averfantur; hoc
quod ingratitudo si tui sit contraria
nature, sed in legibus — Itinc in liberis
si si sunt ingrati, retrahuntur in

In senectutem l. i. Cod. de liber. et test. lib.

ubi tunc tu e summas favor liberalis: / go mul-
to magis huius in procedit - Et ratio addit: ne sit
licentia donatario, et res alienas recipere
et ingratitatem seu liberalitatem dona-
toris invidere, et quia durum e, a tali
donatario ingrato malis officiis l. fin. Cod.
de revoc. donat.

88

Hic dicitur: quod ad revocandam donatio-
nem ex causa ingratitudinis non sufficit
qualcunque ingratitudo, sed debet
esse gravis et quidem talis quam iura
approbant, quarum sunt 5 expressae in
versu:

Ingratum faciunt atrox injuria damnum

Impia dextra, fides fracta pericula neque

Prima causa ingratitudinis e atrox 13

injuria, an am sit atrox neque hoc a
circumstantiis

Dependet et in expressis verbu

His tribus ex causis injuria dicitur abrot

facti personae vel ratione loci

Et hoc procedit, sive id fiat oculto s. v. g. sicut
appellet adulterum: sive facto v. g. si de illo
faceret pasquillum - Et sufficit semel
hanc injuriam esse factam, quamvis si am-
plius revelatur, quia Textus loquitur in Nume-
ro singulari est:

86 2da causa est impiarum manuum illa-
tio, id est si cum injuriose graviter convulsi-
at ab eo. sive id fiat manu, sive Instrumen-
to aliquo v. g. armis v. baculo, lapide etc.
Dixi injuriose: Hinc si hoc fiat in defensio-
nem Reipubl. sui aut proximi s. v. ex alia
causa v. g. ob furtum s. tunc id non procedit,
quia talis Verberatio aut Defensio non ha-
betur pro injuriosa, Imo est necessaria

Et quia hic nō est culpa. qd nō debet esse poena
Ad finem dicis: quod si ignorantia excuset
a commissione revocationis v.g. si donatorum
verbis erat donatorem, ne sciens, illum esse
donatorem v.g. si esset transvestitus. Quod
probat a pari per l. 50. locati: ubi dicitur:
Quod si prodiu locetur militi: quod alius
nō licet sub poena perdenda pensionis:
qui se simulat nō esse militem, quod pro
hac poena nō incurrat et qd nec hic
2do quia in tali nō esset in culpa

3tia causa ē magna substantio iactura
v.g. si eum accuset de tali crimine pendente
ei magnum damnum exsurgit v.g. quod
proterrexerit Vestigal etc. — Et hoc pro-
cedit quamvis si omnia bona nec major
pars, modo Notabilis pars ei auferatur,
Quod relinquit iudicij arbitrio — Dixi
auferatur

Hinc solus Conatus hic non sufficit, quia
verbum effectus suus intelligenda. Quod
an tali casu donatio ei auferatur. Haec est
quia quamvis talis proficiat publico,
non est tamen ipsi ~~donatori~~ donatori. Et hoc
in regula. Exijit ubi ei haec ingratitudo
non obest, si hoc debuit facere vi officij,
v. g. si fuit Invenator fisci, et si cum de-
taxis praetervecti vectigalis, tunc ei non aufer-
retur ex ratione, quia officium suum
nemini debet esse Damnosum Argum-
ento legis bti supra de postulando, et
Leg 5^a § 13. de his, quos ius indign. aufer.
ubi dicitur: si legatarius et simul Tutor
injugnet testamentum nomine pu-
gilli, quod non privetur Legato, quia id
tenebas facere, vi officij, et in nostro
casu —

88
Zeta causa e' vitæ periculum, hoc e' donata-
rius donatori si struxerit insidias vitæ sine
causa, v. cum de crimine capitali accu-
set, v. ipse contra eum agat testem et
quia talis e' maxime ingratus, ubi in so-
lutione sonatus sufficit, quamvis si exeat in
actum, quod e' speciale juxta d. l. fin, que
se fundat in periculi illatione, qd si re-
quirit, ut sequatur effectus. Dixi sine
causa: Hinc si haberet justam causam
scilicet si eum de crimine lèse Majestatis
v. hereseos accusaret, tum si privaret
rebus donatis, quia hortenebas facere,
alias haberes pro complice Argumento
Novelle ii Cap. 3 §. fin: ubi dicitur,
quod una causa exheredationis si debeat
trahi ad alteram qd nec hū unus casus

Causa debet trahi ad alterum —

89

Ista Causa e Conventionis Subjecta Violati,
hoc e: si donatarius n servet modum, aut
gravamen, sub quo ei facta fuit donatio,
quia frangenti fidem, fides frangenda ei
p: Quod potius vocatur fiducia ^{dem} perfidia
quam ingrati.ucto: / et tali casu talis do-
nator contra talem donatarium potest
agere conditione causa data, causa n
servata — V Conditione sine causa e b —
si am n agat, tunc donatarius potest rem
retinere ex ratione, quia talis poena
n invenitur ijsso iure, uti Seques — Et qui
donator censeatur a modo recessisse —

Diximus: quid sint 5 Causae ingratitudi-
nis — Et hoc in regula — Casus ex-
ceptus e in filiis, id e in liberis tunc Mater
monij

Donatarius in casu, ubi mater aliquid
donavit, si postea talis mater transeat ad
2da vota, tunc tñ ex tribus causis mater
ab illo possit donationem revocare, sci-
licet ex secunda, tertia et quarta, id est,
si ei iniurias manus inferat, & si ei grave
damnum causet, & si ei struat insidias.
Ob injuriam autem, aut ob modum infer-
ratum ea privari non potest: Quod espe-
ciale in odium secundarum Religio-
num, quae fura avergantur —

Hic Quaeritur: An in ex alia causa possit 90
revocari donatio? ut si filius inimicus aut
major, ut si eum non defenderet in vitæ
periculo, ut si eum non redimeret & forte
humilem contemneret? & Aliqui
quidem dicunt, quod ita ob similibus
causis.

v. Majoritatem rationis - Quia autem non pro-
cedit argumentum in poenalibus à
similitudine v. majoritate rationis -
hinc verum est contrarium, quia present
injunctio descendit à Principe - 2do quia
d. lex fin. has causas determinans. / uti-
tur Verbis laxativis: dicens: ex his sanctum.
: modo causis qd non est extendenda ad ali-
: as -

gi. Hi Quærit: An talis donatio possit reco-
: cani ideo, quod donatarius donatori ex-
: no non præstet alimenta? - Aliqui
dicunt, quod ita ex ratione, saltem
in casu, ubi omnia dona s. v. major
pars eorum sunt donata - Verum
tamen, quod non, quia poena non debet infligi
sine Textu, atque go - Potest tamen talis

Donator ante traditio nem sibi confulere
pro beneficium competentis l. 30 de Ju-
dic: postea am n' quia ha nullibi ei con-
cedit - probatur ex lib. 2. feud tit 20 § licet
ubi dicit: quod quamvis vassallus dominum
directum ab hoste captum n' redimat,
quod tui n' possit privari feudo, go nec
in nostro casu - Et ratio hujus adhibetur,
quia ista n' redemptio n' e' commissio,
nec ponitur in causis expressis.
Sed tui ommissio go - Quod am aliud
est committere, et aliud ommittere,
hoc apparet ex Titulo legis Aquiliae,
de quo jam diximus - Et huius re-
gula - Excipitur Nisi omissionem pro
commissione ipsa lex haberet, de quo
alibi -

De rigore qd' tali donatario si sunt pro
sancta alimenta — Ita tñ de equitate
saltem per implorationem nobilis officij
Judicij — Ob Commissionem qd' talij
donatarius n' potest privari re donata
Contra hoc obijci Potest ea ^{privari}
ob n' servatum modum, atqui hñ tñ e
omissio, qd' potest privari ob omissionem
q' dist. Et hoc fit in penam n', et
hoc fit propter conventionem. —

92
Hic repetis: quid tñ ex his 5 causis
possit revocari donatio, hinc propter
inimicitias s: quamvis essent equitales,
n' potest revocari, quia hoc n' e' expres-
: Sueno — Exijci Nisi forte inimicitia
onerentur ex his 5 causis et hñ
am intelligis de donatione facta

Inter vivos - si am fieret donatio per
ultimam voluntatem, tunc posset re-
vocari, uti sunt legata, ex ratione, quia
legata absque hoc ex natura sua sunt
revocabilia, donatio vero moris fortis
effectum qd -

Hic dicitur: Quod si obstante clausula de
non revocando, tñ possit revocari do-
natio propter ingratitudinem - tñ
quia talis clausula invitata ad de-
linguendum, et ideo habet pro n
adjecta - 2to quia huius clausula
subest conditio: si n fueris ingratus
quod n probat per l. 29 § 3 et 4 de
pact. ubi dicitur, quod pactum de n ac-
cusando, in furto n sit servandum.

Quia e contra bonos mores, go et in
nostro casu —

94

Hic dicitur: Quod donatio propter ingra-
titudinem possit revocari, nisi esset ju-
ramento confirmata, quia juramen-
tum sequitur naturam actus, cui adji-
citur, atque actui subest conditio, si
fueris ingratus, go et furto — Hoc autem
intelligitur: si Juramentum cadat
super donatione, ut juro, quod donec
si am Juramentum sit acquisitum
ipsi revocationi, tunc non potest revocari
ut juro, quod non revocabo, quia Jura-
mentum est servandum, quodque servari
potest sine detrimento animi juran-
tis — Quod probatur per Casus 258 finis
de Jurejur. ubi dicitur: Quod si manitus

Jure! se uxorem si accusaturum de
adulterio, quod teneat stare juramen-
to. Sicut quod privatum: si vero
quod publicum: quia hoc potest fa-
cere sine detrimento animae jurantis
90 et in nostro casu - probatur per
Capit. 6. xi. de Jurejur. ubi dicitur,
quod jurans, se solutus remissus juras,
eas teneat solvere: Nisi impetret re-
laxationem: quamvis illas iterum
possit condicere, quia hoc potest fa-
cere sine detrimento animae jurantis
90 et in nostro casu et -

Alia Quaestio An donatio remunerato-
ria sit obnoxia revocationi? Et quod
non ex ratione, quia non censetur esse proprio
donatio

Sed potius solutio & compensatio Quod
probat per leg Aquilius 29 h. l. ubi
Casus: unus alterum instruxit in Rhe-
toricis, et ideo instructus ei aliquid do-
navit, instruens instructo postea fuit
factus ingratus, et diu n. posse revocari
donatio, quia n. fuit vera donatio. De
tm officium Magistri quodam merce-
de remuneratum go. De h. tm in-
tellegis de tali donatione, quae potuit
per actionem exigi, uti in casum in
lege 29 diximus. si autem sit donatio
talij: quae n. possit per actionem
exigi: v. g. si aliquis dominus vel
servitorum stipendium aliquid
donec suis ministris: tunc potest
revocari, quia haec non est vera donatio.

aliqui, ergo —

Hic queris: An dos donata possit revo- 96
can, si talis mulier donatori fiat in-
grata? Quid si eam pater dedit filio,
tunc non potest revocari, ex ratione, quia
non est vera donatio, quia pater eam te-
nebatur facere, et talis ingratusculo
filio potest alio modo coerceri, de
quo non est dubium, si eam dedit pater,
si autem eam dedit extraneus, tunc alii
qui distinguunt et dicunt: quod stante
matrimonio non possit revocari, ne ma-
rito fiat injuria, soluto autem matri-
monio, eam dicunt posse revocari, quia
fuit vera donatio, et quia illam extra-
neus non tenebatur facere, et quia tunc cessat
predicta ratio

Suiliet onerum matrimonij - Loq̃ tri tenet,
1. Et bene: quod neutro casu possit revocari,
quia ista donatio n̄ e mere liberalis, sed
censetur facta ex causa onerosa, ut nuba-
ret quia illa maluisse forte manere
virgo, quam nubere et manere in do-
tato, quia Vidua n̄ tam facile ducitur
ut Virgines -

99
—

Hic Quoniam An donatio Ecclesie facta
propter ingratitudinem preslati possit
revocari - Aliqui dicunt, quod ita est
quod Ecclesia habet regressum contra
talem. Et tñ quod n̄, quia factum Pres-
lati n̄ debet nocere Ecclesie, quia n̄
deliquit, et quia delictum personae
n̄ debet in detrimentum Ecclesie re-
dundare (Cap. 66. de R. J. in 6to Ju)

Objicit: In Prælatu e Ecclesie admi-
nistrato et Procurator, qd Ecclesiæ de
bet privari hac donatione R. N. Coam,
quia hoc inde n sequit, quia delictum
n' pertinet ad mandatum nec ad ad-
ministrationem qd — Punit tñ talis
Prælatu hoc modo, quod privetur fructi-
bus hujus rei donatis usque ad dies
vite sue, in casu ubi simul alienatus
erat Prælatu — Quod probat a pari
ex libro 2. feod. 40 in fine: ubi dicitur
quod si Prælatu habeat feodum Ec-
clesie concessum, et si sit ingratus,
quod privetur fructibus feodi usque
ad dies vite ob feloniam qd et hic —
Poss. mortem ejus tñ p. v. poss. muta-
tionem

et depositionem dignitatis: tales fructus
iterum in futurum debent ejus suc-
=cessori, quia ille si deliquit go —

98

Hic Quæritur Quid si Clericus a Patrono ad
Beneficium presentatus eidem sit ingra-
tus, an propterea possit privari benefi-
cio? Et quod n, quia ista presentatio
nec vera donatio, sed tamen munus dignifi-
catio aut executio go — rto quia hoc
tenebatur facere iste Patronus, et si nihil
conjectur dare desuo — Quamvis tamen
hoc sensu possit dici aliquam libera-
litatem exercere, quod huic potius
quam alterum presentaverit — Ni-
hilominus tamen n'c vera in se donatio
go —

Ad finem Numeri dicit Auctor

Author: quod si ingratitude Clerici
 tangat ipsam Ecclesiam, quod tunc
 omnino talis Clericus privaret benefi-
 cio ex ratione, quia Ecclesia si alit in-
 gratos — Et talis casus est in Cap. fin
 xi de postulatis. ubi expresse dicitur:
 Si Canonicus serviat contra suam Ec-
 clesiam, quod possit privari benefi-
 cio, quia Ecclesia si alit ingratos go —
 Hic Ludov. An donatio propter in- 29
 gratitudinem resolvatur ipso iure? &
 quod n: quia ista revocatio sit in poe-
 nam, a penam aut nemo tenetur
 ante sententiam go — Quod in pro-
 :bas pend. l. fin ubi dicitur: Quod post sen-
 tentiam revertatur talis donatio go
 ante sententiam n: revertitur —

Probat mi hoc ex eo, quia si eam si re-
vocavit ipse donator, tunc illam ipse
potest revocare quia heres, atque eam de-
beret posse revocare, si resolveret ipse
Iure igitur si revertitur ipse Iure. De obli-
gatione si quis ult. seu q. ma. / Id hinc error
in Authore, loco legis ultimus debet
poni ^{lex} q. ma. : / de donat. q. 2. sub modo
ubi dicitur: Quod matri donatrici reser-
vetur vindicationis effectus contra
filium donatarium, atque vindica-
tio supponit dominium esse resolutum
ipso Iure, igitur resolvitur ipso Iure. Et
dist. reservatur ei vindicationis ef-
fectus, hoc est quod habeat vindictam
seu ultionem contra talem ingra-
tum

Donatarium (quasi habeat actionem
realem N. - Quod aut si habeat acti-
onem realem, hoc apparet ex eo, quia
in d. lege addit: quod hunc vindictio-
nis effectum debeat persequi actione
personali -

Hic Quaestio. An propter ingratitudinem ¹⁰⁰
revocentur omnia donata? Et quod si se-
nt ea, quae tempore revocationis super-
sunt de notario l. 2 Cod. de donat.

Hinc si quid donatarius vendidit vel dona-
vit vel permulavit vel in dotem dedit vel
quoquo modo in alium transtulit, tunc
haec revocari non possunt - Et ratio additur:
Nec ei scilicet in quem legitimo titulo talia
bona translata sunt: factum alienum
sed novum - Hoc aut intelligitur.

Si bona fide sunt alienata - si enim essent
malâ fide alienata seu per fraudem §. 109.
Si donatarius alteri dixit: ego fiam ingra-
tus donatori, nec iam bona possit revocare,
Nunc illa tibi dono: / tunc tu possent ab
isto tertio revocari, quia fraudibus nec
indulgendum, modo iste iting fuerit
fraudis conscius juxta Tit. quæ in frau-
cre. ubi d. joſuem dicitur — Quod aliqui
tui accipiunt de titulo lucrativo si
vero de oneroso, quia potior e, qui agit
de damno vitando, quam is, qui agit
de lucro captando, atque, gò —

101

Hic Lucius: si donatarius rem propri-
am am. offignoret, et si fiat ingratus, an
donatio possit revocari? Et quod ita,
quia donatarius adhuc illorum manſus

Dominus
101

Revocatur autem tunc in ipsum dominium,
salvo jure pignoris, hoc est, quod donator cre-
ditori debeat solvere (reditum, amò ne
ei fiat ~~periculum~~ injuria) — 2do quia do-
minium solet transire cum sua causa —
Quod probatur per leg. 23 § 2 de servit. rusticis
pro. ubi dicitur: Quod si quis alienet fun-
dum, in quo ita habet servitutem,
quod iste fundus in novum dominum
transeat cum servitute, seu cum sua
causa qo ob hoc —

Hic dicitur: quod ex dictis sequatur: 102
quod donator rem propter ingratiitudi-
nem donatarii revocans, teneatur stare
solutioni per donatarium interea fac-
ta, ne vindicta donatoris colonis seu
conductoris damnum inferat — Quod
est Speciale contra regulam: quod dicitur:

Quod Successor singularis n̄ teneatur lo-
cationi stare juxta leg. dam locati Ubi
dicitur Quod emitor n̄ teneatur stare locati-
oni per venditorem facta Item per leg.
120 de legat. 1. Ubi dicitur: quod legatarius
n̄ teneatur stare locationi per heredem in
re legata facta /: Nō in casu, ubi res fuit
sub conditione legata: / gō - Hic aut̄ hoc
ē speciale. Et ratio disparitatis dari po-
test, quia quando dominus vendit rem
locatam, tunc hoc nihil ē mali, ingra-
titudinis aut̄ donatarii ē mala gō -
Hic Lucius. ^{Quandō} donatio revocatur pro-
pter ingratitudinem, an n̄ possint revo-
cari fructus? Et disting. hi qui exsta-
bant tempore donationis, hi possunt re-
vocari, quia censentur una cum re
donati, atqui gō - Hoc aut̄ intelligi

Si adhuc essent v in natura v in equiva-
lenti, quia surrogatum significat naturam
ejus, in cuius locum surrogatum est —
Idem est de his fructibus, qui post litem
contestatam percipiuntur, quia actor
deberet habere omne id, quod habi-
turus fuisset, si res ei in tempore res-
tituta fuisset, atqui ergo — Et quia
in talibus fructibus talis donator
haberetur pro male fidei possessore,
atqui ergo — Medio autem tempore per-
cepti non sunt restituendi, quia hi non
consentur fuisse donati, sed consen-
tur ex re propria esse percipi ergo —
Et quia potius adscribuntur indus-
tria — Et quia ista donatio non ad do-
natorem non reverteretur ex tunc sed id est,
ac si facta non fuisset, sed ex nunc,

Id est per sententiam Judicis: go
Rao adhuc additur in fine Numen:
quia isti fructus censentur interea
percepti fuisse arbitrio donatoris usque
ad litem go —

104

Hic Queritur si donatarius sit ingratus,
et si donator donationem n' revocet,
an illam possit revocare ejus haeres?

Id videtur quod ita, quia haeres
representat defunctum, atque go —
Verius tñ e' indistincte, quod n', sive
donator sciverit, ingratitudinem
esse commissam sive n' — si sciverit, tunc
rao e', quia ei censetur hanc injuri-
am remisisse — si n' sciverit, tunc e'
rao, quia ista revocatio sagit in-
dubitam, tales actiones am' n' transcurrunt

Ad heredem gō — Quod nō probatur
per leg. y Cod. de revocand. donation.
ubi nō id ipsum in distincte dicitur —
probat nō a pari per Textum Instil.
^{et tempore} de perpet. Act. ubi dicitur. si mari-
tus propter adulterium uxoris nō agit
ad commisionem dotis, tunc haeres
ejus amplius nō potest agere, quia
ista Actio sapit vindictam, gō et in
nostro casu — Et hoc in regula.

Casus exceptus ē: si aliter constaret
de voluntate donatoris v.g. si jam
cum illo fuit litem contestatus, quia
per litis contestationem inducitur
quasi contractus, qui transit ad ha-
redem gō — Et quia per litis conte-
stationem

Perpetuantur actiones qd, aut saltem,
si defunctus talem actionem preparavit,
vg citando partem, constituendo ad hoc
Procuratorem et quia jam res n' e' am-
plius integra leg 37 § 4 de donatib
Vir et uxor. — probatur in d' pari: si que-
rela inofficiosa testamenti n' transit ad
haeredem, nisi sit preparata, qd et in nos-
tro casu — Ulpianus dicitur: sicut haec
actio n' transit ad haeredem donatoris,
sic in n' datur contra haeredem donata-
rij ex eadem ratione, quia sapit vinu^{atque} hic
tam et continet poenam, qd, id est quia
delicta suos debent tenere authores.
Ad finem Numeri dicis: Quod propter
modum n' servatum possit agere haeres,
quia hic n' agitur ad poenam, sed

Propter modum n̄ serratum, gō —

105

Hic Quæritur: Quā Actione donatio possit
revocari? & Aliqui dicunt: Quod tunc
nulla competat Actio, Sed Quod recurren-
dum ad implorationem Nobilis Officij
Judicis — Verius autē ē, quod debeat
repeti condictione ex leg. fin. Cod. de donat.
quia hæc Lex ei Actionem concedit —
Quod autē vocetur condictio ex lege, ratio
ē, quia quando ^{aliqua} lex aliquam novam
actionem concedit, tunc solet vocari
condictio ex lege, addito Numero istius
Legis, atque, gō — Et hoc intelligen-
dum ē de quatuor primis causis — Ob-
stam causam autē ꝑ hoc ē si modus n̄
serratur: ꝑ agendum esset ex l. 2. Cod.
de conditionibz ob causam: Ubi ē

Id idem dicitur —

Diximus Numero 84to: quod sint duae causae
: Scilicet, propter quas donatio revocatur in
totum — Una est ingratitudo, de qua ex-
mus — 2da est Supernascentia Liberonum,
de qua hic; hoc est, si donatori post dona-
tionem supernascentur liberi, quod possit
talis donatio revocari l. 8 Cod. de revocand
donat — Ad hanc et l. 120 de conulit
et demonstr ubi dicitur: quod filius
gravatus restitutione et si teneatur
restituere hereditatem, si ei nascentur
liberi, go et hic. — Ad hoc tri requi-
ritur simo ut donans tempore dona-
tionis non habuerit liberos, nec de iis
cogitaverit et — Et ratio hujus revoca-
tionis est, quia nemo praesumitur

Possibilitatem suam proponere velle aliena.

Si de liberis cogitasset —

Si autem liberos habuisset, tunc non potuit de illis potius
non cogitasse quod — Immo si quamvis illos non ha-
buisset: Si de illis cogitasset, tunc si tempore
nuptiarum donationem faceret, tunc
non potest revocari et

Ad finem adhuc ponitur alia ratio, quare
possit talis donatio revocari scilicet haec:

quod sub concessione et dispositione
generali non censeatur comprehensum,

de quo quis in specie interrogatus id

respondit non fuisse concessurus juxta l. 2

de quibus in loco publ.: ubi dicitur: Quod

si quid concedatur in publico, quod

et ita censeatur concessum esse, ut quam

minimum alteri derogetur, quod et hic

ulterius dicitur: quod liberi scilicet qui tempore

donationis existerant, aut de quibus

Erat cogitatum: saltem legitimam de-
trahere possint, si fuerit laesa, et quia hoc
respectu omnium e' universale —

108

Hic dicitur: quod si donans huic revocati-
oni: in casu nascendorum liberorum, spe-
cialiter renunciet, quod cesset revocatio
Amo: quia si potest donare eis existentibus,
potest et donare eis nascituris, modo si
la datur legitima — et quia ista revo-
catio fit propter presumptionem, quod
hoc denique pater si presumatur fuisse
facturus, si de liberis cogitasset, pre-
sumptio am' adveniente veritate cessat,
go — 3tio: quia quilibet Juri suo
renunciare potest, go et pater, in cu-
jus favorem principaliter haec revo-
catio fuit concessa juxta l. penult. Cod.
de pact. Ubi id ipsum dicitur:

Debet autem ista renunciatio esse specia = 109

Lis — Hinc ob generalem renunciationem
id n̄ procederet — 1mo quia renun-
ciatio e' stricti juris, q̄o' e' n̄ extenden-
da — 2do quia nemo presumitur su-
um iactare, nisi de hoc pateat ob

Hic dicit Doct. quod propter renunci- 110
ationem generalem n̄ consequatur ex-

clusa revocatio, nisi ista renunciatio
esset Juramento confirmata — Ra-
tionem dat, quia Juramentum

Sequitur naturam Actus, cui adji-
citur, atque q̄o' — Quod probat Au-

thor a' pari per L. fin. Cod. de n̄ num.
pecun. argumento deducto a' Chij:

rogatio jurato antea facto dabo —

Sed tñ in casu, quo Juramentum

Paulus super donatione si am' caderet
super actu de n' revocando, tunc m' dicit
excludi revocationem, quia talis sibi
esset contrarius — Tutius tñ indistincte
tē potest teneri ~~contrarius~~, quod ex-
cludatur revocatio, ex ratione, quia
renunciatio generalis jurata habet
vim renunciationis specialis — atqui,
gō —

iii

2do Ad hoc requirit, ut isti liberi: qui
ei supernascuntur: sint justī — Hinc
ob solas naturales n' possent revocari;
simō quia erga illos n' cadit tantus
affectus — 2do quia lex eos n' habet
pro liberis eō — 3^{io}: ne foreantur
peccata, et quia denique lex ut n' vult,
Excepto tñ sextante, qui illis m' abini-
teptato

Debetur, ubi n̄ sunt iusti liberi, de
quo n̄ in Titulo de Successione ab
intestato actum ē —

112
Hic quaeritur: an propter liberos le-
gitimatos per Rescriptum Principis
possit revocari donatio? Et aliqui
distingunt, si talis filius tali patri
legitimanti nascitur ante dona-
tionem, tunc n̄ potest revocari, si post,
tunc potest revocari et sed sine fun-
damento — Hinc veniens ē contrari-
um indistincte, quod n̄ possit — Imo
quia d. l. 8 loquitur de liberis syer-
natis iustis et legitime natis, qua-
les n̄ sunt isti, ergo hoc ad illos n̄ ē
extendendum — Exegitā tñ legitimā
sed tñ admittuntur ad alios effectus et

2do Iulia Princeps legitimando n^{on}
consetur prejudicare velle his, quo-
bus est ius quæsitum l. Lucanvis 8 de R.
in b. — Et ratio ulterio^r est, quia donans
posset facile illudere donatario — Id
objicit: pater aut talem legitimati^{onem}
filij n^{on} tenetur vocare agnatos, et potest
eis prejudicare, go nec tenetur voca-
re donatarium. Et disparitate est, quia
agnatis n^{on} fuit ius quæsitum, sed primo
quaerendum; donatario aut^{em} fuit
ius quæsitum, quod ei Princeps eni-
pere n^{on} vult, nec potest sine causa
l. 2. Cod. de precib. Imp. offer. go est
Exigitur Nisi sub^{est} causa publica,
quia publica privatij anteferenda
bonis —

Ibi dicitur: quod propter liberos per
 subsequens matrimonium legitimatos
 possit revocari donatio, quia tales li-
 beri per omnia equiparantur legitimis
 natis go - Et hoc procedit, nisi in ar-
 ticulo mortis legitimarentur, quia
 et tunc ponitur verum matrimoni-
 um, alqui go - - Tiraquellus
 quidem putat contrarium, sed me-
 lior est sententia Authoris, quia ces-
 sat in donatario causa retinenda
 donationis scilicet defectus libero-
 rum go - Sed Obijci: Tale matri-
 monium censetur fieri in fraudem,
 go id n debet admitti. R. N. Aub.
 quia qui iure suo utitur, nemini

Facit injuriam, atqui g^o —

114 Hic dicitur: Quod liberi naturales, t^oni,
matrⁱ donatrici post donationem
superuati possint revocare donatio-
nem totam — 1^ois quia tales liberi
matrⁱ succedunt g^o est — 2^ois quia
prescripti movent querelam — 3^ois quia
mater certa — Exigis. Nisi forte sit
mater illustris et habeat alios justos
liberos et, quia absurdum est in
illustri familia nominari spurios et

115 Hic Lucius: An liberi arrogati & adop-
tati in specie et possint revocare
donationem? Et quod n^o, quia quon-
vis olim tales indistincte transibant
in patriam potestatem, hodie aut

Tantum arrogati seu adoptati in
specie, ubi concurrat duplex vincu-
lum, in illam transeunt - Et ratio est,
1mo quia propter facilem donatoris in
donatario, quod si legat. l. i. de adopt.
2do probatur per l. yb. de comulib.
et demonstr. ubi dicitur: quod fidei-
commissum per hoc non cessat, quod
fiduciarius gravatus / si sine liberis
decesserit / si aliquem arrogat 2° nec
hic - probatur in per leg. 5. de
legat. 2. ubi dicitur: quod lega-
tarius sub conditione / si liberis
susciperitis / honoratus non consequatur
legatum, quamvis aliquem arro-
get et adoptet 2° nec hic -

Hinc in Statuta locum aliquod de
filijs disponentia si sunt extendenda
ad arrogatos —

116

Casus: Aliquis aliquem arrogatus ad-
optat; iste adoptans fit miles, postea
spargitur falsus rumor, quod filius mor-
-tuus et ideo pater multa u omnia
disdonat, postea iste arrogatus redit
et quaerit an per hoc revocetur dona-
tio? Et quod ita, quia hic cessat mens
adoptantis et donantis, quod si pro-
sumitur fuisse facturus, si scivisset
talem liberos vivere, quod — pro-
batur in a pari per l. g. sed. de
testam. milit. ubi dicitur: Quod si mi-
les pretereat liberos, quos se nesci-
vit habere, quod tale testamentum

n' valeat quia errantibus nullus est consen-
sus go' et hic — probatur per l. 9 Cod.
de testam. milit. ubi dicitur: si quis
ignores, uxorem esse pregnantem
et si partum prosterat, si scilicet
nesciret liberos vivere: quod talis
n' habeatur pro prosterito go' et hic —
Et hoc n' tñ in milite, sed in paga-
no procedit, quod denique erronea
prosteritio n' noceat prosterito l. 25
de lib. et posthum. go' in ei n' debet
nocere talis donatio est —

Hic Lucius: si donator ingrediatur
monasterium, an monasterium sit
loco liberorum, seu an ob hoc possit
revocari donatio? Quod n' — Imo
quia donatio n' potest revocari, nisi

Propter veros liberos, Monasterium am-
ni e loco verorum liberorum, nisi in ca-
sibus expressis go — Et sic si obstat Au-
thent: Nisi rogati Cod. ad Thum Trebell
qua si extenditur ultra suam capam
probat in ex eo: quia in Ecclesia facta
donatio revocatur propter suam essen-
tiam liberorum, go magis hic — 3to
quia ista donatio pertinet ad contrac-
tus stricti iuris, go stricte e interpretare
fanda — 4to Quia donator facile
posset illudere donatario, quod si licet.

118

Hic Quisq An ob liberos spirituales
possit revocari donatio? Et quod n, quia
quamvis illi mi beneantur ad reveren-
tiam talis patri, si sunt tamen, De fide
liberi go — Quod mi probat per Au-
thent Nisi rogati sol fin. ubi dicitur

Ubi dicitur: Quod filius spiritualis n
excludat substitutum, go nec donatari-
um — Sed Obijit: l. 26 Cod de nupt:
ubi dicit: Quod talis conjunctio maxime
promoveat affectum go est — Item
in Can. i et seq. (30 q. 3 ubi dicitur:
Quod talis conjunctio proferatur car-
nali go & dist. quoad effectus spiritue-
ales C. Secus N. — Et ratio e. Amo quia
tmi sunt ficti liberi — ratio quia alia
esset facillima via illudendi tali do-
natario, quod n licet go —

Hic Quoniam: an ob unam tm prolem na-
tam revocetur donatio? Ratio dubitandi,
quia dicta lex & loquitur de liberis
in plurali go una n sufficit & tm quod
ita, quia nomen liberorum per se e
pluralis necmeri et salvatur in
in uno, go sufficit una —

Quod mi probat per L. 148 de V. S. liti
diis: Quod si censeatur sine liberis
decessisse, qui tui unicam prolem re-
linquit, go sufficit una — probetur
mi per L. 14 § 4 ad Schem Trebelz: Ubi
diis: Quod gravatus fideicommissus si
teneatur restituere fideicommissum,
si & unicam prolem habeat, go suffi-
cit una — probari potest mi ex eo,
quia ob prolem supernatam natura-
lem e' dubium, go ob iustam et legi-
timam si e' dubium — probetur
mi ex eo, quia id mi tali casu donator
si presumitur facturum fuisse, et quia
mi idem in unum cadit affectus,
quas in multos, aut saltem major
quam in donatarium — De Officiis

L. in de Capt. et posslim. revers: ubi
dicitur: quod ad pluralem locutionem
saltem requirantur duo, qd n suffi-
cit una & distt. Si sit pluralitas de
forma C. seu N. —

Casus: Aliquis alicui alicuius donat,
et cum gravat, ut hanc rem post
mortem suam relinquat tertio, ille
moritur, et relinquit liberos, et qua-
ritur an ob hos liberos donatario
superuiventes m' censeatur extinctum
gravamen restituendi? & distt.

Si donatarius e' extraneus, tunc n'
cessat istud gravamen, hoc e' quod n'
debeat fieri restitutio, quia donator
qd tales liberos nullum habet affe-
ctum, quia n' sunt de sanguine qd
juxta l. ior. de unich. et demoftr.

Ubi id ipsum dicitur - si autem donatori-
us est descendens, tunc ita, quia in talibus
liberos major cadit affectus quam in
illum tertium quo - probatur mi per d. l.
cum avus et l. cum auctissimis tibi
dicitur: quod filius gravatus fidei-
commisso non teneatur restituere fi-
dei commissum, sed substituto profe-
renter talibus liberis, qui mi debent pre-
ferri in donatione - quod probatur
mi per L. b. Si Cod. de Justis. Sic cond.
ubi dicitur: Quod hoc non tamen procedat in
ultima voluntate, sed mi in actibus
inter vivos / in verbis si parentem
eis reliquerit v. dederit. / go e. Tex-
tus expressus -

121 Hic dicitur: Quod perinde sit, an
donator suppositus liberis ex uxore,

Quam tempore donationis habuit, & quam
postea duxit, ex ratione, quia Lex non
distinguit, quare nec nos distinguere
debemus —

3^{tio} ad potestatem revocandi requi- 122
ritur, ut omnia bona s. de quo nullum
est dubium: & saltem major & magna
pars eorum, sit donata — Simus quia
nec hoc nec illud donator presumitur
fuisse facturus, si de liberis cogitasset =
Sed, quod — 2do quia utrobique eadem
obtinetur ratio —

Hic Quamvis Quis pars sit habenda pro
magna et pro sufficiente ad de-
revocandam donationem? & hic dis-
crepant Auctores: Aliqui dicunt
requiri majorem partem — Aliqui
dicunt sufficere mediam — Aliqui 3^{ti}am,

123

Aliqui etiam - Alij adhuc minus suf-
ficere dicunt - Melius autem relinqui-
tur iudicij arbitrio, qui debet confide-
rare et quantitatem rei donatae, et
qualitatem donantis et donatarii, eo-
rumque conjunctionem, quia ex his cir-
cumstantiis mens donatoris potissimum
colligitur et - Aliqui dicunt, id in
esse considerandum, an ei una proles
superogatur, an plures, an masculi
foeminae, sed haec consideratio est in-
utilis, quia in unam prolem s. in
foemellam major carit affectus, quam
in donatarium. go - Et quia nemo
presumitur proferentem suam
proponere velle alienis, si de liberis
cogitasset - Exigitur tamen, si forte

Donatarius esset unus de familia, et si
ei res donata fuisset propter conservan-
dum splendorem familiae, et si do-
natori nasceretur puella, tunc cassa-
ret revocatio, ex ratione, quia in pu-
ella non conservaretur familia. Idem
et si uni s. m. mari s. pauperi officeres
quantitas donata v. g. si esset alius de
dives et alter pauper et.

Casus. Aliquis facit plures donationes, 124
unam post alteram, quarum nulla
singillatim sufficit ad revocationem,
omnes in simul sumptae sufficiunt,
postea ei servascentur libent, et
Quoniam quales donatio possit revocari,
an prior v. ultima v. omnes v. nulla
et aliqui dicunt, omnes esse revocandas,

Amo Quia in omnibus videtur obtinere
eandem ratio dicta legis & / quod denique
illoz n. presumatur facturus fuisse,
si de liberis cogitasset qd — probari
id in videtur per L. 32. ad L. ^{Aggillam} ~~Aggillam~~
ubi dicitur: Quod perinde sit, an unus
de familia furtum faciat damnatus
v. plures qd in in nostro casu — Item
quia facilius esset modis illudendi
prioribus donataris /: demandi poster
iori aliquid / quod si licet qd — Alij
dicunt, tñ revocandas esse postero
res — Amo quia priores erant iure fa
cto, qd — 2do quia ista revocatio tñ
fit ex presumptione, hñ am cessat
presumptio respectu priorum, quos
facturus fuisse, et si de liberis cogitasset
: Sed qd

3ta sententia est extrema: quod de-
nique inspicienda sit mens donan-
tis, quia potest donator erga ultimū
donatarium majorem affectum
habere quam erga priores & adeo
relinquitur id iterum iudicij ar-
bitrio —

Hic Quaerit: An incrementum bono-
rum interveniens & per thesaurum
impediat revocationem? & aliqui
ducunt, quod ita argumento desump-
to ex l. 2. Cod. de inoff. donat. ubi de-
citur: quod inofficiosa donatio ces-
set esse inofficiosa, si postea donantis
bona augeantur, ita, ut tempore
mortis salva sit liberis legitime
p^{or}tio ei^{us} — Verum tri^e est quod eam

ni impediat. Simo quia cuiusque rei
attenditur principium, et hic
atque hoc — 2do quia quoad revocan-
dam donationem non attenditur tem-
pus mortis, sed tempus factae dona-
tionis, quae tunc in hac hypothese
erat revocabilis: quoad legitimam
autem attenditur tempus mortis, quod
manet revocabile — probatur in
per L. 6 qui et a quibus manumiss.
ubi dicitur: quod si debitor manu-
mittat servum, quod servus mane-
at liber, quamvis postea iste debitor
fieret non solvendo, modo tempore
manumissionis fuerit solvendo,
quia cuiusque rei attenditur prin-
cipium et hoc est in nostro casu —

Hic ponitur Casus inversus: v.g. dona-
 tor tempore donationis fuisset factu-
 rus hanc donationem, quamvis ha-
 buisset liberos, postea ei bona dimi-
 nuuntur, et Quæritur an possit revo-
 cari donatio? — R. quod nō — Ans quia
 Semel fuit legitime facta — re quia
 casus adventitius nō debet obesse
 donationi — Quod probatur apari
ex Justis de lege salut. § 3 Versu ex di-
verso: Ubi dicitur: Quod si tempore
 mortis Salva sit saliditas, quod pos-
 tea propter decrementum here-
 ditatis nō imminuantur legata,
 go nec hūc talis donatio — sal ob-
ij : tñ in Numero 80mo diximus?

Quod propter augmentum bonorum
donatio: quae alias fuisset inofficiosa,
cesset esse inofficiosa, go in hie a contra-
rio, quod tunc videbatur iure facta, de-
bet haberi pro illegitima & disparitas
e, quia quodam legitimam attenditur
tempus mortis, quod hanc ante revo-
cationem attenditur tempus factae
donationis, go — Melior disparitas
e hae, quia hoc casu donatio fuit
iure facta, go manet firma ex tunc,
illo casu ante si fuit iure facta, et
sic censetur primo valere ex nunc.
Diximus: Quod ad revocandam dono-
tionem sint quaedam requisita —
Anno sit donans tempore donationis

si habuerint liberos, nec de ijs cogitantur —
2do ut ei iusti nascantur liberi —
3tio: ut donentur omnia v maior
pars eor. — Hic ponunt aliqui pro
^{4to} 3tio requisito, quod ista donatio de-
beat facta fuisse a Patrono liberti,
Rationem dant, quia l. 8 §. 1. quod
id ipsum disponit: loquitur expresse
de casu, quo Patronus carens liberis,
talem donationem fecit liberti. 3o —
Hinc oritur inter Consultos quæ-
stio, an hoc in procedat in alijs casu-
bus, ubi donans non fuit Patronus —
Et sunt multi qui dicunt, quod id
alijs casibus non procedat, uti vide Azo,
Donellus, Connanus Sabellus et alij.
Rationem dant, quia lex expresse de hoc

Casu loquitur, go ut tri sub hac con-
ditione et hypothesis videtur esse dis-
positum. — 2to quia hac constitutio
e' constantini abest nova ab antiquo
Jure discrepans, go n' e' extendenda;
Quamvis offerant contrarium videri
aquiis — Dant mi rationem dispan-
tis, quod denique hoc n' debeat desu-
viteri liberto propter immensum
beneficium libertatis, que ratio n'
obtinet in alijs go — Tiraqueellus
In cum alijs s: quem sequitur Joess
et Nos illum s: dicit verius esse con-
trarium — imò quia decisio dicta
legis sua n' fundatur in hoc, quod
donans sit Patronus et donatarius

libertus, sed in verosimili mente do-
nantis, quod denique hanc donatio-
nem non fuisse facturum, si de libe-
ris cogitasset, quod non in alijs obtinet,
ergo — 2do quia quando ratio legis
e generalis, tunc non generalis facien-
da e divisio atqui ergo — Quod pro-
batur argumento legis posthumae 3
§ 2. de injust. ryl.: ubi dicitur, quod
dispositum de filio, censetur non esse
dispositum de posthumo per rationem
institutionis v. exheredationis etc.
et hoc propter generalitatem ratio-
nis, ergo et in nostro casu — quod non
probat per leg. totas 5as cod. de
inoff. donat.: ubi generaliter dicitur,

Quod tali casu possit revocari donatio,
et si sit ibi mentio Patroni aut liberti
go — sed Obijit d. l. 18 tri loquitur de
Patrono go — & Simō loquitur exem-
plificative s. decisive seu exclusive.
& reō ideo quia ut frequenter fie-
bat in Patrono s. servus N. — et satis
e, quod lex tota loquatur generaliter
et quod ratio decidendi in conveniat
alijs. —

128

Hic Quæritur An donatio facta Ecclesijs
in possit revocari propter Syverna-
tos donanti liberos? & aliqui ut Cov-
aruvias dicunt, quod quidem possit
revocari, si am in totem, & tri pro
parte, in quantum denique e' in-
officiosa quod probare volent per

Auctor nisi rogati Cod ad N. sum.
Trebelt. Ubi dicitur: quod Monasteri-
um sit loco liberorum, atque si dona-
tio fiat prioribus liberis tunc n. revo-
catur in totum quoad supernatos libe-
ros, sed tñ quoad defectum legitima,
go et hñc icl videtur dicendum —

Sed hanc rationem Auctor nos facile
explodit, quia Monasterium n. habet
loco liberorum, nisi in casibus i. iure
expressis, inter quos n. e. iste go —

Hinc Auctor sustinet contrarium,
quod probat Amō exemplo Sancti Au-
relij Episcopi Cartaginensis, qui tali
casu restituit donationem, natis
postea donatori liberis, quem in S.
Augustinus laudat in Can. fin. C. 7 q. ult. go

Ubi mi id ab initio dicitur: si quis exheredato filio, Eulegiam instituerit heredem, quocumque alium quam Augustinum, et Deo propitio neminem inveniet — cuius ratio fuit, quia eadem censetur defecisse mens testatoris donantis; quia autem S. Augustinus subiungit, quod dicitur: Episcopus si potuerit hanc donationem retinere jure potest, potuerit tamen jure fori. Hinc Num. 1290. Quamvis: an igitur sit verum, quod talis donatio potuerit retineri jure fori? Et dicunt aliqui: Ubi donatus, quod ita, et sic fidem canonis attribuerit plenam; quod quidem est verum. Si canon est generalis, et si similiter auctoritate Pontificia — si autem in isto canonis non refertur dictum alicujus S. Patris

/: quod frequenter facit Gratianus. / tunc
talis Canon eatenus n̄ potest majorem
vim et auctoritatem habere, quā
auctor ejus /. uti hūc ē S. Aurelius. /
habuerit, hoc ē, quod talis Canon / ea-
tenus. / Im faciat probabilem senten-
tiam — Hinc inde n̄ sequitur, quod
hoc debeat de Jure procedere, quia
S. Aurelius /. quem imitatur S. Augus-
tinus, fuit locutus quā homo priva-
tus, et sine confirmatione Pontificis,
et sic n̄ potuit suo dicto dare vim
legis — Hinc inquam hoc exinde n̄
sequitur /. nisi forte per hoc videretur
legitima, quod per se certum ē, et
jam alibi ē resolutum. / — Aliqui

Ad hunc Canonem respondent, quod
S. Augustinus ignoravit legem, aut
quod illa nondum fuerit ante illum la-
ta, et quod sic tui suam opinionem retu-
lent, salva dispositione juris publici,
quod alias dicturus non fuisset, si scivisset,
jam legem in contrarium esse latam,
sed hoc dici non potest, quia haec lex lata
tempore Constantini, et quidem A. 355
longe ante S. Augustinum, et sic ab-
surdum esset dicere, ejus fuisse ignorantem,
Quamvis am ejus gnarus fuerit, inde
tamen sicut dicta: non sequitur ex eo po-
tuerit derogare juri communi. Porro
Hinc alij ad Canonem sic habent, quod
S. Augustinus tui fuerit locutus respectu
temporis

Quod fuit ante dictam leg. 18^{am}, v
quod tñ loquebatur de consuetudine, quae
1. tempore standi legis 18^{ae} observatur
in contrarium - aut quid planè tñ
referat erroneam sententiam aliquorū
sentientium, quod in iure n'c infrequens,
ut i' gressus ex cap. 5° xⁱ de testam^{en}tis.
ubi n' tñ refertur: n' am' approbatur.
Casus illius parochi, qui rem alienam
Ecclesie sua legatam propria Autho-
ritate occupavit, falso Argumento: po-
tuit testator rem alienam Ecclesie legare,
gō ego in illam possum occupare:
quem Pontifex postea reprehendit, di-
cens: Nos qui lege dei vivimus, n' volu-
mus ejusmodi iniquitatem tollerare,
de quo jam alibi actum ē: p. 30 et hūc il-
dū potes

Hinc verius e contrarium, quod denique
nec jure fori Ecclesia talem donationem
possit retinere. - Immo quia id jura res-
pectu omnium Statuerunt - 2to,
quia ipsi adversarii salentur id esse in-
equum - 3tio probatur ex d. l. cum avos
et ex d. l. cum acutissimi: ubi dicitur:
quod si quis heres gravetur aliquid
restituere Ecclesie, quod eam ei nō te-
neatur restituere, natis sibi liberis, sup-
posito quod si fueris addita conditio si
si sine liberis decesseris: igitur nec hūta-
lis donatarius talem donationem te-
neatur tali casu relinquere Ecclesie -
Immo aliqui dicunt: quod dictus Canon
fin: de hoc iustissimo casu loquatur,
nō vero de donatione inter vivos, et

Si cessaret omnis questio — Ad finem
adhuc pro hac sententia ponitur u-
num argumentum; quod denique
favorabilior sit causa liberorum, quam
Ecclesiae. p. uti ex d. l. uim aruo, et uim
acutissimi: appareb go — Et hoc in re-
gula — Exijit tri Casus: Nisi quis
forte talem donationem Ecclesiae fa-
ceret in remunerationem p. v. sicam
forte damnificavit. Tunc omnino
n. posset revocari, quia n. esset vera
donatio, sed potius reuersionis
go — Et ratio addi potest, quia hoc
fieret in liberationem animae —

Hic breuiter dicitur, quod dicta lex ¹³⁰
vda p. per quam revocatur donatio

Loquatur tñ de donatione inter vi-
vos, et n̄ de donatione mortis causa;
quia donatio mortis causa sola p̄sen-
tentiā revocatur, et n̄ e quā ulla alia
causā, et si illam testator n̄ revocet,
tunc morte confirmatur, nisi testator
habeat liberos — altera aut n̄ po-
test revocari, nisi ex causa, v̄ si donato-
ri supersciantur liberi, v̄ si sit in offi-
ciosa, uti jam antea diximus — Et hoc
mi procedit de legatis ex eadem ra-
tione —

131. Hic Inq̄r. An donatio remunerato-
ria p̄pter supersciantiam libero-
rum possit revocari? Et hic a quē est
discurrendum, sicut superius de revo-
canda

De revocanda donatione propter ingra-
titudinem locuti fuimus; hoc est si
donatio talis, quae nullo jure poterat
exigi, tunc potest revocari, quia tunc est
vera donatio, atqui ergo — si autem sit talis,
quae potest exigi, tunc non potest revocari,
quia non est vera donatio, sed tamen quaedam
compensatio ergo — Supposito tamen, quod me-
rita non excedant liberalitatem, tunc
enim cadenuis posset revocari, quia esset
vera donatio —

Hic Iudicetur: an dos à patre filiae data 132
possit revocari propter supernatos pa-
tri liberos? — Idem est de donatione prop-
ter nuptias? Et quod non, Amo quia lex.
: ille ipsum disponens loquens de dona-
tione non habente liberos, talis pater am

Habuit liberos, scilicet hanc filiam,
cui dotem dedit go — recte quia ista do-
natio n' e' vera donatio, quia talis pa-
ter eximit se ab obligatione amplius
dotandi go — Et hoc procedit, nisi
forte oriretur aliqua inaequalitas inter
hanc filiam et alios liberos, quia d' lex
gra se n' fundat in aequalitate, sed in vo-
luntate donantis, quae hic censetur
adesse, ut dos maneat puella go —
Item quia in l. totas § Cod. de inoff. do-
: nati e' permissum, quod talis puella
talem dotem sibi possit reservare, go
Item quia deciso d' L. gra: tanquam
nova: si n' e' trahenda ad necessariam
donationem go — Nisi forte per hoc

Aliorum loqueretur legitima. Et
hoc intelligendum e' de dote a patre da-
ta, si am' extraneus denavit dotem,
tunc hic m' Aliqui ita discurrunt, sicut
de ingratitudine loquentes: / discur-
runt, hoc e': quod quidem stante ma-
trimonio n' possit revocari, ne marito
sial injuria propter sustinenda onera
matrimonij, cessante am' matrimonio
eam dicunt posse revocari, quia e' vera
donatio, nam ad eam n' potuit cogi -
Venit tri indistincte e' quod n', quia
ista donatio s' saltem respectu puelle /
e' onerosa, quia forte n' fuisset nuptura,
go - Et quia vidus n' ita estimantur,
Sicut Virgines —————
Casus: Coniuges incunt pactum, ut

ut dotem s. idem e. de donatione prop-
ter nuptias: / lucretur superstes et suc-
citur an hoc aequivalet donationi; anq
propter supervenientiam liberorum
possit revocari? — R. Aliqui dicunt,
quod ita juxta L. 10 Sol. matrim. ubi
dicitur: Quod tale pactum contineat
donationem ab his go —

Verius tñ e, quod n. possit revocari, quia
hoc fit occasione causa onerosa propter
sustenta onera matrimonij go — de quo
plane nullum e. dubium, si tale pa-
ctum addatur utrinque, quia continet
nam quandam sponsonem. — Id. Obij.

L. 10 Sol. matrim. ubi dicitur quod tale
pactum contineat donationem, et
quod maritus n. lucretur dotem go

Quod improprium C. Secus N. — Quod
in casu legis C. Secus N. — Casus legis fuit,
ubi maritus adulteram occidit, et ideo
non fuit lucratus dotem, quia sibi egit
iudicem, ergo aliam illam lucraretur.

Casus: filius v. filia renunciat successio- 134
ni paternae v. iurata, eo vivo, v. simpli-
ter eo mortuo. Pro viro enim patre simplex
renunciatio non valet, ne languascat reve-
rentia patri debita etc. — Et Quoniam
si huic renuncianti postea nascentur
liberi, an talis donatio seu renunciatio
possit revocari? Quod ita, quia in hoc
obtinetur finis legis scilicet ergo, et quia con-
stitutum fieri sub conditione resolubiva.
Ex c. Nisi ista renunciatio fieret

In pactis dotalibus, quia tunc cessaret
ratio dictae legis, quia talis non potest
non cogitare de liberis &c — proinde cum
eorum procreatio sit primarius finis
matrimonij &c —

135

Casus: primogenitus in gratiam nato-
geniti renunciat successioni, postea re-
nuncianti supernaquentur liberi, et
Quaeritur an ista renunciatio possit revo-
cari? R. quod ita, quia continet veram
donationem, atque &c —

136

Casus: Aliquis renunciat alicui Juri,
postea ei supernaquentur liberi, et
Quaeritur an possit hanc renunciationem
revocare? R. dist. si habuit tunc Jura
suscipienda, tunc non, ut si repudiet legatum

et hereditatem et quia talis nihil per-
didit, sed tunc si acquirat, quae duo sunt
distincta quia non est vera donatio, quia non po-
test revocari, quod proprie vocatur re-
solutio — si autem habuit jus ques-
situm per quod proprie vocatur cessio:
tunc subdistinguo, si est jus liquidum,
tunc ita, nam, quia est vera donatio
atque ergo — ratio quia qui actionem
habet, rem ipsam habere censetur —
si autem jus sit illiquidum, tunc id re-
linquitur iudicio arbitrio, qui per con-
sideratis rerum circumstantiis v.g.
argumentis, probabilitate vincendi,
testibus, instrumentis, ut ipsum di-
cimus; ubi mihi debet haberi ratio impen-
—
— Sarium.

Quod am Jus liquidum contineat ve-
ram donationem, hoc probatur per l. 2
& si quidem et l. 3 Si quis in fraudem
creditorum: tibi dicitur, quod libertatis actio-
nem diminuens teneatur actione fabri-
ana, hoc est, quod possit talis actio revoca-
ri. Item qui librum in tempore n. mo-
vel, is mihi dicitur alienare, quod in cessis con-
tinet alienationem seu donationem
per vim, atque quod —

137 Hic dicitur: Quod donatio propter super-
nascentiam liberorum revocatur in
totum juxta d. l. 8 ubi expresse dicitur,
quod totum id quicquid donator largi-
tus fuerat, revocetur. — Supposito tamen
quod talis res esset, quod est Textus expres-
sus

Dixi si exstet: hinc si jam res fuisset bona
fide consumpta, tunc non potest revoca-
ri, quia bona fides nemini debet no-
cere. — Idem est si talis res capite pereat,
quia inventus speciei novae Creditori
speciei et liberat debitorem speciei —
Quod in probas per l. ib. de donat. inter
vir et uxor ubi dicitur: si maritus quid
demarit uxori, quod tamen id possit regere,
quod exstat et non ultra, quod et in nostro
casu — Hic lij totum, debet accipi
in casu, quo res adhuc exstat et
Hic Quamvis an propter supervenien- 138
tiam liberorum non possent revocari
fructus ex re donata provenientes?
Et distat fructus medio tempore peregrini,

si sunt restituendi, ex ratione, quia hoc
debet restitui, quod est donatum, et quod
ex dominio donatoris abiit, atque ita
et fructus si sunt donati go — Quod
mi probas per L. 48^a de usur. ubi dicitur:
quod si coniux fructus industriales rei
sibi ab altero coniuge donatos, faciat
suos, quia per illos alter nihil pauper-
rior, go idem dicendum in nostro ca-
su est — sed Obijciunt tri fructus sequentes
rem advocatam, atque go — & dist.
si ex re aliena percipiuntur C. de us. N.
sed Obijciunt: tri talis donatio resolvitur,
go mi debent resolvi fructus & dist.
resolvitur ex nunc C. ex tunc N. — Qui
am tempore donationis pendebant,

Hi sunt restituendi, quia hi mi sunt do-
nati — Qui post libem untestatam
percepimus, hi mi sunt restituendi;
quia tunc donatarius habetur pro malis
fidei possessore, atqui go — Id. Quasi
Quid juris sit circa hos, qui post nati-
vitalem liberorum, ante libem tui nas-
cuntur, an hi mi sint restituendi u n?
¶ Qui dicunt donationem rescindi
jure, hi mi dicunt scilicet debent dicere
esse restituendos fructus, quia censent
percepti ex re aliena, atqui go — de quo
Num. 146 sequens — Qui autem dicunt,
illam tui rescindi per sententiam,
hi mi debent dicere, quod si sint res-
tituendi ex ratione, quia adhuc censent

Perijci ex re propria, donec res à dona-
 tario revocetur, de quo Sequetur—
 Hinc Statim huius Quæstio: an igitur talis do-
 natio propter Supernascentiam libero-
 rum resolvatur ipso Jure v. per Sententi-
 am? Aliqui dicunt, quod nō, sed quā-
 detur actio personalis scilicet Condi-
 ctio ob causam— Alij dicunt, quod ita,
 et quod detur actio realis— Conjurgit
 autem dubium hujus quæstionis occasi-
 one Verbi Revertatur, quod in d. l. oc-
 currit, quod denique talis esse dona-
 tio ad donantem revertatur— Aliqui
 enim dicunt illud esse futuri temporis
 alij dicunt illud esse presentis tempo-
 ris, quod probant, quia istud Verbum
 est imperativi modi, et fit Jure Mi-
 :nistrio

gō n̄ requirit factum hominis, quam
sententiam in Gōgrius s. cum multis
alijs: s. dicit esse probabiliorē, quod et
Nos tenemus — Quod probat variē —
Nō ex ipso Verbo reverti: quod n̄ requi-
rit factum hominis juxta l. b. de sen.
divis: Ubi dicit: Quod si quis in litore
maris aedificet gazam, quod fiat do-
minus soli jure occupationis — si am-
postea ista saxa s. forte ventorum im-
pulsu s. abripia, quod tunc solum ad
priorem naturam revertatur, idē
quod fiat nullius, gō per l. reverti
intelligit resolutio actualis gō et in nos-
tro casu — zato quia talis donatio cen-
setur fieri sub conditione resolutiva,

Quia eveniente resolutis res ipso jure go-
tum tali casu donator pro se habet rei
vindicationem, pro possessione vero ha-
bet conditionem ob causam — probat
in hac sententia ex finalibus verbis dictae
legis pro, quae sonant: quod tunc res dona-
ta in ejusdem donatoris arbitrio ac-
ditione sit mansura go — sed Obijciis
Indubio verba sunt in mitiorem partem
interpretanda, atque go. et dist. in
penalibus (in penalibus), hoc
enim si sit in penam, sed ob causam no-
torum liberorem — In penalibus
subdist. si non concurrat singularis fa-
vor transeat. si concurrat, uti hic, N.
vero transeat: Quia posset distingui

Si sit dubium Legis & si sit hominis N. —
Hinc nō posset negari hūc esse dubium —
Utraque sententia e probabilis, licet
tenere, quæ cui placeat —

Hic dicitur: Quod si supposito hæc sententia: / 140
Fructus post natiuitatem liberorum
percepti, nō sunt restituendi, ex ratione,
quia jam percepti sunt ex re aliena, atque
go - supposito tñ, quod existat — si am
sunt consumpti, tunc dicitur. si bona fide
sunt consumpti, tunc nō sunt restituen-
di, quia bona fides nemini debet nocere —
Si am mala fide sunt consumpti, tunc
ita, quia actor debet habere omne id,
quod habet uerus fructus, si ei res in tem-
pore restituta fuisset, atque go - rito
quia mala fides nō debet esse emolumento —

Exiguntur tñ ubi n' essent restituendi si
ei donator eos donavit, quia Volenti
n' fit injuria — Exiguntur ito: si ipsi eos re-
mittat v' expresse v' si dicat, remitto, v' lo-
cite solam rem regendo — Quia n' di-
cunt donationem n' resolvi ipso Jure hos
quontes dicere, quod n' sint restituendi,
nisi petantur, quia percipiuntur adhuc
ex re sua —

141 Diximus: quod talis donatio propter su-
pervenientiam liberorum resolvatur
ipso Jure — Hic Quoniam si talis liberite-
nem moriantur, an itenem talis donatio
revivalecat? Id videtur dicendum quod
ita — Ans quia cessat ratio revocationis
tandem causa, qd n' debet cessare effe-
ctus revocatio tandem effectus —

probat in per L. 12 de injusto rito et
ubi dicitur: Quod testamentum posthumi-
nativitate rystem, reconvalescat si
ibenem talis posthumus mori ante pa-
trem, go et hic —

Veniat tñ e quod n̄ reconvalescat sal-
tem in sententia eorum, qui dicunt,
quod donatio resolvat ipso jure — Amo
quia jam donatori fuit res quasilibum,
go ei invito n̄ auferendum ē — rito
quia donatio n̄ presumit, sed debet
probari — Exiguit Nisi donator de novo
expressi hanc donationem confir-
met, et hoc vi nova donationis, Sygeo —
Solo, simul, quod illi res propria fuerit
tradita — aliaq talis donatorum ni-
hil possit probare Nisi ei res

videtur erat tradita; quod probat. Jure
pacti n; quia donatio e resoluta. Jure
dominii m n; quia tunc res adhuc man-
sit penes donatorem go - si am rei
~~non~~ erat tradita, tunc quidem eam
debet redire si ab eo regulatur si am
ab illis n regeretur, tunc illam potest re-
tinere, quia tunc donator censetur
iste hanc donationem confirmare,
cum eum patitur habere post nativita-
tem ita uti, sicut eam ante nativitatem
utebat - Quod mi probat per d. l. post.
humus i. 2. ubi dicit: quod si pater tes-
tamentum s. quod nativitate post huius-
modi fuerit. Si mulier, quod heredi-
scripto detur bonorum possessio idem
tabulas - ex ratione, quia pater

In eadem voluntate permansisse, quod
et in nostro casu - Aliqui quidem
hoc adhuc subdistinguent et dicunt,
si talis posthumus statim mori, quod
omnino procedat dicta decisio, seu
esse dicunt, si diutius viveret, sed Jo. Jus
hanc distinctionem rejicit, et bene,
quia in l. 3. Cod. de posthum. present.
dicitur, quod tale testamentum
jure civili nullo, nisi talis posthu-
mus illius inter manus obstetricis
et nec edito vagitus, decederet, quod.
Idem dicendum in nostro casu -
Et ratio, quia satis est, quod semel legi-
time extincta fuerit donatio res
sante causa illius, quod.

142
+

Atque postremo Iuribus: si donator na-
tis sibi liberis, patres donatorem
re donata uti usque ad suam mortem,
an per hoc talis donatio reconvalescat.
Et aliqui dicunt quod non, ex ratione, quia
cum pater eam potuerit revocare, et
non revocaverit, quod eam tacite censetur
confirmare, pro donatarius illam non te-
netur restituere, saltem non totam, sed
quod id esset committendum fructibus an-
bitus. — Et sic mihi tenet Baldus, quod
probare vult per l. 2. Cod. ult. Cod. de in-
off. donat. et l. fin. Cod. de revoc. donat.
ubi dicitur, quod huiusmodi talem donationem
non possit revocare, pro et huiusmodi casus sequitur
Item per l. 3. de probat. ubi dicitur, quod
ad revocandam talem casu donationem.

Debeat probari mutatio voluntatis,
gō si nō probetur, tunc nō potest revocari
donatio — Item per l. posthumus:

ubi in diis: quod debet probari mu-
tatio voluntatis —

Venerit tñ ejusmodi liberi illam possint
revocare — 1mo quia pater presumit

magis favere liberis quam donatario

2do quia hoc est favore liberorum in-

ductum gō — 3to quia liberi se-

representant patrem gō — Possunt

autem illam tales liberi revocare duplici

jure, 1mo quia liberi seu jure proprio —

2do jure patris, quia illum repre-

sentant, stulti autem essent, si agant

jure suo, quia tunc eam tñ revoca-

rent quod legitimam — jure patris

am illam revocare possunt in totum.
Sed Obijci lex fin sed. de revoc. donat ubi
dicitur: quod si donator propter ingrati-
tudinem: si revocet donationem, quod
illam si possit revocare heres, go in
illam si potest revocare propter super-
nascentiam liberorum. Et diffinitur
quia hoc casu donatio resolvitur in po-
nam propter illam injuriam, quam
pater per hoc censetur remississe, go in
transit ad heredes. In nostro autem
casu si sit in poenam, sed ex causa
natorum liberorum go. Et sic in
respondet ad. d. l. 3. de probat.

Titulus 6tus
De mortis causa //

Donationibus et capionibus

Connexio: Eginus. de donationibus in-
ter vivos, Sequitur de donatione mortis
causā —

Donatio mortis causā desinit: quod sit ¹
mera liberalitas propter cogitationē
mortis nullo jure cogente facta, et
potest fieri v pure, v sub conditione re-
solutiva v suspensiva et — Hinc ista
donatio si ex eo desumitur, quod donans
sit in metu v periculo mortis, sed de-
bet expressē fieri mentio mortis —

Hinc Num. 2to queritur: an donatio ²
facta ab illo, qui ē in extremis: hoc
et ob infirmo: sit dicenda mortis
causā donatio, si nō fiat mentio mortis

Et Raderus cum Ioviniano, quod non
probat. Amo juxta l. Seja 42 in fine h. tit. ubi
dicitur, quod talis non censetur mortis causa
donare, sed potius moriens pro - 2do
quia tunc mors non est causa finalis, sed
sui impulsiva pro - 3tio quia in dubio
quisque presumitur actum firmiorem
facere, atque donatio inter vivos est fir-
mior, quia non potest revocari pro - 4to
Obicitur lex 8 cum sequent. h. tit. ubi di-
citur, quod donatio instante periculo
mortis facta, censetur esse mortis cau-
sa donatio, pro mole diximus, quod non
Relictio. si fiat mentio mortis (S. Scy. N.
Sed Obicitur lex 4. §. 1mo de doti mal.
exegit. ubi fuit facta donatio ab infir-
mo, et dicitur donator contra donato-
rem

Donatarius agentem habere excepti-
 onem, qđ fuit vera donatio, et si fuit
 ibi facta mentio mortis, qđ ad donatio-
 nem mortis causa n̄ requiritur Mentio
 mortis. Et fuit vera donatio inter vivos C.
 et quidem invalida C. Teuis N. Casus
 legis em erat: tibi maritus consobri-
 no uxoris sue: qui sibi in infirmitate
 servivit: donavit aliquid, id ille id
 de uxore, postea maritus convaleuit,
 et consobrinus id uxori si dedit, itaque
 maritus rem repetebat, consobrinus
 ei noluit illam reddere dicens: rem
 esse sibi donatam, et dicit maritus
 posse excipere et potius replicare, quod
 donatio sit sub modo facta, et quidem

Inutiliter ob prohibitionem Divi An-
tonini gō—

- 3 Hic dicitur: Quod donatio mortis causa
quoad modum seu formam annu-
retur contrahentibus. Nō si fiat praesenti
coram duobus testibus, quia videtur con-
sensu duorum. Quoad effectum autem
semper comparatur legalis seu ulti-
mis voluntatibus; praecipue si fiat ab-
senti coram 5 testibus. L. cum de sen.
Cod. h. tit. Imo quamvis fieret praesenti
Et hoc procedit si fiat scripto s. n.,
seu ab integro tñ. Hinc in utroque
utroque casu patitur destractionem
falsitatis, sicut et legata, et hoc ex
Constitutione Constantini Severi
L. 2. Cod. h. tit. ubi id ipsum dicitur

Hinc in suum effectum si fortiter
nisi post mortem —

Hinc ante mortem potest revocari —

24

Sola donantis poenitentia, quia am-
bulatoria e hominis voluntas usque ad
extremum vite spiritum — sed quid-
vis Quia actione talis donatio possit
revocari, si jam facta fuit traditio,
et si donator mortem evadat? Et si
facta fuit sub conditione suspensiva,
tunc datur actio realis, quia tunc
dominium si recepit a testatore v.g.
Si dixit: quia sum mortalis, dono
tibi hoc et mori traudo, ita tibi, ut bene
sit res tua, si periculum mortis non
evadere — si autem facta fuit sub con-
ditione resolutive tunc habet con-
ditionem ex L. 35 § 3 h. t. f. quia

Tunc dominium ^{mor} ~~re~~ recessit a testato-
re v.g. si dixit: quia sum mortali, do-
no tibi et trado, ut res sit statim tua,
si am periculum hoc evapero, ut mihi
illam restituas — Et tunc ³ in potest
agi conditione causae datae, causae
non secutae — Imo in potest agi re vin-
dicatione, non ¹ am directae, sed trinitati
li, quia censetur res illam facta
esse illius —

5^a Hic dicitur: quod donationem mortis
causae tui ipse donator possit revoca-
re et non alius — Hinc nec heres eam
potest revocare nec soror, si frater
donavit l. 3 C. de h. — Ulpianus di-
citur: quod si donatarius premo-
natur, quod expiret donatio Lege

^{libro}
Si ~~sen~~ fin: h. l. ubi id ipsum dicitur
Et ratio e', quia donator tñ personæ
donatarij benefacere voluit, n' verò al.
: Scrigò. Et hujus ratio e' quia ista dona-
tio comparat legatis, atque gò l. i. de
adim legat —

Hic Quæritur An ista donatio sola po-
nente revocetur in casu quo don-
ator moritur sine liberis, et sine
omni alio herede? R. Aliqui di-
cunt quod n' juxta l. 3. de testam
cogus sequitur — Verius e' quod
ita — Anno quia lex n' distinguit
an testator moriatur sine heredibus n',
gò nec nos distinguere debemus —
ratio quia tunc res contra Volunta-
tem testatoris maneret peres donatarium
gò —

Nec obstat: quod si habeat heredem
legitimum aut alium scriptum, ha-
bet tamen heredem scriptum quod — sed ob-
junctis d. l. 3. v. postquam lex si qui sine ma-
num. ad libertatem perven. de testamentis
ubi casus venus alieni vendidit ser-
vum hoc pacto, ut eum post annum
manumittat, postea venditor hoc
pactum revocavit, et est mortuus sine
herede, et emptor, non obstante revoca-
tione eum tamen manumissit, et dicitur
servus manere liber quod in nostro
casu talis donatio debet manere
firma & disparitas est simio quia hic
fuit contractus, nos autem loquimur
de ultima voluntate quod — Quarto
disparitas est, quia hoc est speciale

Favore libertatis, qd hoc nō e extenden-
: dum & 3tio si moriatur sine herede.
Sedus N. talis am nunquam dece-
det quo ad bona sine herede, quia ha-
bet filium heredem qd —
Huiusmodi an donatio mortis causa —
facta ab infirmo, censetur revo-
cata eo revivente? Et si fiat
in tempore huius morbi et quidem sub
conditione suspensiva scilicet quia sum
mortalis et in periculo deumbens,
dono tibi hoc, si illud periculum
nō evaserō, tunc si illud evaserō cen-
setur revocata donatio, uti facta
fuit Telemacho. ab Homero. — Et ratio
ē, quia tunc causa finalis ē ipsum
periculum, quod jam cessat.

go et donatio si am fiat simpliciter
vg dono tibi, quia sum mortalis, tunc
hoc ipso si revocatur, quia tunc causa fin-
alis est mors, quae quavis nunc eva-
detur, si tunc evaderetur in futurum

— go —
8° Hic dicitur: Quod donatio mortis causa
non tacite possit revocari vg per graves
inimicitias, ex ratione, quia nemo pro-
bitur Sumis inimico suo benefacere velle
argumento L. 3ta de adm. legat.
ubi dicitur: Quod ob tales inimicitias
revocetur legatum, go et talis do-
natio — Item per L. 9 de his, qui in
indign. Auct. ubi dicitur: quod ille qui
se reddit indignum, caret relicto,
go et donatione Idem est si res ita

Donata liberè alienetur, ex ratione,
quia censetur mutatus animus. Et
hoc procedit, nisi talis res iterum re-
dimatur, & fiat cum pacto de redi-
mendo, quia satis est, quod semel trans-
latum fuerit dominium, et muta-
tus animus l. 2. C. de pact. inf. emph.
et vend. —

Et hoc procedit, quod denique res ita 2
donata censetur revocata per volun-
tariam alienationem, v. g. venditionem,
donationem, & nisi res non tam tractata
fuerit emptori, quia quamvis tunc
res nondum exeat ex eo dominio,
Nihilominus tria jam nota est ad hoc
actio et animus prior censetur mu-
tatus go — quod probatur per l. 24 de adm. legat

Ubi dicitur: quod si donatio inutilis
faciat adimi legatum §. v. si res a ca-
paci transferatur ad incapacem, et si
donetur uxori: §. 10. multo magis uti-
lis saltem ut ademptio, et quia actus
posterior est firmus, §. 10. proinde pri-
ori —

10. Hic dicitur: si donationi mortis causa
addit pactum de non revocando, an
adhuc talis donatio possit revocari?
Et si fiat presenti coram duobus tes-
tibus, tunc non potest revocari, quia
transit in donationem inter vivos
juxta l. 29. h. tit. ubi id ipsum dicitur.
Et ratio est: quia pacta adjecta con-
tractibus, quae sunt contra substan-
tiam contractus, et faciunt desinere

Contractum & in aliam Speciem
Contractus faciunt transire, et qui,
1° - 2do quia magis inspicitur quid
partes expresse faciant, quam ipsum
nomen rei gestae, dummodo verba
adui, quem qualitas indicat, res-
pondeant, alias habere non iurista
l. 12. de precar. Ubi dicitur, quod precar-
ium transeat in Commodatum, si
ei tempus addatur 1° et hic: hoc est
modo id donans serio intenderit,
alias neutrum valeret, ex regula:
quia quod voluit non potuit est. Et
ratio ulterior est, quia tunc mors boni
censetur esse causa impulsiva, non
animi finalis - si autem donatio fiat
absenti coram 3° testibus v. g. in

In testamento u in Codicillis, tuae potest
revocari Anno quia comparatur Legatis,
atqui go — et quia nemo sibi potest
Legem imponere, a qua ei si liceat reve-
: dere — Ad finem dicitur, quod talem
donationem nec Stipulatio movet, nisi
id fiat animo donandi, hoc e, quod
quamvis talis donatio confirmetur
per Stipulationem, quod tñ ad huc sibi
revocabili ex ratione, quia ista Stipu-
latio censetur referri ad priorem
donationem — Excipit Nisi fiat ani-
: mo donandi ex ~~ordine~~ nunc, quia
tunc transit in donationem inter
vivos —

ii

Hic dicitur: Quod illa possit mortis
causa donare, qui potest inter vi-
: vos donare ex ratione, quia quod

Alicui conceditur per actus inter vivos,
multo magis concedendum est per ac-
tus ultima voluntatis, alicui ergo Model-
tri talis habeat testamenti factionem
juxta l. 25 h. l. et l. 32 § 8 de donat
inter vir et ux. Ubi ut ipsum dicitur —
Hinc quia soliusfam. non habet testam-
enti factionem, hinc in non potest mor-
tis causa donare ne quidem super
pecunia adventitio irregulari —
Exequis Nisi pater ad eam consenti-
at rimo quia tunc ipse pater do-
nare censeretur — 2da quia mor-
tis causa donatio magis pertinet
ad jus privatum, cui pactis pri-
vatorum potest prejudicari ergo
ulterior dicit Auctor, quod ipse

Consensus patris si requiratur ob
prejudicium patris: possit enim fi-
lius donare de irregulari: sed tunc
tandem solemnitas extrinseca, et hoc
ex dispositione legis - debet autem iste
consensus esse expressus - per Actus
inter vivos tunc de tali pecunia: scilicet
irregulari: potest disponere, in fine
patris consensu juxta Novel. ut licet
matri et avari 119 ubi id ipsum di-
citur -

13 Hic queritur an minor possit mortis
causa donare? Et dist. si non habet cu-
ratorem, tunc ita, quia ille potest con-
trahere, testari quoque et mortis causa do-
nare - si autem curatorem habet, tunc
aliqui docent, quod non possit donare,
non obstante, quod possit testari,

Rationem dant, quia talis donatio
comparatur Contractibus, contra-
tum aut sine Curatoris consensu in-
ire n̄ potest. Nō onerosum ē gō —
Venus tñ ē quod possit. Atq̃ quia quod
n̄ possit sine ejus Authoritate con-
trahere, ratio ē, nē sibi prejudicet,
per talem donationem aut sibi n̄
prejudicet, quia illa n̄ sortitur
effectum, nisi post mortem gō-zito
quia n̄ omnis mortis causa donatio
comparatur Contractibus. Hinc
si fieret presenti coram duobus
testibus, tunc posset dici, quod n̄ vale-
ret, quia sibi revera per hoc preju-
dicaret, n̄ auderet em talem rem
amplius alienare, alias aut valeret

14

Hic dicitur: quod his possit mortis causa
donari, quibus potest legari l. 35 § 34
h. tit; ubi id ipsum dicitur - Et hoc in
potest fieri sub iisdem modis, et sub
iisdem conditionibus, quia sibi com-
parantur, cui ante non potest legari,
hinc in non potest mortis causa donari
ex eadem ratione -

Ad finem dicitur: quod eadem res pos-
sit mortis causa donari, quae possit
legari ex eadem ratione -

15 Hic sequitur de secunda Rubrica par-
te scilicet de mortis causa legationi-
bus, quae latius patent quam donatio,
quia mortis causa equo includit
mortis causa donationem, et a vice-
sim - Hinc mortis causa equo latius
patet

Si laze sumatur v.g. pro omni eo, quod
ex testamento capitur, hic am. mortis
causa capio accipitur strictius, scilicet
pro eo, quod occasione mortis capitur
alterius capitur, quia v.g. Titius e. mor-
talis, dono tibi 1000 - Item mortis cau-
sa: capio mi. vocatur quod implendus
conditionis causa accipitur v.g. Titio
Lego mille, si heredi 100 dederit, et
ratio e. quia hoc n. accipit ex massa he-
reditatis sed aliunde

LIBER 40mus

Tibulus primus

De Manumissionibus
cum Tit. Sequentibus huius libri

Connegio: Eginus haecenus de varijs
actionibus, potissimum de personalibus,
Sequitur de actionibus prejudicialibus,
quibus Status hominis defenditur. Hinc
actiones prejudiciales dicuntur haec,
per quas alicui movetur questio Sta-
tus v.g. an sit servus v. liber, an inge-
nitus v. libertinus, an sit filius famil-
iae necne est - Status definitur: quod sit qua-
litas, etiam quam quis in hac civili
humana Societate assumatur - Homo
juridice definitur, quod sit animal
politum, Societatis communis vita
capax - Et differt a persona, quia per-
sona est homo habens iura civile, quo-
rum sunt tria scilicet Civilitatis, li-
bertatis et familiae prout agitur

De manumissione, quia per manumif-
sionem ad libertatem pervenitur —

Manumissio e de manu datio, ^{seu} de domi-
nicâ potestate liberatio, quia manus hic
pro potestate accipis — Est aut manum-
missio juris gentium, sicut et ipsa ser-
vitutis ex regula: Quia cujus juris e actus,
ejus juris e distractus, atqui go —

Hic Quoniam Quis possit manumittere

Quilibet Dominus habens liberam
rerum suarum administrationem,

Modo tñ olim fuerit 20 annorum,

ne sibi prejudicet, ubi Sufficit diem

ultimum anni vigesimi attingisse

favore libertatis — Item minor 20

annis n potuit manumittere, sine

causa ex ratione, ne per juvenilem

et talem sibi projudices - Exigitur
Nisi subsit justa causa, eaq. ~~pro~~
cognoscatur Roma coram 5 Senatoribus
et 5 Equitibus - In Provincia vero
coram 20 Reusoratoribus - Uterius
dicitur: Quod filiusfam possit manumittere
jussu patris, quia tunc ipse pater
per manumittere censetur, ex regula:
Quod quis per alium facit & l. i. h. t. i.
et l. i. h. t. ubi id ipsum dicitur - Idem
e de negotio jussu avi ex eadem ratione,
et his casibus manumissus n. f. l. i.
berus filij v. negotis, sed patris v. avi
l. 22 h. t. ubi id ipsum dicitur. - Ul-
terius dicitur: Quod si filiusfamilie habeat
peculium castrense aut quasi
et si in illo habeat servos, quod illos

possit manumittere sine omni jussu,
quia in illo habetur pro patrefamil
l. 17 h. l. ubi id ipsum dicitur, modo hi
filii 20 annorum sicut antea diximus
Ubenius dicit: quod servus poena non
possit manumittere, quia ipse est
servus et sic nihil habet proprii. Nec
tunc enim laesit Majestatem per
duellionis l. 8 h. l. ubi id ipsum dicitur
Quod est speciale in odium ipsius cri-
minis, quia in ipsa poena ipse facere
infligitur. Tunc in alijs crimi-
bus, ubi poena per sententiam in-
fligitur, damnatus posset manu-
mittere ante sententiam ex ratione
quia caput exceptus firmat regulam.

In casibus n̄ exceptis - post Sententiam
am̄ n̄ posses, et ratio est, quia jam talis
nihil censetur habere proprium -

3 N quod hoc Numero loco inutiliter
debeat legi immediate - Item loco
ab ipso Actu debet poni ab ipso partu
Hic jam Quis? Quis possit manumitti
:- ti? Quilibet qui n̄ ē prohibitus -
Item in infans, senex, in in ventre
existens potest manumitti L. iij. Cod.
de fideicom. liber. quia n̄ sunt pro-
hibiti - potest am̄ quis prohiberi,
manumitti variē v. g. per contractū
per legem, per testamentum, per
Presidem L. g. h. - per contractum
si v. g. dominus servum malemeritum

Vendat hac lege, ne manumittatur, et hoc
ideo, ut se servi in alius gerant. Dico mali-
meritum — Hinc si non esset mali meritum,
tunc id non procederet, ne ejus innocentia
oneretur — per testamentum: si testa-
tor in testamento caveat, ne servus ma-
numitteretur ex eadem ratione —

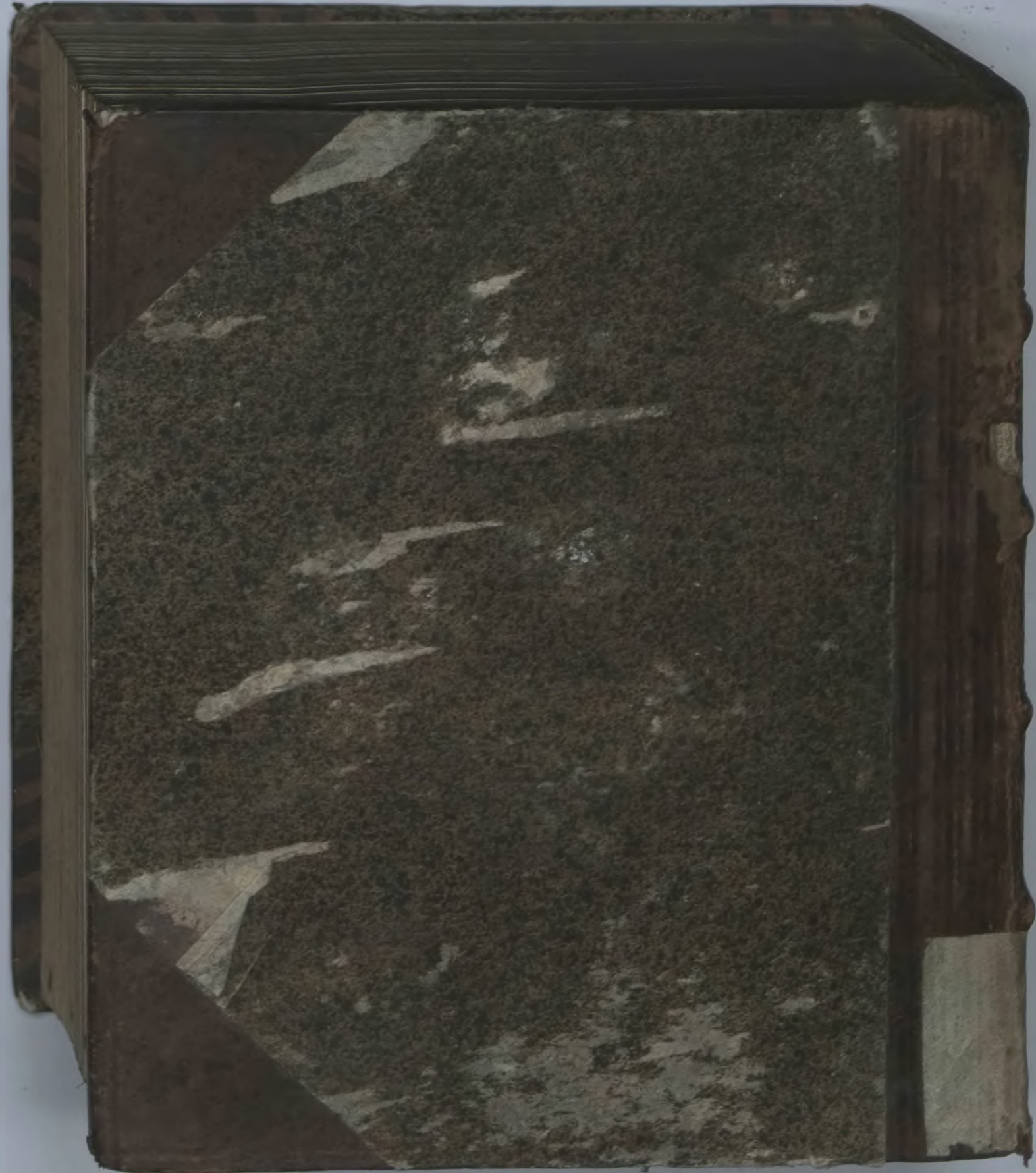
per propidem: si id Praeses ex aliqua iusta
causa prohibeat — per legem:
uti v.g. si servus poenae —

Ulpianus dicit. Quod servus alienus, non
possit manumitti ex ratione, quia ma-
numittens in illis nullum jus habet —

Nomine Servi alieni non venit is, qui e-
st oppignoratus, ne creditor fiat inju-
ria — Ulpianus dicit Aethon, quod

Senus legatus legatario deliberante
per heredem si possit manumitti, ex-
tione, ne legatario fiat injuria - si
cum tri manumitteres, et si postea lega-
tarius repudiaret, tunc tri manumissio
re convalescit, quia nulli fit injuria -
Alij autem distinguunt: si jam e acceptatus,
tunc si potest manumitti, ne legatario
fiat injuria - si nondum e acceptatus,
tunc potest s. soluto tri pretio: quod
dicunt esse speciale favore libertatis
Ubi enim dicit: Quod maritus. Scrum
dotalem videatur si posse manumittere,
ne mulieri fiat injuria, et quia is ux-
oris magis esse censetur, cum ei sit res-
tribuendus. - Et hoc de rigore juris

dici potest

ksiaznica@kc-cieszyn.pl